PREFACE.

270

Since many years I had collected English, Tibetan & Hindi words for printing of a small dictionary, but till this year I was not able to bring it out.

It is hoped that this small work may prove a practical handbook for the Tibetan refugee students as well as the Indians who wish to acquire the Tibetan language. I am proud to bring out this first edition on the auspicious occasion of our Republic Day.

In conclusion I must acknowledge my obligation to Sir C. A. Bell's Tibetan Colloquial Dictionary and Handerson's Tibetan Manual wich gave me a great help.

Most of all my thanks are due to Sri Peter Thupten Rapgey, Sri Rigzin Wangpo and my son S. Gyamtsho Tharchin who have helped me to bring out this small book and also my thanks are due to my press staff.

May God bless this small work.

JAI HIND — JAI TIBET.

G. Tharchin.

Tibet Mirror Press,
Kalimpong.
26th January, 1965.

ཕར་འདེབས་ཚར་གཉིས་པའི་
སྒྲོང་གཞི། །

དབྱིན་བོད་ཧིན་དྷིའི་སྐད་གསུམ་ཤན་སྦྱར་འཕྱེར་བདེའི་ཚིག་མཛོད་འདི་བཞིན་ལོ་མང་སྔོན་ནས་གསར་སྒྲིག་གིས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༦༥ པའི་ནང་གྲོག་མ་པར་འདེབས་གྲོག་སྤུས་ཚོང་ཁྱུ་སྐབས་དགེ་སེམས་ཅན་གྱི་ཨ་མི་རི་ཀ་པ་ མི་སེསེ། ཤེལ་ཊོན་ མཚན་སྙན་པར་གྲགས་པ་མཆོག་དང་། སྤྲུ་ཟླ་ ༧ག་ཊར་ཤེལ་ཊོན་ རྣམ་གཉིས་ཁམས་འབབ་ཐང་དུ་ཕེབས་ཏེ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་མ་ཤི་ཀའི་དམ་ཆོས་སྤེལ་མཁན་བོད་མི་རྣམས་ལ་ཐུགས་བརྩེ་ཆེན་པོས་ནང་པ་རྣམས་ལ་ཕན་པའི་སྨན་ཁང་དང་། ཕྲུ་གུ་ཉམ་ཐག་དུ་ཕྲུག་རྣམས་ཀྱི་ཆེད་དུ་བྲུ་གསོ་ཁྲང་དང་། ཡོན་ཏན་སློབ་སྦྱོང་;སློབ་སློབ་གྲྭ་ཁང་ཁག་གསར་བཙུགས་གནང་ནས་འདི་ཕྱི་གཉིས་ཀའི་ཕན་དོན་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་ཐབས་མཛད་འདུག་མོད། དོན་

ཀྱང༌ ཌཀ་ཊར། ཤེལ་ཊོན་ (Dr. Shelton)
མཆོག་བྱེས་སུ་ཕེབས་སྐབས་རྐྱེན་ངན་ལྟ་བུས་ལམ་
བར་ཇག་བཅོམ་གྱིས་བཀྲོངས་འདུག །དེ་ལྟ་ནའང
སྐུ་ཟླ་མི་སེསེ་ཤེལ་ཊོན (Mrs. Shelton)དང་
སྲས་མོ་གཉིས་འབབ་ཐང་དུ་ཡོ་ཤས་རིང་སྐུ་བཞུགས
གནང་སྟེ་མ་འོངས་བོད་ཕྲུག་རྣམས་ལ་ཕན་ཆེད་
འཛམ་གླིང་རྒྱས་བཤད་དང་། སྒྲུང་དཔེ་ལྷ་མོའི་
རྣམ་ཐར་ཞེས་པ་བཅས་བོད་ཡིག་ཏུ་གསར་བཙམས་
ཐོག་ཀ་ཏར་པར་འདེབས་གནང་བ་རྣམས་ལོ་མང་
སྔོན་ནས་རྫོགས་པར་རྟེན། སླར་ཡང་པར་
འདེབས་ཐུབ་ན་བསླབ་གྲྭ་ཁག་ལ་ཕན་ཐོག་ཆེན
པོ་ཡོང་ངེས་སྐོར་ལོ་མང་སྔོན་ནས་ཞུ་ཡིག་འབུལ་
ལམ་ཞུས་ཙང་དོན་སྨིན་མ་སོན་ཙང་།
ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༨ ནང་ཁོང་གི་སྲས་མོ་ མི་སེསེ།
སེ་ཊེལ་ Mrs. Still ཞུ་བ་མཆོག་སྐུ་འཁྲུག་
ཙམ་རྒྱ་གར་དུ་ཕེབས་ཏེ། ཐོག་མ་ཧྲ་རམ་ས་ལར་
༧ གོང་ས་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་མཆོག་གི་མཇལ་ཞུར

བཙོར་བསྐྱབས་མཚམས་ཀ་སྦྲུག་ཏུ་སྐྱ་འཁྲུག་ཚམ་
གྲུས་པར་ བྲུག་འཕྲུད་ཆེད་ཕེབས་གནང་ཞིང་བདུན
གཅིག་ཙམ་རིང་བཞུགས་སྐབས་སྔོན་དུ་ཡུམ་གྱིས་
པར་བསྐུན་གནང་བའི་ཕྱག་དཔེ་ཁག་བསྐྱར་དུ་པར་
འདེབས་གནང་མིན་སྐོར་བཀའ་མོལ་ཞུས་པར། ཨ་
རིར་ཕྱིར་ཕེབས་བསྐྱབས་མཚམས་ཡུམ་མཆོག་དང་
གྲོཊ་པོ་གཞན་དག་ཁག་དང་ཡང་བཀའ་མོལ་གྲོག་
པར་འདེབས་བྱེད་རྒྱུའི་མཐུན་རྐྱེན་ཡོང་ཐབས་གང་
ཐུབ་བྱས་ཆོག་ཅེས་པའི་ཞལ་བཞེས་གྲོབ་པ་ལྟར་ཨ་
རིར་ཕྱིར་ཕེབས་ཀྱིས་ཡུམ་དང་ལྷན་དུ་བཀའ་མོལ་
གྲོག་དགེ་སེམས་ལྡན་པའི་ལྷན་ཚོགས་ **Beta
Sigma Fee** ཞེས་པའི་དྲུང་ཆེ་སྐུ་ཞབས་ ཐལ་
ཊར་ ཊབ་ལྱུ་རོསོ་(**Mr. Walter W. Ross**)
མཆོག་དང་། མི་སེསེ་ སེཊེལ་ ཉམ་གཉིས་ནས་
པར་འདེབས་ཀྱི་འགྲོ་གྲོན་གནང་རྒྱུའི་ཁ་ནས་ཚུལ་
སྟུན་པོ་གྲོས། གཞན་ཡང་རིག་གནས་ལ་ཕན་པའི
དཔེ་དེབ་ཁག་འགའ་པར་འདེབས་ཀྱིས་རིན་མེད་

ཏུ་སྐྱབས་བཅོལ་སློབ་གྲྭ་ཁག་ལ་འབྲེལ་ལམ་ཞུས་
གྲས་སུ་དབྱིན་བོད་ཧིན་གསུམ་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་
མཛོད་རིན་ཆེན་དོ་ཤལ་ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་ཅིག་སྒྲོང་
ལྷག་ཙམ་འབྲེལ་རྒྱུའི་རེ་འདུན་མཆིས་ཀྱང་། རྒྱ་གར་
ཁུལ་བོད་ཡིག་སློབ་གཉེར་བ་མང་བས་དཔེ་ཆ་
མངགས་མི་མང་སྐབས། ༧༦༠ ཐམ་པ་ལས་འབྲེལ་
ཡིཾ་ཞུ་མ་ཐུབ་མོད། འོན་ཀྱང་པར་འདེབས་ཐེངས་
གཉིས་པ་པར་བསྐྲུན་ཐོག་ད་དུང་ཚིག་མཛོད་༧༨༠
ཐམ་པ་འབྲེལ་རྒྱུའི་རེ་འདུན་བཅས་པར་འདེབས་
འགོ་བཙུགས་ནས་ད་ལམ་ཕྱེད་ཙམ་གྲུབ་མཚམས།
རྒྱ་གར་རྒྱལ་ས་ཌེ་ལི་ནས་མཁྱེན་ལྡན་ཞིག་གིས་
སྤྲན་ལ་ཕྱག་བྲིས་གནང་གསལ། སུ་ཞིག་གིས་ཁྱེད་
ཀྱི་ཚིག་མཛོད་པར་འདེབས་བྱས་འདུག་ཅེས་དང་།
ཡང་མཁྱེན་ལྡན་ཁྲིམས་ལུགས་མཁྱེན་པ་ཞིག་གིས་ཚིག་
མཛོད་མིང་དུ་ "དབྱིན་ཇི་ཧིན་དི་བོད་སཾསྐྲིཏ་
རྣམས་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་རིན་ཆེན་སྤུངས་པ་ཞེས་པའི་
དེབ་གཅིག་དང་། དེ་ནང་ཤོག་ལྷེར་དབྱིན་ཡིག་དུ་

"You should take action against reprinted your Dictionary
your Friend" ཞེས་བྲིས་ཡོད་
པ་བཅས་འབྱོར་བྱུང་། དཔེ་དེབ་ཚིག་མཛོད་དེ་
ཉི་རྒྱུན་མ་ཁ་མཐུན་གྱིས་པར་འདེབས་བྱས་འདུག་
ཅིང་། དེའི་སྒྲོད་ཆ་དང་སྐད་ཆར་ མཁས་
དབང་བྷ་ཊྚ་ཙཱར་ཛི་བྷི་དུ་ཤེ་ཁར་
(Prof. Bhattacharjee Bidusekhar)
ཞུ་བ་མཆོག་གིས་བཙམས་པའི་ཕྲུག་ངཔེ་སློང་ ཕྱཱུ་ཤ་
ཞེས་པ་ཀ་ཏའི་ཡུ་ནི་ཕྱར་སི་ཊིས་ངར་འདེབས་
གནང་བ་ནས་རྒྱུ་བཤུས་དང་། དཀྱིལ་དུ་སྟན་གྱི་
ཚིག་མཛོད་ཀྱི་གླིང་བརྗོད་སོགས་དོར་ཏེ་བཙུག་
འདུག་པ་མ་ཟད། དེབ་དེའི་ཚོམ་པ་པོ་སུ་ཡིན་
དང་། པར་ཁང་གང་དུ་པར་བསྐྲུན་བྱས་པའི་མིང་
ཡང་ཁ་གསལ་མེད་པ་དང་། ཕྲན་གྱི་ཚིག་མཛོད་དུ།
"All rights reserved" ཞེས་རྒྱབ་
པའི་དོན་ནི་གཞན་སུས་ཀྱང་པར་འདེབས་མི་ཆོག་
ཅེས་གཞུང་གི་ངོ་ལེན་གནང་བར་ཅིས་མེད་བྱས་

འདུག །པར་ཁང་དེས་ཀྱང་པར་རྒྱབ་མཁན་དང་

པར་ཁང་གཉིས་ཀའི་མིང་གསལ་མ་བཀོད་པ་

དེའང་ཁྲིམས་འགལ་རེད། དེབ་ཀྱི་འགོ་ཤོག་ནང་

དེབ་ཚོང་མཁན་བཀྲ་ཤིས་དཔལ་འབྱོར་ལ་དྭགས་

ནང་པའི་དགོན་པ། པེ ཡཱ་རོ་ཏེ་ ཧྲེཡི -༦ ཞེས་

པའི་འགྲིག་ཐེལ་ཞིག་བརྒྱབ་འདུག །ཁ་བྱང་འདི་

ཐོག སྲན་ནས་བཀྲིས་དཔལ འབྱོར་ལ་ཁྲིམས་མཐུན

ཡི་གེ་ཞིག་བཏང་གསལ། །ཚོག་མཛོད་འདིའི་སྐོར་

པར་འདེབས་སུས་བྱས་པ་དང་། པར་ཁང་གང་

དུ་པར་བསྐྲུན་བགྱིས་པ་སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་

གསལ་འཕྲུལ་དུ་གཏོང་དགོས་དེ་མིན་ཁྲིམས་མཐུན

ལག་ལེན་སྟར་རྒྱུ་ཡིན། ཞེས་བྲིས་པའི་ལན་དུ་

བཀྲིས་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་པར་འདེབས་ཐད་ཁྲོ་ཕ་

རང་ནས་བྱས་ལུགས་དང་། ཁོ་རང་ཉམ་ཆུང་

ཞིག་ཡིན་ཚུལ་དང་། ཁྲིམས་ལུགས་ཆ་བ་ནས་

ཤེས་མིན་ལ། ཐུགས་དགོངས་དག་པ་ཞེས་ངའི་

ཡི་གེ་སྟེན་པོ་ཞིག་འབྱོར་བྱུང་ངང་། ཁོ་དང་

མཉམ་དུ་ཁྲིམས་ཤེས་མི་ངན་ཁ་མཐུན་འགའ་ཡོད་།
ངེས་མ་ཟད་པར་ཁང་གིས་ཀྱང་ཁྲིམས་འགལ་བྱས
འདུག །གང་ལྟར་ཡང་ཁོ་རང་བོད་མི་ཞིག་ཡིན་
སྟབས་ད་ལམ་ལན་གཅིག་རིང་ཁྲིམས་ཐུག་ངང་
འཐེན་བགྱིས་ཀྱང་། སློད་ཕྱིན་དེ་རིགས་བྱས་ཚོ་
ཁྲིམས་མཐུན་ལག་ལེན་བསྟར་རྒྱུ་ཡིན།

ད་ལམ་པར་ཐེངས་གཉིས་པ་འདི་ལ་ཁྱུ་
ངག་དང་བཅས་ཉེར་མཁོ་འི་ཚིག་གསར་བརྒྱ་ཕྲག་
ཁ་ཤས་སྣོན་སྤེལ་བྱས་ཡོད། ཚིག་མཛོད་འདིས་
འཕགས་བོད་གཉིས་ཀར་སྐད་ཡིག་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་
པར་ཐུགས་ཕན་ཆེན་པོ་གསོ་བའི་རྒྱུར་གྱུར་ཅིག །

བཀྲ་ཤིས། མངྒལཾ།།

རྒྱ་གར་རྒྱལ་གྱུར་ཅིག །

༄ གོང་ས་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་མཆོག་གི་སྐུ་ཚེ་
བརྒྱ་ཕྲག་ཏུ་བརྟན་ཅིང་བོད་ལྗོངས་
རང་དབང་རང་བཙན་རིང་མིན་
ལོན་པ་ཤོག །

PREFACE TO THE SECOND REVISED EDITION.

I am glad to bring out this revised and enlarged edition with thousands of new useful words. I hope this edition will further enhance the usefulness of the book. I am also glad that I have been able to distribute about a thousand copies from the first edition to the Tibetan refugee schools with the help received from friends in America, about whom I have mentioned in details in Tibetan preface.

Since last year the first edition was out of print and still there being a great demand as well as 500 copies were still to be distributed to the Tibetan refugee schools, I started to re-print it. When nearly half of the re-printing work was completed I received an anonymous note from a friend in Delhi

along with a copy of book which was re-produced from my English Tibetan Hindi Pocket Dictionary, stating as follows:—
"You should take action against reprinted your Dictionary

Your friend"

There is nothing mentioned in the book about the publisher as well as the press where it was re-produced by photo-offset process. They have acted against the law, as "ALL RIGHTS RESERVED" was mentioned in my dictionary. Only the name and address of the book-seller was printed in the book with rubber stamp. After being inquired the book seller admitted that he had re-printed the book to earn some money as he was a poor man and apologized me that he did not know the press-law. He is being a Tibetan and for ignorance of the rules I overlooked him and did not take any legal action. But now I came to know that behind him

there is some one who knew the press law which they have ignored, as they have excluded the title, preface and author's name etc. from the original copy. They have also copied from the Tibetan Sanskrit-book entitled, " BHOT PRAKASH " published by the University of Calcutta. The re-produced book contains Tibetan Sanskrit portion of Bhot Prakash in the front and Sanskrit-Tibetan Portion at the back with my dictionary excluding the title, preface and author's name etc, in the middle.

In conclusion, I thank God, friends and workers to enable me in bringing out this second edition. May God bless and grant His wisdom to all of those who use this dictionary.

G. THARCHIN.

སྔོན་བརྗོད།

ཡུལ་ལྗོངས་མི་གཅིག་པའི་མི་རྣམས་ཕན་ཚུན་མཐུན་འབྲེལ་དམ་པོར་ཇེད་པ་ལ། ཐོག་མར་ཕ་ཡུལ་ཕོ་མོ་འི་སྐད་ཡིག་ངེས་པར་ཤེས་དགོས། སྐད་ཡིག་མ་ཤེས་ན་ཕན་ཚུན་སྐད་བརྡ་མ་འཕྲོད་པས་བྱ་བ་ཚོགས་ཆུང་ཞིག་ཀྱང་སྒྲུབ་དཀའ་ངས། དེས་ན་དེང་སྐབས་རྒྱ་གར་གྱི་ས་གནས་ཁག་མང་པོར་བོད་རིགས་སྐྱབས་བཅོལ་བ་རྣམས་གཞིས་ཆགས་ནས་བསྡད་ཡོད་པ་རྣམས་དང་། སྐྱབས་བཅོལ་སློབ་གྲྭ་ཁག་དང་། ཕྱི་རྒྱལ་དུ་བསྐྱོད་མིའི་བོད་ཀྱི་ཞེར་སྐྱ་གཞོན་ནུ་རྣམས་དང་། རྒྱ་གར་ཞི་དྲག་མི་སྣ་མང་པོས་ཀྱང་། དེང་སང་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ལ་དང་ཞེན་ཆེན་པོས་སློབ་གཉེར་གནང་བ་ཚོར་ཕན་ཆེད་དུ། དབྱིན་བོད་རྒྱ་གསུམ་ཤན་སྦྱར་འགྱུར་བདེའི་ཚིག་མཛོད་འདི་ཉིད་པར་འདེབས་ཞུས་པ་ཡིན།།

དེ་ཡང་ཁྱད་པར་དུ་ཚིག་མཛོད་འདིར་སྐད་
གསུམ་ཡོད་པར་བརྗེན་པས་ཚིག་མཛོད་གཅིག་གྲོག
ནས་བོད་མི་ཆོས་དབྱིན་ཧིན་གཉིས་ཤེས་ཐུབ་པ་ཨ
ལགས་པས་རང་གི་མིང་ཚིག་དག་ཟུར་ཡང་ཕན…
སྐྱེད་ཆེ་ཤེས་ཡོང་བ་དང་། རྒྱ་གར་བ་དང་ཕྱི་རྒྱལ
སློབ་ཕྲུག་རྣམས་ནས་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་
ཤེས་ཐུབ་པས་གྲོན་ཆུང་ཁེ་ཐོབ་ཆེ་བ་སོང་དགོས་
དོན་གནད་ཆེར་བརྗེན་པས། ད་ལམ་སྤྲིན་ནས་ཀུན
ཕན་ཡིད་འདུན་བཟང་པོས་འདི་ཉིད་གསར་བསྐྲུན
ཞུས་པ་འདིས་ཧིན་བོད་གཉིས་ཀར་ཕན་ཁྱད་ཆེ…
ཐོན་ཐོག །ལུས་གཉིས་ཀྱི་ཁྱིམ་མཚོས་གྲོང་པོའི་བཅེ
བཀུར་མཐུན་འབྲེལ་བཟང་པོ་ཡང་སྔོན་ལྷག་ཡོང་
བའི་རེ་སྨོན་ཆེན་པོ་ཞུ་གི་ཡོད། དེས་ན་ཚང་མས་
འདིར་སློབ་སྦྱོང་ཕག་པོ་གནང་ཐུབ་ཡོད་པ་འཚལ།།
ཧིན་བོད་གཉིས་རྒྱལ་གྱུར་ཅིག།

THE ENGLISH TIBETAN HINDI POCKET DICTIONARY.

a, ཅིག་ ཞིག་ एक, कोई, एक ।

aback, རྒྱབ་ཕྱོགས་ལ། पीछे की ओर ।

abandon, སྤོང་བ། དབྱུག་བཞག་པ། छोड़ देना, त्याग देना ।

abase, དམའ་འབེབ་བྱེད་པ། अपमानित करना, अनादर करना ।

abate, ཉུང་དུ་གཏོང་བ། མེད་པར་བྱེད་པ། कम करना, घटाना ।

abash, ངོ་ཚ་རུ་འཇུག་པ लज्जित करना

abbey, དགོན་པ། मठ, मन्दिर ।

abbot, མཁན་པོ། मठाधिकारी, पुजारी ।

abbreviation, མདོར་བསྡུ། བསྡུ་ཡིག ..
संक्षेप, छोटा करना ।

abdicate, གོ་གནས་དང་དབང་ཆ་སྤྲངས་པ།
सत्ता त्यागना, किसी पद या अधिकारको त्यागना ।

abdomen, གྲོད་ཁོག་ གྲོད་པ། གསོལ་གྲོད། [*h*]
पेठ ।

abet, རྒྱུད་བསྐུལ་བྱེད་པ། ཁོག་པ་རྒྱང་བ།

उसकाना ।

abhor, ཞེ་ཁྲེལ་བ། ཞེན་པ་ལོག་པ། घृणा करना ।
abide, སྡོད་པ། གནས་པ། བཞུགས་པ། [h]
 बैठना, रहना, टिकना ।
ability, ཐུབ་པ། ནུས་པ། རིག་རྩལ། ཤེས་པ།
 योग्यता, मानसिक शक्ति ।
ablaze, འབར་བཞིན་པ། ངར་བ། ज़लता हुआ,
 उत्तेजित ।
able, ཐུབ་པ། ཡོད་པ། ལྕོག་པ། कर सकना,
 हो सकना ।
abnormal, རྒྱུན་བཤེས་དང་མི་མཐུན་པ།
 ཚར་ཅན་མ་ཡིན་པ། असामान्य,
 असाधारण ।
abode, སྡོད་གནས། ཁང་པ། ནང་། घर, गृह ।
abolish, བཤིག་པ། མེད་པར་བཟོ་བ།
 समाप्त करना, नष्ट करना ।
abominate, ཞེ་ཁྲེལ་བ། ཞེན་པ་ལོག་པ།
 སྐྱུག་བྲོ་བ། घृणा करना ।
abominable, སྐྱུག་བྲོ་པོ། བཙོག་པ། ངན་པ།
 घृणित, घिनौना ।
aboriginal, ཐོག་མའི་གཞིས་ཆགས་མི་རིགས།
 किसी देशका आदि निवासी, प्राचीन,

 पुराना ।

abortion, ཕྲུ་གུ་ཤོར་བ། गर्भपात ।

about, སྐོར་ལ། ཙམ། विषय, बारेमे ।

above, སྟེང་ལ། སྟེང་ལ། ཡར་ལ། ऊपर, बढ़कर, शिखर पर ।

abridge, མདོར་བསྡུ་བ། छोटा करना ।

abridgment, མདོར་བསྡུ། संक्षेप, सार करना

abroad, ཕྱི་རྒྱལ། बिदेश, परदेश ।

abscess, ཤུ་བ། फोड़ा ।

abscond, བྲོས་པ། ཤོར་བ། भाग जाना ।

absent, མེད་པ། མ་འབྱོར་བ། अनुपस्थित ।

absolutely, རྩ་བ་ནས། ཐད་དེ། पुर्णरूप से ।

abstain, དགེ་བ་སྒྲུབ་པ། སྲུང་གནས་སྲུང་བ། སྤོང་བ། འཛེམ་པ། अलग रखना, बचे रहना, उपास करना ।

absurd, ཡ་མ་བརླ་པོ། ཁོ་མེད། ཐབ་ཚུང་བ། བློ་མེད། असंगत, विवेकहीन ।

abundant, འཕེལ་པོ། མང་པོ། ཧྲག་དོ། ཁྲིགས། प्रचुर, अधिक, वहुतायत से ।

abuse, སྨད་པ། སྐུར་བ་འདེབས་པ། गाली देना ।

abyss, གཡང་གཟར་པོ། अथाह गड़हा ।

academy, སློབ་སྦྱོང་ཁང༌། ཤེས་རིག་ཁང༌། विद्योपार्जन का स्थान ।

accent, སྒྲ་བརྗོད་སྟངས། उच्चारण, स्वर ।

accept, ལེན་པ། བཞེས་པ། [h] བླངས་པ།
स्वीकार करना, लेना ।
access, ཚོག་པ། གནང་བ་ཐོབ་པ། ཉེ་བར་
སླེབས་པ། प्रवेश, पहुँच ।
accident, བར་ཆད། བློ་བུར་གྱི་རྐྱེན། दुर्भाग्य,
संयोग, दुर्घटना ।
accommodate, གནས་ཚང་གཡར་བ།
स्थान देना ।
accommodation, གནས་ཚང་། निवास ।
accomplice, སྐྱོན་ཅན་ལ་གྲོགས་བྱེད་པ།
अपराध में साथ देनेवाला ।
accompany, མཉམ་དུ་འགྲོ་བ། साथजाना ।
accomplish, མཐར་ཕྱིན་པ། གྲུབ་པ། पूर्ण करना,
सिद्धि ।
accord, མཐུན་པ། འཆམ་པ། मिलना,
मिलान करना ।
according to, ནང་བཞིན། ལྟ་བུ། अनुसार ।
account, རྩིས། हिसाब ।
accountant, རྩིས་པ། मुनिम, हिसाब
जांचनेवाला ।
accumulate. བསྡུ་གསོག་བྱེད་པ། जम्माकरना,
सञ्चय करना ।
accurate, བརྟན་བདེན། ठीक, यथार्थ ।

accurse, དམོད་པ་པོར་བ། དམོད་མེ་འདེངས་པ།
शाप देना, कोसना ।

accusation. སྐྱོད་ཀྲོན། दोष, कलंक ।

accuse, སྐྱོད་འཛུགས་པ། ཀྲོན་བཏགས་པ།
दोषार्पण करना, दोष लगाना ।

accustom. གོམས་འདྲིས། གོམས་པ། अभ्यास ।

ache, ནད་ཟུག་ ན་ཚ་གཏོང་བ། पीड़ा होना,
दर्द ।

achieve, རྒྱལ་བར་བྱེད་པ། སྒྲུབ་པ། ཐོབ་པ།
पूर्ण करना, जीतना ।

acid, སྐྱུར་མོ། སྐྱུར་ཆེ། खट्टा, तीखा ।

acknowledge, ངོ་ལེན་པ། ཁས་ལེན་པ།
ངོ་འཛིན། मान लेना, रसीद देना ।

aconite, བཙན་དུག विष, कुचला ।

acquaintance, ངོ་ཤེས་པའི་མི། ངོ་ཤེས།
ज्ञान पहिचान, परिचय ।

acquire ཐོབ་པ། ལག་སོན། प्राप्त करना ।

acquit, ཆོ་ཐར་བར་བྱེད་པ། ཐར་གཏོང་བ།
दोष से मुक्त करना, छुटकारा देना ।

acre, ཁྲུ་གྲུ་བཞི་ ༤༨༤༠ ཙམ་གྱི་ས་ཚད།
४८४० वर्ग गज़ जमीन

across, ཕར། ཕར་ཕྱོགས། आगेको, एक ओरसे
दूसरे ओर ।

act, བྱ་བ། འཁྲབ་པ། ཟློས་གར། ཁྲིམས། कृति, अभिनय, नियम ।

active, ཧུར་པོ། གྲུང་པོ། सक्रिय, उद्यमी, तेज ।

actor, ལྷ་མོ་བ། ཟློས་གར་བ། नाटक का पात्र ।

actual, ངོ་མ། ངོ་ཐོག । निश्चित, ठीक, खास ।

acute, རྣོ་པོ། तीखा ।

adage, གཏམ་དཔེ། कहावत ।

add, བསྡོམ་པ། སྣོན་འཕེལ། སྡོམ་རྩིས་བྱེད་པ། जोड़ना, जुटाना ।

additional, ཁ་བསྣོན། ཁ་བསྐོང་། अतिरिक्त, अधिक ।

address, ཁ་བྱང་། सिरनामा लिखना, पता ।

adhere, འབྱར་བ། བརྟན་པོར་གནས་པ། दृढ़ होना, जुटाना ।

adieu, ཕེབས་སྐྱེལ་ཞུ་བ། अलविदा, विदाई ।

adjective, ཡོན་ཏན་བརྗོད་པ། བྱེ་བྲག་བསྟན་པ། बिशेषण ।

adjoin, མཐུད་པ། མཉམ་དུ་ཕྲད་པ། संयुक्त होना, जुटाना ।

adjourn, འཇོག་པ། ནར་འགྱངས། स्थगित करना, टालना ।

adjudge, ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པ། ཐག་གཅོད་པ། निर्णय करना, निपटारा करना, फैसला करना

adjust, སྒྲིག་པར་བྱེད་པ། व्यवस्था करना, स्थिर करना।

administer, སྲིད་སྐྱོང་བ། प्रबंध करना, शासन करना।

administration, སྲིད་ཀྱི་བྱ་བ། राज्य-शासन।

admirable, ཡིད་དུ་འགྱུར་བ། ངོ་མཚར་ཅན། प्रशंसनीय, अद्भुत।

admiral, མཚོ་དམག समुद्री सेना-नायक।

admire, བསྔོད་པ། བསྔགས་པ། प्रशंसा करना, स्तुति करना।

admission, འཛུལ་བ། ཚུད་པ། प्रवेश, पैठ।

admit, འཛུལ་བ། ངོ་ལེན་བྱེད་པ། प्रवेश करना, अङ्गीकार करना।

admonish, བསླབ་བྱ་བྱེད་པ། सचेत करना, शिक्षा।

admonition, བསླབ་བྱ། अंनुशासन।

adopt, བུ་ཚབ་ལེན་པ། गोद लेना, ग्रहण करना।

adore, མོས་གུས་བྱེད་པ། पूजा करना, मान करना।

adorn, རྒྱན་གྱིས་བརྒྱན་པ། सजाना, शृङ्गार करना।

adornment, རྒྱན་ཆ། शृङ्गार।

adrift, ཆུའི་སྟེང་ལ་ལྡེང་པ། इधर उधर तरना या बहता हुआ।

adroit, རྩལ་ཆེན་པོ། གྲུང་པོ། निपुण, दक्ष, चतुर।

adult, གཞོན་པ། युवा पुरुष या स्त्री।

adulterate; འདྲེས་སྐྱད་གཏོང་བ། अशुद्ध करना, मिश्रन करना।

adultery, ལོག་གཡེམ། व्यभिचार, पर-स्त्री-गमन।

advance, སྔ་གཡར། ཡར་སྐྱོད་གཏོང་བ། आगे बढ़ना या बढ़ाना, पेशगी देना।

advantage, ཁེ་སྤོགས། ཁེ་བཟང་། लाभ, बड़ाई।

adventure, ལས་འགུལ་སྙིང་སྟོབས་ཆེན་པོ། साहसिक कार्य।

adverb, བྱ་བའི་ཁྱད་ཆོས་སྟོན་པ། क्रियाविशेषण।

adversary, དགྲ། वैरी, शत्रु, प्रतिवादी।

advertise, ཚ་ཚོག་འཁྲབ་སྤེལ་བྱེད་པ། प्रकाशित करना, बिज्ञापन देना।

advice, གྲོས། སློབ་སྟོན། འདོམས་པ། उपदेश, परामर्श।

advise, གྲོས་འདེབས་པ། བསླབ་བྱ་བྱེད་པ། उपदेश करना, समझाना।

advocate, ཁྲིམས་རྩོད་པ། वकील, मुख्तार।

aerodrome, གནམ་གྲུའི་ཐང་། གནམ་གྲུ་བབས་ཚུགས། हवाई अड्डा।

aeroplane, གནམ་གྲུ། वायुयान. हवाई जहाज।

afar, ཐག་རིང་པོ། दूर।

affair, ལས་དོན། उदयम, काम।

affection, བརྩེ་གདུང་། བརྩེ་བ། བྱམས་སེམས། प्रेम, अनुराग, प्यार।

affix, རྗེས་འཇུག་ སྦྲེལ་བ། प्रत्यय, जोड़ना, मिलाना।

affliction, དཀའ་ལས། ནད། ན་ཚ། दुःख, बाधा, पीड़ा।

afford, སྤྲེར་བ། देना, व्यय करना।

affright, བློ་བུར་འཇིགས་སྐྲག भय उतपन्न करना, आकस्मिक भय।

afloat, ཆུའི་ཁར་ལྡིང་ཞིང་གནས་པ་ बहता [तैरता] हुआ।

afoot, རྐང་ཐང་ལ། पेदल।

aforesaid, སྔོན་དུ་ཡབ་པ། पूर्व कथित।

afraid, ཞེད་པ། འཇིགས་པ། སྐྲག་པ། भयभित, डरा हुआ।

afresh, གསར་དུ། གསར་པ། नुतन ढंगसे, नये सिरे से।

after རྗེས་སུ། གཞུག་ལ། बादमें, पीछे।

aftercrop, སྟོན་ཐོག་གཉིས་པ། बर्ष की दूसरी फसल।

afterglow, ཉི་ནུབ་ཀྱི་མདངས། सूर्यास्तके बादकी पश्चिम दिशा की लाली।

after-life. ཚེ་ཕྱི་མ། भविष्य जीवन।

afternoon, ཕྱི་དྲོ། तीसरा पहर।

afterwards, གཞུག་ལ། རྗེས་ལ། ཕྱིན་ཆད། बादमें।

again, ཡང་སྐྱར། फिर, अतिरिक्त।

against, ཁ་ཕྱུག་ལ། མི་འདད་ད་པ། རྒྱབ་འགལ། प्रतिकूल, सामने, बिरुद्ध।

age, ལོ། བསྐལ་པ། बरस, वय, अवस्था, युग।

aged, *[m]* རྒན་པོ། *(f)* རྒན་མོ། बुढ़ा, बुढ़ी।

agenda, ལས་རིམ། कार्यक्रम, कार्यसूची।

agency, ངོ་ཚབ་ལས་ཁུངས། प्रतिनिधिका कर्त्तव्य आढ़त।

agent, ལས་ཚབ། སྐུ་ཚབ། प्रतिनिधि, अढ़तिया।

aggregate, གཅིག་ཏུ་འདུས་པ། इकट्ठा किया हुआ, समूह, समूहदाय।

aggression, འཁྲུག་འཛིང་། དཔུང་གོལ། आक्रमण, चढ़ाई।

aggressor, བཙན་འཛུལ་བ། ཁྲོག་མར་འཁྲུག་འཛིང་བྱེད་མཁན། आक्रमक, झगड़े का अगुवा।

aggressive, འཁྲུག་གཞི། འཁྲུག་སློང་། आक्रमण करने की उदयत, झगड़ालू।

agile, མྱུར་པོ། མྱང་པོ། चञ्चल, चपल।

agitate, དཀྲུག་པ། घसकना, हिलाना, घबड़ाना उत्तोजित करना।

agony, སྡུག་བསྔལ། यातना, अति पीड़ा, दुःख।

ago, སྔོན་དུ། སྔོན་ལ། དུས་འདས་པ། पहले व्यतीत।

agree, འགྲིག་པ། འཆམ་པ། མཐུན་པ། अनुकूल होना, एक मत होना।

agreeable, མཐུན་པོ། अनुरूप, मीलना।

agreement, གན་རྒྱ། གན་འཛིན། स्वीकार पत्र।

agriculture, སོ་ནམས། कृषि कर्म, खेती।

agriculturist, སོ་ནམས་པ། किसान, खेतिहर।
ague, ཚད་ནད། कम्प-ज्वर, जड़ैया ।
ahead, སྔོན་ལ། གདོང་ལ། आगे बढ़कर ।
aid, རོགས། सहारा, मदद।
ail, ན་བ། रोगी होना, बीमार होना।
aim, དམིགས་ཡུལ། लक्ष्य, उद्देश्य, निशाना।
air, ལྷག་པ། རླུང་། वायु, वायुमण्डल, पवन, हवा।
aircraft, གནམ་གྲུ वायुयान, हवाई जहाज।
ajar, ཕྱེད་ཕྱེ་བ། अधखुला, कुछ खुला हुआ।
alarm, ཉེན་ཁའི་བརྡ་བསྐུལ། ཛོན་བརྡ། खतरे का सूचना।
alas, ཨ་ཁ་ཁ། ཀྱེ་མ། हाय! अरे!
alert, གཙང་པོ། དྲོགས་ཛོན། सावधान, चञ्चल।
algebra, ཡི་གེའི་རྩིས། बीजगणित।
alias, མིང་ཚབ། དོན་མིང་། उपनाम, कल्पितनाम।
alien, མགྲོན་པོ། परदेशी, भिन्न स्वभावका।
alight, མར་བབ་པ། घोड़े परसे उतरना, नीचे आना या बैठना।
alike, གཅིག་པ། समान, सदृश।
alive, གསོན་པོ་ཡོད་པ། जीवित, सचेत।

all, ཚང་མ། ཐམས་ཅད། སྐྱང་ག། सम्पूर्ण, सब, पूरी संख्या ।

all-day, ཉིན་གང་། दिन भर ।

allot, ཆ་བགོས་བྱེད་པ། བགོ་བཤེར་རྒྱབ་པ། बांटना, बिभक्त करना ।

allow, དགོངས་པ་གནང་བ། आज्ञा देना ।

alloy, སྙད། धातुओं की मिलावट।

allure, བསླུ་ཁྲིད་བྱེད་པ། ललचाना, फुसलाना ।

almanac, ལོ་ཐོ། ཟླ་ཐོ། पञ्चाङ्ग, जन्त्री ।

almighty, ཀུན་དབང་མཁན། सर्वशक्तिमान ।

almond, རྒྱ་གར་སྟར་ཀ། བ་དམ། बादाम ।

almost, ཉ་ཡམ། अधिकतर, प्रायः ।

alms, སྦྱིན་པ། भिक्षादान ।

alone, གཅིག་པོ། གཅིག་རང་། अकेला, केवल ।

aloud, སྐད་ཆེན་པོ་བརྒྱབ་ནས། ऊंचे स्वर से, चिल्ला कर ।

alphabet, ཀ་ཁས་སུམ་ཅུ་ वर्णमाला ।

already, ད་གོང་ནས། पहिले से ।

also, ཡང་། ཀྱང་། और, सिवाय ।

altar, དམར་མཆོད་ཕུལ་སའི་ཐབ། बेदी ।

alter, བརྗེ་བ། སྒྱུར་བ། बदलना, भिन्न करना ।

alternate, རེས་མོ་བྱས་ནས། पारी, पारी से करना ।

although, ཀྱང་། འང་། ཏ། ཡང་། यद्यपि ।

altogether, སྤྱན་གཅིག་ཏུ། ཚང་མ་བསྡོམས་ནས། पूर्ण रूपसे ।

altitude, རིའི་མཐོ་ཚད། ऊचाई ।

always, ནམ་རྒྱུན། དུས་རྒྱུན། सर्वदा, निरन्तर।

amass, སྡུད་པ། संग्रह क़रना, ढेर लगाना ।

amaze, ཡ་མཚན་བྱེད་པ། बिस्मित करना, अचम्भे में करना ।

ambassador, སྐུ་ཚབ། राजदूत ।

amber, སྤོས་ཤེལ། तृणमणि ।

ambler, རྟ་འགྲོས་མ། कदमवाला घोड़ा ।

ambition, མཐོ་འདོད། अभिलाषा ।

ambitious, མཐོ་འདོད་ཆེན་པོ། उमंगी, अधिक लालसा रखनेवाला ।

amend, བཟོ་སྐྱོར་བྱེད་པ། सुधारना, उन्नति करना, शोधना ।

amendment, ཞུ་དག། སྐྱར་བཟོ། संशोधन, उन्नति ।

amidst, དཀྱིལ་དུ། मध्यमें, बीचमे ।

ammunition, རྫས་མདེལ། गोली, बारुद इत्यादि ।

among, དཀྱིལ་ལ། बीचमे, मध्यमे ।

amount, མ་འབོར། राशि, मात्रा, जोड़ ।
ample, མང་པོ། पर्याप्त, बिस्तृत, बहुत ।
amusement, རྩེད་འཇོ། རྩེད་མོ། मनवहलाव
analogy, གཅིག་པ། སྤྱི་མཚུངས། འདྲ་མཉམ། समानता, तुल्यता ।
analyse, ཞིབ་དཔྱད་བྱེད་པ། सूक्ष्म परीक्षा करना, बिश्लेषण करना ।
ancestor, ཕ་མེས། पुरखा, पूर्बपुरूष ।
ancestry, རིགས་བརྒྱུད། वंशपरम्परा ।
anchor, གཏིང་རྡོ། བློ་འཁེལ། लङ्गर, सहारा, विश्वास स्थान ।
ancient, སྔ་རབས། སྔོན་དུས། प्राचीन, पुराना ।
and, ཡང་། དང་། और, तथा ।
angel, བང་ཆེན་ཕོ་ཉ། अप्सरा, देवदूत ।
anger, ཚོག་པ། ཁོང་ཁྲོ། क्रोध ।
angle, ཟུར། कोण, कोना ।
angler, ཉ་འཛིན་པ། ཉ་འཛིན་མཁན། मछली पकड़नेवाला ।
animal, སེམས་ཅན། जन्तु, प्राणी ।
announce, ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱེད་པ། घोषणा करना, सूचना देना ।

anilinedye, ཚོན་གསར། रंगो का रासायनिक आधार।

ankle, རྐང་པའི་ཐོལ་ཚིགས། टखना ।

annals, ལོ་རེ་སྐར་ཆགས་ཀྱི་གནས་ཕྱུགས། वार्षिक वृत्तान्त ।

annoy, ཁོང་ཁྲོ་དཀྲུག་པ། झुँझलाना.कष्ट देना।

annual, ལོ་རེ་བཞིན། वार्षिक, प्रति वर्ष होनेवाला ।

anoint, བྱུགས་པ། སྐུ་བ། तेल लगाना ।

another, གཞན་པ། ཡན་པ། दूसरा, भिन्न ।

answer, ལན་རྒྱབ་པ། ཡིག་ལན་བཏང་བ། उत्तर देना, प्रतिपादन करना ।

ant, གྲོག་མ། चींटी ।

antagonist, དགྲ། शत्रु, प्रतिपक्षी ।

anthem, བསྟོད་གླུ. स्तुति, भजन ।

antique, རྙིང་མ། पूर्वकाल के अवशेष ।

anus, རྐུབ། गुदा ।

anxiety, སེམས་འཁྲལ། चिन्ता, उत्कण्ठा, व्यग्रता ।

any, གང་ཡང་། ཅི་ཡང་། किसी, कैसा ही, कुछ, कोई ।

anybody, སུ་ཡང་། སུ་ཞིག। कोई, एक ।

apartment, ཁང་མིག། मकान का एक कमरा ।

ape, སྤྲེའུ་མཇུག་མ་མེད་པ། पुच्छहीन वंदर।
apologise, དགོངས་དག་ཞུགས་བདེན་ཞུ་བ། क्षमा माँगना।
apology, དགོངས་དག་ཞུགས་བདེན། क्षमा; प्रार्थना।
apostle, ཆོས་སྤེལ་མཁན། किसी बड़े सिद्धान्त का प्रचारक ।
apostrophe, འབྲེལ་སྒྲའི་རྟགས་མཚོན་གྱི་ཚེག सम्बन्ध कारक का चिन्ह।
apothecary, སྨན་ཚོང་མཁན། औषधि बेचनेवाला।
apparel, ཆ་བ། གོས། དྲུག་ལོ། बस्त्र, कपड़ा।
apparatus, ཡོ་བྱད། ལག་ཆ། འཕྲུལ་བྱེད། औजार, सामग्री यन्त्र।
apparrent, མངོན་གསལ། ཀུན་གསལ། प्रकट प्रत्यक्ष, स्पष्ट ।
appeal, སྐར་དུ་ཞུ་བ། སྙན་ཞུ། पुनर्बिचार की प्रार्थना करना।
appear, མཐོང་བ། སྣང་བ། མངོན་པ། प्रकाशित होना, देख पड़ना।
appearance, དབྱིབས། བཟོ་ལྟ། आकृति,रूप।
appetite, དང་ག། དང་ཁ། इच्छा, अभिलाषा, भूख।

apple, ཀུ་ཤུ། सेव ।
applicable, རན་པོ། མཚུངས་པོ། འོས་པ། अनुकूल, उचित ।
applicant, ཞུ་བ་པོ། སྙན་ཞུ་འབུལ་མཁན། प्रार्थना करनेवाला ।
application, སྙན་ཞུ། प्रार्थना, दरखास्त ।
apply, ཞུ་ཡིག་ཕུལ་བ། दरखास्त करना ।
appoint, བསྐོ་བ། नियुक्त करना ।
appreciate, ཀུས་ཤེས་ཞུ་བ། ཀུ་དྲིན་ཞུ་བ། गुण जानना, मान करना ।
appreciation, བསྔགས་བརྗོད། བསྟོད་ར། गुणगान, प्रशंसा
apprehension, གོ་རྟོགས། ཤེས་པ། अनुमान, बोध ।
apprentice, ལས་ཀ་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་མཁན། སློབ་གསར། नवसिखुआ ।
approach, ཉེ་བར་ཡོང་བ། ཉེ་བར་འགྲོ་བ། निकट आना, प्रस्ताव करना ।
approve, བཀའ་གནང་བ། ངོ་ལེན་པ། रुचना, अनुमोदन करना ।
approximate, ཉེ་ཡས། ཕལ་ཆེར། प्रायः लगभग ।

arable, རྨོས་ཀོ་བྱ་འོས་པའི་ས་ཞིང་།
ས་གཞིན་པོ། खेती करने योग्य [भूमि] ।
apricot, མངའ་རིས་ཁམ་བུ། खूबानी ।
april, ཕྱི་ཟླ་བཞི་པ། अंग्रेजी बर्ष का चौथा महीना ।
apron, པང་གདན། ऊपरी लबादा ।
aqueduct, ཆུ་ཡུར། ཡུར་པོ། ཆུའི་ཀ། जलमार्ग, नहर ।
arbitrate; ཁྲིམས་བྱེད་པ། བར་འདུམ་བྱེད་པ། पञ्चायत करना ।
archer, མདའ་པ། धनुंधारी ।
architect, རྩིག་བཟོ་དང་བཟོ་བཀོད་ལ་མཁས་པ། शिल्पकार ।
architecture, ཁང་ཁྱིམ་བཟོ་བཀོད་རིག་གནས། शिल्पविदय, घर बनाने की कला ।
are, ཡོད། འདུག་ རེད། है ।
area, ས་ཁྱོ། क्षेत्रफल, चौरस भूमि ।
argue, རྩོད་པ་རྒྱབ་པ། तर्क करना, सिद्ध करना ।
arguement, རྩོད་པ་ तर्क, शास्त्रार्थ ।
arise, ལང་བ། ཤར་བ། उठना, उदय होना ।
arithmetic, ཨང་རྩིས། अङ्कगणित ।

arithmetician, ཨང་རྩིས་པ། རྩིས་པ། गणितज्ञ ।

arm, ལག་ངར། बाहु, भुजा ।

armlet, སྒྲོག་གདུང་། बाजूबन्द ।

armour, ཁྲབ། तनुत्राण, कवच ।

arm-pit, མཆན་ཁུང་། कुक्षि, बगल ।

arms, མཚོན་ཆ། अस्त्र शस्त्र ।

army, དམག་དཔུང་། सेना ।

around, ཕན་ཚུན། འཁོར་ལ། चारों, ओर सब ओर ।

arouse, གཉིད་སད་པ། जागृत करना ।

arrange, སྒྲིག་པ། क्रम मे रखना, तय्यार करना ।

arrears, བུ་ལོན་གྱི་ལྷག་མ། བུན་སྐྱོད་འཕྲོ། ऋणशेष, बकाया ।

arrest, གཟུང་བ། ཟིན་པ། འཛིན་པ། पकड़ना ।

arrive, སླེབ་པ། འབྱོར་བ། पहुंचना, प्राप्त करना ।

arrow, མདའ། बाण, तीर ।

artful, གཅང་པོ། धूर्त, चलाक ।

article, དངོས་པོ། ཅ་ལག ཆོས། वस्तु, विषय, साहित्यिक लेख ।

artificial, བཅོས་མ། རྫུས་མ། बनावटी,
कृत्रिम ।

artist, རི་མོ་མཁན། བཟོ་རིག་ལ་མཁས་པ།
चित्रकार, निपुण कारीगर ।

ascend, འཛེག་པ། चढ़ना ।

ascent, གྱེན། चढ़ाव ।

ascertain, ངེས་པར་བྱེད་པ། निश्चित करना,
जाँचना ।

ash, ཐལ་བ། གོག་ཐལ། भस्म, राख ।

ashamed, ངོ་ཚ་པོ། ངོ་ཚ་བ། लज्जित, शरम ।

ashore, མཚོ་འདིའི་འགྲམ། तट पर, तीर पर ।

aside, ཟུར་དུ། ལོགས་སུ། एक ओर, अलग ।

ask, དྲི་བ། (འདྲི་བ།) ཞུ་བ། पूछना, मांगना ।

asleep, གཉིད་ཁུག་པ། सोना ।

aslike, ནང་བཞིན། འདྲ་བ། एकसा, समान ।

ass, བོང་གུ། (བོང་བུ།) गदहा ।

assail, ཟབ་རྒྱབ་པ། དམག་རྒྱབ་པ། आक्रमन
करना, धावा बोलना ।

assassin, མི་གསོད་མཁན། प्राणघातक,
हत्यारा ।

assassinate, བསད་པ། གསོད་པ། हत्या
करना।

assault, དམག་འཛིན་པ། चढ़ाई, आक्रमण करना।

assemble, ཚོགས་པ། འཛོམ་པ། एकट्ठा होना, एकत्रित होना।

assembly, ཚོགས་འདུ། सभा, समाज़ ।

assent, ངོ་ལེན་པ། स्वीकार करना, मान लेना ।

assist, རོགས་བྱེད་པ། རམ་འདེགས་བྱེད་པ། सहायता करना, साथ देना।

assistance, རོགས། सहायता, मदद ।

assistant, ལས་རོགས། सहायक, मददगार ।

association, སྐྱིད་སྡུག ཚོགས་པ། मण्डली, समागम, सभा।

assume, ངོས་ལེན་པ། ཁས་ལེན་པ། मान लेना ।

assurance, བློ་གཏིངས། ཡིད་ཆེས། དད་པ། विश्वास, दृढ़ता ।

assure, ཡིད་ཆེས་འཇུག་པ། ངེས་པར་བྱེད་པ། विश्वास दिलाना, निश्चित करना ।

astonish, ཡ་མཚན་བྱེད་པ། ཧ་ལས་པ། चकित करना, अचम्भे में डालना

astonishing, ངོ་མཚར་ཅན། अचम्भित।

astonishment, ངོ་མཚར། ཡ་མཚན། आश्चर्य, अचम्भा, चमत्कार।

astray, ལམ་ནོར་དུ་འགྲོ་བ། ནོར་བ། སྣོར་བ། सीधे रास्ते से भटका हुआ ।

astrologer, རྩིས་པ། ज्योतिषी मुहुर्तक ।

astrology, སྐར་རྩིས། फलित, ज्योतिष, दैवज्ञ विद्या ।

astronomer, སྐར་རྩིས་པ། ज्योतिषी ।

astronomy, སྐར་རྩིས། ज्योतिष विद्या, खगोल विद्या ।

asylum, སྐྱབས་གནས། དབེན་ཁང་། शरणस्थान, आश्रय ।

at, ལ། (ལ་དོན) में, से, ओर, पर ।

atlas, ས་བཀྲ། मानचित्रों की पुस्तक ।

at once, ལམ་སང་། तुरंत, एकाएक ।

atheist, ཆད་ལྟ་བ། ཆོས་ལ་དད་པ་མེད་པ། ཀུང་བྲན་ལྟ་བུ། नास्तिक ।

atmosphere, རླུང་གི་དཀྱིལ་འཁོར། མཁའ་དབྱིངས། वायु मण्डल, आकाश ।

atom, རྡུལ་ཕྲན། རྡུལ་ཕྲ་རབ། परमाणु, कण ।

atonement, བཤགས་མཆོད། སྡིག་བཤགས། མཆོད་པ प्रायश्चित, बलिदान ।

attach, སྦྱར་བ། མཐུད་པ། बाँधना, लगाना, जोड़ना, कुर्क करना ।

attack, ཟབ་རྒྱབ་པ། आक्रमण करना, धावा करना ।

attain, ཐོབ་པ། འབྱོར་བ། पहुँचना, प्राप्त करना ।

attempt, བརྩོན་འགྲུས། བརྩོན་པ། प्रयत्न, उद्योग ।

attend, ཞབས་ཕྱི་ཞུ་བ། सेवा करना, उपस्थित होना ।

attendent, གཡོག་པ། གཟིམ་དཔོན། अनुचर, सेवक ।

attention, དྲན་པ། སྣང་བ། དྲན་ཤེས་བརྟན་པོར་གནས་པ། ध्यान ।

attest, བར་དཔང་བྱེད་པ། ནན་གྱིས་བརྗོད་པ། བདེན་ཁུངས་སྐྱེལ་བ། दृढ़ता से कहना, प्रमाणित करना ।

attitude, འདུག་སྟངས། སེམས་གཤིས། གནས་སྟངས། रुख, आकृति ।

attract, ཐེན་པ། ཡིད་འགུག་པ། ཡིད་འཕྲོག་པ། ཡིད་འོང་བ། आकर्षित करना, लोभाना ।

attraction, འཐེན་པའི་ནུས་ཤུགས། ཡིད་འདྲེན་ནུས་པ། आकर्षण, लोभाव ।

aunt, ཨ་ནེ། फूआ, चाची ।

auspices, རྟེན་འབྲེལ། བཀྲིས། कल्याण, मंगल।

auction, ལི་ལམ། རིན་གོང་མཐོ་ཤོས་སྒྲར་སྒྲད་བྱེད་པའི་ཁྲོམ་ཚོང་། नीलाम, नीलाम करना

audience, སྙན་མོ་ལྟ་མཁན། ཉན་མཁན། श्रोतागण, दर्शक ।

audit, རྩིས་དེབ་ཤེར་བ། ཞིབ་ཤེར་བྱེད་པ། हिसाब किताब की जाँच करना ।

auditor, རྩིས་ཞིབ་མཁན། ཞིབ་ཤེར་བྱེད་པོ། हिसाब किताब की जाँच करनेवाला।

auspicious, རྟེན་འབྲེལ་བཟང་པོ། བཀྲ་ཤིས་པའི་ལྟས། कल्याणकर, मंगल करनेवाला, शुभ ।

author, རྩོམ་མཁན། लेखक, रचियता ।

authority, དབང་ཆ། अधिकार, प्रभुत्व ।

authorize, དབང་ཆ་སྤྲོད་པ། अधिकार देना।

autobiography, རང་གིས་བྲིས་པའི་རང་གི་རྣམ་ཐར། स्वयं लिखा हुआ अपना जीवन बृत्तान्त ।

automatic, རང་འགུལ་འཁོར་ལོ། आप से आप चलनेवाला, स्वचालित ।

autonomy, རང་དབང་རྒྱལ་ཁབ། རང་སྐྱོང་སྲིད་གཞུང་། स्वराज्य; स्वशासित देश ।

autumn, སྟོན་ཀ། शरद् ऋतु ।
available, ཐོབ་ཐུབ་པ། मिल सकना, सहज प्राप्य ।
avalanche, གངས་རུད། बरफ़ का गिरता हुआ पहाड़ ।
avarice, སེར་སྣ། लोभ, लालची ।
avenge, དགྲ་ཤ་ལེན་པ། बद्ला लेना ।
avoid, གཞར་བ། འཛེམ་པ། སྤོང་བ། त्यागना, टालना ।
await, སྒུག་པ། प्रतीक्षा करना, ठहरना ।
awake, གཉིད་སད་པ། ज़ागृत होना, नींद से जागना ।
award, བདག་རྒྱན། ཞ་དགའ། इनाम ।
aware, གཅང་གྲུང་། होशियार ।
away, ཐག་རིང་། दूर ।
awful, འཇིགས་སྐྲག་ཅན། भयंकर ।
axe, སྟ་རེ། कुल्हाड़ी ।
ay, ལགས་སོ། जो, हाँ ।
azure, སྔོན་པོ། མཐིང་ག། आकाशके समान नील रंग ।

[B]

baby, ཕྲུ་གུ་ཆུང་ཆུང་། ནོ་འབྲུང་། बालक, बच्चा ।

bachelor, ཕོ་ཏྲང་ང་། कुँआरा, अविवाहित पुरूष ।

back, རྒྱབ་ལ། पीछेका ।

backbone, སྒལ་ཚིགས། དངོས་པོ་གང་ཞིག་གི་གཞི་རྟེན། रीढ़ किसी वस्तुका आधार ।

backbite, རྒྱབ་ཏུ་ཁ་བཏང་བ། चुगलोखाना ।

background རྒྱབ་གཞི། རྒྱབ་རྟེན། किसी दृश्यका पिछला भाग ।

backslide, ཕྱི་ཐུར་རྒྱབ་པ། ནད་པ་ལོག་པ། पीछे को सरकना, धर्म त्यागना ।

backward, རྒྱབ་ཕྱོགས་ལ། རྗེས་ལུས། बिद्योपार्जन में मन्द, पिछला ।

bad, ངན་པ། སྡུག་བྲོ་པོ། बुरा, अशुभ ।

badge, རྟགས་མ། विल्ला, विशेष चिन्हका छाप ।

bag, ཐད་གོག སྒྲོ་མོ། बोरा, थैली ।

baggage, ཕྲེམ་འགྲོ་སྐབས་ཀྱི་མཁོ་ཆེད། ཕྱོགས་ཐན་མཁོ་ཆེད། ཏུ་སྒོ། ལག་ཆས་ལ་སོགས་པ། यात्री का सामान ।

bail, ཁག་ཁྲུགས། ཁག་ཐེག जमानत ।
bake, བག་ལེབ་སྲེག་པ། रोटी पकाना ।
baker, བག་ལེབ་བཟོ་མཁན། रोटीवाला ।
bakery, བག་ལེབ་ཚོང་ཁང་། रोटी की दूकान ।
balance, སྙོམ་པོ་བྱེད་པ། ལྷག་མ། ཉ་ཁ། बाँकी, तराजु ।
bale, དོས་པོ། गठरी, गंठ ।
ball, རིལ། སྒོ་ལོ། गेंद, गोली ।
balloon, རླང་ཕུག गुब्बारा ।
ballot, འོས་ཤོག མོས་ཤོག मत पत्र, वोट देने के लिए टिकट ।
bamboo སྨྱུག་མ། बाँस ।
ban, བཀག་ཆ། བཀག་སྡོམ་བྱེད་པ། रोक, निषेध, रोकना, निषेध करना ।
banana, ཀྲེ་སྡོང་། *[sik]* एक प्रकार के केलेका समान वृक्ष ।
bandage, སྒྲོག མ་རས། घाव पर बाँधने के पट्टी ।
bandit, ཇག་པ། डाकू ।
bangle, ལག་འདུབ། कंकण, चूड़ी ।
banish, རྒྱང་ཕུད་གཏོང་བ། देशसे बाहर निकालना ।
bank, གཙང་པོའི་འགྲམ། དངུལ་ཁང་། तीर, तट, किनारा, बैंक ।

banner, དར་ཆ། རྒྱལ་མཚན། ध्वजा, पताका, झण्डा ।

banquet, སྟོན་མོ། ཐུགས་སྐྱོ། विशिष्ट भोज़न, ज्योनार ।

baptism, ཁྲུས་གསོལ། बपतिस्मा ।

baptize, ཁྲུས་གསོལ་གནང་བ། ईसाई बनाना ।

barbarian, མཐའ་འཁོབ་པ། ཀླ་ཀློ། असभ्य, अशिष्ट, गवाँर ।

barber, སྐྲ་བཞར། हजाम ।

bare, དམར་རྗེན་ང་། नंगा ।

barefaced, ངོ་ཚ་མེད་པ། ཁྲེལ་མེད་པ། निर्लज्ज ।

barefooted, ཀང་རྗེན་མ། खाली पैर ।

bargain, ཁ་ཚོང་རྒྱབ་པ། लाभदायक सौदा करना ।

bark, ཤིང་གི་ཤུན་པ། ཧབ་པ། འཚང་བ छाल, कुत्ते का भूँकना ।

barley, ནས། जव ।

barley-flour, ནས་ཙམ། जवकी सतु ।

barn, འབྲུ་ཁང་། धान्यगार, खलिहान ।

barometer, རླུང་ཚད་བརྟན་པའི་འཁོར་ལོ། . वायु का भार मापक यन्त्र ।

barrack, དམག་སྒར། सिपाहियों के रहनेका स्थान ।
barrel, ལྕུགས་དུང་། वन्दूक की नली ।
barren, རབས་ཆད། बाँझ निष्फल ।
barrier, ར་བ། आड़, सीमा ।
barrister, ཁྲིམས་པ། बड़ा वकील ।
base, གཞི། आधार ।
basic, རྨངས་གཞི། मौलिक, बुनियादी, आधार सम्बधी ।
basin, ཏྲང་ཞན། ཀ་ཏྲཾ་ར། छिछला पात्र ।
basket, སླེ་པོ། ཊོལ་པོ། टोकरी, डलिया ।
bat, ཕ་ཝང་། པགས་བྱིའུ། ཕུ་མ་བྱིའུ། चमगादड़ ।
batch, སྡེ་ཚན། ཚོགས་པ། समूह, समूहदय ।
bath, འཁྲུད་ཁང་། स्नानगार ।
bathe, འཁྲུད་པ། नहाना, धोना ।
battalion. དམག་སྡེ། सेनादल, पलटन ।
battery, གློག་རྫས། སྨན་གློག बेटरी ।
battle, དམག लड़ाई, संग्राम ।
bay, རྒྱ་མཚོའི་ཆུ་ཁུག खाड़ी ।
bayonet, མེ་མདའི་རྩེ་གྲི། किरिच, संगीन ।
bazaar, ཁྲོམ། बाजार ।
be, ཡིན་པ། ཡོད་པ། འདུག་པ། होना, रहना ।

beach, མཚོ་འགྲམ། झील या समुद्र का किनारा ।
bead, འཕྲེང་བ། साधुओं का माला।
beak, མཆུ་སྒྲོ། पक्षी की चोंच ।
beam, གདུང་མ། ཉི་མའི་འོད། ཉི་ཟེར། धरण, बल्ल, किरण ।
bean, སྲན་མ། सेम, बोड़ा ।
bear, འཁྱེར་བ། འཁུར་བ། བཟོད་པ། ले जाना, सहना ।
bear, དོམ། भालू ।
beard, ཀྱུ། दाड़ी ।
beast, དུད་འགྲོ། पशु ।
beastly, གླུག་བྲོ་པོ། पशु के समान ।
beat, རྡུང་བ། पीटना, मारना ।
beautiful, མཛེས་པོ། སྙིང་འཇེབས་པོ། सुन्दर ।
beautify, མཛེས་པོར་བྱེད་པ། བཀྲ་བར་བྱེད་པ། सुन्दर बनाना, सजाना ।
because, རྐྱེན་གྱིས། གང་ལ་ཟེར་ན། क्योंकी ।
beckon, ལག་དབྱུག་རྒྱབ་པ། संकेत करना, बुलाना ।
become, འགྱུར་བ། འབྱུང་བ། ཡོང་བ། होना ।
becoming, འོས་པ། योग्य ।
bed, ཉལ་ཁྲི། ཉལ་ས། बिछावन ।

bedaub, བྱུགས་པ། སྒྲ་བ། रंग पोतना ।
bedding, ཉལ་གཟན། विछावन ।
bee, སྦྲང་བུ། मधुमक्खी
beef, གླང་ཤ། गोमास ।
bee-hive, སྦྲང་ཚང་། मधुमक्खी का छत्ता ।
beer, ཆང་། जव की मदिरा ।
befitting, འོས་པོ། योग्य ।
before, སྔོན་ལ། མདུན་ལ། पहले, सामने ।
beg, སློང་བ། ཞུ་བ། भिक्षा माँगना, प्रार्थना करना ।
beggar, སྤྲང་པོ། སློང་མཁན། भिक्षुक, भिखमंगा ।
beget, སྐྱེ་བ། उतपन्न करना, उपजाना ।
begin, འགོ་བཙུགས་པ། आरम्भ करना ।
beginning, ཐོག་མ། འགོ་ནས། आरम्भ में ।
beguile, བསླུ་བ། མགོ་སྐོར་བ། धोखा देना, छलना ।
behalf, ཆེད་དུ། ཚབ་ལ། पक्ष ।
behave, སྤྱོད་པ། आचरन करना, व्यवहार करना ।
behaviour, སྤྱོད་ལམ། བྱེད་སྟངས་འགྲོ་སྟངས། चाल-ढाल, व्यवहार ।
behead, སྐེ་གཅོད་པ། सिर काट लेना ।

behind, གཤུག་ལ། རྗེས་ལ། पीछे ।
behold, མཐོང་བ། ལྟ་བ། देखना ।
belch, འཁག་དྲི་རྒྱབ་པ། डकारना।
belief, དད་པ། बिश्वास,श्रद्धा ।
believe, ཡིད་ཆེས་པ། बिश्वास करना।
believer, དད་པ་བྱེད་མཁན། धर्म मे बिश्वास करनेवाला ।
bell, དྲིལ་བུ། घंटी।
bellows, སྦུད་པ། भाथी, धौंकनी ।
belly, གྲོད་ཁོག གསོལ་གྲོད། *h.* पेट।
belong, ཡིན་པ། གཏོགས་པ། མངའ་བ། सम्पति से सम्बन्द रखना।
belongings, སུ་ཞིག་གི་དངོས་པོ། किसी मनुष्य के सम्पति ।
beloved, གཅེས་པ། བྱམས་པ། प्रिय, प्यारा।
below, འོག་ལ། གཤམ་ལ། निचे के ओर ।
belt, སྐེ་རགས། སྐུ་རགས། *h.* पेटी।
bench, རྐུབ་ཀྱག་རིང་པོ། बेंच ।
bend, བཀུག་པ། मोड़ना, झुकना ।
beneath, སའི་འོག་ལ། नीचे ।
benediction, བྱིན་རླབས། कल्याण, आशीर्वाद ।

benefactor, དྲིན་ཅན། སྦྱིན་བདག ཕན་སེམས་ཅན། उपकारी, हितकारी ।

beneficial, ཕན་པ་ཅན། ཕན་ཐོགས་ཅན། लाभ कारक ।

benefit, ཕན་པ། ཐུགས་ཕན་གསོ་བ། *h.* लाभ, उपकार ।

bent, གྱོག་ཀྱོག झुकाव, मोड़ ।

bereavement, མྱ་ངན། སྡུག་བསྔལ། སེམས་སྡུག ཡ་བྲལ། वियोग, शोक दशा ।

beseech, ཞུ་བ་འབུལ་བ། प्रार्थना करना ।

beside, འགྲམ་ལ། ཆ་ལ། འཁྲིས་ལ། निकट, समीप ।

besides, མ་གཏོགས། མིན་པ། सिवाय ।

best, ཡག་ཤོས། श्रेष्ट, उत्तम ।

bestow, སྦྱར་བ། སྦྱིན་པ། གནང་བ། *h.* देना, प्रतिपादन करना ।

bet, རྒྱན། ཀྲུག दाव ।

betel-nut, གོ་ཡུ། सुपारी ।

betray, ཀོ་བྲག་རྫོང་པ། विश्वास घात करना, भण्डा फोड़ना ।

better, ཡག་ག श्रेष्ट ।

between, བར་ལ། དཀྱིལ་ལ། मध्य में ।

beware, ངོགས་ཟོན། सावधान, होशियार।

beyond, ཕར་ཕྱོགས་ལ། बाहर।

Bible, མ་ཤི་ཀ་པ་རྣམས་ཀྱི་དམ་པའི་གསུང་རབ། ईसाइयों की धर्म पुस्तक।

bicycle, ཀང་འཁོར། ཀང་ག་རི། बाइसिकल।

bid, བཀའ་གནང་བ། आज्ञा देना।

big, ཆེན་པོ། बड़ा।

bill, account, རྩིས་ཐོ། पैसा लेने का हिसाब-पत्र।

billion, དུང་ཕྱུར་བཅུ་ཐམ་པ། एक अरब।

billow, ཆུ་རླབས། तरङ्ग, बड़ी लहर।

bind, བསྡམས་པ། बाँधना।

biography, རྣམ་ཐར། གསུང་རྣམ། *h.* किसी व्यक्ति का जीवन वृतान्त।

biology, སྲོག་ཆགས་ཀྱི་མཚན་རིག प्राणि विद्या।

bioscope, གཡོ་འགྲུལ་འདྲ་པར།(སྤྲའི་སི་ཀོབ།) चल चित्र।

bird, བྱ། བྱིའུ། འདབ་ཆགས། पंक्षी, चिड़िया।

birth, སྐྱེ་བ། འཁྲུང་བ། *h.* जन्म।

birthday, སྐྱེས་སྐར། འཁྲུངས་སྐར། *h.* जन्म दिन।

biscuit, མངར་ཟས། बिस्कुट।

bishop, མཁན་པོ། བླ་མ། बड़ा पादरी।

bit, དུམ་བུ། छोटा खंड।
bitch, མོ་ཁྱི། कुतिया।
bite, སྣུག་པ། ས་རྒྱབ་པ། काटना।
bitter, ཁག་ཏིག तीता।
black, ནག་པོ། काला।
blackboard, སྦུང་ཤིང་། श्यामपट।
blackmail, སྐོག་ཇན་ཊངས་ནས་ནག་ཉེས་སྦ་གསང་བྱེད་པའི་ལས། གཞན་སྐྱོན་ལ་བསྡིགས་ར་བསླུལ་བ། भेद छिपाने या खोलनेकी घूस या धमकी।
blacksmith, མགར་བ། लुहार।
blade, དངོ་། སྦྲ་གྲིའི་ཁ། धार।
bladder. ལྦང་ཕུག गुब्बारा, मूत्राशय।
blame, སྐྱོན་བཏགས་པ། दोष लगाना।
blank, སྟོང་པ། खाली।
blanket, ཐུལ་ཟན། कम्बल!
blaspheme, དཀོན་མཆོག་ལ་བཀུར་བ་འདེབས་པ ईश्वर की निन्दा करना।
blast, འགས་པ། རླུང་རྩུབ། बिस्फोट, आंधी का झकोरा।
blaze, འབར་བ། 'आग का ज्वाला।
bleed, ཁྲག་འཐོན་པ། खून निकलना।
blemish, སྐྱོན། कलंक, दोष।

blend, འདྲེ་བ། मिश्रित करना, मिलाना।
bless, བྱིན་རླབས་གནང་བ། आशीर्वाद देना ।
blessing, བྱིན་རླབས། आशीर्बाद ।
blind, ལོང་བ། अन्धा ।
blindfold, མིག་ལ་རས་བཏུམ་པ། आँखों पर पट्टी बाँधना ।
blister, ཆུ་ཤང་། फफोला ।
block, བཀག་པ། ལམ་བཀག་པ། मार्ग रोकना।
blood, ཁྲག སྐུ་ཁྲག *h.* रुधिर, खून।
bloom, ཤར་བ། མེ་ཏོག་ཤར་བ། फूल खिलना।
blossom, མེ་ཏོག་བཞད་པ། फूल खिलना।
blot, ནག་ཐིག སྐྱོན། काला दाग, कलंक ।
blottingpaper, སྣག་ལེན་ཤོག་བུ། मसिशोष ।
blouse, བུད་མེད་ཀྱི་འོག་ཐུག स्त्री को कुरती ।
blow, ཕུ་རྒྱབ་པ། फूँकना ।
blue, སྔོན་པོ། निला ।
bluff, སྟོང་བཤད་ཀྱི་གཏམ། धौंस की बात ।
blunder, ནོར་འཁྲུལ་ཆེན་པོ། गहरो भूल ।
blunt, རྣོ་པོ་མེད་པ། धारहीन, भुथरा ।
boar, རི་ཕག [ཕོ།] सूअर ।
board, སྦང་ལེབ། तख्ता ।
boarding, སློབ་ཕྲུག་རྣམས་ཀྱི་སྡོད་ཁང་། छात्रालय ।

boast, རང་བསྟོད་བྱེད་པ། गर्व करना, घमण्ड करना ।

boat, གྲུ། नाव, किश्ती ।

boatman, གྲུ་པ། གྲུ་དཔོན། नाविक, माझी ।

body, གཟུགས་པོ། སྐུ་གཟུགས། *h.* बदन, शरीर ।

bodyguard, སྐུ་སྲུང་བ། *h.* शरीर रक्षक ।

bogus, རྫུན་ཅན། རྫུས་མ། कृत्रिम, झूठा ।

boil, སྐོལ་བ། གཉན་འབུར། उबालना, फोड़ा ।

bold, བློ་ཁོག་ཆེན་པོ། साहसी, बीर ।

bolt, སྒོ་ལྕུགས། अर्गला ।

bomb, འབར་རྫས། དུག་རྫས། अग्णि-बाण, बम ।

bombard, འབར་རྫས་འཕྲུག་པ། बम से आक्रमाण करना ।

bomber, དུག་རྫས་འཕྲུག་མཁན། बम फेंकने वाला ।

bonafied, ངེས་གཏན། ཡིད་ཆེས། विश्वसनीय ।

bondage, བཙན་དབང་། བཙན་འོག་ཏུ་གནས་པ། दासत्व ।

bone, རུས་པ། རུས་ཁོག སྐུ་རུས། *h.* हड्डी ।

bonus, གུན་འབྱུང་། ཁེ་ཕོགས་སྣོན། གུང་གསོ། बढ़ोत्तरी, बोनस ।

book, དེབ། དཔེ་ཆ། ཕྱག་དཔེ། *h.* पुस्तक, किताब ।

boon, ཞུ་བ། ཐུགས་རྗེ། སྙན་ཞུ། याचना, अनुग्रह, प्रार्थना ।

boot, ལྷམ། ལྷམ་ཁོག ཞབས་ལྷམ། *h.* जूता ।

bootmaker, ལྷམ་བཟོ་བ། དངོ་བཟོ་པ། जूता बनाने वाला ।

booty, བཙོམ་ནོར། लूट का माल ।

border, ཟུར། ས་མཚམས། किनारा, सीमा ।

bore, མིག་ཁུང་བཟོ་བ། ཨི་ཁུང་སྒྲད་པ། छेद करना ।

born, སྐྱེ་བ། འཁྲུངས་པ། *h* जन्मना ।

borrow, གཡར་བ། उधार लेना ।

bosom, བྲང་ཁོག སྙིང་། छाती हृदय ।

boss, སྦྱིན་བདག བདག་པོ། मालिक ।

botany, སྔོ་རིགས་ཀྱི་མཚན་རིག वनस्पति विज्ञान ।

both, གཉིས་ཀ दोनों ।

bother, སྣུན་པ། སྣུན་པོ་བྱེད་པ། दिक होना, खीझना या खिझाना ।

bottle, ཤེལ་དམ། बोतल ।

bottom, གཏིང་། आधार ।

bough, ཡལ་ག शाखा, डाल ।

bound, [illegible]

boundary, ས་མཚམས། सीमा, किनारा ।
bouquet, མེ་ཏོག་གི་ཆག་པ། फूलों का गुच्छा ।
bow, གཞུ། ཕྱག་འབུལ་ཞུ་བ། धनुष, प्रणाम करना ।
bowels, རྒྱུ་མ། आंत. अंतड़िया ।
bowl, ཕོར་པ། ཞལ་ཕོར། *h.* कटोरा, प्याला ।
box, སྒམ། ཕྱག་སྒམ། *h.* सन्दूक ।
boxing, ལག་འཛིང་རྩེད་མོ། मुक्के बाजी ।
boy, ཕྲུ་གུ། བུ་གུ། སྲས། *h.* बालक, छोकरा ।
boycott, འབྲེལ་མཚམས་བཅད་པ། बहिष्कार करना ।
bracelet, སྒྲོག་གདུབ། ཕྱག་གདུབ། *h.* कंगन ।
bracket, གུག་རྟགས། ཀྲོག་ཤད། घरे की लकीर के चिन्ह, कोष्ठक ।
brake, འཁྲུལ་འཁོར་གྱི་ཁ་བཀག་གཏོང་བྱེད་པའི་ཡོ་ཆས། गाड़ी की गति कम करने का साधन ।
brain, ཀླད་པ། भेज़ा, मस्तिष्क ।
brahmin, བྲམ་ཟེ། ब्राह्मिन ।
branch, ཡལ་ག शाखा, डाली ।
brandy, ཨ་རག བཙོས་རག *h.* सुरा, मद्य ।
brass, རག पीतल ।

bravo, ལེགས་སོ། शाबास।

brave, སྙིང་ཆེན་པོ། བློ་ཁོག་ཆེན་པོ། དཔའ་བོ། बीर, पराक्रमी ।

breach of peace, ཞི་བདེ་དཀྲུགས་པ། विप्लव, शान्तिभग ।

bread, བག་ལེབ། བཞེས་བག *h.* रोटी ।

breadth, ཞེང་ཁ། ཞེང་། चौड़ाई।

break, བཅག་པ། तोड़ना ।

break-down, བློ་བུར་གྱི་རྐྱེན་ངན། दुर्घटना।

breakfast, ཞོག་གས་ཁ་ལག कलेवा, सबेरे का जलपान।

breast, བྲང་ཁོག ནུ་མ། བྲང་། སྐུ་བྲང་། *h.* छाती, सीना ।

breath, དབུགས། ལྷུགས་དབུགས། *h.* साँस।

breathe, དབུགས་ལེན་པ། ལྷུགས་དབུགས་ལེན་པ། साँस लेना।

breed, སྐྱེད་འཕེལ་བྱེད་པ། उत्पन्न करना, पालना ।

breeze, ལྷགས་པ། རླུང་བསིལ་པོ། हलकी पवन।

bribe, རྫིབ་རྫོ་རྒྱབ་པ། ཕག་སྲུབ། སྐོག་ངན། घूस देना।

brick, ས་ཕག ས་སྐྱག ईटं।

bride, མནའ་མ། བག་མ། སྲུ་བག *h.* दुलहीन।

bridegroom, མག་པ། སྲུ་བག *h*. दूल्हा।
bridemaid, བག་རོགས་མ། दुलहन की सहेली।
bridge, ཟམ་པ། पुल।
bridle, སྲབ། लगाम।
brief, མདོར་བསྡུ། संक्षेप, छोटकरी।
brigade, དམག་དཔུང་། सेना, दल, पल्टन।
brigand, ཇག་པ། डाकू।
bright, གསལ་པོ། उज्वल, स्पष्ट।
brilliant, འོད་ཆེན་པོ། རིག་པ་བཀྲ་བ། चमकीला, बुद्धिमान।
bring, འཁྱེར་ཡོང་བ། བསྣམས་ཕེབས་པ། *h*. ले आना।
brinjal, ཏུ་ལུམ། (ཚོད་མ།) बैगन।
brink, འགྲམ། འཁྲིས། किनारा, तट।
bristle, ཕག་ཟེ། ཕག་སྤུ། सूअर का बाल।
broad, རྒྱ། ཞེང་། चौड़ा, खुला।
broadcast, རླུང་འཕྲིན་སྒོག་ཁྱབ་གྲགས་བྱེད་པ། रेडियो से सन्देश देना।
broadcloth, འགོ་སྣམ། बनात।
broker, ཚོང་གི་བར་མི། བར་ཚོང་རྒྱབ་མཁན། दलाल।
bronze, ལི། कांसा।
broom, ཕྱག་མ། झाड़ू।

broth, ཁུ་བ། ཐུག་པ། བཙོས་ཁུ། *h.* झोर, रसा।

brother, ཇོ་ཇོ། ཇོ་ལགས། སྐུ་མཆེད། *h.* སྤུན། भाई।

brown, སྨུག་པོ། भूरे रंग का।

brush, ཕག་ཟླ། झाड़ू, कूँची।

brute, བྱོལ་སོང་། མི་ངན། पशु, कठोर मनुष्य।

bubble, ཆུ་བུར། ལྦུ་བ། बुल्ला।

bucket, ཆུ་ཟོམ། बालटी।

bud, མེ་ཏོག་གི་ཁྲེའུ། कली, अंकुर।

budget, ལོ་རེའི་འབྱུང་སོང་གི་རྩིས་ཁྲའི་འཆར་གཞི། कोष, आय व्यय का वार्षिक लेखा।

buffalo, མ་ཧེ། भैंस।

bug, འདྲེ་ཤིག खटमल।

bugle, .དམག་དུང་། बिगुल, तुरही।

build, བཟོ་བ། རྩིག་པ། बनाना, निर्माण करना।

building, ཁང་པ། གཟིམས་ཁང་། *h.* घर, हवेली।

bulky, སྦོམ་པོ། बड़े आकार का।

bull, གླང་། གླང་གོག साँड़।

bullet, མེ་མདའི་མདེའུ། बन्दूक या पिस्तौल का गोली।

bulletin, གཞུང་གི་དྲིལ་སྒྲགས་གསར་ཤོག
सरकारी समचार पत्र, अधिकारिक विज्ञप्ति

bullock, གླང་། གླང་གག बैल।

bunch, ཚག་པ། [ཕོན་ཚག] गुच्छा।

bundle, ཁོས་སྒྲིལ། गठरी बाँधना।

burden, ཁལ། དོས་པོ། ཇོག་ཁྲེད། बोझ।

bureau, ལས་ཁུངས། སྤྱི་ཁང་། सार्वजनिक कार्यलय।

bury, ས་ལ་སྦྲད་པ། भूमि मे गाड़ना।

burn, འཚིག་པ། བསྲེག་པ། जलाना।

burst, གས་པ། གས་ཆག [འགས་པ།] फटना, टूटना।

bus, མོ་ཊོར་ཆེན་པོ། ཁུམ་འཁོར། किराये को मोटर गाड़ी।

bush, རྩ་ཤིང་ཆུང་ཆུང་། झाड़ी, जंगल।

business, ལས་ཀ། ལས་དོན། क़ा व्यवसाय।

busy, འབྲེལ་བ། འབྲེལ་ཟིང་། क मे लीन उद्योगी।

but, འོ་ན། འོན་ཀྱང་། ཡིན་ནའང་། बिना, सिंवाय, लेकिन।

butcher, ཤན་པ། कसाई, मांस, विक्रेता।

butt, མེ་མདའི་གུམ་ཤིང་། वंदूक का कुन्दा।

butter, མར། གསོལ་མར། *h.* मक्खन।

buttermilk, དར་ར། छाछ, मटठा ।
butterfly, ཕྱེ་མ་ལེབ། ཕྱེ་འདྲེན་མ། तितली ।
button, ཐྲུབ་ཆེ། बटन ।
buy, ཉོ་བ། སྒྲུ་གཟིགས། *h.* मोल लेना, खरीदना ।
by, གིས། ཀྱིས། གྱིས། ने, से ।

C

cabbage, ཡན་ཀོ་པད་ཚལ། ལུག་མག་པད་ཚལ། बन्द गोभी ।
cabin, གྲུ་གཟིངས་ཀྱི་ཁང་མིག जहाज का कोठरी, कुटी ।
cabinet, བཀའ་ཤག राज्य सभा, शासकीय ।
cactus, སླུ་ཤིང་། नागफनी, थूहर का पौधा ।
cadet, དམག་མིའི་སློབ་གཉེར་པ། सैनिक पाठशाला का बिदयार्थी ।
cafe, ཇ་ཀོ་ཕིའི་ཚོང་ཁང་། ཇ་ཁང་། ཟ་ཁང་། काफ़ीघर. भोजनालय ।
cage, ལྷགས་ཁྲ། བྱ་ཁང་། पिंज़ड़ा, बन्धन ।
cake, ཞིམ་ཟས་བག་ལེབ། मिठा रोटी ।
calamity, དུས་ཟིང་། བཀྲ་མི་ཤིས་པ། आपत्ति, संकट ।

calculate, རྩིས་རྒྱབ་པ། गणना करना, हिसाब लगाना ।
calender, ལོ་ཐོ། ལེའུ་ཐོ། पंचांग ।
calf, བཅུ! [བེ་བེ] बछवा ।
call, སྐད་གཏོང་བ། བརྗོད་པ། पुकारना, कहना ।
calm, འཇམ་ཐིང་ཐིང་། དུས་བདེ། शान्त ।
cambric, དར་རས། किसरिख ।
camel, ང་མོང་། ऊंट ।
camera, པར་ཆས། फोटो खींचने का यन्त्र ।
camp, སྡོད་སྒར། शिविर, पड़ाव ।
campaign, དྲག་པོའི་ལས་འགུལ། དམག་དུས། सैनिक कार्यवाही, युद्धकाल ।
can, ཐུབ་པ། ཟ་ལག सकना, बर्तन ।
canal, ཡུར་བ། [ཡུར་པོ།] नहर, नाला ।
cancel, བསུབ་བ། མེད་པར་བཟོས་པ། काटना, मिटाना ।
candid, དྲང་པོ། བཟང་པོ། निष्कपट, खरा ।
candidate, ལས་ཀུན་ཆེད་དུ་སྙན་ཞུ་འབུལ་མི། प्रार्थी, उम्मीदवार ।
candle, ཡང་ལ། ཞོལ་ཁུ། मोम बत्ती ।
candy, བྱེ་རིལ། ཤེལ་ཀ་ར། मिठाई, मुरब्ब, मिश्री ।
cane, སྨྱུ། बेंत ।

cannibal, མི་ཤ་ཟ་མཁན། སྲིན་པོ། नरभक्षी ।

cannon, མེ་སྒྱོགས། तोप ।

canopy, གནམ་ཡོལ། वितान ,चँदवा।

canteen, དམག་མིའམ་སློབ་གྲྭའི་ཟ་ཁང་། पलटन या बिद्यार्थी का भोजनालय ।

cantonment, དམག་སྒར། छावनी, सिकरौल ।

canvass, འོས་བྲོ་བ་ཆེད་ཞུ་བ། वोट के लिए प्रार्थना करना, वोट मांगना ।

cap, ཞྭ་མོ། དབུ་ཞྭ། *h.* टोपी ।

capable, འཇོན་པོ། འོས་པ། ནུས་པ། योग्य, समर्थ ।

capacity, ཤོང་ཚད། ནུས་པ། क्षमता, सामर्थ्य ।

capillary, སྐྲ་ལྟར་ཕྲ་མོ། अति सूक्षम, बाल के समान [महिन]

capital, རྒྱལ་ས། མ་རྩ། राजधानी, मुलधन ।

capitalist, མ་རྩའི་རིང་ལུགས་པ། पूँजीपति ।

capitalize, མ་དངུལ་བཙུག་པ། མ་རྩ་བཞག་པ मूलधन लगाना ।

capitulate, མགོ་སྒུར་བ། हार मानना, अधिन में होना ।

captain, དམག་དཔོན། सेनापति ।

captivate, ཡིད་དབང་འཕྲོག་པ། ཡིད་འདྲེན་པ། मोहित करना, लुभाना ।

captive, བཙོན་པ། कैदी ।

capture, ཟིན་པ། འཛིན་བཟུང་བྱེད་པ། पकडना, बन्दी करना ।

car, མོ་ཊོར་ཆུང་བ། छोटा मोटर गाड़ी ।

carat, གསེར་དངས་ཡོས་བསྡུ་བའི་ཚད། सोने की शुद्धता की मान ।

caravan, འགྲུལ་ཚོགས། འགྲུལ་པ་མང་པོ་ལྷན་ཅིག་ཏུ་འགྲོ་བ། यात्रीसंघ, कारवां ।

carcass, རོ། ལུ་སྤུར། *h.* शव, लोथ ।

card, ཤོག་ཐྲག ताश ।

cardinal, གཙོ་བོ། འགོ་དཔོན། प्रधान, मुख्य, मूल ।

care, བརྟན་པོ་བྱེད་པ། རིག་པ་སྒྲིམ་པ། चिन्ता, सावधानी ।

career, མི་ཚེ། མི་ཚེ་སྐྱོད་སྟངས། आजीविका, जीवन-यात्र ।

careless, སྙོད་ཡང་། བག་མེད། असावधान ।

cargo, གྲུ་གཟེངས་ཀྱི་དོ་པོ། जहाज़ पर का भार ।

carnival, དགའ་སྐྱིད། སྐྱིད་སྐྱིད། आनन्दोत्सव ।

carol, དགའ་གཞས། आनन्द का गीत ।

carpenter, ཤིང་བཟོ་པ། बढ़ई ।

carpentry, ཤིང་བཟོ། बढ़ई का काम ।

carpet, ས་གདན། གྲུམ་ཟེ། བཀུགས་གདན། *h.* गलीचा, दरी ।

carriage, ཤིང་རྟ་འཁོར་ལོ། टमटम गाड़ी, रथ ।

carrier, དོས་པོ་འཁྱེར་མཁན། सामग्री ले जाने का साधन ।

carrot, གུང་ལ་ཕུག ཅུང་མ་དམར་པོ། गाजर ।

carry, འཁྱེར་བ། འཁུར་བ། བསྣམ་པ། *h.* ले जाना ।

cart, ཤིང་རྟ་འཁོར་ལོ། གླང་ག་རི། सग्गड़, छकड़ा, बैल गाड़ी, रथ ।

cartoon, རི་མོ་འི་གཤར་འགྱུར། हास्यजनक चित्र, व्यंगचित्र ।

cartridge, རྫེག་རིལ། མེ་མདེལ། कारतूस ।

carve, ཀོད་རྒྱབ་པ། खोदना, खोदकर सजाना ।

carving, རྡོ་དང་ཤིང་ལ་ཀོད་པའི་རིག་གནས། पत्थर पर खुदाई की बिदया ।

cascade, བཙོས་མའི་འབབ་ཆུ། རི་གཟར་ཆུ། कृत्रिम जलप्रपात, झालर ।

case, ཁ་མཆུ། རྩོད་པ། मुकदमा, बिवाद ।

cash, དངུལ་ཀྲང་། དམར་ཀྲང་། मुद्र, नगद ।

cash-book, ཕྱུང་སོང་ཐོ་བཀོད་རྩིས་དེབ། रोकड़ वही।

cashier, དངུལ་གཉེར་པ། कोषाध्यक्ष, रोकड़िया, खजांची।

cast, འཕང་བ། དཔྱུག་པ། फेंकना, ढालना।

caste, རུས། जाति, कुल।

castle, རྫོང་། किला।

castrate, ཤ་གཅོད་པ། ཐ་བཅད་པ། बधिया करना।

casual, བློ་བུར་གྱི། आकस्मिक।

casualty. བློ་བུར་གྱི་རྐྱེན་ངན། དམག་སར་ཤི་བའམ་རྨས་པའི་དམག་མི་རྣམས་ཀྱི་ཁ་གྲངས། आकस्मिक दुर्घटना, युद्ध में मरे या घायल सैनिकों की संख्या।

cat, ཞི་མི། བྱི་ལ། ཤུམ་བུ། बिल्ली।

catalogue, ཚོང་ཟོག་གི་འདྲ་རིས་དང་བཅས་གོང་ཚད་བསྟན་པའི་ཐོ་དེབ། [ཟོང་ཟོག་ཐོ་དེབ] सूची-पत्र।

catch, ཟིན་པ། [འཛིན་པ] བཟུང་བ། पकड़ना।

catechism, འདྲི་ལན་དང་བཅས་པའི་བསླབ་བྱ། प्रश्नोत्तर रूप में शिक्षा।

category, ག་རིམ། གོ་གནས། གོ་ས། श्रेणी, पद।

cattle, བ་ཕྱུགས། སྒོ་ཕྱུགས། चौपाया, पशु।
cauliflower, ཀོ་པི་མེ་ཏོག [ཚོད་མ] फूल गोभी।
cause, རྒྱུ་རྐྱེན། कारण।
caution, དོགས་ཟོན། གཅང་པོ། सावधानी।
cavalry, རྟ་དམག घुड़सवार।
cave, བྲག་ཕུག गुफा, खोह।
cease, བཀག་པ། ཟུགས་པ། रोकना, अन्त होना।
ceaseless, རྒྱུན་མ་ཆད་པ། नित्य, निरन्तर।
ceiling, ཐོག་ཁའི་སྟེང་ལེབ། कमरे के ऊपर की छत।
celebrate, དུས་སྟོན་གཤམ་པ། उत्सव मानना।
cell, རི་ཁྲོད། དབེན་གནས། छोटी कोठरी, गर्त।
cemetery, དུར་ཁྲོད། समाधि, कब्रिस्तान।
censer, སྤོས་ཕོར། धूपदानी।
census, མི་གྲངས་རྩིས་པ། जन-गणना।
centenary, ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྲག་འཁོར་བའི་དུས་སྟོན། सौंवी वर्षगाँठ, सौ सालाना जलसा।
centre, དབུས། དཀྱིལ། केन्द्र, मध्यभाग।
century, བརྒྱ་ཕྲག शताब्दी, सदी।
ceremony, མཆོད་པ། ཆོ་ག संस्कार, अत्यार।

certain, གཏན་བདེན། ངེས་གཏན། निश्चित।

certificate, ལག་འཁྱེར། ངོ་སྤྲོད། प्रमाणपत्र ।

certify, བདེན་ཁུངས་སྐྱེལ་བ། ལག་ཁྱེར་
 བྲིས་པ། प्रमाणित करना ।

cess, ཁྲལ། གཞུང་ཁྲལ། महसूल, चुंगी ।

chain, ལྕགས་ཐག जंज़ीर ।

chair, རྐུབ་སྐྱག ཁྲིའུ་ཤིང་། ཞབས་སྐྱག *h.*
 कुर्सी ।

chalk, ས་དཀར་སྨྱུ་གུ། खड़िया मिट्टी ।

challenge, འགྲན་བསྡུར་བྱེད་པ། ललकारना
 निषेध करना !

chamber, ཁང་མིག གཟིམ་ཆུང་། *h.* कमरा,
 कोठरी ।

champion, དཔའ་རྩལ། དཔའ་བོ། वीर,
 योद्धा ।

chance, དུས་སྐབས། གོ་སྐབས། दैवयोग,
 अवसर ।

chancellor, གཙུག་ལག་ཁང་གི་གཙོ་འཛིན་ཆེ་བ།
 ཁྲི་པ། विश्वविद्यालय का प्रधान अध्यक्ष ।

change, འགྱུར་བ། ཡོ་འགྱུར། परिवर्तन,
 बदलना !

channel, ཡུར་པོ། ཆུ་ཡུར། स्रोत, दरार,
 नाली ।

chap; གས་པ། སེར་ཀ་ཤོར་བ། फोड़ना, तोड़ना।

chapel, ཆོས་ཁང་། गिरजा घर।

chapter, ལེའུ། अध्याय।

character, སྤྱོད་ལམ། མི་གཤིས། རང་བཞིན། चरित्र, प्रकृति, ढंग।

characteristic, ཁྱད་ཆོས། ཡ་མཚན་པོ། ངོ་མཚར་ཅན། विशेष, विचित्र, अनोखा।

charcoal, སོལ་བ། སོལ་ལ། लकड़ी का कोयला।

charge, གོང་ཚད། ཇེས་སྤྲོད་ཇེས་ལེན། मूल्य बताना, जिम्मेवार सोंपना या लेना।

chariot, ཤིང་རྟ་འཁོར་ལོ། रथ।

charity, སྦྱིན་པ། དགེ་སེམས། གཏང་སྦྱིན། *h.* भिक्षा, दान।

charm, ཡིད་འགུག་པ། ཡིད་དུ་འོང་བ། मोहित करना, प्रसन्न करना।

chart, ས་ཁྲ། नकशा, मानचित्र।

chase, དེད་པ། རྗེས་སུ་དེད་པ། अनुसरण करना, भागना, नकाशी करना।

chasm, རོང་དོག་པོ། རོང་། गहरा दर्रा।

chat, ཁ་ལས་བཤད་པ། गप लड़ाना।

cheap, ཁེ་པོ། གོང་ཆུང་ཆུང་། सस्ता।

cheat, [illegible]

check, བཀག་པ། འགག་ཆ་རྒྱབ་པ། रोकना, झिड़की देना ।
cheek, འགྲམ་པ། ཞལ་འགྲམ། *h.* कपोल, गाल ।
cheer, དགའ་བར་བྱེད་པ། प्रसन्न करना ।
cheese, ཕྱུར་བ། བཞེས་ཕྱུར། *h.* पनीर, छेना ।
chemist, སྨན་ཚོང་མཁན། दवा विक्रेता ।
chemistry, རྫས་སྦྱོར་རིག་གནས། रसायन शास्त्र ।
chess, མིག་མངས། ཤཏྲཉྫ་ཞེས་པའི་རྩེད་མོའི་བྱེ་བྲག་ཅིག शतरंज का खेल ।
cheque, དངུལ་འཛིན། हुण्डी, चेक ।
chest, བྲང་ཁོག སྒྲུ་བྲང་། *h.* སྒམ། छाती, सन्दूक ।
chestnut, ཤིང་འབྲས་སྟར་ཀའི་རིགས། अखरोट या इसका बृक्ष ।
chew, ཟུར་ཟུར་བྱེད་པ། ཟུར་བ། दाँतों से चबाना ।
chicken, བྱ་ཕྲུག मुर्गी का बच्चा ।
chide, གཤེ་གཤེ་གཏོང་བ། བཀའ་བཀྱོན་གནང་བ། *h.* गाली देना ।
chief, འགོ་དཔོན། སྤྱི་དཔོན། གཙོ་བོ། प्रधान, मुख्य ।

chiefly, ཕྱག་པར་དུ། ཁྱད་པར་དུ། प्रधान रूप से ।

child, ཕྲུ་གུ། བུ་གུ། बालक, शिशु ।

childhood, བྱིས་པའི་ལོ་དུས། ཆུང་དུས། बचपन, बाल्यावस्था ।

childish, བུ་གུའི་སྣང་བ་ལྟར། शिशु के समान, बालोचित ।

chilli, སིལ་པན། སིལ་སྨན། लाल मिर्च ।

chimney, དུད་ཁུང་། धुवांकश, चिमनी ।

chin, ནས་ལེ། ཨོག་མ། चिबुक, ठुड्डी ।

china, རྒྱ་ནག चीन देश ।

chink, སེར་ཀ། ཟྲག་རྫོང་། दरार, झरोखा ।

chip, གཤག་པ། काटना, कतरना ।

chisel, ཟོང་། रूखानी, टाँकी ।

chloroform, དྲན་མེད་བཟོ་བའི་སྨན། ཤི་སྨན། बेहोशी की दवा ।

choice, གདམ་ཁ། चुनाव ।

choir, གླུ་ཞེས་ཚོགས་པ། गायक-मंडली ।

chock, དབུགས་སུབ་རྒྱབ་པ། गला घोंटना ।

cholera, བཤལ་སྐྱུགས་ཀྱི་ནད་རིམས། हैज़ा ।

choose, གདམ་པ། འདེམས་སྒྲུག चुनना, पसन्द करना ।

chop, བཙབ་པ། གཏུབ་པ། आघातसे काटना, टुकड़ा करना।

chopper, སྟ་གྲི་ཆུང་ཆུང་། ཚལ་བཏུབ། छोटी कुल्हाड़ी।

chopsticks, ཁོ་འི་ཚོ། བཞེས་ཚོ། *h.* दो हड्डी या बाँस से बने हूए एक तरह का चम्मच।

christ, ཡེ་ཤུ་མ་ཤི་ཀ ईसा मसीह।

christen, མ་ཤི་ཀ་པའི་ཆོས་ལུགས་སུ་ཁྲུས་གསོལ་བཞིན་མིང་འདོགས་བྱེད་པ། बप्तिसमा करना, नाम देना।

christian, ཡེ་ཤུའི་རྗེས་འཇུག་པ། མ་ཤི་ཀ་པ། ईसाई, मसीही।

christianity, མ་ཤི་ཀ་པའི་ཆོས་ལུགས། ईसाई धर्म।

christmas, སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་འཁྲུངས་པའི་དུས་ཆེན། ཕྱི་སྐར་སྤྱི་ཟླ་ ༡༢ པའི་ཚེས་ ༢༥ ཉིན་ཚེས་སོ། इसा का जन्म-दिवस।

chronic, ཡུན་རིང་གནས་པའི་ནད་རྙིང་། चिरकालिक, पुराना, दीर्घस्थायी।

chronicle, ལོ་རྒྱུས། རྒྱལ་རབས། इतिहास।

chronology, ལོ་དུས་ཟླ་ཚེས་ངེས་བརྟགས་དཔྱད་པའི་རིག་གནས། काल-निर्णय विद्या।

church, ཆོས་ཁང་། गिरजाघर।

churn, མདོང་མོ། གསོལ་མདོང་། *h.* मक्खन या तिब्बती चाय मथने का वर्तन।

cigarette, ཐ་མག བཞེས་ཐག *h.* सिगरेट, बीड़ी

cinema, གཡོ་འགྲུལ་འདྲ་པར། སྤྲའིས་གོབ། चल-चित्र।

circle, སྐོར་སྐོར། འཁོར་ལོ། སྐོར་ཐིག वृत्त, गोला।

circular, སྐོར་སྐོར། ཙ་ཚོག་ཤོག་ལྷེ། चक्कर, विज्ञापन।

circulation, བསྐོར་བ། དཔེ་དེབ་སོགས་འགྲེམ་སྤེལ། परिभ्रमण, पुस्तक इत्यादि की विक्री।

circumstance, གནས་སྐབས་ཀྱི་རྐྱེན། གནས་ལུགས། घटना, अवस्था, स्थिति।

circus, རྩལ་རྩེད་དང་སེམས་ཅན་སྟག་སེང་སོགས་ཀྱི་རྩེད་འཛོ། सरकस।

cistern, ཆུ་མཛོད། ज़लकुण्ड, जलाशय।

citizen, ཡུལ་གྱི་མི་ཁོངས། नागरिक, नगरबासी।

citizenship, མི་སེར་གྱི་དབང་ཆ། འབངས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་། नागरिकता प्रजा का अधिकार।

city, གྲོང་ཚོ་ཆེན་པོ། གྲོང་ཁྱེར། नगर, बड़ा शहर।

civics, མི་སྡེའི་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་རིགས་གནས། नागरिक शास्त्र ।

civil, ཞི་བའི་སྡེ། ཞི་དུལ་ལྡན་པ། नागरिक, दीवानी ।

civilization, ཡ་རབས་དང་ཤེས་རིག་སློབ་གཉེར་ལྡན་པ། सभ्यता, शिष्टता ।

civilized, ཤེས་སྒྲོལ་ཡར་ཐོན་ཅན། ཡ་རབས། शिष्ट, सभ्य ।

claim, ཐོབ་ཐང་། ཐོབ་སྒྲོལ། अधिकार, अधिकार माँगना ।

clap, ལག་པ་རྡབ་པ། ताली बजाना ।

clarify, གསལ་ཆ་ཕྱེད་པ། ཐག་ཆོད་པ། स्वच्छ करना ।

clarionet, རྒྱ་གླིང་། शहनाई बाजा ।

clash, དངོས་པོ་སོགས་ཕན་ཚུན་བརྡབ་པའི་སྒྲ། གདོང་ཐུག བར་ཆད་བཏང་བ། टकराने का शब्द करना, विघ्न डालना ।

class, གྲལ་རིམ། श्रेणी, कक्षा ।

classical, བརྡ་རྙིང་པ། ཆོས་སྐད། शास्त्रीय ।

classify, གོ་རིམ་སྒྲིགས་པ། སྡེ་ཚན་དབྱེ་བ། वर्गविभक्ता या क्रमबद्ध करना ।

claw, སྡེར་མོ། नह, चंगुल ।

clay, འདམ་རྫབ། चिकनी लस्दार मिट्टी ।

claymore, རལ་གྲི་ཁ་གཉིས་མ། दोरुखी तलवार ।

clean, གཙང་མ། དྭངས་པོ། स्वच्छ, पवित्र, शुद्ध ।

clear, གསལ་པོའམ་གཙང་མ་བྱེད་པ། शुद्ध करना, खाली करना ।

clearance, བཀག་ཆ་གསལ་བ། सफाई, निकासी ।

cleave, གཤགས་པ། फोड़ना, फटना ।

clergy, ཆོས་པ། མ་ཤི་ཀའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བླ་སྡེ། पादरी बर्ग ।

clerk, དྲུང་ཡིག लेखक, दफतर का बाबु ।

clever, ཤྲུང་པོ། གཙང་པོ། चतुर, बुद्धिमान ।

client, ཁྲིམས་རྩོད་མཁན་དང་ཉོས་སྒྲུར་བྱེད་མཁན། मुवाक्किल, असामी, ग्राहक ।

cliff, བྲག་རི་གཟར་པོ། खड़ी चट्टान ।

climate, བསིལ་དྲོད་ཚ་གྲང་། གནམ་གཤིས། जल वायु, मौसम ।

climb, འཛེག་པ། चढ़ना ।

cling, བཟུང་བ། འཛུས་པ། འཐམ་པ། चिपकना, बैठना ।

cloak, ཕྱུ་པ། གོས། ན་བཟའ། *h*, लबदा, ढकना ।

clock, ཆུ་ཚོད་འཁོར་ལོ་ཆེ་བ། बड़ी घड़ी।
close, ཅ་ལ། ཐག་ཉེ་པོ། समीपका, निकट।
closet, གསང་བའི་གཟིམ་ཆུང་། गुप्त कोठरी।
cloth, རས་ཆ། གོས་ཐུབས། कपड़े के थान।
clothes, གོན་པ། གྱོན་ཆས། पोशाक।
cloud, སྤྲིན་པ། बादल, घटा।
clouded, སྤྲིན་པས་སྒྲིབ་ཡོད་པ། मेघमय।
clown, གླེན་པ། ཁྲུག་པ། गँवार, भाँड़, असभ्य व्यक्ति।
club, ཚོགས་པ། གྲོས་མོལ་ཆེད་མི་སོ་གས་ཀྱི་ཆེད་མཉམ་ཚོགས་ལྷན་ཀྲུས། དབྱུག་པ། सभा, संघ, गदा।
clue, གནད་འགག གནད་དོན། सुत्र, संकेत।
coach, ཤིང་རྟ་འཁོར་ལོ། སློར་གྱི་དགེ་གན། बग्घी, गृह-शिक्षक।
coal, རྡོ་སོལ། पत्थर कोयला।
coaltar, རྡོ་སོལ་ལས་བཟོས་པའི་སྦྲང་ཚི་ནག་པོ། अलकतरा।
coarse, རྩུབ་པོ། रुक्ष, भद्दा, असभ्य।
coast, རྒྱ་མཚོ་འི་འགྲམ། समुद्रतट।
coat, སྟོད་ཐུང་། कोट।
coax, བསླུ་བ། མགོ་བསྐོར་བ། फुसलाना, ललचाना।

cob, རྟ་ཆུང་ཆུང་། घोड़ा, टट्टु ।
cobbler, ལྷམ་བཟོ་བ། དངོ་བཟོ་བ། मोची ।
cobra, དུག་སྦྲུལ། विषैला सर्प ।
cobweb, སྡོམ་ཐག मकड़े का जाल।
cock, བྱ་ཕོ། དེ་ཕོ། मुर्गा ।
cocoon, དར་སྲིན་འབུས་བཟོས་པའི་དར་བཀྲུད་སྒོང་། रेशम का कोवा ।
co-education, སློབ་ཕྲུག་ཕོ་མོ་རིས་མེད་པ་ཞེས་ཡོན་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་སྟོལ། सहशिक्षा, छात्र-छात्राओं को एक साथ पाठशाला में पढ़ानेका क्रम ।
co-exist, དུས་མཉམ་དུ་གནས་པ། एक समय में होना, एक साथ होना ।
coffee, ཀོ་ཕི་ཞེས་པའི་ཇ་ཁག་པོ། क़हवा, काफी
coffin, རོ་སྒམ། སྤུར་སྒམ། *h.* शव रखने का बक्स, शवाधार ।
coin, ཊམ་ཀ། སྒོར་མོ། मुद्र, सिक्का ।
coir, ཙ་ཐག नारियल का जटा ।
cold, གྲང་མོ། འཁྱགས་པ། ཆམ་པ། ठण्डा, श्लेष्मा ।
colic, རྒྱུ་གཟེར། उदरशूल ।
collaborate, མཉམ་ལས་བྱེད་པ། मिल कर काम करना ।

collapse; རྡབ་པ། འཇིག་པ། एक साथ गिरना।
collar, གོང་ང་། कण्ठा, कड़ी।
colleague, ལས་རོགས། དཔུང་གྲོགས། सहकर्मी, साथ काम करने वाला।
collect, སྡུག་པ། འསྡུ་པ། སྡུད་པ། संग्रह करना, बटोरना।
college, མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ། महाविद्यालय।
colloquial, ཕལ་སྐད། बोल चाल का।
colonel, དམག་དཔོན་ཆེ་གྲས། ཀར་ནེལ། पल्टन का कर्नल या प्रधान अधिकारी।
colony, གྲང་གསར་པ། ཕྱུལ་ལག उपनिवेश, नई बस्ती।
colour, ཁ་མདོག ཚོན་མདོག रंग, आकृति।
colt, རྟེ་གུ། (རྟེ་ཙ་) बछेड़ा।
column, ལེ་ཚན། ཤོག་སྔེའི་ཡིག་འཕྲེང་ཆ་ཚད། पृष्ट का खड़ा भाग।
comb, སྐྲ་ཤད། སྡུག་ཤད། कंघो।
combat, རྒྱབ་འདེ། དམག་འཁྲུགས། ཐེང་འཁྲུག युद्ध, संग्राम।
combine, གཅིག་ཏུ་མཐུན་པ། [སྦྱ་འབྲེལ་བ] मिलाना, एक करना।
come, ཡོང་བ། ཤོག आना, पहुंचना।

comedian, ཟློས་གར་རྩོམ་མཁན།། हर्षप्रधान नाटक लिखने या खेलनेवाला ।

comet, སྐར་མ་དུ་བ་མཇུག་རིང་། पुच्छल तारा ।

comfort, སྐྱིད་པོ། བདེ་བ། सन्तोष, सुख, सान्त्वना ।

comic, གོད་བྲོ་པོ། ཕྱུས་གཟིགས་སྒྲོང་མཁན། [བཏན་ཤིག་སྒྲོང་མཁན] हँसी लानेवाला, हास्यकर ।

comma, དབྱིན་ཡིག་ཏུ་བར་མཚམས་མཚོན་པའི་ཚེག་ཆུང་འདི་བཞིན། [,] अंग्रेजी का छोटा विराम ।

command, བཀའ་སྐུལ་བ། བཀའ་གནང་བ། *h.* आज्ञा देना ।

commander-in-chief, དམག་སྤྱི། सेनापति ।

commandment, བཀའ་ཁྲིམས། आज्ञा ।

commemorate, དུས་དྲན་དགའ་སྟོན་བཤམས་པ स्मरण करना, अभिनंदन करना ।

commence, འགོ་འཛུགས་པ། आरम्भ करना, प्रवृत होना ।

commencement, ཐོག་མ། འགོ་འཛུགས आरम्भ, शुरु ।

commend, བསྟོད་ར་གཏོང་བ། प्रशंसा करना ।

comment, འགྲེལ་བཤད་རྒྱབ་པ། टीका या व्याख्या करना ।
commerce, ཚོང་། वाणिज्य, व्यवसाय ।
commission, བར་ཚོང་པའི་ཁེ་བཟང་། ཆང་རིན། གོ་གནས། སྐུ་ཚབ། दस्तूरी, अधिकार, आयुक्त पद ।
commissioner, སྐུ་ཚབ། རྫོང་དཔོན། नियुक्त अधिकारी, कई जिलों का हाकीम ।
commit, བློ་བཅོལ་བ། གཏོང་བ། सौंपना, भेजना ।
committee, མི་སྡེ། ཚོགས་པ། ལྷན་རྒྱས། समिति ।
commode, གཅིན་སྣོད། ཆབ་དྲོ། གཟིམ་དྲོ། *h.* मल-मूत्र त्यागने का पात्र ।
commodity, ཚོང་ཟོག ཅ་ལག वाणिज्य द्रव्य, उपयोगी बस्तुएँ ।
common, དཀྱུས་མ། ཐལ་པ། साधारण, सामान्य ।
common sense, བསམ་བློ་དཀྱུས་མ། ཐལ་པའི་མཚོན་བསམ། सामान्यबोध, समझ, व्यवहारिक ज्ञान ।
commonwealth, སྤྱི་དོར་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས། राष्ट्रमंडल ।

communicate, ཡི་གེ་འགྲུལ་བྱེད་པ། ལན་གཏོང་བ། सुचना देना, बताना, मिलाना।
communion, དམ་པའི་དགོང་ཟས། དམ་པའི་ཚོགས་ མགྲོན་དམ་པ། མ་ཤི་ཀ་པའི་ཚོགས་མཆོག་གྱུར། प्रभु भोज, पवित्र बिधि।
communism, ཆོས་མེད་དམངས་གཙོ འི་རིང་ལུགས། རྒྱ་དམར་གུང་ཁྲན་ཏང་ལྟ་བུ། साम्यवाद।
community, མི་སྡེ། समुदाय, मण्डली, जाती।
companion, ཟོགས་པ། साथी, सङ्गी।
company, མཉམ་ལས་ཚོང་ཚོགས། व्यपारिक संघ, कम्पनी।
compare, འགྲན་པ། བསྡུར་བ། तुलना करना।
comparison, འགྲན་བསྡུར། तुलना।
compartment, ཁང་མིག རེ་ལེའི་ཁང་ཆུང་། विभाग, रेलके डब्बे का भाग।
compassion, སྙིང་རྗེ། ཐུགས་རྗེ། *h.* दया, कृपा।
compel, བཙན་བསྐུལ་བྱེད་པ། ནན་གྱིས་བསྐུལ་བ། दबाव डालना, विवश करना।
compensate, ཕ་དཀའ་སྤྲོད་པ། གྱོང་གསོ། पूरा करना, हानि की पूर्ती करना।

compete, འགྲན་བསྡུར་བྱེད་པ། प्रतिस्पर्धा करना, बराबरी करना।

competent, འཇོན་པོ། ཧུར་པོ། དོས་པོ། निपुण, सुयोग्य।

competition, འགྲན་སྡུར། स्पर्धा, बराबरी।

compile, བརྩམ་སྒྲིག་བྱེད་པ། संकलित करना, संग्रह करना।

complain, སྐྱོན་བརྗོད་བྱེད་པ། दोष निकालना, असंतोष प्रकट करना।

complement, བསྐང་བ། ཁ་སྐོང་། पूरक, पूर्ण करनेवाला।

complete, ཆ་ཚང་བ། ཆ་ཚང་། ཡོངས་རྫོགས། समाप्त करना, पूर्ण करना।

complexion, གདོང་པའི་ཤ་མདངས། ཞལ་མདངས། *h.* मुखराग, चमड़े का रङ्ग।

complicate, མགོ་རྙོག་བཟོས་པ། फँसना, उलझाना।

complication, མགོ་རྙོག་པོ། དབུ་རྙོག་པོ། *h.* जटिल स्थिति, उलझन।

compliment, བསྟོད་བསྔགས་པ། གུས་བཀུར། གུས་ཞབས་ཞུ་བ། प्रशंसा, अभिनंदन करना।

compose, བརྩམས་པ། लिखना, रचना।

composition, བཟོ་ལྟ། བཙམ། रचना, बनावट, लेख।

compositor, ཡིག་འབྲུ་སྒྲིག་མཁན། टाइप [छापे के अक्षर] बैठानेवाला।

comprehend, གོ་དོན་རྟོགས་པ། ཧ་གོ་བ། समझना, अंतर्भूत करना।

comprehension, བློ་གྲོས། རིག་པ། ཐུགས་རིག *h.* ज्ञान, बोध।

compress, བཙིར་བ། བཙིར་ཞིང་ཆུང་དུ་གཏོང་བ། दबाना, सिकोड़ना।

compromise, ཉང་འགྲིག་བྱེད་པ། འདུམ་པ། आपस में मिलकर झगड़ा तय करना, समझौता।

compulsory, བཙན་ཤུགས། མ་བྱེད་ཐབས་མེད། वाध्यकर, आवश्यक।

comrade, བློ་མཐུན་གྲོགས་པོ། मित्र, साथी, सङ्गी।

conceal, སྦེད་པ། སྦས་པ། སྦས་གསང་བྱེད་པ། སྐྱབས་སྦྲད་པ། छिपाना, शरण देना।

conceive, བསམ་བློ་གཏོང་བ། མངལ་དུ་བུ་འཁོར་བ། མངལ་ཆགས་པ། आपस में लाना, विचारना, गर्भ से होना।

concentrate, བློ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་སྒྲིལ་བ། एक केन्द्र में करना एकाग्र करना।

concentration, བསམ་བློ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་གཏོང་བ། एकाग्रता।

concept, མཚོ་བསམ། བསམ་བློ། धारणा, बिचार।

concerning, སྐོར་ལ། དོན་ལ། सम्बन्ध में, विषय में।

concession, གོང་བཅག་པ། ཆག་ཡང་། छुट, सुबिधा।

conch, དུང་། མགྲིན་བུ་ལའང་། शंख, कौड़ी।

conciliate, མཐུན་འགྲིག་བྱེད་པ། མཐུན་པ། समझौता करना, मेल करना।

concise, མདོར་བསྡུས། संक्षिप्त, अल्प।

conclude, མཇུག་བསྡུ་བ། མཐར་སྐྱེལ་བ། समाप्त करना, अनुमान करना।

conclusion, མཐའ་མ། མཇུག་བསྡོམས། अंत, परिणाम।

concordance, ཚིག་མཛོད་དཀར་ཆག शब्द सूची।

concrete, དངོས་པོ་དབྱིབས་དང་ལྡན་པ། དངོས་པོ་མཐྲིགས་པོ། ठोस बस्तु, साकार।

condemn, ཆད་པ་གཅོད་པ། ཉེས་སྐྱོན་བརྗོད་པ། दण्ड देना, अपराधी ठहराना।

condition, གནས་སྟངས། གནས་ལུགས། ཁ་ཆད། दशा, अवस्था, स्थिति, ཆད་དོན། शर्त ।

condole, སེམས་གསོ་གཏོང་བ། ཐུགས་གསོ་ཞུ་བ། *h.* शोक प्रकट करना, सहानुभूति प्रकट करना ।

condolence, མྱ་ངན།སེམས་གསོ། ཐུགས་གསོ *h.* शोक, वियोग में सहानुभूति ।

conduct, བྱ་སྤྱོད། བྱེད་སྟངས། གོ་སྒྲིག་བྱེད་པ། व्यवहार करना, प्रबन्ध करना ।

conductor, ལམ་སྟོན་པ། འཁྲིད་མཁན། འདྲེན་མཁན། पथ-प्रदर्शक ।

confectionery, བྱེ་རིལ། མངར་ཟས། བྱེ་རིལ་ཚོང་ཁང་། मिठाइयाँ, मिठाई की दुकान ।

conference, གྲོས་ཚོགས། ཚོགས་འདུ། सम्मेलन, सभा ।

confess, རང་སྐྱོན་ཁས་ལེན་བྱེད་པ། ངོ་ལེན་པ། अपराध स्वीकार करना ।

confidant, བློས་བཀལ་བའི་མི། བློས་འཁེལ་ཉེ། ཡིད་ཆེས་པོ། विश्वासपात्र ।

confidence, བློ་གཏད། ཡིད་ཆེས། विश्वास ।

confident, བློ་རྟོན་པའི་མི། བློས་བཀལ་བ། विश्वासपात्र ।

confirm, བདེན་ཁུངས་སྐྱེལ་བ། ངེས་བརྟན་བྱེད་པ། प्रमाणित करना, स्थिर करना।

conflict, འཐབ་པ། འཁྲུག་འཛིངས་བྱེད་པ། འཁྲུག་རྩོད། मुठभेड़ होना, झगरना, कलह, मुठभेड़।

confuse, མགོ་འཛིངས་པ། མགོ་རྙོག་བྱུང་བ། དབུ་རྙོག *h.* घबड़ाना, गड़बड़ होना।

congratulate, ལེགས་སོ་བརྗོད་པ། བཀྲ་ཤིས་བདེ་ལེགས་ཞུ་བ། बधाई देना।

congregate, འཛོམས་པ། ཚོགས་པ། इकट्ठा होना।

congregation, ཆོས་ཚོགས། ཚོགས་པ། ཚོགས་སྡེ། सभा, झुण्ड, मण्डली।

connect, མཐུད་པ། जोड़ना, मिलाना।

conquer, རྒྱལ་བ། དབང་དུ་བསྡུ་བ། जीतना, अधिन करना।

conqueror, རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་མཁན། རྒྱལ་མཁན། विजयी, जीतनेवाला।

conscience, ཚོར་བ། བསམ་ཤེས། རྟོག་པ། བཟང་ངན་ཤེས་རྟོག अन्तःकरण, भले-बुरे का विवेक।

conscious, བློ་རྟོག དྲན་པ། སེམས་ཀྱི་ཚོར་བ सचेत, ज्ञान।

consequence, རྒྱུ་འབྲས། དེར་བརྟེན་པའི། དེའི་རྐྱེན་གྱིས། परिणाम, प्रभाव।

conservatory, སྐྱུ་གསོ་ཁང་། कोमल बनस्पतियों को रखने का स्थान।

consider, བསམ་བློ་གཏོང་བ། དགོངས་བཞེས་གནང་བ། *h.* बिचार करना, मनन करना।

consignment, བཏང་ཟིན་པའི་ཟག་དོ། भेजा हुआ माल।

consist, ཚུད་པ། ཡོད་པ། निहित होना, निर्मित या बना हुआ।

consolation, སེམས་གསོ། ཐུགས་གསོ། *h.* धीरज़, ढाढ़स, सानत्वना।

console, སེམས་གསོ་བཏང་བ། སེམས་གསོ་བ། ཐུགས་གསོ་བ། *h.* ढाड़स देना।

consonant, གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཡི་གེ། व्यञ्जन, अक्षर।

conspicuous, མངོན་གསལ་ཆེན་པོ། प्रत्यक्ष, स्पष्ट।

constable, སྐོར་ལྟུག་པ། ཕུ་ལི་སི། पुलिस।

constant, བརྟན་པོ། གཡོ་མེད། अचल, स्थिर।

constellation, གཟའ་སྐར། སྐར་ཚོགས། तारा समुह।

constitution, གཟུགས་ཁམས། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆ་ཁྲིམས། मन या शरिर की प्राकृतिक दशा, राज्यक्रम।

construct, བཟོ་བ། བཀོད་པ། རྩིགས་པ།
निर्माण करना, बनाना।

construction, བཟོ་ལས། ཨར་ལས། निर्माण, रचना, बनावट।

consult, གྲོས་འདྲི་བ। གྲོས་བསྡུན་པ། सलाह लेना, सम्मति लेना।

consume, ཟད་པ། རྫོགས་པ། འཇིག་པ།
खा जाना, नष्ट करना।

contact, རེག་པ། ཉེ་བར་འབྲེལ་བ། सम्पर्क, संसर्ग।

contain, ཡོད་པ། མཆིས་པ། अपने में धारण करना।

contamination, གྲིབ། ཉེས་གྲིབ། अपवित्रता, दूषित।

contemporary, དུས་མཉམ་དུ། समकालिन, एक समय का।

contempt, དམད་སྨྲ། དམའ་འཕེབས། अपमान, अनादर, तिरस्कार।

contentment, ཡིད་ཚིམ་པ། सन्तुष्ट।

contents, དཀར་ཆག सूचीपत्र।

continent, གླིང་ཆེན། ཡུལ་ལྗོངས། महाद्वीप ।
contingency, ངེས་ཀྱན་མེད་པ། ངེས་མེད། अनिश्चित, संभावना ।
continue, མུ་མཐུད་པ། ठहरना, निरन्तर ।
contract, གན་རྒྱ། स्विकार-पत्र, ठीका ।
contradict, རྒྱབ་འགལ་བྱེད་པ། बिरुद्ध कहना ।
contrary, རྒྱབ་འགལ། ལོག་ཕྱོགས། विपरित, प्रतिकूल ।
contravene, འགག་ཆ་རྒྱབ་པ། बिरोध या उल्लंघन करना ।
contribute, མཐུན་རྐྱེན་སྐྱེར་བ། རོགས་རམ་བྱེད་པ། ཞལ་འདེབས་འབུལ་བ། चन्दा देना, सहायता करना ।
control, བཀའ་དབང་། སྲུ་དབང་། *h.* དབང་གཙོན། अधिकार, दबाव ।
controller, མིག་བལྟ་བྱེད་མཁན། དོ་དམ་པ། नजिर, नियंत्रक, अधिकारी ।
controversy, རྩོད་པ། གླེང་གཞི། རྩོད་གླེང་། बिबाद, झगड़ा
convenient, སྐབས་བདེ། ལས་སླ་པོ། उपयुक्त, मुनसिब, फुरसत ।
convent, འདུ་ཁང་། དགོན་པ། ཆོས་ཁང་། मठ ।
convention, ཚོགས་འདུ་སྲུན་འཛོམས། सभा, रीति, परम्परा ।

conversation, སྐད་ཆ། གཏམ། वार्तालाप ।
conversion, ཆོས་འགྱུར། དད་པ་འགྱུར་བ། धर्म-परिवर्तन ।
convert, བློ་ཁ་འགྱུར་བ། ཆོས་འགྱུར་བ། धर्म या मत बदलना, पलटना ।
convey, ཁྱེར་བ། སྐྱེལ་བ། ལན་སྐྱེལ་བ། གསུང་རྫོགས། *h.* पहुंचाना, लेजाना, बोलना ।
conviction, སྐྱོན་རྟོགས་པ། དད་པ་བརྟན་པོ། दोष-निर्णय, दृढ़ विश्वास ।
convince, ངེས་གཏན་བྱེད་པ། ཡིད་ཆེས་པ། निश्चय करना ।
cook, མ་ཆེན། གཡོས་མཁན། रसोईदार, भोजन पकाना ।
cookery, ཐབ་ལས། रसोइ का काम ।
cool, གྲང་མོ། བསིལ་པོ། ठन्ढा ।
coolie, དོས་པོ་འཁྱེར་མཁན། कुली ।
co-operate, མཉམ་ལས་བྱེད་པ། मिलकर काम करना, सहयोग करना ।
co-ordinate, གོ་རིམ་གཅིག་པ། एक पद-वाला ।
co-partner, ཚ་རོགས། མཉམ་འབྲེལ་པ། साझीदार, सहभागी व्यक्ति ।

copper, ཟངས། ताँबा।

copy, འདྲ་ཤུས། प्रतिलेख, प्रतिलिपि ।

copy-right, དཔེ་ཆ་སོགས་གསར་རྩོམ་གྱིས་པར་བསྐྲུན་ཐུབ་པར་རང་དབང་ཡོད་ཅིང་། གཞན་གྱིས་བཤུས་བསྐྲུན་བྱེད་མི་ཆོག मुद्रण का पूर्ण अधिकार।

coral, བྱུ་རུ། प्रवाल, मूँगा।

cord, ཐག་པ། रस्सी।

cordial, ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད། हार्दिक, सच्चा।

cork, ཤིང་སོབ་ཀྱིས་བཟོས་པས་ཤེལ་དམ་གྱི་ཁ་གཙོད། बोतल का डट्टा।

corner, ཟུར། ཟུར་གྲུ། कोना।

coronation, རྒྱལ་འདོན། གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ། *h.* राज्यभिषेक, राजतिलक।

coroner, གློ་བུར་དུ་ཤི་བའི་མིར་ཞིབ་དཔྱོད་བྱེད་མཁན། ཞིབ་དཔྱོད་ལྷན་ཚུས། अपमृत्यु का कारण जाँचने के लिये नियुक्त अधिकारी।

corporal, བཅུ་དཔོན། नायक, सेना का एक छोटा अधिकारी।

corps, དམག་རུ། དམག་སྡེ། सेना का भाग।

corpse, རོ། ཕུང་པོ། སྐུ་ཕུང་། *h.* शव, लोथ।

correct, དག་པ། शुद्ध, ठीक।

correction, ཞུ་དག सुधार ।
correspond, ཡིག་འགྲུལ་བྱེད་པ། पत्रव्यवहार करना ।
correspondence, ཡིག་འགྲུལ། पत्रव्यवहार।
corruption, རྫུན། རྙོག། ཙལ་པ། भ्रष्टाचार।
corsair, ཇག་པའི་གྲུ་གཟིངས། समुद्री डाकू का जहाज।
cosmetic, གདོང་པའི་མདངས་མཛེས་པོར་བཟོ་བྱེད་ཀྱི་རྫུག་པ། शृंगार द्रव्य।
cosmology འཇིག་རྟེན་ཆགས་རབས་ཀྱི་མཚན་རིག बिश्व का अध्ययन।
cost, རིན་པབ། རིན་གོང་། मूल्य, दाम।
costly, གནས་གོང་ཆེན་པོ། बहुमूल्य ।
costume, ཆས་གོས། ཆ་ལུགས། पहिनावा, वेश।
cot, མལ་ཁྲི། पालना, खटोला ।
cottage, ཁྱིམ་ཆུང་། ཁང་ཆུང་། कुटी।
cotton, ཤིང་བལ། རས་གོས། रुई, रुई का बना हुआ कपड़ा ।
cough, གློ་ཆམ། གློ་རྒྱབ་པ། खाँसी, खाँसना ।
council, བཀའ་བློན་ལྷན་རྒྱས། बिचार सभा, राज्यपरिषद् ।
counsellor, བཀའ་གྲོས་འབུལ་མི། བློན་པོ། परामर्श दाता ।

count, གྲངས་ཀ་རྒྱབ་པ། गिनना ।

counter, སྐྲག་ཁང་ངམ་དངུལ་ཁང་དུ་དངུལ་སྤྲོད་ལེན་བྱེད་སའི་དཀར་ཁྲུང་། རྒྱབ་འགལ། लेन देन की मेज या खिड़की, प्रतिकूल ।

counterfoil, དངུལ་འཛིན་སོགས་ཀྱི་འདྲ་ཡ་འམ་འདྲ་ཤུ། रसीद आदि की नकल ।

countless, གྲངས་མེད། असंख्य ।

country, ཡུལ། ལྗོངས། ཞིང་པ། གྲོང་སེབ། प्रदेश, देहात ।

countryman, གྲོང་སེབ་པ། ཡུལ་མི། ग्रामीण ।

couple, ཟུང་། ཆ་གཅིག། दो, जोड़ा ।

coupon, བྱུང་འཛིན། रसीद ।

courage, སེམས་ཤུགས། साहस, बीरता ।

course, འདུན་ལམ། जीवन पथ, क्रम, ब्यवह्ार ।

courser, རྟ་འགྲོས་ཆེན། तेज घोड़ा ।

court, ཁྲིམས་ཁང་། न्यायालय, अदालत ।

courtesy, བཀུར་སྟི། ཡ་རབས་ཀྱི་སྤྱོད་ལམ། बिनय, नम्रता ।

court-martial, དམག་མིའི་ཁྲིམས་ཁང་། सैनिक न्यायालय ।

courtyard, ཀློ་ར། आंगन ।

cousin, ཚ་བོ། ཨ་ཞང་ཨ་ནེའི་བུ་ཕྲུག चचेरा, ममेरा, मौसेरा या फुफेरा भाई या बहिन ।

cover, ཁེབས། ཁ་གཙོད། ढकना ।
cow, བ། गाय ।
cowdung, ལྕི་བ། गोबर ।
cow-den, བ་ར། गोशाला ।
coward, སྙིང་སྟོབས་མེད་པའི་མི། कायर, डरपोक मनुष्य !
cowherd, ཕྱུགས་རྫི། गायों का देखभाल करनेवाला ।
cowhide, བ་ཀོ། गाय की चमड़ा ।
cow-pox, བའི་ནུ་མའི་སྟེང་དུ་ཐོར་བའི་ནད། गाय के थन पर निकलनेवाला एक रोग ।
crab, སྡིག་སྲིན། केकड़ा ।
crack, གས་པ། ཤེར་ག फाड़ा हुआ, चटक़ाया हुआ ।
cradle, ཕྲུའུ་སྐྱལ་སའི་སློའུ། बच्चों का पालना ।
craft, བཟོ་ལས་ཀྱི་རིག་གནས། शिल्पकला ।
craftsman, ལག་ཤེས་པ། शिल्पकार ।
cramp, ཚ་འཁུམ་པ། सिकुड़न, ऐंठन ।
crane, བྱ་ཁྲུང་ཁྲུང་། सारस ।
cranium, ཀ་པ་ལ། ཐོད་པ། खोपड़ी की हड्डी ।
crash, འཛིག་སྒྲ། ཆག་སྒྲོན། कड़कड़ाहट का शब्द, नाश ।
crawl, གོག་པ། रेंगना, सरकना ।

crazy, སྨྱོན་པ། पागल।

cream, འོ་མའི་སྤྲི། འོ་སྤྲི། मलाई।

create, བཟོས་པ། བཀོད་པ། रचना करना, सृष्टि करना।

creation, བཀོད་པ། མཛད་པ། h. सृष्टि-निर्माण।

creator, བཀོད་པ་པོ། མཛད་པ་པོ། h. सृष्टि कर्ता।

creature, སྲོག་ཆགས་ཀྱི་རིགས། जीव, प्राणी।

credit, གཡར་སྐྱིན། བློ་འཁེལ་བ། གདེངས་འཁེལ་བ། रकम नामे लिखना, विश्वास करना।

creditor, བུན་བདག ऋण देनेवाला।

creed, དད་པ། མོས་པ། धार्मिक श्रद्धा।

creep, གོག་པ། सरकना, रेंगना।

creeper, འཁྲི་ཤིང་། लता।

cremate, སྐུ་ཕུར་ཞུགས་འབུལ་ཞུ་བ། h. दाह-संस्कार करना।

crevice, སེར་ཀ། दरार।

crew, གྲུ་གཟིངས་ཀྱི་ལས་བྱེད་རྣམས། मल्लाहों का जत्था।

crime, ཁྲིམས་འགལ་གྱི་ལས། अपराध, दुराचार।

criminal, ཉེས་ཅན། ཁྲིམས་འགལ་བྱེད་མི། अपराधी।

crimson, དམར་རྒྱང་། गहरे लाल रङ्ग का।
cripple, སྐྱོན་ཅན། དབང་པོ་མ་ཚང་བ།
ཞ་བོ། लँगड़ा मनुष्य।
crisis, ཉེན་ཆེའི་དུས། དུས་ཚོད་ཉེན་ཆེ་བ། संकट
काल, निर्णायक बेला।
critical, ཉེན་ཚབ་ཆེན་པོ། संकट मय।
criticism, མཆན་འདོགས། མཆན་བརྗོད།
आलोचना।
criticize, མཆན་འདོགས་པ། समालोचना
करना।
crockery, རྫ་སྣོད། मिट्टी के बर्तन।
crocodile, ཆུ་སྲིན། मगर।
crooked, གུག་གུག གྱོག་གྱོག झुका हुआ,
टेड़ा।
crop, སྟོན་ཐོག ལོ་ཐོག उपज, फसल।
cross, ཀྲལ་བ། ཁྲོས་པ། सीमा तोड़कर आना,
नाराज होना।
cross, རྒྱངས་ཤིང་། གུ་རུ་ཁ། རྒྱ་གྲམ། क्रुस।
cross-legged, སྐྱིལ་ཀྲུང་། རྡོ་རྗེ་སྐྱིལ་ཀྲུང་
དང་པད་མའི་སྐྱིལ་ཀྲུང་། पालटी, टांगपर
टांग धरना, वज्रासन पद्मासन।
crossing, ལམ་འཛོམས། རྒྱ་ལམ། चौरस्ता।
crow, ཕོ་རོག कौवा।

crowd, མི་ཚོགས། भीड़ भाड़ ।
crown, ཅོད་པན། मुकूट, ताज ।
crucify, རྒྱངས་ཤིང་ལ་བརྒྱངས་པ། शूली पर चढ़ाना ।
crude; རྫེན་པ། མ་སྨིན་པ། अपक्व, कच्चा ।
cruel, དྲག་ཤུལ་ཅན། སྙིང་རྗེ་མེད་པ། क्रूर, निर्दय ।
cruelty, དྲག་ཤུལ། ངན་སེམས། སྙིང་རྗེ་མེད་པ། क्रूरता, निर्दयता ।
crusade, མ་ཤི་ཀ་པའི་ཆོས་དམག ईसाइयों का धर्मयुद्ध ।
crush, རྫི་བ། གནོན་པ། རྡུལ་དུ་བཤིག་པ། दबाना, चूर्ण करना ।
cry, སྐད་སྒྲགས་འདོན་པ། ངུ་བ། चिल्लाना, रोना ।
cub, གཅན་གཟན་གྱི་ཕྲུ་གུ། लोमड़ी भालू या शेर का बच्चा ।
cube, ཞེང་དང་འདྲ་བ་གྲུ་བཞི་དོས་དྲུག་ལྡན་པའི་དངོས་པོ། घनफल, घन
cubit, ཁྲུ། हाथ भर की नाप ।
cuckoo, ཁུ་ཡུག ཁུ་བྱུག कोयल ।
cucumber, ཧེན་ཀྲད་དུ་ཀང་ཀ་ཞེས་པའི་སྔོ་ཚོད་ཞིག खीरा, ककड़ी ।

culprit, འཛོང་ཆེན། ནག་ཅན། अपराधी, दोषी मनूष्य ।

cultivate, སོ་ནམ་བྱེད་པ། ཞིང་རྨོས་རྒྱབ་པ། खेत ज़ोतना ।

cultivation, ས་ཞིང་འདེབས་ལས། ཞིང་ལས། खेतीकार्य्य ।

culture, ལེགས་སྦྱར་ཤེས་རིག संस्कृति, शिष्टता ।

cunning, གཅང་པོ། གཡོ་སྒྱུ། चतुर, छली, कपटी ।

cup, དཀར་ཡོལ། བཞེས་དཀར། *h.* प्याला ।

cup-board, དཀར་ཡོལ་སོགས་བཞག་སའི་སྒམ། अलमारी ।

curd, ཞོ། གསོལ་ཞོ། *h.* दहो ।

cure, གསོས་པ། ནད་དྲག་པ། आरोग्य होना ।

curfew, ཉེན་བརྡ། བརྡ་དགྲོག कर्फ्यू, समस्त दीपों तथा यातायात आदि बन्ध करने के लिए सांकेतिक घण्टा ।

curio, སྤྱད་ལག་རྙིང་མ། कौतूहल जनक पदार्थ ।

curiosity, ཁྱད་མཚར་པོ། ཡ་མཚན་ཅན། कौतूहल, उत्सुकता ।

curly-headed, སྐྲ་ལུ་མགོ། घुमा हुआ बाल ।

current, དེང་དུས་ཀྱི། ད་ལྟ་ཡོད་སྲུས། ཆུ་རྒྱུན། प्रचलित, सामान्य, स्रोत ।

curriculum, སློབ་ཚན་གྱི་རིམ་པ། पुस्तकों का पाठ्यक्रम ।

curse, དམོད་མོ་རྒྱབ་པ། शाप देना ।

curtain, ཡོལ་བ། ཡོལ་ལ། पर्दा ।

curve, ཀྱོག་ཀྱོག ཐིག་ཀྱོག वक्र रेखा ।

cushion, སྔས་འབོལ། गद्दी, तकिया ।

custodian, བསྲུ་རྫོགས་པ། སྲུང་མཁན། रक्षक ।

custody, ཉོ་དམ། སྲུང་བ། रक्षा, पालन ।

custom, ལུགས་སྲོལ། ལམ་ལུགས། आचार, अभ्यास ।

customer, ཚོང་ཤག ग्राहक ।

cut, གཅོད་པ། གཏུབ་པ། फाड़ना, काटना ।

cycle, འཁོར་ལོ། ལོ་འཁོར། རྐང་འཁོར། རྐང་ག་རི། वक्र, काल चक्र, साइकिल ।

cyclone, རླུང་དམར། འཁོར་རླུང་། चक्करदार आँधी, बवंडर ।

cyclostyle, ལྷུམ་པར་འཁོར་ལོ། कटाई-छापा, स्टेंसिल की छपाई ।

cymbal, རོལ་མོ། ཤིལ་སྙན། झांझ, मजीरा ।

D

dacoit, ཇག་པ། डाकु।

dacoity, ཇག་བཅོམ། འཕྲོག་བཅོམ། डकैती।

dad, ཨ། ཡབ། པ་ལགས། *h.* अब्बा, पिता, [पुकारने का शब्द।]

dagger, གྲི། ཕྱུག་ཤན། *h.* छुरा, कटार।

daily, ཉིན་རེ་བཞིན། प्रतिदिन।

dairy, དཀར་ཕྱུར་ཚོང་ཁང་། दुग्धशाला।

daisy, སྤང་རྒྱན་མེ་ཏོག गुलबहार।

dalai-lama, ཏ་ལའི་བླ་མ། ༧གོང་ས་རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེ། दलाई लामा।

dale, ཕུང་གཞོངས། ལྡོངས། घाटी।

dam, ཆུ་རགས། बांध।

damage, སྐྱོན་ཤོར་བ། འཛིག་པ། हानी करना, दूषित करना।

damn, ཁ་བཏང་བ། བཀུར་ཐ་བཏབ་བ། དམོད་མོ་འདེབས་པ། निन्दा करना, धिक्कारना, शाप देना।

damnation, དམྱལ་བའི་སྡུག་བསྔལ། नरक-यातना।

damp, རློན་པ། गीला ।
dance, ཞབས་བྲོ། གར་འཁྲབ་པ། नृत्य,
नाचना ।

danger, ཉེན་ཁ། भय, आपत्ति ।
dangerous, ཉེན་ཚབས་ཅན། ཉེན་ཁ་ཅན།
खतरनाक, संकटमय, भयंकर ।
dare, ནུས་པ། साहस करना, प्रयत्न करना ।
daring, དཔའ་བོ། བློ་ཁོག་ཅན། बीर, निडर,
सहासपूर्ण ।

dark, ནག་པོ། མུན་ནག काला, अँधेरा ।
darken, ཁ་མདོག་ནག་པོར་བཟོ་བ། ནག་དུ་
གཏོང་བ། धुँधला करना, कलुषित करना ।
darling, ཡིད་འོང་མ། གཅེས་མིང་། प्रियतम,
अतिप्रिय ।

darn, ཚེམ་སྒྲོག་རྒྱབ་པ། रफू करना ।
dash, འཐུད་འདེགས་རྒྱབ་པ། ढकेलना ।
dastard, ཞེད་སྣང་ཅན། डरपोक मनुष्य ।
date, ཚེས་གྲངས། मिति, तारीख ।

date, ཁ་སུར། खजूर ।
dative, དགོས་ཆེད་ཀྱི་སྒྲ། सम्प्रदान कारक ।
daughter, ;བུ་མོ། ;སྲས་མོ། *h.* बेटी, पुत्री ।

daughter-in-law, མནའ་མ། བུའི་ཆུང་མ།
    बहू, पतोहू।
dawn, རྒྱ་རེངས། ནམ་ལངས། སྐྱོ་རེངས།
    प्रभात।
day, ཉིན། ཉིན་མ། གཟའ། दिन, बार।
dayspring, སྐྱོ་རེངས། प्रभात-काल।
dead, ཤི་བ། मृत, प्रानहीण।
dead-shot, འབན་ལ་འཕོག་པ། ཚ་ཁར་
    འཕྲེབས་པ། लक्ष्य कभी न चूकनेवाला,
    अचूक निशानेवाला।
deadweight, ད་ཅང་བརྗི་པོ། བརྗི་ཁོག་
    ཆེན་པོ། भारी बोझ।
deaf, འོན་པ། बहिरा।
deafen, འོན་པ་བཟོ་བ། འོན་དུ་གཅུག་པ།
    बहिरा करना।
deal, འཚོང་འབྲེལ་བྱེད་པ། व्यवहार करना।
dealer, འཚོང་པ། འཚོང་འབྲེལ་བྱེད་མཁན།
    विक्रेता, व्यापारी, वितरक।
dealings, བྱ་སྤྱོད། འཚོང་འབྲེལ། आचरण,
    व्यवहार, लेन-देन।
dear, གཅེས་པོ། བྱམས་པོ། གུན་པོ། རིན་གོང་
    ཆེན་པོ། प्यारा, महँगा।

dearth, དཀོན་པོ། མུ་གེ། महंगी, दुर्भिक्ष अकाल।

death, འཆི་བ། འཇིག་པ། मृत्यु, मरण, नाश।

debate, རྩོད་པ་རྒྱབ་པ། बिवाद करना, तर्क।

debit, བུན་ཐོ་བཀོད་པ། रकम नामे लिखना।

debt, བུན། བུ་ལོན། ऋण, उधार।

debtor, བུ་ལོན་ལེན་མཁན། བུ་ལོན་པ། སྐྱིན་མི། ऋणी, देनदार।

decalogue, མ་ཤི་ཀ་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྲུང་སྲུངས་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་ཁྲིམས་བཅུ་པོ་དེ་ལ་ཟེར། बाइबल के दश आज्ञा।

decay, འཇིག་སྐྱོན་བྱེད་པ། རུལ་བ། नष्ट होना, सड़ना, बिगड़ना।

deceit གཡོ་སྒྱུ། སྒྱུ་ཁྲིད། མགོ་སྐོར། धोखा, छल, कपट।

deceive, མགོ་བསྐོར་བ། བསླུ་བ། धोखा देना, ठगना।

december, ཕྱི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པ། अँग्रेजी साल-का बारहवाँ महिना।

decent, འོས་པོ། योग्य।

deception, གཡོ་ཐབས། མགོ་གཡོགས། छल, कपट।

decide, ཐག་ཆོད་པ། निर्णय करना।

decimal, བཅུའི་ཆ་ཤས་བཅུ་ཆ་བགོས་པའི་བརྩིས། दशगुणित, दशांश।

decipher, གསང་ཡིག་གི་གོ་དོན་འགྲོལ་བ། गूढ़वाचन करना, गूढ़लिपि पढ़ना।

decision, ཐག་ཆོད། निर्णय।

declaration. ཁྱབ་བསྒྲགས། घोषणा, वर्णन।

declare, ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱེད་པ། सूचित करना।

decline, ཁས་ལེན་མ་བྱེད་པ། འགུགས་པ། अस्वीकार करना, झुकाना।

decorate, བརྒྱན་པ། སྤྲིག་པ། མཛེས་པར་བྱེད་པ། सजाना, शृङ्गार करना।

decoration, བརྒྱན། སྤུ་བརྒྱན། *h.* सजावट।

decrease, ཉུང་དུ་གཏོང་བ། ཉམས་པ། འབྲི་བ། ཟློ། कम करना, घटाना।

decree, བཀའ་རྒྱ། བཀའ་ཁྲིམས། नियम, व्यवस्था।

dedicate, བསྔོས་པ། འབུལ་བ། समर्पण करना, भेंट करना।

deduct, འཕྲེན་པ། ཉུང་དུ་གཏོང་བ། घटाना, कम करना।

deduction, འཕྲེན་ཀ། कटौती, घटाव।

deed, ལས། བྱ་བ། བྱས་རྗེས། कार्य, कृति।

deem, བསམ་པ། མཚོ་བ། अनुमान करना, बिचार करना।

deep, གཏིང་རིང་པོ། गहरा, गम्भीर।

deepen, གཏིང་རིང་དུ་གཏོང་བ། गहरा करना।

deer, ཤྭ། ཤྭ་བ། हरिन।

deface, ངོ་དབྱིབས་བཤིགས་པ། བསུབས་པ། रूप बिगाड़ना, मिटाना।

defame, སྨད་ར་གཏོང་བ། སྨད་པ། निन्दा करना, आक्षेप करना।

defaulter, གཡར་སྐྱིན་མི་འཇལ་མཁན། ऋण न चुकानेवाला।

defeat, འཕམ་པ། འཕམ་གཅག་པ། हराना।

defect, སྐྱོན། कमी, त्रुटी।

defective, སྐྱོན་ཅན། སྐྱོན་ལྡན། दोषयुक्त।

defence, སྲུང་སྐྱོབས། ལྕགས་རི། रक्षा बचाव।

defend, སྲུང་བ། रक्षा, करना, बचाना।

deficient, མ་ཚང་བ། ཆད་ཡོད་པ། अपूर्ण, हीन।

define, འགྲེལ་བཤད་རྒྱབ་པ། स्पष्ट करना।

definite, ངེས་པོ། ངེས་གཏན། निश्चित, स्थिर।

definition, བཤད་པ། འགྲེལ་བཤད། व्याख्या, परिभाषा।

deform, བཟོ་དབྱིབས་བཤིགས་པ། འཇིག་པ भद्दा बनाना, नष्ट करना।

defy, འགྲན་སྒྲར་བྱེད་པ། ཁོལ་བ། ललकारना, तिरस्कार करना।

degenerate, ཉམས་པ། पतित होना।

degrade, གོ་གནས་འཕབ་པ། དམའ་འབེབ་བྱེད་པ། पद नीचा करना, अपमान करना।

degree, གོ་རིམ། གོ་ས། ཚོ་ཡོ། उपाधि।

daity, ལྷའམ་ལྷ་མོ། देवी या देवता।

delay, འགོར་པོ། འགྱང་བ། देर, देर करना।

delegate, སྐུ་ཚབ། འཐུས་མི། प्रतिनिधि

delegation, སྐུ་ཚབ། འཐུས་ཚོགས། प्रतिनिधिगण।

delete, སུབ་པ། མེད་པར་བཟོ་བ། हटाना, मिटाना।

deliberate, བསམ་བློ་ཞིབ་པར་གཏོང་བ། सावधानी से विचारना, भलो भाँती बिचारना।

delevery, སྦྲག་ཡིག་སྐྱེལ་བ། རྗེས་སྤྲོད་བྱེད་པ། डाक-वितरण, सौंपना।

delicate, མཉེན་པོ། कोमल।

delicious, ཞིམ་པོ། བྲོ་བ་ཆེན་པོ། स्वादिष्ट।
delight, དགའ་ཆོར། परम आनन्द।
deliver, སྐྱེལ་བ། སྒྲོལ་བ། སྐྱབས་པ། ཐར་ཐར་
    བྱེད་པ། पहुँचाना, मुक्त करना।
deliverence, ཐར་པ། छुटकारा ।
deluge, ཆུ་རུད། बाढ़, प्रलय।
demand, འདོས་བློབ་ཞུ་བ། བློབ་བྱང་ལེན་པ།
    माँग, याचना करना।
demarkation, ས་མཚམས་དབྱེ་བ། सीमा
    बाँधना. पृथक, विभाग।
demerit, མི་དགེ། སྐྱོད་ངན། སྐྱོན། अवगुण,
    दोष।
democracy, མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ། प्रजातन्त्र
    राज्य।
democrate, འབངས་གཙོ་འདི་རིང་ལུགས་པ།
    མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ། प्रजातन्त्र वादी।
demon, བགེགས། གདང་འདྲེ། भूत, प्रेत।
demonstrate, ངམ་སྟོན་བྱེད་པ། མིག་སྟོན་
    བྱེད་པ། प्रदर्शित करना।
demoralize, ཚུལ་མེད་བྱེད་པ། སྤྱོད་ཅིང་བྱེད་པ།
    चरित्र भ्रष्ट करना।

den, གཅན་གཟན་གྱི་ཚང་། मांद ।

denominate, མིང་བཏགས་པ། नाम रखना, पुकारना ।

denomination, མིང་། नाम, उपाधि ।

denote, དོན་མཚོན་པ། -ཤོད་པ། सूचित करना, बतलाना !

denounce, སྐྱོན་བརྗོད་པ། རྒྱབ་འགལ་བྱེད་པ། दोषी ठहराना, बिरूद्ध कहना ।

dense, འཐུག་པོ། མཐུག་པོ། घना ।

dentist, སོ་འདི་སྨན་པ། दाँत का बैद्य ।

deny, ཁས་ལེན་མ་བྱེད་པ། ངོ་མི་ལེན་པ། अस्वीकार करना ।

depart, ཁ་གྱེས་པ། སོ་སོར་འགྲོ་བ། चले जाना, बिदाई लेना ।

department, སྡེ་ཁག ལས་ཁུངས། बिभाग ।

departure, འཐོན་པ། འགྲོ་བ། प्रस्थान ।

depend, བློ་བཀལ་བ། བློ་འཁེལ་བ། भरोसा करना ।

dependable, བློས་བཀལ་འོས་པ། ཡིད་ཆེས་པོ། བརྟན་པོ། विश्वास के योग्य, भरोसा पुर्ण ।

dependant, གཞན་དོག་ཏུ་གནས་པ། आश्रित जन ।

deplore, སྨྲེ་སྔགས་འདོན་པ། མྱ་ངན་བྱེད་པ། སྡོ་འཐམ་བྱེད་པ། विलाप करना, खेद या दुख प्रकट करना ।

depopulate, མི་མེད་ཤུང་སྟོང་དུ་བཟོས་པ། निर्जन करना ।

deport, རྒྱང་འབུད་གཏོང་བ། ཡུལ་ནས་ཕྱིར་འབུད་པ། निर्वासित करना, देश से बाहर निकालना ।

deposite, གསོག་འཇོག་བྱེད་པ། གསོག་པ། जमा करना ।

depot, མཛོད། བང་མཛོད། गुदाम, भण्डार ।

deprive, འཕྲོག་པ། छीन लेना, वंचित करना ।

depth, གཏིང་། गहराई ।

depute, ཚོ་ཉ་མངགས་པ། སྐུ་ཚབ་རྫངས་པ། प्रतिनिधि नियुक्त करना ।

deputy, སྐུ་ཚབ། प्रतिनिधि ।

derive, ཐོབ་པར་བྱེད་པ། དོན་གྲུབ་པར་བྱེད་པ། प्राप्त करना, परिणाम निकालना ।

descend, མར་བབ་པ། ཐུར་དུ་བབ་པ། उतारना ।

descendant, རིགས་བརྒྱུད། वंश ।

descent, ཐུར། उतार ।

describe, འགྲེལ་བཤད་རྒྱབ་པ། དོན་འགྲེལ་བ།
बर्णन करना, व्याख्या करना।
description, བཤད་པ། འགྲེལ་བཤད། वर्णन,
व्याख्या।

desert, བྱང་ཐང་། བྱེ་ཐང་། मरुभूमि।
desert, བོར་བ། སྤོང་བ། त्यागना।
deserve, ཐོབ་འོས་པ། འོས་པ། योग्य होना।
design, དཔེ། རི་མོར་བཀོད་པ། དཔེ་རིས།
ढाँचा, रुपरेखा, नमूना।
designation གོ་གནས། གོ་ས། पद।
desirable, བློ་ལ་བབ་པོ། སྤྲམ་པོ། འོས་པོ།
इच्छित, सुहावना, अनुकूल।
desire, འདོད་པ། इच्छा, अभिलाषा।
desk, འབྲི་ལྕོག लेखनाधार मेज, डेस्क।
desolate, སྟོང་པར་བཟོ་བ། མི་མེད་ལུང་སྟོང
དུ་བཟོ་བ། सुन्य, निर्जन, उजाड़ करना।
despair, རེ་བ་ཟད་པ། ཡིད་སུན་པ། निराश
होना।
des [dis] patch, གཏོང་བ། རྫོངས་པ།
भेजना।
desperate, རེ་ཐག་ཆད་པ། རེ་བ་མེད་པ།
निराश।

 पेनाम्ब्ली.

despite, ཞེ་སྡང་། ཕྲ་དོག ཡིན་ནའང་།
ईर्ष्या, ······के बावजूद, ऐसा होते
हुए भी ।
despoil, འཕྲོག་བཅོམ་བྱེད་པ། लूटना ।
despond, རེ་བ་སྤོང་བ། आशा, त्यागना ।
despotism, བཙན་དབང་། བཙན་རྒྱལ་སྲིད་
སྐྱོང་། རྒྱ་དམར་གུང་ཁྲན་ཏང་ལྟ་བུ།
निष्ठुर राज्य या शासन, जैसे लाल
चीनियों के तरह ।
destination, དམིགས་ཡུལ། འགྲོ་ཡུལ།
ठिकाना, मंजिल ।
destiny, བསོད་ནམས། དབང་ཐང་། भाग्य;
प्रारब्ध ।
destitute, སྐྱབས་མེད། མགོན་མེད། निराश्रय ।
destroy, འཇིག་པ། འཇོམས་པ། ध्वंस करना,
नाश करना ।
destroyer, འཇིག་པར་བྱེད་མཁན། འཇིག་བྱེད།
नाश करनेवाला ।
detach, བཀྲོལ་བ། སོ་སོར་དབྱེ་བ། ཁ་འཕྲལ་བ།
खोलना, अलगाना ।
detachment, དམག་མིའི་སྡེ་ཁག དམག་སྡེ།
सेना विभाग ।

detail, ཞིབ་གསལ། विस्तार, ब्योरा।
detain, བཀག་པ། འགོགས་པ། रोकना।
detect, ཞིབ་དཔྱོད་དམ་ཤུང་ཞིབ་བྱེད་པ། पता लगाना, अनुसंधान करना।
detective, སོ་པ། གསང་ཞུལ་བ། जासूस, गुप्तचार।
detention, བཟང་བཙོན། कैद, नजरबंदी।
determination, སེམས་ཐག་ཆོད་པ། निश्चय।
determine, ཐག་གཅོད་པ། བློ་ཐག་གཅོད་པ། निश्चय करना, स्थिर करना।
dethrone, ཁྲི་ལས་འཕབ་པ། གནས་དབྱུངས་གཏོང་བ། राज गद्दी से उतार देना।
develop, ཡར་རྒྱས་གཏོང་བ། उन्नति करना।
development, ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ། उन्नति।
device, ཐབས། ཐུས། उपाय, प्रयोग।
devil, གདོང་འདྲེ། ཤ་ཟ། प्रेत, पिशाच।
devise, གསར་འཚོལ་བྱེད་པ། अविस्कार करना।
devoid, མེད་པ། ཀ་མཆིས་པ། སྟོང་པ། रहित, शून्य।
devote, དམ་བཅའ་བྱེད་པ། समर्पण करना।
devoted, མོས་གུས་ཅན། दृढ भक्त, समर्पित।

devotee, གུས་སྤྲོ་བ། ནལ་འབྱོར་པ། སྐྱེ་བུ་དམ་པ། भक्त पुरुष ।

devotion, དད་པ། དད་གུས། བྱམས་སེམས། ས་པ། भक्ति, प्रेम ।

devout, ཆོས་སེམས་ཆེན་པོ། མོས་གུས་ཅན། धार्मिक, भक्त ।

dew, ཟིལ་པ། བ་མ། ओस ।

diagnose, སྨན་པས་ནད་ཀྱི་རྟགས་ཞིབ་བྱེད་པ། लक्षणों से रोग निर्णय करना ।

diagram, འདྲ་རིས། རི་མོ། आकृति, चित्र ।

dial, ཆུ་ཚོད་འཁོར་ལོའི་ངོས། घड़ी का मुख ।

dialect, སྐད་ལུགས། प्रान्तीय भाषा ।

dialogue, སྐད་ཆ། बातचीत ।

diameter, རི་མོ་ཟླུམ་པའི་དཀྱུས་ཐིག व्यास ।

diamond, རྡོ་རྗེ་ཕ་ལམ། हिरा ।

diarrhoea, ཤལ་ནད། अतिसार ।

diary, ཉིན་ཐོ། ཉིན་དེབ། दैननिदनी, रोजनामचा ।

dice, ཤོ། ཤུག་གོང་། पासा, साँचा ।

dictate, དཔོད་བྲིས་བྱེད་པ། བཀའ་གནང་བ། लिखाना, आज्ञा देना ।

dictation, ངག་དཔོད་ལག་བྲིས་བྱེད་པ། इमला, बोलकर लिखाना ।

dictator, བཙན་དཔོན། མའོ་ཙེ་ཏུང་ལྟ་བུ།
अनन्य शासक, जैसे चीन के माओ-चे-तुङ।
dictionary, ཚིག་མཛོད། ཚིག་གཏེར།
शब्दकोश।
die, འཆི་བ། ཚེ་ལས་འདས་པ། मरना,
दम निकलना।
diet, སྒོ་ཆས། བཟའ་བཏུང་། ཁ་ཟས། आहार,
भोजन, पथ्य।
differ, མི་འདྲ་བ། ཁྱད་པར་བྱེད་པ། སོ་སོར་བྱེད་པ།
भिन्न होना, पृथक होना।
difference, ཁྱད་པར། ཁྱད། भेद।
different, ཐ་དད། མི་གཅིག་པ། भिन्न।
difficult, དཀའ་བ། ཁག་པོ། कठिन।
diffidence, ཞེ་ཚ་ཆུང་། བློ་འཁེལ་མེད་པ།
ཡིད་མི་ཆེས་པ། अविश्वास।
dig, རྐོ་བ། བྲུ་བ། खोदना।
digamy, ཆང་ས་གཉིས་པ། द्वितीय विवाह।
digest, འཇུ་བ། ཞུ་བ། पचाना।
digestion, འཇུ་སྟོབས། परिपाक, पाचन।
dignify, དབུ་འཕང་བསྟོད་པ། གཟི་བརྗིད་
བསྐྱེད་པ། प्रतिष्ठा करना, सत्कार बढ़ाना।

dignity, དབུ་འཕང་། ངོ་འཕང་། मान, प्रतिष्ठा ।

dilemma, ཅི་བྱ་འདི་བྱ་མེད་པ། མགོ་འཁྲོམ་པ། भ्रमजाल ।

diligence, སྙིང་རུས། བརྩོན་འགྲུས། उद्योग, अभ्यास ।

diligent, བརྩོན་འགྲུས་ཅན། परिश्रमी, उद्योगी ।

dilute, བསྲད་པ། བསྲེ་སྲད་གཏོང་པ། जल मिलाकर पतला करना ।

dim, མི་གསལ་བ། རབ་རིབ། རབ་རིབ། अस्पष्ट, धुंधला ।

dimension, ཚད། རྒྱ། ཞེང་ས། ཆེ་ཆུང་། परिमाण, मात्रा !

dimple, མཛེས་གོང་། गाल में का गड़्ढा ।

din, ཅ་ཅོ། ཅར་སྒྲ། ཀུ་ཅོ། कोलाहल ।

dine, ཟས་ཟ་བ། ཉིན་གུང་ཁ་ལག་ཟས་པ། मध्याह्न का भोजन करना ।

dining-hall, ལྟོ་ཟ་བའི་ཁང་མིག भोजनालय ।

dinner, དགོང་མོའི་ཁ་ལག ज्योनार, दिनका प्रधान भोजन ।

dip, བཙུག་པ། ཆུ་ལ་སྦྲང་བ། डूबना, डूबाना ।

dipthong, དབྱངས་ཡིག་གཉིས་འབྲེལ་བ། संयुक्त स्वर।

diploma, བཀའ་ཤོག་ལག་འཁྱེར། अधिकार पत्र।

diplomacy, སྲིད་ཇུས་ལ་མཁས་པ། གཅང་པ། चतुरी।

direct, བསྐུལ་བ། བཀོད་པ་བཤད་པ། ལམ་སྟོན་པ། आज्ञा देना, मार्ग दिखाना।

direction, ས་ཕྱོགས། ཁ་ཕྱོགས། दिशा, पता, लक्ष्य।

director, དོ་དམ་པ། སྤྱི་ཁྱབ་པ། निर्देशक, संचालक, प्रबन्धकर्ता।

directory, མིང་དང་ཁ་བྱང་སོགས་ཡོད་པའི་ཐོ་དེབ། डाइरेक्टरी, निदेशसंहिता।

dirt, བཙོག་པ། རྡོ་མ། धुली, धुल।

dirty, རྡོ་མ་ཅན། མི་གཙང་བ། मैला, गंदा।

disability, མི་འདུས་པ། འཚོན་པོ་མེད་པ། अयोग्यता।

disable, སྟོབས་ཉམས་པར་བྱེད་པ། दुर्बल करना, आहत करना।

disabuse, མ་གཏབསྒོར་མི་གཏོང་བ། धोखा न देना।

disadvantage, ཕན་ཐོགས་མེད་པ། अपकार, असुविधा ।
disaffect, བརྩེ་སེམས་ལོག་པ། अमित्र बनाना ।
disagree, བློ་མི་མཐུན་པ། མཐུན་ལམ་མེད་པ། རྒྱབ་འགལ་བྱེད་པ། विरुद्ध होना, अयोग्य होना, विरोध करना ।
disagreement, མི་མཐུན་པ། असहमत, अनमेल ।
disallow, གནང་བ་མེད་པ། མི་ཆོག་པ། अस्विकार करना ।
disappear, ཡལ་བ། མི་སྣང་བར་འགྱུར་བ། བརླག་པ། अदृश्य होना ।
disappoint, རེ་བ་སྟོང་ལོག་གཏོང་བ། निराश करना ।
disappointment, རེ་བ་སྟོང་ལོག निराशा ।
disapprove, བློ་ལ་མ་བབ་པ། མི་སྙེར་བ། མི་གནང་བ། अस्वीकार या असमर्थन करना ।
disarm, མཚོན་ཆ་འགོག་པ། अस्त्रहीन करना ।
disarrange, དཀྲུགས་པ། उलट-पलट करना ।
disaster, བྱུས་ཉེས། འཇིག་པ། बिपत्ति, उपद्रव ।

disavow, ང་ཡིན་མ་བྱེད་པ། अस्वीकार करना ।

disband, དམག་ཇ་བཤིག་པ། सेना भंग क़रना या तोड़ना।

disbelief, ལོག་ལྟ། དད་ལོག अविश्वास।

disbelieve, ཡིད་མི་ཆེས་པ། अविश्वास करना।

disburden, དོ་པོ་ཕུད་པ། དཀའ་ངལ་སེལ་བ། बोझ उतारना, कष्ट दूर करना।

disburse, རྒྱུ་དངོས་སྤྲོད་པ། འཛལ་བ། धन देना या चुकाना।

discharge, ཀྲུབ་པ། འཕང་བ། དགོངས་པ་སྐྱེར་བ། छोड़ना, मुक्त करना, छुट्टी देना।

disciple, སློབ་མ། ཉེ་གནས། शिष्य, चेला।

discipline, སྒྲིགས་ལམ། ~~शिक्षा~~. नियम। अनुशासन

disclaim, བློས་བཏང་བ། དབང་ཆ་སྤྲོང་བ། अधिकार छोड़ना।

disclose, གསལ་སྟོན་བྱེད་པ། མངོན་པར་བྱེད་པ། स्पष्ट करना, प्रकाशित करना।

discolour, མདོག་འགྱུར་བ། रङ्ग बदलना।

discomfit, འཕམ་པར་བྱེད་པ། हराना, घबढ़ाना।

discomfort, མི་བདེ་བ། མི་སྐྱིད་པ། क्लेश, तकलीफ।

discompose, དཀྲུགས་པ། གཞེགས་པ། ब्याकुल करना, घबड़ाना।

disconnect, འཐྲལ་བ། རྒྱུན་བཅད་པ། खोलना; अलगाना।

disconsolate, ཁོ་ཐག་ཆོད་པ། རེ་བ་མེད་པ། उदास, दुखी, निराश।

discontent, འདོད་པ་མི་ཁང་པ། བློ་མ་ཚིམ་པ། असन्तोष।

discontinue, བྱེད་འཕྲོར་བཞག་པ། རྒྱུན་ལས་ཐོར་བ། བཤོལ་བ། छोड़ना, रोकना।

discord, མི་མཐུན་པ། མི་འཆམ་པ། विरोध; फूट।

discount, རིན་གོང་ཆག་ཡང་བྱེད་པ། बट्टा, दस्तूरी, छूट।

discourage, སེམས་ཤུགས་བཅོམ་པ། उत्साह भङ्ग करना, हतास करना।

discourse, གྲོས་གླེང་། བཤད་པ། बार्तालाप।

discourtesy, ཚུལ་མིན། མ་རབས། असभ्यता, अशिष्टा व्यवहार।

discover, རག་གསར་བརྙེད་པ། སྔོན་མེད་གསར་བརྙེད། आविस्कार करना।

discovery, གསར་བརྙེད། आविस्कार, खोज।

discredit, ཡིད་མ་ཆེས་པ། བདེན་པར་མ་འཛིན་པ། अविश्वास करना।

discriminate, དབྱེ་བ་ཕྱེ་བ། དབྱེ་དཔྱོད་བྱེད་པ། ཕྱོགས་རིས་བྱེད་པ། अन्तर करना।
discuss, རྩོད་པ་རྒྱབ་པ། སྐད་ཆ་བྱེད་པ། གྲོས་མོལ་བྱེད་པ། तर्क करना, बातचित करना।
discussion, རྩོད་པ། ཚད་མའི་རྩོད་པ། वाद-विवाद, तर्क।
disdain, སྙིང་ཆུང་བྱེད་པ། སྙིང་མེད་དུ་འཛིན་པ། तिरस्कार करना, तुच्छ समझना।
disease, ནད། ན་ཚ། रोग, व्याधि, बिमारी।
disengage, བཀྲོལ་བ། བཅིང་བཀྲོལ་གཏོང་བ། निर्मुक्त करना, अलगाना।
disfavour, དགོངས་ཕྱོགས། མི་དགའ་བ། མི་རངས་པ། घृणा, असन्तोष।
disfigure, མེད་པ་བཟོ་བ། བཟོ་ཉེས་གཏོང་བ། མི་མཛེས་པར་བྱེད་པ། कुरूप करना, भद्दा करना।
disgrace, ཞབས་འདྲེན། अपमान, निरादर।
disguise, ཚས་བརྫུ་བྱེད་པ། छिपाना, भेष बदलना।
dish, སྡེར་མ། थाली, तश्तरी।
dishearten, སྙོ་ཟ་བཙུག་པ། हताश करना।
dishonest, མི་དྲང་བ། མི་བདེན་པ། མི་ངན། དད་མེད། कपटी, बेईमान, धुर्त।

dishonour, འཕྱ་བ། དམའ་འབེབས་པ།
अपमान करना ।

disinherit, བུའི་ཐོབ་བསྐལ་ནས་གཏོན་པ།
पैतृक समपत्ति से हटाना ।

disinterested, རང་དོན་སྤྱང་ཞིང་གཞན་དོན་ཁོ་ནར་འབད་པ། ཉེ་རིང་མེད་པ། स्वार्थरहित, अपक्षपाती ।

disjoin, ཚོགས་བྲུད་པ། མཐུད་མཚམས་ནས་གྲོལ་བ། अलगाना ।

dislike, མི་དགའ་བ། སྐྱུག་བྲོ་བྱེད་པ། घृणा करना, ना पसन्द करना ।

dislocate, ཚིགས་བྲུད་པ། जोड़ हटाना ।

disloyal, ངན་ཚོག་ཆེད་པ། ངན་ཉམས། གྲེན་ལྡོག राजद्रोही, भक्तिहीन ।

dismiss, ལས་ཀ་ནས་ཕྲིད་པ། དགོངས་འཕོག་གཏོང་བ། बिदा करना, हटाना ।

dismount, བབ་པ། རྟ་ལས་བབས་པ། घोड़े पर से उतरना या उतारना ।

disobedience, བཀའ་ལ་མ་ཉེ་བ། ཁ་ལ་མི་ཉན་པ། आज्ञा का उल्लंघन ।

disobedient, བཀའ་ལ་མ་བཙེས་མཁན།
आज्ञा भङ्ग करनेवाला ।

disobey, བཀའ་ལ་མ་ཉན་པ། आज्ञा का उल्लंघन, करना, अवज्ञा करना।

disorder, ཟང་ཟིང་། འཁྲུགས་པ། འཛིག་པ། घबड़ाहट, अव्यवस्था।

disorganize, སྡེ་བཤིག་པ། ནང་དཀྲུག་པ། འགྲིགས་ལམ་བཤིགས་པ། उपद्रव करना, अव्यवस्थित करना।

disown, བདག་ཏུ་མི་བཟུང་བ། ངོ་ལེན་མི་བྱེད་པ། अस्विकार करना, न मानना।

dispatch, གཏོང་བ། རྫོང་བ། भेजना, सन्देश भेजना, स्थिर करना।

dispensary, སྨན་ཁང་ཆུང་ཆུང་། སྨན་བཅོས་ཚོང་ཁང་། औषधालय, दवा खाना।

dispirit, བློ་སྟོབས་ཉམས་པ། སེམས་ཤུགས་ཆག་པ། हतोत्साहित करना।

displace, སྤོད་གནས་ནས་སྤུད་པ། བཏན་པ། स्थान से विचलित करना, हटाना।

displant, ཤིང་རྩ་བཀོག་པའམ་ས་ཆ་གཞན་དུ་སྤོ་བ། वृक्ष को जड़ से उखाड़ना या हटाना।

display, ངོམ་པ། འགྲེམ་པ། གཅལ་དུ་བཀྲམ་པ། प्रकाशित करना, दरसाना।

displease, མི་དགའ་བ། དགོངས་པ་འགལ་བ།
अप्रसन्न करना।

displeasure, དགོངས་འགལ། अप्रसन्नता।

dispose, རིམ་པས་སྒྲིག་པའམ་འཚོང་བ། क्रम
में रखना स्थिर करना, बेचना।

disposal, གྲ་སྒྲིག प्रबन्ध।

disprove, རྫུན་ར་འཕྲོད་པར་བྱེད་པ། झूठा
ठहराना।

dispute, ཁབ་གླེང་། རྩོད་པ་རྒྱབ་པ། འཁྲུག་པ།
कलह, झगड़ा।

disqualification, ཡོན་ཏན་མེད་པ། འོས་པོ་
མེད་པ། अयोग्यता।

disqualify, ཡོན་ཏན་མེད་པར་བཅོས་པ།
आयोग्य करना।

disregard, རྩིས་མེད། སྣང་ཆུང་། མཐོང་མེད།
उपेक्षा करना, निरादर करना।

disreputable, སྤྱོད་ངན། बुरे चरित्र का।

disrespect, གུས་མེད། ཞེ་ས་མེད་པའི་རྣམ་པ།
མ་རངབས། अनादर।

disroot, རྩ་བཀོག་གཏོང་བ། जड़ से उखाड़ना

dissatisfaction, ཡིད་མ་རངས་བ། འདོད་པ་
མ་ཁེངས། असंतोष।

dissatisfy, ཡིད་མི་ཚིམ་པ། བློ་མི་བདེ་བ། असन्तुष्ट करना, अप्रसन्न करना।

dissemble, བདེན་པ་སྦས་གསང་བྱེད་པ། सचाई छिपाना।

dissimilar, མི་འདྲ་བ། མི་གཅིག་པ། भिन्न, असमान।

dissimulate, ངང་གནས་མིན་པ། ཇུས་མ། बहाना करना।

dissolve, བཞུ་བ། गलाना, ढोला करना।

distance, ཐག་ཉེ་རིང་། རྒྱང་རིང་ཐུང་། རྒྱང་ཚད། अन्तर, दूरी।

distend, རྒྱོང་བ། फैलाना।

distension, རྒྱོང་སྣངས། फैलाव।

distillery, ཨར་ཁང་། मदिरा बनाने का स्थान।

distinct, གསལ་པོ། ཁྲོལ་པ། स्पष्ट, अलग।

distinction, ཁྱད་པར། ཁྱད་ཆོས། ལོགས་སུ་བཀར་བ། དམིགས་བསལ། भेद, विशेष योग्यता, महत्त्व।

distinguish, སོ་སོར་དབྱེ་བ། སོ་སོར་རྟོགས་པ། भेद करना, पहिचानना।

distinguished, སྙན་གྲགས་ཅན།
སྐད་གྲགས་ཅན། प्रसिद्ध ।

distress, སྡུག་བསྔལ། དབུལ་ཕོངས། क्लेश, दरिद्रता ।

distribute, བགོད་པ། བགོ་བཤའ་རྒྱབ་པ། बाँटन, अलग करना ।

distribution, ཆ་བགོད། བགོ་བཤའ། विभाजन, वितरण, बँटवारा ।

district, རྫོང་གཞིས། ཡུལ་སྡེ། རྫོང་ཁག अंचल, जिला ।

distrust, ཡིད་མི་ཆེས་པ། ཐེ་ཚོམ། བློ་མི་འཁེལ་བ། अविश्वास करना, सन्देह ।

disturb, དཀྲུག་པ། བར་དུ་གཅོད་པ། असफल करना, बाधा डालना ।

disturbance, བར་ཆད། འཁྲུག་པ། बाधा, उपद्रव ।

disunion, བློ་མ་མཐུན་པ། ཁ་འཕྲལ་བ། बियोग, फूट ।

disunite, ཁ་འཕྲལ་བ། སོ་སོར་དབྱེ་བ། अलगाना ।

disuse, ལས་བཀོལ་མ་བྱས་པ། བེད་སྤྱོད་མ་བྱས་པ། व्यवहार में न होना ।

ditch, ཡུར་བ། ཡུར་དོང་། खाई, गड्ढा।

ditto, གོང་གསལ་ལྟར། पूर्वोक्त, वैसा ही।

dive, ཆུ་ལ་མཆོང་འཛུལ་བྱེད་པ། डुबकी लगाना।

divert, བློ་འགྱུར་བ། ཁ་ཕྱོགས་འགྱུར་བ། दिल बदलना, दिशा बदलना।

diverse, སྣ་ཚོགས། ཐ་དད། མི་འདྲ་བ། भिन्न, पृथक, विविध।

divide, བགོ་བཤའ་རྒྱབ་པ། अलग करना, बाँटना, भाग देना।

dividend, བགོ་བཤའི་ཐོབ་སྐལ། भाज्य, लाभांश।

divider, བགོ་བྱེད། भाज़क, नापने का परकाल।

divination, མོ་རྩིས་སོགས་ཀྱིས་མ་འོངས་འབྱུང་འགྱུར་སྟོན་པ། भविष्य कथन।

divine, དམ་པ། འཕགས་པ། पवित्र।

divisible, ཆ་བགོད་བྱེད་འོས་པ། भाग करने योग्य।

division, ཆ་བགོ། དམག་མིའི་སྡེ་ཁག རྫོང་སྡེ། विभाजन, विभाग, सेना की टुकड़ी।

divorce, གཉེན་ཡ་བྲལ། ཟ་ཚང་ཁ་བྲལ་བ། बिवाह-बन्दन तोड़ना।

dizzy, མགོ་ཡུ་འཁོར་བ། भ्रमयुक्त, बिचार शून्य।

do, བྱེད་པ། करना।

dock, ཁྲིམས་ཁང་གི་བཙོན་སྒྲོམ། གྲུ་ཁ། न्यायालय में बंदी के खड़े होने का स्थान, बंदरगाह।

doctor, ཨེམ་ཆི། མཁས་པ་ཆེན་པོ། མཁན་པོ། वैद्य, पंडित, अध्यापक।

doctrine, ཆོས་ལུགས། གྲུབ་མཐའ། मत, सिद्धान्त।

document, ཡིག་རིགས། ཡིག་ཆ། लेख, प्रमाण-पत्र।

doe, ཤ་མོ། རི་དྭགས་ཤ་མོ། हिरनी।

dog, ཁྱི། གཟིམ་ཁྱི། h. कुत्ता।

dogma, གྲུབ་མཐའ། རིང་ལུགས། ཆོས་ལུགས། मत, सिद्धान्त।

dogmatize, གྲུབ་མཐའ་སྤེལ་འགྲེམ་བྱེད་པ། हठपूर्वक सिद्धान्त कहना।

doings, ལས་དོན། ལས། ལས་སྣངས། काम-काज, कर्म, व्यवहार।

doll, བཙས་སྒྲིག [illegible] गुड़िया, पुतली।

dollar, སྒོར་མོ། ཨ་མེ་རི་ཀའི་སྒོར་མོ། बिदेशी मुद्रा, अमरीकी मुद्रा ।

domain, མངའ་ཁུལ། राज्य, प्रदेश, विस्तार ।

domestic, མི་དང་འདྲིས་པའི་སེམས་ཅན། སྒོ་ཕྱུགས། पालतु, घरेलु ।

domesticate, འདྲིས་སུ་བཅུག་པ། पालतु बनाना ।

dominate, སྲིད་སྐྱོང་བ། शासन करना, प्रभुत्व, रखना ।

dominion, རྒྱལ་ཁབ། དབང་སྲིད། प्रभुत्व, राज्य ।

donate, ཞལ་འདེབས་འབུལ་བ། भेट या दान देना ।

donation, ཞལ་འདེབས། མཐུན་རྐྱེན། दान, भेंट ।

donee, ཞལ་འདེབས་ཞུ་མི། སྦྱིན་པ་ཐོབ་མཁན། भेट पानेवाला व्यक्ति, दान ग्राही ।

donkey, བོང་བུ། གླེན་པ། गदहा, मूर्ख मनुष्य ।

donor, ཞལ་འདེབས་འབུལ་མཁན། दाता, दान या भेंट देने वाला ।

doom; ལས་འབྲས། ལས་ཀྱི་བསྐོས་ཐང་། འཇིག་པ། भाग्य, निर्णय, नाश, दण्डाज्ञा ।

door, སྒོ། གཟིམ་སྒོ། *h.* फाटक, दरवाजा ।
door-keeper, སྒོ་སྲུང་། སྒོ་ར་བ། द्वार-पाल ।
dormouse, ནགས་ཀྱི་བྱི་བ། गिलहरी के प्रकार का अधिक सोनेवाला एक जन्तु ।
dose, སྨན་ཐུན། औषधि की मात्रा ।
dot, ཚེག ཡིག་བར་གྱི་ཚེག महीन बिन्दु ।
double, གཉིས་ལྟབ། दूना करना, दुहराना ।
double-dealing, གཡོ་སྒྱུ་ཅན། སེམས་ནག་པོ། མགོ་སྐོར་གཏོང་མཁན། མགོ་གཉིས་པ། कपटाचार, कपट-व्यवहार, ठगी ।
doubt, ཐེ་ཚོམ། དོགས་པ་བྱེད་པ། सन्देह करना, सन्देह ।
dough, ཀྱོ་མ། སྤགས། བག་ཟན། साना और गीला आटा ।
dove, ཕུ་ཕུ་ཐྲེ་ཐྲེ། ཕུག་རོན། पेडुकी ।
down, མར། ཁ་ཐུར་དུ། नीचे की ओर ।
down fall, རྒུད་པ། འཇིག་པ། འོག་ཏུ་ལྟུང་བ། नाश गिरना ।
down-hearted, སེམས་འཐམ་པ། སེམས་ཞེ་བ། སེམས་ཤུགས་མེད་པ། उत्साहीन ।
downpour, ཆར་ཤུགས་ཆེན་པོ། དྲག་ཆར། मूसलधार वृष्टि ।

downward, ཐུར་དུ། ཁ་ཐུར་དུ། མར། नीचे की ओर।

dowry, བག་མའི་བརྫོང་སྐལ། स्त्रीधन।

doze, གཉིད་ཚོག་རྒྱབ་པ། ऊँघना।

dozen, བཅུ་གཉིས། दर्जन।

draft, ཡི་གེ། ཟིན་བྲིས། འདྲ་ཤུ། དངུལ་འཇོན། नकल, संक्षेप, हुण्डी।

draftsman, རི་མོ་མཁན། ལྷ་རི་པ། मानचित्र बनाने वाला।

drag, འཐེན་པ། འདྲུད་པ། खींचना, घिसटना।

dragon, འབྲུག། परदार नाग, गरुड़।

drain, ཆུ་ཡུར། ཡུར་བོ། परनाली, मोरी।

drake, ངང་པ། འདམ་བྱ་ཕོ། नर बत्तख।

drama, ཟློས་གར། नाटक।

dramatist, ཟློས་གར་རྩོམ་མཁན། རྣམ་ཐར་རྩོམ་པ་པོ། नाटक लिखनेवाला।

draught, རླུང་། ཧུབ། རི་མོའི་ཕྱི་སྒྲོམ་བཟོ་བ། बायु का झोंका, घूंट, ढाँचा बनाना।

druggist, སྨན་རྫས་འཚོང་མཁན། औषधविक्रेता।

drunkard, ར་གཟི་བ། पियक्कड़, मतवाला।

draw, འཐེན་པ། རི་མོ་བྲིས་པ། खींचना,

निकालना, चित्र बनाना।

drawer, བཞུར་སྒམ། ཕྱག་སྒམ། दराज।
drawing, རི་མོ། पेन्सील या कलम से बनाया हुआ चित्र।
drawing-room, གཟིམས་ཆུང་། སྒྲོ་ཁང་། अतिथि के स्वागत का सज़ा हुआ कमरा, बैठका।
dread, དངངས་སྐྲག། ཞེད་སྣང་། भय, डर, भयंकर।
dream, གཉིད་ལམ། མི་ལམ། स्वप्न, सपना।
drench, རྦད་ཆར་པས་སྦང་བ། भिगाना, गीला करना।
dress, གོས་གྱོན་པ། གྱོན་ཆས། कपड़ा पहनना, पहनावा।
dressing, སྨ་དཀྲིས། घाव पर बांधने की पट्टी।
dressy, གོས་དད་ཅན། གཟབ་སྤྲོད་སྤྲས་འདོད་ཅན། དང་འདོད་མཁན། पोशाक का प्रेमी।
drill, ལྕགས་གཟོར། छेदने का बरमा।
drink, འཐུང་བ། पीना।
drip, ཐིགས་པ་རྒྱབ་པ། बूंद बूंद कर टपकाना।
drive, དེད་པ། སྐྱོད་པ། འཁོར་ལོ་གཏོང་བ། ढकेलना, गाड़ी चलाना।
driver, དེད་དཔོན། འཁོར་ལོ་གཏོང་མཁན། गाड़ी चलानेवाला।

drop, ཐིགས་པ། ཆུ་ཐིགས་རྒྱབ་པ། གཟག་པ། बूँद गिराना ।

drought, ཐན་པ། ཆར་ཆུ་མེད་པས་ཐན་པ། अनावृष्टि, सूखा, प्यास ।

drown, ཆུ་ལ་ནུབ་པ། ཆུ་ལ་ཤོར་བ། डुबाना, नाश करना ।

drug, སྨན་རྫས། སྨན། औषधि ।

drum, ཛ། नगाड़ा, ढोल ।

dry, སྐམ་པོ། सूखा, प्यासा ।

duck, འདམ་བྱ། བྱ་ངང་པའི་ཕོ། बत्तख ।

due, བུ་ལོན། ऋण, देय, उचित ।

duel, མི་གཉིས་ཀྱི་འཁྲུག་འཛིང་། मल्लयुद्ध या द्वंद्व युद्ध ।

dull, གླད་མེད། གླེན་པ། ཉ་བེ་ཉོ་བེ། आनन्दहीन, मूर्ख, उदास ।

duly, རིམ་པར། དུས་དང་བསྟུན་ནས། उचित समय पर ।

dumb, ཁ་ལྐུགས་པ། गूँगा, मूक ।

dumb-show, ཤིང་གི་བཟོས་པའི་མི་ཆུང་གི་རྩེད་མོ། कठपुतली का खेल ।

dungeon, ཁྲི་སྨུན། བཙོན་ཁང་། བཙོན་དོང་། कारागर, अन्धी कोठरी ।

duplicate, འདྲ་གཉིས། प्रतिलिपि, दोहरा ।

duplicator, ཟླུམ་པར་འཁོར་ལོ། छापने का। एक प्रकारका यन्त्र।

durable, གཏན་པོ། ཡུན་རིང་གནས་ཐུབ་པ། ཐུབ་ཆེ་བ། स्थिर, स्थायी।

duration, གནས་ཡུན། དུས་ཡུན། समय-प्रसार

during, སྐབས་ལ། རིང་ལ། जब तक, में।

dust, ཐལ་བ། རྡུལ། རོ་ཁང་། धूलि, समाधि।

duster, འཕྱིད་རས། झाड़न।

dusty, ཐལ་བས་བཀབ་པ། धूल से ढका हुआ।

duty, ལས་འགན་ དཔྱ་ཁྲལ། कर्त्तव्य, कर।

dwarf, མིའུ་ཐུང་། མི་གཟུགས་ཆུང་ཆུང་། बौना।

dwell, གནས་པ། སྡོད་པ། བཞུགས་པ། *h.* निवास करना, ठहरना।

dwelling, སྡོད་གནས། निवास स्थान।

dye, ཚོས། रङ्ग।

dynamo, གློག་བསྐྱེད་པར་བྱ་བའི་འཁོར་ལོ། གློག་གི་ཨ་མ། बिजली उत्पन्न करने का यन्त्र।

dynasty, རྒྱལ་རིགས། རྒྱལ་བརྒྱུད། राजकुल, वंश।

dysentry, ཁྲག་བཤལ། དམར་བཤལ། आमातिसार, आंव पड़ना, पेचिस।

E

each, རེ་རེ། प्रत्येक।
eager, འདོད་ཅན། སྙིང་འདོད་པོ། उत्सुक, व्यग्र।
eagle, གོ་བོ། ཁྲུང་། ཁྱ་གོད། गरूड़,।
ear, ཨ་མཆོག། རྣ་བ། སྙན། *h*. कान।
ear-ring, རྣ་ལོང་། ཨ་ལོང་། कर्णफूल, कुण्डल।
ear-wax, རྣ་སྒྲུག कान का खूँट।
early, སྔ་པོ། སྔ་དྲོ། शीघ्र, पूर्व।
earn, གསོག་འཛོག་བྱེད་པ། उपार्जन करना।
earnest, སྙིང་རུས། དོན་དམ། དྲང་བདེན། सच्चा, अकपट, उत्सुक।
earnings, རྙོལ་སྒྲུབ། ऊपार्जित धन।
earth, འཛམ་གླིང་། འཇིག་རྟེན། འཁོར་བ། ས། पृथ्वी, संसार, भूमी, मिट्टी।
earthen, ས་ལས་གྲུབ་པ། मिट्टी का बना हुआ।
earthenware, རྫ་སྣོད། རྫ་མ། རྫ་ཁོག मिट्टी का पात्र।
earthly, འཇིག་རྟེན་གྱི། लौकिक, संसारी।
earthquake, ས་གཡོམ། ས་གཡོས། भूकम्प।
earth-worm, འབུ་དམར། ས་འབུ། केचुआ।
ease, ངལ་གསོ། སྐྱིད་ཉམས། सुख, विश्राम।

easily, ལས་སླ་པོར། सहज में ।

east, ཤར། पूर्व दिशा ।

easter, གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ་འདས་ལོག་སྐུ་གསོན་པོར་བཞེངས་པའི་དུས་ཆེན། ईसा मसीह के पुनरूत्थान का उत्सवकाल का त्योहार ।

eastern, ཤར་ཕྱོགས། ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་རིགས། पूर्वी, पूर्वी मनुष्य ।

easy, སླ་བ། སྟོད་པ། ལས་སླ་པོ། सहज, सुगम ।

eat, ཟ་བ། བཞེས་པ། *h*. भोजन करना, खा लेना ।

eatable, ཟ་རུང་བ། ཟ་རུང་། खाने का योग्य, खाद्य प्रदार्थ ।

eavesdrop, གསང་བའི་གྲོག་གཞན་གྱི་གཏམ་ཉན་པ། ཀློག་ཉན་བྱེད་པ། छिपकर बाते सुनना ।

echo, བྲག་ཅ། गूंज, प्रतिध्वनि ।

eclipse, ཟླ་འཛིན། ཉི་འཛིན། ग्रहन, छाया ।

economical, ཞིབ་བརྩིས། འགྲོ་སོང་ཉུང་ཉུང་། अर्थ-शास्त्र, अल्प-व्यय ।

economize, ཞིབ་བརྩིས་བྱེད་པ། འགྲོ་སོང་ཉུང་ཉུང་གཏོང་བ། अलपव्यय करना, बचाना ।

economy, འགྲོ་སོང་གི་ཞིབ་བརྩིས། मितव्ययिता, अर्थनिति ।

eczema, ཐྲིག་ནད། खाज, खुजली ।

eden, མི་དང་པོ་ཨ་དམ་དང་ཧ་ཝའི་སྡོད་གནས། བདེ་བ་ཅན། མཐོ་རིས། देवलोग, स्वर्ग ।

edge, ཁ། སོ། མཐའ། འགྲམ། धार, कोर, किनारा ।

edict, བཀའ་ཤོག བཀའ་ཁྲ། राजा की आज्ञा ।

edification, སློབ་སྟོན། བཀའ་སློབ། *h.* उपदेश ।

edify, སློབ་སྟོན་བྱེད་པ། བཀའ་སློབ་གནང་བ། *h.* उपदेश देना ।

edit, བསྟན་བཅོས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱེད་པ། पुस्तक या समाचार-पत्र का सम्पादन करना ।

edition, པར་དུ་བཀོད་པའི་དཔེ་གྲངས། आवृत्ति, पुस्तक आदि का संस्करण ।

editor, པར་དཔོན། པར་དུ་བཀོད་མཁན། རྩོམ་མཁན། सम्पादक ।

editorial, པར་དཔོན་གྱི་སྒྲེང་བརྗོད། सम्पादकीय अग्रलेख, सम्पादक सम्बन्धी ।

educate, ཡོན་ཏན་བསླབ་པ། སློབ་སྟོན་བྱེད་པ། शिक्षा देना, पढ़ाना ।

education, ཡོན་ཏན། ཤེས་བྱ། བསླབ་བྱ། [illegible] शिक्षा, ज्ञान ।

educational, ཤེས་ཡོན་གྱི་སྐོར། शिक्षा सम्बन्धी।

educationist, ཤེས་བྱ་རིག་གནས་ལ་མཁས་པ། ཤེས་རིག་ཅན། शिक्षाविधि में निपुण, शिक्षा-शास्त्री।

efface, སུབ་པ། རི་མོ་སུབ་པ། འཕྱིད་པ། पोंछना, मिटाना।

effect, འབྲས་བུ། རྒྱུ་འབྲས། परिणाम, अभिप्राय।

effective, ཕན་ཐོགས་པོ། འགྲུབ་འབྲས་ཐོན་པོ། ཟབ་པ། साधक।

effects, ཅ་ལག་དངོས་པོ། གྱི་ནོར། सम्पत्ति।

efficiency, འཐོན་པོ། ནུས་པོ། निपुणता, योग्यता।

efficient, འཐོན་པོ། कार्यक्षम।

effigy, འདྲ་པར། གྲིབ་མ། पुतला, प्रतिमा।

effort, འབད་བརྩོན། ཤུར་བརྩོན། प्रयत्न, उद्योग।

egg, སྒོ་ང་། བཞེས་སྒོང་། *h.* अंडा।

egotism, ང་རྒྱལ། རང་འདོད་ཆེན་པོ། आत्मप्रशंसा, अहङ्कार।

egotist, ང་རྒྱལ་ཅན། རང་འདོད་ཅན། आत्म-प्रशंसक, अहङ्कारी।

egyptian; མི་སེར་ཡུལ་པའི་སྐད་ཡིག་གམ་ཡུལ་མི། मिस्त्र देश का भाषा या वहाँ का बासिन्दा।
eight, བརྒྱད། आठ।
eighteen, བཅོ་བརྒྱད། अठारह।
eighty, བརྒྱད་བཅུ་ཐམ་པ། अस्सी।
either, ཡང་ན། དེ་མིན། གཉིས་ལས་གཅིག कोई न कोई, दो में से एक।
eject, སྐྲོད་པ། འཇོར་བ། फेंकना, निकालना।
elaborate, དཀའ་སྤྱད་ཀྱིས་བསྒྲུབ་པ། श्रम द्वारा उत्पन्न करना।
elastic, འཁྱིག་གི་གཡོ་ཆས། འཁྱིག་རྒྱུད་རྫ་ཐ། लचीला पदार्थ।
elbow, གྲུ་མོ། ཟུར། केहुनी, कोना।
elder, གན་པ། बड़ा, जेठा, बृद्ध।
eldest, གན་ཤོས། वय में सब से बड़ा।
elect, གདམས་པ། གདེམ་སྒོ་བྱེད་པ། चुनना, निर्वाचन करना।
election, གདམ་ག चुनाव।
electrician, གློག་གི་རིག་གནས་ལ་མཁས་པ། विजली की विदया में निपुण।
electricity, གློག་ཤུགས། विद्युत् शक्ति।

electrify, གློག་ཤུགས་གཏོང་བ། बिजली लगाना, बिजली भरना।

electropathy, གློག་ཤུགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་སྨན་བཅོས་བྱེད་པ། बिजली का (से) इलाज, बिजली द्वारा चिकित्सा।

electroplate, གློག་ཤུགས་ཀྱིས་གསེར་དང་དངུལ ཆེ་གཏོང་བ། बिजली से अन्य धातु पर सोना चाँदी चढ़ाना।

elegant, གཟུགས་མཛེས་ཡིད་དུ་འོང་བ། ललित, सुन्दर।

element, འབྱུང་བ། ཁམས། तत्व, मौलिक पदार्थ, पंचतत्व।

elementary, ཐོག་མའི་མང་གཞི། प्रारम्भिक, प्राथमिक।

elephant, གླང་པོ་ཆེ། हाथी।

elevation, མཐོ་དམན། उँचाई।

eleven, བཅུ་གཅིག ग्यारह।

elope, གསང་བའི་ཐོག་བྲོས་ཕྱིན་པ། चुपके से भाग जाना।

eloquent, ཁ་བདེ་པོ། གསུང་བཤད་གནང་བར་མཁས་པ། *h.* सुवक्ता, प्रभावशाली व्याख्यान देने वाला।

else, དེ་མིན། अन्यथा, नहीं तो।
elsewhere, གཞན་ཞིག་ཏུ། कहीं और।
elusion, གཡོ་རྒྱུ། མགོ་སྐོར། छल, चकमा।
emancipation, ཐར་པ། मुक्ति।
emasculate, ཤ་བཅད་པ། ནུས་སྟོབས་ཉམས་པར་བྱེད་པ། बधिया करना, शक्तिहीन या प्रभावहीन करना।
embalm, དྲི་བཟང་རྫོགས་ཀྱིས་སྨན་བཅོས་བྱས་རོ་རུལ་དུ་མ་གཙུག་པ། सुगन्धित पदार्थों की सहायता से सड़ने से बचाना।
embassy, སྐུ་ཚབ་ལས་ཁུངས། राजदूत का स्थान।
emblem, རྟགས། རྟགས་མཚན། चिह्न, लक्षण।
embrace, འཁྱུད་པ། འཁྲིལ་པ། आलिङ्गन करना, छाती मिलाना।
embroidery, འཚེམ་འདྲུབ जरदोजी।
emergency, གློ་བུར། གལ་ཆེའི་དུས་སྐབས། आकस्मिक या आवश्यक प्रयोजन।
emigrant, ཕྱི་ཡུལ་པ། ཡུལ་གཞན་དུ་གཞིས་ཆགས་པ། परदेशवासी।
emigrate, རང་ཡུལ་སྤང་ནས་མི་ཡུལ་དུ་གནས་པ། अपना देश छोड़ कर दूसरे देश में बसना।

emotion, འདུ་ཤེས། चिन्ता का आवेग, भावना।

emperor, རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ། གོང་མ། राजाधिराज, सम्राट।

emphasize, ཚིག་སྒྲ་གསལ་དྲག་ཏུ་བརྗོད་པ། दृढ़करना, जोर देकर उच्चारण करना।

empire, རྒྱལ་ཁམས། བདག་ཏུ་བཟུང་བ། साम्राज्य, शासन, अधिकार।

employ, ལས་སུ་འཇུག་པ། གཡོག་པོར་བཞག་པ། काम में लगाना, नौकर रखना।

employee, ལས་མི། གཡོག་པོ། सेवक।

employment, ལས་ཀ ལས་དོན། व्यापार, व्यवसाय।

emporium, འཚོང་ཁང་ཆེན་པོ། འཚོང་འདུས། बिक्री भंडार, व्यवसाय का केन्द्र।

empower, དབང་ཆ་སྤྲོད་པ། ལས་འགན་འགེལ་བ། अधिकार देना।

empress, རྒྱལ་མོ་ཆེན་མོ། བཙུན་མོ། महारानी, साम्राज्ञी।

empty, སྟོང་པ། शून्य, खाली।

enable, ནུས་པར་བྱེད་པ། योग्य करना, समर्थ करना।

enact, ཁྲིམས་སུ་བཅའ་བ། नियम बनाना ।
enactment, བཅའ་ཁྲིམས། ཁྲིམས་ལུགས། नियम, विधान ।
enamel, ཤུ་ཤུ་ཤའི་ཛི། ཤུ་ཤུ་ཤའི་ཅ་ལག मीने का बर्तन या काम ।
encamp, སྡོད་སྒར་རྒྱབ་པ། पड़ाव डालना ।
encash, དངུལ་འཛིན་གྱི་དངུལ་སྤྲེར་བ། हुन्डी का नगद रुपया भुन्जाना ।
enchain, ལྕགས་ཐག་གིས་བཅིང་བ། सिकड़ी से बाँधना ।
enchant, སྒྱུ་འཕྲུལ་བྱེད་པ། དགའ་བར་བྱེད་པ། जादू डालना, प्रसन्न करना
enchanter, སྒྱུ་འཕྲུལ་མཁན། जादूगर ।
encircle, མཐའ་སྐོར་བ། लपेटना, घेरना ।
enclose, མཐའ་སྐོར་བ། བཀག་པ། घेरना, बन्द करना ।
encourage, སྙིང་ཤུགས་བསྐྱེད་པ། साहस करना, उत्तोजित करना ।
encroach, མཐའ་ནས་མནན་པ། བཙན་འཛུལ་བྱེད་པ། आक्रमण करना, घुस जाना ।
end, མཐའ། ཟུར། सीमा, अन्त, किनार ।
endanger, ཉེན་ཆེན་བསྒོ་བ། आपत्ति में डालना ।

endeavour, འབད་རྩོལ་བྱེད་པ། प्रयत्न करना, उदयोग करना।

ending, མཐར་ཐུག མཐའ་མ། अन्त, अन्त का अक्षर।

endless, མཐའ་ཡས། མཐའ་མེད། अनन्त। असीम

endorsement, ཡི་གེའི་རྒྱབ་ལོགས་སུ་མིང་རྟགས་རྒྱབ་པ། किसी पत्र के पीछे का हस्ताक्षर।

endow, བག་མར་ནོར་སྐལ་བྱིན་པ། རྒྱུ་ནོར་སྟེར་བ། ཕྱག་རྟགས་སོགས་འབུལ་བ། *h.* दहेज देना, धन देना, उपहार इत्यदि देना।

edurance, བཟོད་བསྲན། བཟོད་སྒོམ། धैर्य, सहनशक्ति।

endure, བཟོད་སྲན། सहन करना, भोगना।

enemy, དགྲ། དགྲ་བོ། वैरी, शत्रु, दुशमन।

energy, ངར་ཤུགས། ནུས་སྟོབས། शक्ति, प्रभाव।

enfeeble, རྒུད་དུ་བཅུག་པ། ཉམ་དུ་བཅུག་པ། दुर्बल करना।

enforce, ཤུགས་བསྐྱེད་པ། ནན་པ། ཤུགས་སྐྱོན། दृढ़ करना, प्रेरणा करना।

engage, ལས་སུ་བསྐུལ་བ། अपने को काम में लगाना, नौकर रखना।

engine, འཁྲུལ་འཁོར། यन्त्र, अंजन ।
engineer, འཁྲུལ་བཟོ་བ། यन्त्रकार ।
engineering, བཟོ་འཁྲུལ་རིག་གནས། यन्त्र शास्त्र ।
english, དབྱིན་སྐད། དབྱིན་ཇི་ཡུལ་གྱི་སྐད། इङ्गलेण्ड देश की भाषा ।
engrave, རི་མོ་སྒོགས་བཀོ་བ། नकाशी करना ।
enjoy, སྐྱིད་པོ་བྱེད་པ། आनन्द् लेना ।
enjoyment, དགའ་མགུ། आनन्द, उपभोग ।
enlarge, ཆེ་རུ་གཏོང་བ། बढ़ाना, बिस्तार करना ।
enlighten, གསལ་བ། ཁྱབ་སྒྲག་བྱེད་པ། चमकाना, सुचित करना ।
enlist, མིང་ཐོར་བཀོད་པ། नाम लिखना, फ़ौज मे भरती करना ।
enmity, དགྲ་རུ་འཛིན་པ། འཁོན་འཛིན། शत्रु, वैर ।
enormity, ཁྲིམས་འགལ་ཆེན་པོ། འགལ་ཚབས་ཆེན་པོ། महान अपराध ।
enormous, ཧ་ཅང་ཆེན་པོ། སྤྱི་མཚུངས་མ་ཡིན་པ། बहुत बड़ा, असाधारण ।
enquire, ཞིབ་དཔྱད་བྱེད་པ། འདྲི་བ། पूछना, जाँचना ।

enrage; ཁོང་ཁྲོ་སློང་བ། क्रुद्ध करना।

enrich, ཕྱུག་པོར་གཏོང་བ། धनी करना।

enrol, མིང་ཐོར་བཀོད་པ། नाम लिखना, भरती करना।

enslave, ཁོལ་པོའམ་བྲན་དུ་སྐུལ་བ། दास बनाना, वश में करना।

ensure, ངེས་ཤེས་བྱེད་པ། ཡིད་རྟོན་ཅང་བ། निश्चित करना, स्थिर करना।

entangle, མགོ་སྐོར་གཏོང་བ། དཀའ་ངལ་དུ་བཙུག་པ། जाल में फँसाना, उलझाना, कठिनाइयों में डलना।

enter, ཞུགས་པ། འཛུལ་བ། प्रवेश करना, घुसना।

enterprise, ལས་དོན། སྙིང་སྟོབས། उद्योग, साहस।

entertain, མགྲོན་བཏང་བ། ཐུགས་སྤྲོ་གཏོང་བ། सत्कार करना, मनोरंजन करना।

entertainment, ཐུགས་སྤྲོ། मनोरंजन, बिनोद।

enthrone, ཁྲི་ལ་བཀོད་པ། ཁྲི་འདོན་ཞུ་བ། राजसिंहासन पर बठाना।

enthusiasm, གདུང་ཤུགས། उत्साह, उमंग, जोश।

entire, ཡོངས་རྫོགས། ཐད་དེ། सम्पूर्ण ।
entitle, ཐ་དགའ་འམ་མགོ་ས་གནང་བ། योग्य का उपाधि देना ।
entomology, འབུ་རིགས་ཀྱི་ཤེས་བྱ། कृमि विज्ञान ।
entrails, ནང་ཁྲོལ། ཁྲུ་མ། अँतड़ियाँ ।
entrance, ནང་དུ་འཛུལ་བའི་རྒྱལ་སྒོ། अन्दर आने का फाटक ।
entrape, རྡོར་འཛིན་པ། བསྟུ་ཐབས་ཀྱིས་འཛིན་པ། फन्दे में फँसाना ।
entreat, ཞུ་བ་འབུལ་བ། སྨོན་ལམ་འདེབས་པ། विनती करना, प्रार्थना करना ।
entrust, བློ་གཏད་བཅོལ་བ། བློ་འགེལ་བ། प्रतिपादन करना, सौंपना ।
entry, ནང་དུ་ཞུགས་སའི་སྒོ། དེབ་ཐོར་བཀོད་ཟིན་པ། प्रवेश, प्रवेशद्वार, लिखा हुआ विषय ।
enumerate, རིམ་ཀྱིས་གྲངས་པ། བརྩིས་པ། गिनना, क्रम से गणना करना ।
envelope, ཡིག་སྐོག། ཡིག་ཤུབ། लिफाफा ।
envoy, ངོ་ཚབ། སྐུ་ཚབ། दूत, राजदूत ।
envy, ཕྲ་དོག་བྱེད་པ། ईर्ष्या करना, डाह करना ।

ephemeral, ཉིན་གཅིག་ལས་མི་བརྟེན་པ། དུས་ཡུན་ཐུང་བ། एक दिना, क्षणिकजीवी।

epigraph, རྡོ་ཡིག རྡོར་བརྐོས་པའི་ཡི་གེ། शिलालेख।

epilepsy, གཉན་སྐྱོན། གཟའ་ནད། སྙིང་གྲིབ། मिरगी रोग।

epistle, སྤྲིང་ཡིག पत्र, चिट्ठी।

epoch, དུས་ཚིགས། ཚེ་རབས། བསྐལ་པ། युग, काल, अवधी।

equal, འདྲ་འདྲ། འདྲ་མཉམ། समान, तुल्य, बराबर।

equalize, ཆ་སྙོམས་པར་བྱེད་པ། འདྲ་མཉམ། बराबर करना।

equator, འཛམ་གླིང་སྐེད་ཐིག भूमध्य रेखा।

equidistant, ཐག་རིང་ཐུང་འདྲ་མཉམ། समानान्तर।

equinox, ཉིན་མཚན་རིང་ཐུང་མཉམ་པའི་དུས་ཚེས། वह समय या तिथि जब रात और दिन बराबर होते हैं, सम्पात।

equip, ཡོ་བྱད་སྒྲིག་པ། संवारना, सजाना।

equipment, མཐོ་ཆས། ཡོ་བྱད། सामान, सजावट, साधन।

equitable, དྲང་པོ། ཉེ་རིང་མེད་པ། ཕྱོགས་རིས་མེད་པ། न्यायी, पक्षपातरहित।

equivalent, འདྲ་མཉམ། གཅིག་པ། समतुल्य, बराबर का।

era, བསྐལ་པ། དུས་རབས། युग, काल।

eradicate, རྩ་བ་ནས་འདོག་པ། जड़ से उखाड़ना।

erase, སུབ་པ། སུབ་སུབ་བྱེད་པ། खुरचाना, मिटाना।

eraser, སུབ་བྱེད། मिटाने का रबड़।

erect, བཞེངས་པ། ཙིག་པ། उँचा करना, खड़ा करना।

err, ནོར་འཁྲུལ་བྱེད་པ། ཉེས་སྐྱོན་བྱེད་པ། भूल करना, अपराध करना।

error, ནོར་འཁྲུལ། མ་དག་པ། अशुद्धि, भूल।

escape, བྲོས་ནས་ཐར་བ། ཐོར་བ། भागना, छुटकारा पाना।

escort, སྲུ་སྲུང་། रक्षा करना, पहरा देना।

especial, ཁྱད་པར། དམིགས་གསལ། विशिष्ट, प्रधान।

espionage, སོ་ཉུལ་ལས། ལྟ་ཉུལ་གྱི་ལས། जासूसी, भेदिया का कार्य।

essay, རྩོམ་ཡིག བྲིས་རྩོམ། लेख, निबन्ध।

essential, དགོས་པ། དོན་སྙིང་། आवश्यक, सारभूत।

establish, སྲོལ་འཛུགས་པ། གཏན་འབེབས་བྱེད་པ། स्थिर करना, स्थापित करना।

esteem, གུས་འདུད་ཞུ་བ། གུས་ཞབས་བྱེད་པ། मान या आदर करना।

estimate, གོང་ཚད་དཔག་པ། मूल्य अनुमान करना।

estimation, བརྩིས་གཞི། ཐང་གཞི། निर्णय, राय।

eternal, མཐའ་ཡས་པ། མཐའ་མེད་པ། अनन्त, नित्य।

ethicks, ཐ་སྙད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས། आचार शास्त्र, नीति।

etiquette, འགྲིག་ཁྲིམས། འགྲོ་ལུགས། ཡ་རབས། सदाचार, समाजिक शिष्टचार।

etymology, ཚིག་མཛོད། དག་ཡིག शब्द व्युत्पत्ति।

eunuch, ཟུང་ཟམ་པ། नपुंसक, हिजड़ा।

eurasian, ཕ་ཡོ་རོབ་དང་ཨ་ཤེ་ཡའི་མི་རིགས་ལས་སྐྱེས་པའི་བུའམ་བུ་མོ། དྭེལ་ལྡ་བ། दोगला अंग्रेज।

european, ཡུ་རོབ་ཀྱི་མི་རིགས། युरोप
देशवासी ।
evacuate, སྟོང་པར་བཟོ་བ། སྟོང་བ། སྤོས་པ།
खाली करना, छोड़ना ।
evangel, རྒྱལ་མགོན་ཡེ་ཤུ་མ་ཤི་ཀའི་ཁྲིད་
བཟང་། इसाई धर्म्म शिक्षा ।
evangelist, མ་ཤི་ཀའི་ཁྲིད་བཟང་སྤེལ་མཁན།
ཆོས་ཤོད་མཁན། इसाई धर्म्म का उपदेशक
या प्रचारक ।
evaporate, རླངས་པར་འགྱུར་ནས་ཡལ་བ།
भाप होकर उड़ना या उड़ाना ।
even, ཀྱང་། འང་། ཡང་། བགོད་སྙོམས། फिर भी,
तब भी, समतल ।
evening, དགོང་མོ། संध्या समय ।
event, དུས་སྐབས། རྐྱེན། वृत्तान्त, घटना ।
ever, གཏན་དུ། རྒྱུན་དུ། सर्वदा, नित्य ।
everlasting, མཐའ་མེད་པ། མི་འཇིག་པ།
རྟག་གནས། नित्य, सर्वदा रहनेवाला ।
evermore, གཏན་དུ། རྒྱུན་ཆད་མེད་པར།
सर्वदा, सदा के लिए ।
every, རེ་རེ། རེ་རེ་བཞིན། प्रत्येक, हरएक ।
everywhere, ག་ས་ག་ལ། ཐམས་ཅད་དུ།
सर्वत्र, सब जगह में।

evidence, དཔང་པོ། साक्षी ।
evident, མངོན་པར་གསལ་བ། མངོན་གསལ། स्पष्ट, प्रकट, प्रत्यक्ष ।
evil, ངན་པ། दुष्ट ।
evolution, ཡར་རྒྱས། གྲོན་སྐྱེད། विकास, उन्नति ।
ewe, མ་མོ། མོ་ལུག भेड़ी ।
exact, ཁྲིག་ཁྲིག བརྟན་བདེན། དེ་ག་རང་། यथार्थ, सत्य, ठीक ।
examination, ཡིག་ཚད། ཡིག་རྒྱུགས། བརྟག་དཔྱད། परिक्षा।
examine, ཡིག་རྒྱུགས་ལེན་པ། བརྟག་དཔྱད་བྱེད་པ། परिक्षा करना, जाँचना ।
examinee, ཡིག་རྒྱུགས་སྤྲོད་མཁན། परीक्षा देनेवाला, परीक्षार्थी ।
examiner, ཡིག་རྒྱུགས་ལེན་མཁན། परीक्षक ।
example. དཔེ། མིག་སྟོན། उदाहरण, दृष्टान्त ।
excavate, རྐོད་པ། རྐོ་བ། खोदना ।
exceed, ལྷག་པ། མཐའ་ལྷག་བྱུང་བ། अधिक होना, बढ़ना ।
excellence, ཁྱད་འཕགས། श्रेष्टता ।
excellency, མཆོག་གྱུར། སྐྱིད་སྡུང་། प्रभु, महामान्य, परमश्रेष्ट ।

excellent, ཁྱད་དུ་འཕགས་པ། उत्तम, श्रेष्ठ।
except. མ་གཏོགས། सिवाय।
excess, ཚོད་མི་ཤེས་པ། ཚོད་མེད། अधिक, असंयम।
exchange, བརྗེ་བ། བརྗེ་པོ་རྒྱབ་པ། अदल बदल करना।
excisable, དཔྱ་ཁྲལ་འཕོག་འོས་པ། कर लगने योग्य।
excise, དཔྱ་ཁྲལ། གཞུང་ཁྲལ། चुङ्गी; राजकर।
excitement, ངར་སྐྱོབས། འཇིགས་སྐྲག उत्तेजना, प्रोत्साहन।
exclamation, འབོད་སྒྲ། विस्मयोद्गार।
exclude, ཕྱིར་འདོན་པ། གྲངས་སུ་མ་བཙིས་པ། छोड़ना, रोकना।
excommunication, མི་རིགས་སམ་མི་སྡེའམ་ཆོས་ཚོགས་གང་ཞང་ནས་ཕྱིར་བཏོན་པ། སྐྱིད་སྡུག་གམ་མི་གྲལ་ནས་བཏོན་པ། जाती या समाज या धर्म से बहिस्कृत करना।
excusable, དགོངས་ཡངས་གནང་འོས་པ། དགོངས་དག་གནང་རིགས་པ། क्षमा योग्य।
excuse, དགོང་ཡངས་གནང་བ། ཁ་འདྲི་བྱེད་པ། क्षमा करना, बहना करना।
execrate, དམོད་མོ་འདེབས་པ། शाप देना।

execute, ལས་བྱེད་པ། ལས་ལ་འཛུག་པ། कार्य करना, सम्पादन करना ।

execution, སྲོག་ཐོག་ཆད་པ། ལས་དོན། प्राण-दण्ड, सम्पादन ।

executive, ཡུལ་ཁྲིམས་སྲུང་ཕྱོགས་སྐོར། སྲིད་སྐྱོངས་མཁན། राज्य नियम पालन संबन्धी, शासकीय ।

exempt, ལྷོད་ཡང་། ཁྲིམས་ཡང་། मुक्त करना, छुटकारा देना।

exemption, དཔྱ་ཁྲལ་སོགས་ཆག་ཡང་བ། ཆག་ཡང་སྤྲོད་མ་དགོས་པ། छुटकारा ।

excercise, སྦྱང་བ། ཉམས་ལེན་བྱེད་པ། अभ्यास करना, प्रयोग करना ।

exert, སྙིང་རུས་བྱེད་པ། འབད་པར་བྱེད་པ། प्रयत्न करना ।

exhaust, ཐང་ཆད་པ། སྟོབས་ཤུགས་ཉམས་པར་བྱེད་པ། थकाना, निश्शक्त कर डालना ।

exhaustion, ངལ་དུབ། ཐང་ཆད་པ། थकावट ।

exhibit, འགྲེམ་འདོན་བྱེད་པ། प्रकट करना, प्रदर्शन करना ।

exhibition, འགྲེམ་འདོན། प्रदर्शनी ।

exile, ཡུལ་ནས་སྤྱུད་པ། རྒྱང་སྤྱུད། वनबास, निर्वासन ।

exist, གནས་པ། ཡོད་པ། होना, जिना ।
existence, གསོན་པ། མཆིས་པ། ཡོད་པ། जीवन, अस्तित्व ।
exit, ཕྱི་ལ་འགྲོན་པའི་སྒོ་འམ་ལམ། बाहर जाने का मार्ग, द्वार ।
expand, འཕེལ་བ། རྒྱ་ཁྱབ་པ། बढ़ाना, फैलाना ।
expansion, རྒྱ་ཁྱོན། འཕེལ་ཁྱབ། फैलावट, वर्द्धन ।
expect, རེ་བ་བྱེད་པ། आशा करना ।
expectant, རེ་ཤིང་སྒུག་ནས་སྡོད་མཁན། आशा या प्रतीक्षा करनेवाला ।
expedite, ལམ་སང་། མྱུར་དུ་བྱེད་པ། शीघ्रता करना ।
expel, ཕྱལ་ནས་བཏོན་པ། खदेड़ना, बाहर निकालना ।
expedition, ས་བསྐོར་དང་གངས་རི་སོགས་འཛོགས་ཆེད་དུ་འགྲོ་བ། साहसिक यात्रा, अभियान ।
expend, འགྲོ་སོང་གཏོང་བ། व्यय करना ।
expenditure, འགྲོ་སོང་། व्यय, खर्च ।
expense, གོང་ཚད། འགྲོ་སོང་། मूल्य, व्यय ।
expensive, འགྲོ་སོང་ཆེན་པོ། གནས་ཁྱངས་ཆེན་པོ། बहुमूल्य, महँगा ।

experience, ཉམས་མྱོང་། ཉམས་ལེན་བྱེད་པ། अनुभव करना, अनुभव।
experiment, ཉམས་ཞིབ། བརྟག་དཔྱད་བྱེད་པ། अनुसंधान या प्रयोग करना।
expert, མཁས་པ། གྲུང་པོ། निपुण, चतुर।
expire, ཤི་བ། ཚེ་ལས་འདས་པ། གྲོངས་པ། *h.* मरना, अन्त होना।
expiry, མཐའ། མཐའ་མ། འདས་པ། अन्त।
explain, བཤད་པ། གོ་བ་ཐབ་པ། ཞིབ་བཀྲོལ་བྱེད་པ། व्याख्या करना, समझाना।
explanation, ཞིབ་བཀྲོལ། व्याख्या, टीका।
explicit, གོ་བདེ། ཁ་གསལ། स्पष्ट, साफ।
explore, གསར་འཚོལ་བྱེད་པ། ཞད་གཅོད་པ། ཐྲང་མ་སླེབས་པའི་སར་འགྲོ་བ། खोजना, पता लगाना, नये प्रदेश में यात्रा करना।
explosive, འགས་ཉེན་ཅན། མེ་རྫས་ལྡན་པ། ལག་སྒྲོམ་ལྟ་བུ། फटने वाला, विस्फोट।
export, ཕྱིར་གཏོང་ཚོང་ཟོག निर्यात।
expose, ཕྱིར་སྟོན་པ། མངོན་པར་བྱེད་པ། प्रकाशित करना।
express, ངག་ནས་བརྗོད་པ། ཁ་ནས་བཤད་པ། ཛ་དྲག་ཅན། वर्णन करना, प्रकट करना, तीव्र, शीघ्र।

expressible, བཤད་འོས་པ། བརྗོད་དུ་རུང་བ། वर्णन करने योग्य।

extempore, སྔོན་ནས་གྲ་འགྲིགས་མེད་པ། བློ་ཐུར་དུ། बिना तैयार के, यकायक।

extend, ཕར་འགྱངས་བྱེད་པ། फैलाना।

extension, ཕར་འགྱངས། बिस्तार।

extent, ས་ཁྱུ། ཁྱུ་འཁྱོན། परिमाण, बिस्तार।

exterior, ཕྱི་ཕྱོགས་ནས། ཕྱི་ནས། बाहरी, ऊपरी।

external, ཕྱིའི། बाहरी।

extra, ཕར་མ། अधिक, अतिरिक्त, असाधारण।

extract, བཅུད་འདོན་པ། མདོར་བསྡུས་བྱེད་པ། खींचना, तत्व निकालना।

extraordinary, ཡ་མཚན་པོ། ཁྱད་མཚར་པོ། अपूर्ब, असाधारण, बिलक्षण।

extravagance, ཆུད་ཟོས། འཕྲོ་བརླག अपव्यय।

extreme, མཐའ། ཐ་མ། अत्यन्त, अन्तिम।

eye, མིག སྤྱན། *h.* नेत्र, आँख।

eye-ball, མིག་རིལ། नेत्र, आँख।

eyebrow, མིག་ཛོ། ཛོ་མ། भौंह।

eye glass, མིག་ཤེལ། སྤྱན་ཤེལ། *h.* चशमा।

eyelash, མིག་སྤུ། आँख की बरौनी।

eyelid, མིག་ལྤགས། पलक।
eye-witness, དཔང་པོ། མིག་མཐོང་ལག་འཛིན། प्रत्यक्ष साक्षी, चश्मदीद गवाह।

F

fable, སྒྲུང་གཏམ། कहानी, झूठी कथा।
fabric, རས་ཆ། कपड़ा।
fabulous, སྒྲུང་གཏམ་དང་། ཡིད་ཆེས་མི་འོས་པ། དངོས་འབྲེལ་མེད་པ། काल्पनिक, अविश्वासनीय।
face, གདོང་པ། मुख, आकृति।
facial, ངོ་གདོང་གི་སྐོར། ངོ་གདོང་དང་འབྲེལ་བ། मुख सम्बन्धी, मुख का।
facilitate, ལས་སླ་པོ་བཟོ་བ། सहज करना।
facility, ལས་སླ་པོ། सुगमता।
facing, གདོང་ཕྱོགས། ཁ་འགྲོད། अग्र भाग, प्रतिरूप।
fact, བདེན་པ། དངོས་གནས། यथार्थता, सचाई।
factitious, བཟུས་མ། ངོ་མ་མ་ཡིན་པ། བཅོས་མ། कृत्रिम।
factor, ངོ་ཚབ། ལས་ཚབ། आढ़तिया, कार्यकर्ता।

factory, བཟོ་ལས་ཁང་། བཟོ་འཕྲུལ་ཁང་། कार्यालय।

factorize, ཆ་བགོས་པ། དུམ་བུར་བྱེད་པ། खण्ड करना।

fade, རྙིད་པ། མདངས་ཡལ་བ། मुरझाना, क्षीण होना।

fail, མཐར་མ་སོན་པ། དོན་མ་གྲུབ་པ། असफल होना, न्यून होना।

failing, སྐྱོན། कमी, उपेक्षा।

failure, གོ་མ་ཆོད་པ། མ་འགྲོན་པ། असफलता।

faint, ཉམ་ཐག་པོ། ཡལ་བ། दुर्बल, मुरझाया हुआ।

faint, དྲན་མེད་དུ་བརྒྱལ་བ། मूर्छित होना।

fair, དྭང་པོ། མཛེས་པོ། ཁྲིམ་མཐུན། उचित, सुन्दर, मेला।

fairing, འགྲིམ་སྟོན་ནས་འཁྱེར་ཡོང་བའི་ལག་བརྟགས། मेले में से लाया हुआ उपहार।

fairly, མངོན་གསལ། ཕལ་ཆེར། གང་ཚམས། स्पष्ट रूप से, प्रायः, बहुत कुछ।

fairy, ལྷ་མོ། མཁའ་འགྲོ་མ། अप्सरा, परी।

faith, དད་པ། དམ་ཚིག श्रद्धा, विश्वास।

faithful, དམ་ཚིག་ཅན། བསླུ་མེད། सच्चा, ईमानदार।

faithless, དམ་ཉམས། अविश्वासी, झूठा ।

fall, འགྱེལ་བ། ལྷུང་བ། गिरना ।

fallow, ས་རྗེང་དུ་བཞག་པ། बञ्जर, ऊसर ।

false, བརྫུན། मिथ्या, झूठा ।

falsehood, རྫུན་ཚིག རྫུན། मिथ्या, झूठा ।

falter, ལུས་སྨོགས་རང་ཚུགས་མ་ཐིན་བའམ་མི་བརྟན་པ། འཁྱོར་བ། འདར་བ། लड़खड़ाना, हकलाना ।

fame, སྙན་གྲགས། གྲགས་པ། कीर्ति, प्रसिद्धि ।

familiar, གོམས་འདྲིས། གྲོགས་འདྲིས། परिचित, मित्र के समान ।

familiarity, གོམས་འདྲིས། འདྲིས་པོ་དང་། མཐུན་འདྲིས་ཆེ་བ། गहरा परिचय, मेल-जोल ।

familiarize, གོམས་སུ་བཅུག་པ། परिचय कराना ।

family, མི་ཚང་། བཟའ་མི། ནང་མི། परिवार, वंश, जाति ।

famine, མུ་གེ། अकाल, दुर्भिक्ष ।

famous, གྲགས་ཅན། སྙན་གྲགས་ཆེན་པོ། प्रसिद्ध, प्रख्यात ।

fan, བསིལ་གཡབ། पंखा ।

fancy, དམིགས་པ། कल्पना-शक्ति, भावना ।

fang, མཆེ་བ། दांत की जड़ ।

fantastio, བཙོས་མའི་སྣང་གཏམ། ཁྱད་མཚར་པོ།
विलक्षण, ऊटपटांग ।

far, ཐག་རིང་པོ། दूर ।

farewell, ཕེབས་སྐྱེལ། बिदाई।

farm, གཞིས་ཀ། ཞིང་། कृषिक्षेत्र, खेत ।

farmer, སོ་ནམ་པ། किसान, खेतिहर ।

farming, ཞིང་ལས། སོ་ནམ་གྱི་ལས། खेती,
कृषि-कर्म ।

farrier, རྨིག་ལྕགས་རྒྱབ་མཁན། नालबन्द ।

farther, ཐག་རིང་པོ། अधिक दूर ।

farthest, ཐག་རིང་ཤོས། सबसे दूर ।

fascinate, ངན་སྔགས་སྒོ་ནས་གཞན་སེམས་
སྒྱུག་པ། मन्त्र द्वारा वश में करना. मोहना ।

fascination, གཞན་སེམས་དབང་སྒྱུག་
ཡིད་དབང་སྒྱུག་པ། माया, मोहन ।

fast, མགྱོགས་པོ། མྱུར་པོ། तीव्र, शिघ्र ।

fasten, འཆིང་བ། གདམ་པ། बांधना ।

fasting, སྨྱུང་བར་གནས་པ། उपवास करना ।

fat, རྒྱགས་པ། ཚིལ་བུ། मोटा, चर्बी ।

fatalist, ལས་བསོད་ལ་ཡིད་ཆེས་བྱེད་མཁན།
भाग्य को माननेवाला ।

fatalism, ལས་བཀོད། བསོད་བདེ། སྐལ་ལྡན། भाग्यपरायणता ।
fate, བསོད་བདེ། ལས་བསྐོས། दैव, अन्त, भाग्य ।
father, ཕ། ཡབ། *h.* पिता, बाप ।
father-in-law, གྱོས་པོ། ཁྱོ་དམ་ཆུང་མའི་ཕ། ससुर ।
fatherly, ཕ་འདྲའི་མི་ཀན། पिता तुल्य ।
fatigue, ངལ་དུབ། ཐང་ཆད་པ། थकावट, थकान ।
fault, ཉེས་སྐྱོན། भूल, अपराध ।
faulter, ནག་ཅན། སྐྱོན་ཅན། अपराधी, दोषी ।
faultless, སྐྱོན་མེད། ཉེས་མེད། दोषहीन, निर्दोषी ।
favour, མགོ་འདྲེན། དྲིན། कृपा, अनुग्रह ।
favourable, མཐུན་པ། བློ་ལ་འགྲོ་པོ། अनुकूल, हितकर ।
favourite, དམིགས་བསམ་གྱི་བཅེ་གདུང་། प्रिय, प्रियपात्र ।
favouritism, ཉེ་རིང་། ཕྱོགས་ལྷུང་། पक्षपात ।
fear, འཇིགས་པ། भय, डर ।
fearful, འཇིགས་རྫམ་ཅན། ཞེད་སྣང་ཆེ་པོ། भयानक, भयंकर ।

feast, མགྲོན། སྤྱུགས་སྟོ། *h.* भोज, भोजन।
feather ཐ་སྒོ། ཐ་སྤུ། पर।
feathering, མདའ་སྒོ། तीरों मे लगे पर।
feature, ངོ་གདོང་། དབྱིབས། आकृति, लक्षण।
february, ཕྱི་ཟླ་གཉིས་པ། अंग्रेजी सालका
दूसरा महिना।
federal, མཐུན་འགྲིག་སྐོར། सन्धि सम्बन्धी।
federate, སྤྱི་མཐུན་བྱེད་པ། མཐུན་འབྲེལ་
བྱེད་པ། सम्मिलित करना, मिलाना।
federation, འདུན་མ། འདུན་གྲོས་གཅིག་
པའི་སྡེ། འཆིང་ཡིག་ सन्धि, मेल।
fee, གླ་ཆ། वेतन, मजदुरी।
feeble, འཁྱར་རེ་འཁྱོར་རེ། ཉལ་ལེ་ཉོལ་ལེ།
क्षीण, अस्पष्ट, मन्द।
feed, གསོ་བ། ཟས་སྦྱིན་པ། खिलाना, पालना।
feel, ཚོར་བ། རེག་པ། अनुभव करना, छूना।
feeling, རེག་བྱ། स्पर्श।
fellow, ཟླ་བོ། ཟླ་གྲོགས། རོགས་པ་ मित्र, साथी।
fellow-being, མི་རིགས་གཅིག་པའམ་གྲལ་
རིམ་གཅིག་པའི་མི། सजातीय।
fellow-feeling, སེམས་གསོ། སྙིང་རྗེ།
सहानुभूति।

fellowship, མཆེད་གྲོགས། མཐུན་ཚོགས། समागम, संगति ।

felt, ཕྱིང་པ། कम्बल, नमदा ।

female, མོ། བུད་མེད། स्त्री, स्त्रीजाती ।

feminine, མོ་རིགས། स्त्री जातीका, स्त्रीलिङ्ग ।

fence, ར་བ། སྒྲིམ་སྐྱོར། बाड़ा ।

fend, བསྲུང་བ། འགོག་པ། रोकना ।

ferocious, འཇིགས་སུ་རུང་བ། भयंकर, क्रूर ।

ferocity, འཇིགས་ཛམ། ཞེད་སྣང་། དྲག་ཤུལ། निर्दयता, क्रूरता ।

ferriage, གྲུ་གླ། གྲུ་ཁྲལ། घाट का कर ।

ferry, གྲུ། གྲུ་ཁ། घाट, छोटी नाव ।

ferry-man, གྲུ་པ། माँझी, नाविक ।

fertile, ས་ཕུད་འཇོམ་པོ། उपजाऊ ।

fertilize, ས་ནམ་འཕེལ་སྐྱེད་བྱེད་པ། उपजाऊ करना ।

festival དུས་ཆེན། དགའ་སྟོན། उत्सव, त्योहार ।

festive, དགའ་སྟོན་གྱི་སྐོར། དགའ་སྟོན་དང་འབྲེལ་བ། उत्सव सम्बन्धी ।

fetch, འཁྱེར་ཡོང་བ། འཁྲིད་པ། जाकर लाना ।

fete, དགའ་སྟོན། སྟོན་མོ། उत्सव, त्योहार ।

fever, ཚད་ནད། ཚ་བ། ज्वर, ताप ।
few, ཉུང་ཉུང་། अल्प, बहुत थोड़ा ।
fibre, ཤིང་གི་རྩ། སྐུད་པ། तन्तु, रेशा ।
fiction, བཙོས་མའི་སྒྲུང་གཏམ། དངོས་འབྲེལ་མེད་པ། कल्पित कथा, उपन्यास ।
fiddle, པི་ཝང་། वेला ।
field, ཞིང་ཁ། ཐང་ཁ། क्षेत्र, मैदान, खेत ।
field-marshal, དམག་སྤྱི། དམག་དཔོན་ཆེ་ཤོས། सेना का प्रधान अधिकारी, सर्वोच्च सेनापति ।
fierce, མ་རུང་བ་ འཇིགས་རུང་བ། क्रूर, क्रुद्ध, भयंकर ।
fifteen, བཅོ་ལྔ། पन्द्रह ।
fifteenth, བཅོ་ལྔ་པ། प्रन्द्रहवाँ ।
fifth, ལྔ་པ། पाँचवाँ ।
fifty, ལྔ་བཅུ་ཐམ་པ། पचास ।
fig, ཁ་སྒུར། अंजीर ।
fight, འཐབ་འཛིང་བྱེད་པ། लड़ना, युद्धकरना ।
figure, རི་མོ། ཨང་གི། གཟུགས་བརྙན། དབྱིབས། चित्र, अंक, आकार ।
file, གྲལ་རིམ། ཞེག་བདར། जनपंक्ति, रेती ।
fill, བསྐང་བ། འགེང་བར་བྱེད་པ། पूर्ण करना, भरना ।

film, ཕྲིན་ཤོག་ चल-चित्र पट की पट्टी, 'फिल्म' ।

filter, ཆུ་དྭངས་སྒྲིགས་འཛེད་པའི་སྣོད། छन्ना, साफी ।

filthy, བཙོག་པ། དྲི་མ་ཅན། मलिनतापूर्ण ।

final, མཐའ་མ། དཔྱད་ཞིབ་ཀྱི་མཐའ་མ། अन्तिम, निर्णय किया हुआ ।

finance, དངུལ་གྱི་ཁྲལ་བབ། བབ་ཡོང་། अर्थ, धन, राजस्व ।

financier, དངུལ་གཉེར། ཕྱག་མཛོད། कोषाध्यक्ष, पूंजीपति ।

find, ཐོབ་པ། རྙེད་པ། प्राप्त करना, अनुभव करना ।

finding, འཚོལ་བ། ཅད་གཅོད། पता, खोज ।

fine, ལེགས་པ། ཡིད་དུ་འོང་བ། ཉེས་ཆད། सुन्दर, स्वच्छ, जुर्माना ।

finger, ལག་པའི་མཛུབ་མོ་འདམ་སོར་མོ། हाथ की अँगुली ।

finish, རྫོགས་པ། ཆར་བ། अन्त करना, समाप्त करना ।

fire, མེ། མེ་མདའ་རྒྱབ་པ། अग्नि, ज्वाला, बंदुक छोड़ना ।

fire-brigade, མེ་གསོད་ཚོགས་སྡེ། आग बुझाने-वाले मनुष्यों का दल ।

fireproof, མེ་ཐུབ། མེས་འཇིག་སྐྱོན་བྱེད་མི་ཐུབ་པ། अग्निरक्षक, आगरोक ।

fireworks ཤོག་འབར། अग्नि क्रीड़ा, आतिश्बाज़ी, पटाका ।

firm, བརྟན་པོ། གཡོ་མེད། दृढ़, अचल, स्थिर।

first, དང་པོ། ཐོག་མ། प्रथम, मुख्य ।

first-aid, ཐོག་མའི་སྨན་ཐབས། ཨེམ་ཆི་མ་སླེབས་གོང་དུ་ནས་སྐྱོན་ཐུང་བའི་མིར་ཐོག་མའི་སྨན་ཐབས་བྱེད་པ། प्राथमिक चिकित्सा, डाक्टर पहुँचने के पहले का उपचार ।

fish, ཉ། मछली ।

fisherman, ཉ་པ། मछुवा ।

fist, ཁུ་རིལ། ཁུ་མགོ། मुठ्ठी ।

fit, རན་པ། འཚམས་པོ། योग्य, उचित।

five, ལྔ། पाँच ।

fix, སྦྱར་བ། ས་བརྟན་བྱེད་པ། दृढ़ करना, स्थिर करना, बाँधना ।

flag, དར་ཆ། དར་ལྕོག། རྒྱལ་མཚན། पताका, ध्वाजा, झण्डा ।

flame, མེ་ལྕེ། ज्वाला ।

flannel, བལ་དང་རས་བསྲེས་ནས་འཐག་པའི་གོས། ཕ་ལ་ལེན། फलालीन ।

flash, མེ་ལྕེ་འཁྱུག་པ། འོད་འཕྲོ་བ། चमक, दीप्ति।

flat, འེབ་ལེབ། चौरस, चिकना।

flatter, དཔེ་ལས་བཤད་པ། चापलूसी करना, झूठी आशा दिलाना।

flattery, ངོ་དགའི་རྫུན་བརྗོད། པེ་ལེ་ཞོད་པ། मिथ्या प्रशंसा, चापलूसी।

flavour, དྲོ་བ། རོ། स्वाद।

flea, ཁྱི་ཤིག ལྡི་བ། पिस्सू।

flee, འབྲོས་པ། उड़ जाना, जल्दी भाग जाना।

flesh, ཤ་གཟུགས་ཀྱི་ཤ། मांस, शरीर का पुट्ठा।

flexible, གཉན་པོ། लचीला।

flight, འཕུར་སྐྱངས། བྱ་ཁྱུ་འཕུར་བ། उड़ान।

flint, མེ་རྡོ། चकमक पत्थर।

float, ཆུའི་ཁར་ལྡིང་བ། तैरना, तैराना।

flock, ཁྱུ། ཚོགས། झूण्ड, समुदय।

flood, ཆུ་རྡད། ཆུ་ལོག भाटा, प्रवाह बाढ़।

floor, སྤྱང་གཅལ། कमरे की फर्श, घर का खण्ड।

floriculture, མེ་ཏོག་འདེབས་ལས། फूलों की खेती।

florist, མེ་ཏོག་འདེབས་མཁན་ནམ་འཚོང་མཁན། फूलों की खेती करने या बेचनेवाला ।

flour, གྲོ་ཕྱེ། मैदा, आटा ।

flourish, ཡར་རྒྱས་བྱུང་བ། ཁྱབ་གདལ་བྱུང་བ། विकास होना, उन्नति होना, फैलना ।

flow, འབབ་པ། འབབ་རྒྱུན། बहना, सरकना ।

flower, མེ་ཏོག फूल ।

fluctuate, བ་རླབས་སོགས་ཡར་རྒྱས་མར་བབ་བྱེད་པ། འཕེལ་འགྲིབ། ཡར་འཕར། མར་ཆག། लहराना, घटना-बढ़ना ।

fluent, ཆུ་རྒྱུག་རྒྱུག། སྐད་བདེ་པོར་ཤབ་ཤུབ་པ། बहता हुआ, बिना रुके हुए बोलनेवाला ।

flute, འཕྲེད་གླིང་། གླིང་བུ། वंशी, बाँसुरी ।

fly, འཕུར་བ། उड़ना, उड़ाना ।

fly, སྦྲང་མ། मक्खी ।

fly-blow, སྦྲང་མའི་སྒོ་ང་། मक्खी का अण्डा ।

fly-leaf, དེབ་ཀྱི་མདུན་རྒྱབ་གཉིས་སུ་ཡོད་པའི་ཤོག་སྟོང་དེ་གཉིས་སོ། पुस्तक के आदि या अन्त का सादा पत्र ।

foal, རྟེའུ་འམ། བོང་ཕྲུག། घोड़े या गदहेका बच्चा ।

foam, ལྦུ་བ། फेन, झाग ।

focus, ཉུ་མར་གྱི་འོད་སོགས་ཕྱོགས་ཅིག་དུ་
    འདུ་སའི་ཐིག་ཚམས नाभि, कार्यकेन्द्र ।
fodder, ཆག་ རྩ་ཆག། पशु का भोजन ।
foe, དགྲ། དགྲ་བོ། वैरी, शत्रु ।
fog, རྨུགས་པ། कुहरा ।
fogy or fogey, རྒ་མོའི་བསམ་བློ་ལྡན་པའི་མི།
    पुराने विचार का मनुष्य ।
fold, ལྟབ་རྩེག། ལྟེབ་རྩེག། परत, तह, लपेटना ।
follow, རྗེས་སུ་འབྲང་བ། पीछा करना,
    अनुकरण करना ।
follower, རྗེས་འབྲངས་ མཁན། འཁོར།
    अनुचर, अनुसरण करनेवाला ।
following, གཤམ་གསལ། निम्नलिखित ।
food, ཁ་ལག་ ལྟོ་ཆས། ཞལ་ལག་ *h.* भोजन ।
fool, གླེན་པ། གླེན་རྨུགས། मूर्ख, विदूषक ।
foot, རྐང་པ། पैर ।
footing, རྨང་གཞི། आधार ।
foot-ball, རྐང་སྤོ་ལོ། རྐང་བརྡེད་པོ་ལོ་ पैर से
    मारकर खेलने की गेंद ।
footnote, མཆན། མཆན་བུ། पृष्ट के नीचे की
    टीका, पादटीका, पाद टिप्पणी
for, ཆེད་དུ། དོན་དུ། ཕྱིར། वास्ते, लिये ।
forbear, བཟོད་སྒོམ་བྱེད་པ། धर्य रखना ।

forbearance, བཟོད་པ། བཟོད་ལྡན། བཟོད་སྒོམ། धैर्य ।

forbid, འགག་པ་བྱེད་པ། བཀག་པ། रोकना, निषेध या मना करना ।

force, སྟོབས་ཤུགས། बल, शक्ति ।

forceful, བཙན་ཤུགས་ཅན། ནུས་སྟོབ་ལྡན་པ། शक्तियुक्त ।

forefather, ཕ་མེས། पूर्वपुरुष ।

forego, དོས་གཏོང་བ། སྤང་བཞག་པ། त्यागना ।

forehead, དཔྲལ་བ། པད་ཀོག། ཐོད་པ། मस्तक ।

foreign, ཕྱི་རྒྱལ། परदेशी, बाहरी ।

foreigner, ཕྱི་རོལ་པ། ཕྱི་རྒྱལ་མི་རིགས། बिदेशी, अन्यद्देशीय ।

foreknow, སྔོན་ཤེས་ཤེས་པ། पहिले से जान लेना ।

foreknowledge, མངོན་ཤེས། पूर्वज्ञान ।

foreman, བརྩི་རྟོག་པ། དོ་དམ་པ། འགོ་པ། निरीक्षक, चौधरो ।

forementioned, གོང་གསལ། पूर्व-कथित ।

foremost, གོང་ན་མེད་པ། ཡག་ཤོས། མཆོག་འགྱུར། सर्वोत्तम, श्रेष्ठ, सब से आगे ।

forenamed, གོང་འཁོད། पूर्व-कथित ।

forenoon, སྔ་དྲོ། ཉི་མའི་སྔ་ཚ། ཉིན་གུང་ཚུན། मध्याह्न के पहले का समय ।
foresight, རྗེས་ཡོང་སྔོན་དྲན། མངོན་ཤེས། पूर्वज्ञान ।
forest, ནགས་ཚལ། ཤིང་ནགས། जङ्गल, वन ।
forestry, ཤིང་སྡོང་རིག་གནས། ནགས་ཚལ་གྱི་རིག་གནས། वनज्ञान, वनविद्या ।
forever, དུས་རྒྱུན་དུ། གཏན་དུ། རྟག་སྲིད་ནམ་གནས། निरन्तर, सदा काल ।
forgather, མཉམ་ཚོགས། परस्पर मिलना ।
forget, བློ་ཡེངས་ཤོར་བ། བརྗེད་པ། भूलना ।
forgetful, བརྗེད་ཡེངས་ཅན། भुलक्कड़ ।
forgive, བཟོད་གསོལ་གནང་བ། क्षमा करना ।
forgo, བློས་གཏོང་བ། སྤོང་བ། त्यागना, छोड़ना ।
fork, ཅེ་གསུམ། ཤ་འཛོན། काँटा, शूल ।
form, དབྱིབས། གཟུགས་བརྙན། आकार, रूप ।
form, ཁྲལ་རིམ། क्रम, रचना, कक्षा ।
formal, འགྲོ་ལུགས་དང་མཐུན་པ། नियमानुसार
formality, འཁྲིགས་ཁྲིམས། འགྲོ་ལུགས། ཡ་རབས། शिष्टाचार, तकल्लुफ ।
formation, བཟོ་དབྱིབས། བཟོ། रचना, सृष्टि ।
former, གནའ་དུས། སྔོན་ལ། प्राचीन काल का, अगला ।

formerly, སྔ་མོ། སྔོན་དུས། पूर्वकाल में ।

formidable, འཇིགས་སུ་རུང་བ། ཡ་ང་པོ། घोर, भयंकर विपद जनक ।

formula, དོན་གནད། གནད་འགག བཅའ། ཁྲིམས། सूत्र, विधि, नियम, नुसखा ।

forsake, སྤང་བ། དབྱུག་པ། त्यागना ।

fort, མཁར། རྫོང་ दुर्ग, गढ़ ।

forth, མདུན། आगे, सामने, बाहर ।

forthcoming, ཡོང་རྒྱུ་ཡོད་པ། འདོན་རྒྱུ། आगामी, आनेवाला ।

forthwith, དེ་མ་ཐག། ལམ་སང་ तुरन्त, झटसे ।

fortnight, བདུན ཕྲག་གཉིས།. ཟླ་ཕྱེད། अर्धमास ।

fortress, འཛོང་རགས། རྫོང་, दुर्ग, गढ़ ।

fortunate, བསོད་ནམས་ཅན། भाग्यवान, धन्य ।

fortune, བསོད་ནམས། དབང་ཐང་། भाग्य, सफलता ।

forty, བཞི་བཅུ། चालिस ।

forward, མདུན་ཕྱོགས། མདུན་དུ། अग्रिम, धृष्ट, उत्सुक ।

foster, གསོ་སྐྱོང་བྱེད་པ། བྱམས་སྐྱོང་བྱེད་པ། སེམས་གསོ་བྱེད་པ། सस्नेह पालन करना, प्रोत्साहन देना, बढ़ाना।

foul, བཙོག་པ། དྲི་མ་ཅན། མ་དག་པ། मलिन, अशुद्ध।

foul-play, ངན་གཡོ། མགོ་གཅིག་མ། कपट-व्यवहार।

found, ཐོབ་པ། བརྙེད་པ། प्राप्त।

foundation, རྨང་གཞི། ཚོགས་རྨང་། स्थापना, आधार।

founder, ཚ་བ་འཛུགས་མཁན། स्थापक, स्थापित करनेवाला।

foundling, ཕྲུ་གུ་བདག་མེད། དྭ་ཕྲུག परित्यक्त शिशु।

fountain, ཆུ་མིག झरना, उद्गम।

four, བཞི། चार।

fourteen, བཅུ་བཞི། चौदह।

fourth, བཞི་པ། चौथा।

fowl, བྱ། ཁྱིམ་བྱ། मुर्गा या मुर्गी।

fox, ཝ་མོ། लोमड़ी।

fraction, ཟུར་ཆ། भिन्न अंक, भाग।

fracture, ཆག་གྲུམ། भङ्ग, विदारण।

fragment, དུམ་བུ། ཆ་ཤས། खंड, टुकड़ा, अंश ।

fragraince, དྲི་བཟང་། सुगन्ध ।

frame, སྒྲོམ། སྒེ་སྒྲོམ། ढाँचा, बनावट, स्थिति ।

framework, སྒེ་སྒྲོམ། ढाँचा ।

frank, དྲང་པོ། (ཤང་ངོ།) ཁ་བྲག་ལབ་པ། सरल, उदार, सच्चा ।

free, རང་དབང་ཡོད་པ། निर्मुक्त, स्वतन्त्र करना ।

freedom, རང་དབང་། ཐར་པ། स्वतंत्रता, मुक्ति ।

freehold, ས་ཁྲལ་འཇལ་མི་དགོས་པའི་ས་ཆ། कर रहित भूमि, माफी (निष्कर) जमीन ।

freeze, འཁྱགས་པ་ ཆགས་པ། हिम होना, जमना, ठंडा करना ।

freezing-point, འཁྱགས་ཚད། हिमाङ्क, जिस ताप पर पानी जमता है ।

freight, གླ། བདལ་གླ། भाड़ा ।

french, ཕ་རན་སེ་ཡུལ་གྱི་སྐད་དང་མི་རིགས། फ्रान्स देश की भाषा अथवा इसके निवासी

frequent, ཡང་ཉིས་ཡང་དུ། बारम्बार ।

frequently, ཡང་ཡང་། बार बार ।

fresco, ལྡེབས་རིས། རིས་མོ། दीवार के चित्र ।
fresh, གསོས་པ། ताजा नया ।
friction, ཕུར་ཕུར། བརྡར་བ། रगड़, घिसाव ।
friday, གཟའ་པ་སངས། शुक्रवार ।
friend, གྲོགས་པོ། མཛའ་བོ། मित्र, साथी, सहायक ।
friendly, མཐུན་པོ། अनुकूल, कल्याणकारी ।
friendship, མཐུན་ལམ། མཐུན་འབྲེལ། मैत्री, मित्रता ।
fright, འཇིགས་པ། भय, शंका ।
frighten, ཞེ་སྐྲག་སློང་བ། डराना ।
fro, འཁྱང་རིང་། ཕར། दूर । to and fro ཕར་ཚུར། ཡར་མར། इधर-उधर ।
frog, སྦལ་པ། मेढक ।
from, ནས། ལས། कारण से, अनुसार ।
front, མདུན། अगला भाग, मुख ।
frontage, མདུན་གྱི་ས་ཆ། घरका अगला भाग ।
frontier, ས་མཚམས། सीमा, प्रदेश ।
frost, བ་མོ། तुषार, पाला ।
fruit, ཤིང་འབྲས། फल ।
fruitful, འབྲས་བུ་ཅན། लाभदायक, फल उत्पन्न करनेवाला ।

fruitless, འབྲས་བུ་མེད་པ། དོན་སྟོང་། फलहीन, निरर्थक।
fry, རྔོད་པ། བརྔོས་པ། आग में भुनना।
fuddle, ར་བཟི་བ། མྱོས་བྱས་སོགས་སྤྲད་ནས་བསྒྱུས་པ། मदिरा पिलाकर मूर्ख बनाना।
fuel, མེ་ཤིང་། བུད་ཤིང་། इन्धन भड़कानेवाला पदार्थ।
fulfil, སྒྲུབ་པ། पूर्ण करना, सफल करना।
fulfilment, དོན་འགྲུབ་པ། सिद्धि।
full, གང་བ། ཁེངས་པ། परिपूर्ण, सफल, पर्याप्त।
full-stop, ཚིག་མཚམས་ཀྱི་ཤད། ཤད། पूर्ण विराम का चिन्ह।
fume, དུ་བ། རླངས་པ། धुवाँ, भाफ।
fun, སྤྲོས་མོ། རྩེད་བྲོ་ खेल, क्रीड़ा।
function, ལས། བྱ་བ། ལས་དོན། कार्य, व्यवहार।
functionary, ལས་སྣེ། དཔོན་པོ། कोई अध्यक्ष।
fund, མ་རྩ། མ་རྐང་། मूलधन संचय राशि।
fundamental, རྨང་གཞི། དགོས་གལ། आधार भूत, मौलिक, आवश्यक।
funeral, རོ་འདོན་པ། ཚེ་འདས་རོ་འདོན་ཚོག། उत्तरक्रिया सम्बन्धी, अन्त्येष्टि क्रिया।

funnel, སྦུམ་སླུག ཆོंगा, कीप ।
fur, པགས་རིགས། སྤུ། ཕྲ། महीन कोमल रोवें ।
furious, དངངས་སྐྲག འཇིགས་སྐྲག་ཆེ་པོ།
अति क्रुद्ध ।
furlong, ཁྲུ་༧༧༣ གྱི་ས་ཐག एक मीलका
आठवाँ भाग 220 गज ।
furlough, གུང་སེང་། གུང་སངས། थोड़ी
दिन की छुट्टी ।
furnish, ལེགས་པའམ་མཛེས་པར་སྒྲིག་པ།
तैयार करना, सजाना, जुहाना ।
furniture, ནང་ཆས། འཇོན་ཆས། सामग्री,
असबाब ।
further, ཐག་རིང་ཙམ། ད་དུང་། अधिक दूर,
और भी ।
furthest, ཐག་རིང་ཤོས། सब से दूर ।
furtive, རྐུས་པའི་དངོས་རྫས། གསང་བ།
चुराया हुआ, गुप्त ।
fury, ཁོང་ཁྲོ། རླུང་། रोष, क्रोध, आवेश ।
futile, དོན་མེད། སྙིང་པོ་མེད་པ། व्यर्थ,
निरर्थक, निस्सार ।
future, མ་འོངས་པ། भविष्य, आगे होनेवाला ।

G

gag, ཁ་བཀག་པ། དབྲུག་སྦ་གཏོང་བ། मुँह बन्द करना, नबोलने देना।

gaily, ཉམས་སྒྲོ་པོར། आनन्द से।

gain, ཁེ་བཟང་ཐོབ་པ། लाभ करना, प्राप्त करना।

gainsay, བཙོད་པ་བྱེད་པ། बिरोध करना।

gale, རླུང་ཚུབ། तूफान।

gage, བསྐུགས་མ། རྒྱན་འཛུགས་པ། གཏའ་མར་བཞག་པ། पण, ललकार, गिरवी रखना रेहन रखना।

gaiety, དགའ་སྤྲོ། དགའ་སྐྱིད། आनन्द, उत्सव

gallant, དཔའ་བོ། སྙིང་སྟོབས་ཅན། सहासी, वहादुरी।

gallantry, ཡ་རབས། སྙིང་སྟོབས། དཔའ་བོ། सज्जनता, वीरता।

gallery, བང་རིམ། ཁྲལ་རིམ། नाटकघर की उपर की सीट।

gallop, བང་རྒྱུགས་པ། རྟ་རྒྱུགས། घोड़े की सरपट चाल।

galvanize, གློག་ཤུགས་ཀྱིས་ཆེ་གཏོང་བ། དཀར་གཡའ་གཏོང་བ། विजली द्वारा धातु चढाना, जस्ता चढाना, कलई करना।

gamble, ཤོ་རྒྱབ་པ། जुवा खेलना।
gambler, ཤོ་པ། जुआरी।
game, བརྩེད་མོ། རྩེད་རྩེད། *h.* खेल कुद।
gaol, བཙོན་ཁང་། कारागार, वंदीगृह।
gap, སེར་ཀ། གས་པ། दरार, फटन।
garage, མོ་ཊོར་བཞག་ཁང་། मोटर गाड़ी रखनेका घर।
garden, མེ་ཏོག་ལྡུམ་ར། बगीचा, फुलबारी।
gardener ལྡུམ་ར་པ། माली।
gardening, ལྡུམ་རའི་ལས། उद्यानकर्म।
gargle, ཁ་བཤལ་བཤལ་གཏོང་བ། कुल्ला [गलगला] करना।
garland, མེ་ཏོག་ཕྲེང་བ། फूलों की माला।
garlic, སྒོག་པ། लहसुन।
garment, གྱོན་ཆས། གོས། पहिनने का बस्त्र।
garner, འབྲུ་མཛོད། བང་མཛོད། धान्यकोष्ठ, खत्ती।
garrison, དམག་སྒར། འཛོངས་རགས་སུ་ཡོད་པའི་དམག་ཚོགས། गढ़ में को सेना, गढ़सेना, दुर्गरक्षक।
gas, རླངས་པ། वायुरुप द्रव्य।
gasp, དབུགས་འཐེན་པ། हाँफना, दम लेना।

gate, རྒྱལ་སྒོ། फाटक।
gatekeeper, སྒོ་སྲུང་བ། पहरेदार।
gather, སྡུད་པ། འཛོམས་པ། ཚོགས་པ། इकट्ठा करना, बटोरना, संग्रह करना।
gathering, འདུས་ཚོགས་ མི་ཚོགས། ཚོགས་འདུ། समूह, सभा।
gay, དགའ་སྤྲོ། དགའ་སྐྱིད། आनन्दित, प्रसन्न, प्रफुल्ल।
gaze, ལྟ་བ། གཟིགས་པ། *h.* देखना।
gazette, གཞུང་གི་ཡིག་རིགས། གསར་ཤོག། सरकारी समाचार पत्र, राज-पत्र।
geld, ཕ་བཅད་པ། བྲ་གཅོད་པ། बधिया करना।
gem, ནོར་བུ། रत्न, मणि।
gender, རྟགས་དང་། མཚན་མ། जाति-विभाग, लिङ्ग।
genealogy, མི་རྒྱུད། མི་རབས། वंशवली, पीढ़ी।
general, དམག་སྤྱི། དམག་དཔོན། སྤྱིར་བཏང་། सेना पति, सामान्य, साधारण।
generate, སྐྱེད་པ། སྐྲུན་པ། उत्पन्न करना, उपजाना।
generator, གློག་ཤུགས་སོགས་གསར་འདོན་བྱེད་པའི་འཕྲུལ་འཁོར། གློག་གི་ཨ་མ་ལྟ་བུ། उत्पन्न करनेवाला, उत्पादक यंत्र।

generous, ཡ་རབས་ཅན། सज्जन ।
genesis, སྐྱེ་བ། འབྱུང་ཁུངས། ཐོག་མ། འགོད་པ་ནི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཞལ་ཆད་རྙིང་པའི་མདོ་དང་པོ། जन्म, उत्पत्ति, आरम्भ, बाईबल में से पुराने नियम की पहली पुस्तक ।
gentle, གཞི་འཇམ། ཡ་རབས། सज्जन, सुशिल, शान्तिकर ।
gentleman, མི་དྲག སྐུ་དྲག भद्र [शिष्ट] मनुष्य ।
genuine, དངོས་གནས། ཐུས་གཙང་། सत्य, पवित्र ।
geographer, འཛམ་གླིང་རྒྱས་བཤད་ཀྱི་རིག་གནས་ལ་མཁས་པ། भूगोल शास्त्रज्ञ, भौगोलिक शास्त्र में निपुण ।
geography, འཛམ་གླིང་རྒྱས་བཤད། ས་གཞི། भूगोल, भू-विज्ञान ।
geologist, འཇིག་རྟེན་ཆགས་རབས་ཀྱི་རིག་གནས་མཁན། भूगभंशास्त्र में निपुण, भूगभंशास्त्री ।
geology, ས་གཞིའི་ཚན་རིག भूगर्भशास्त्र ।
geometry, ཐིག་རྩིས། रेखा गणित ।
germ, སྲོག་ཆགས་ཕྲ་མོ། ས་བོན། जीवाणु, बीज ।

gesture, བརྡ། བརྡ་རྟགས། भाव संकेत।
get, ཐོབ་པ། འཕྱོར་བ། प्राप्त करना, पाना ।
get-up, བཟོ་བསྟ། ཆས་ལུགས། बनावट, ठाट, वेश, भूषा ।
ghost, གདོང་འདྲེ། प्रेत, भूत।
giant, མི་པོ་ཆེ། བདུད། राक्षस, दानव, दिर्घकाय मनुष्य ।
giddy, མགོ་ཡུ་འཁོར་བ། भूमिक ।
gift, གནང་སྦྱིན། གསོལ་རས། उपहार, भेंट, इश्वरीयशक्ति।
gifted, སྔོན་སྦྱང་ཅན། རང་བཞིན་གྱི་ཡོན་ཏན་ལྡན་པ། प्राकृतिकगुणयुक्त ।
gild, ཚ་གསེར་རམ་གྲང་གསེར་གཏོང་བ། सोना चढ़ाना ।
ginger, སྒ་སྨུག། अदरक।
gird, རས་སོགས་ལུས་ལ་དཀྲི་བ། མཐའ་སྐོར་བ། སྐ་རགས་འཆིང་བ། लपेटना, घेरना, पेटी बाँधना ।
girdle, སྐ་རགས། སྐུ་རགས། *h.* पेटी, कमरबन्द।
girl, གཞོན་ནུ་མ། བུ་མོ། ཕྲུ་མོ། *h.* कुमारी, कन्या, बालिका।
gist, དོན། སྙིང་དོན། तात्पर्य, भाव।

give, སྦྱིན་པ། སྤྲོད་པ། གནང་བ། देना, सौंपना।

glad, དགའ་བ། प्रसन्न, आनन्दित।

gladden, དགའ་བ་བསྐྱེད་པ། प्रसन्न करना।

glamour, སྒྱུ་མ། མིག་འཕྲུལ། जादू, टोना।

glass, ཤེལ། མེ་ལོང་། काँच का गिलास, दर्पण।

gleam, འོད་གྲུབ་པ། जगमगाना।

glimpse, ཁྲུག་ཙམ་མཐོང་བ། क्षणिक दृष्टि, झलक।

glitter, འོད་འཕྲོ་བ། चमकना।

globe, ཧྲིལ་བུ། རིལ་རིལ། ཟླུམ་པོ། गोल पदार्थ; पृथ्वी।

gloom, མུན་ནག། སྨག་རུམ། अंधकार, धूंधलापन।

gloomy, འཐིབས་པ། མི་གསལ་བ། སེམས་སྐྱོ་པོ། अन्धकारमय, खिन्न, उदास।

glorify, བསྟོད་ཅིང་བསྒྲགས་པ། गौरव पुर्ण करना, पूजना, गुण गाना।

glorious, སྙན་གྲགས་ཅན། གཟི་བརྗིད་ཅན། प्रसिद्ध, तेजस्वी, प्रतापी, महान।

glory, གཟི་བརྗིད། बड़ी प्रतिष्ठा, ख्याति।

glove, ལག་ཤུབ། ཕྱག་ཤུབ། *h.* दस्ताना।

glow, མེ་འོད་དུ་འཚེར་བ། लाल होना, चमकना।

glue, སྤྱར་རྩི། ཀོ་སྤྱིན། सरेस।
glutton, ལྟོགས་ཧམ་ཅན། भुक्खर ।
gnarl, འཁུན་པའདམ་ཏུར་པ། गुर्राना, गरजना ।
gnash, སོ་སྒྲ་འཁྲིག་པ། སོ་སྒྲ་འདོན་པ། दाँत पीसना ।
go, འགྲོ་བ། चलना, आगे बढ़ना ।
goal, དམིག་ཡུལ། མཐའ། उद्देश्य, लक्ष्य, सीमा।
goat, ར། बकरा।
gobble, ཁུར་མེད་གཏོང་བ། जल्दी जल्दी खाना ।
god, དཀོན་མཆོག། परमेश्वर।
godly, ཆོས་སེམས་ཅན། धार्मिक, धर्मात्मा।
goggles, ཉི་ཤེལ། མིག་ཤེལ་ནག་པོ། धूर में लगाने का रंगीन चश्मा ।
goitre, ལྦ་བ། गण्डमाला ।
gold, གསེར། सोना।
golden, གསེར་ལས་གྲུབ་པ། सोनेका, बहुमूल्य।
goldsmith, གསེར་བཟོ་བ། सोनार ।
gong, འཁར་ཧ། घंटा।
good, ཡག་པོ། ལེགས་པོ། अच्छा, शुभ, उचित।
good bye, ཕེབས་སྐྱེལ། དཀོན་མཆོག་ཁྱེད་དང་མཉམ་དུ་བཞུགས། बिदाई, ईश्वर आपके साथ हो।

good-for-nothing, དོན་མེད། མཁོ་མེད། व्यर्थका, निस्प्रयोजन ।

goods, དངོས་པོ། ཅ་ལག། ཚོང་ཟོག सामग्री, विक्री के पदार्थ ।

goodwill, སེམས་བཟང་། མཐུན་འབྲེལ། मित्र-भाव ।

gospel, འཕྲིན་བཟང་། सुसमाचार ।

govern, སྲིད་སྐྱོང་བ། शासन करना, निर्देश करना ।

government, གཞུང་། शासनक्रम, सरकार ।

governor, བཀའ་བློན། སྤྱི་ཁྱབ། राज्यपाल, शासक ।

gown, ཐུ་གོས། སྟོད་ཁེབས། བླ་དཔོན་ཁག་གི་གོ་ས་ལྡན་པའི་གྱོན་པ། चोगा, लबादा ।

grab, འཕྲོག་བཅོམ་བྱེད་པ། झपटना, छीनना ।

grace, ཐུགས་རྗེ། अनुग्रह, दया, कृपा ।

graceless, སྤྱོད་བཟང་མི་ལྡན་པ། མ་རབས། अशिष्ट ।

grade, ག་ས། གོ་གནས། श्रेणी, पदवी ।

gradually, རིམ་བཞིན། क्रम से ।

graduate, མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་ནས་མཐར་ཕྱིན་པ། बिश्वबिद्यालय को उपाधि लेना ।

grain, འབྲུ། दाना, बीज।

gram, སྲན་མ། ཙ་ན། चना।

grammar, སུམ་རྟགས། व्याकरण।

gramme, ལྷིད་ཚད། ཀི་ལོའི་སྟོང་ཆ་གཅིག
दशमलव प्रणाली में तौल की इकाई।

gramophone, སྒྲ་པར་འཁོར་ལོ། ग्रामोफोन बाजा।

grand, རྒྱས་པོ། གཟི་བརྗིད་ཅན། महान, श्रेष्ट, शानदार।

grandad, སྤོ་བོ་ལགས།ཕའི་ཕ། दादा या नाना।

grandchild, ཚ་བའམ་ཚ་མོ། पोता, पोती, नाती, नातिनी।

grandfather, སྤོ་བོ་ལགས། दादा या नाना।

gradmother, རྨོ་བོ་ལགས། दादी, नानी।

grant, སྤྲེར་བ། ཞུ་བཞེས་གནང་བ། स्वीकार करना, मानना।

grape, རྒུན་འབྲུམ། अंगूर।

grasp, འཛིན་བཟུང་བྱེད་པ། पकड़ना, थामना।

grass, རྩྭ། तृण, घास।

grateful, དྲིན་བཟོ་ཅན། བཀའ་དྲིན་དྲན་པ། कृतज्ञ स्वीकार के योग्य।

gratification, རེ་བསྐོང་། འདོད་པ་བསྐང་བ། आनन्द, तृप्ति।

gratify, འདོད་པ་བསྐང་བ། ཡིད་ཚིམ་པར་བྱེད་པ། संतुष्ट करना, तृप्त करना, प्रसन्न करना ।

gratitude, དྲིན་གཟོ། कृतज्ञता, आभार ।

grave, དུར་ཁུང་། དུར་ཁྲོད། समाधि स्थान ।

gravitation, འཐེན་ཤུགས། आकर्षण-शक्ति ।

gravity, འཐེན་པའི་ནུས་ཤུགས། ལྗིད། आकर्षण शक्ति, भार ।

gravy, ཤ་ཁུ། ཁུ་བ། मांससार ।

gray, སྔོ་སྐྱ། धूसर, खाकी ।

graze, རྩྭ་ཁར་ཕྱུགས་འཚོ་བ། चरना, घांस खाना ।

grease, ཞག་རྩི། वसा या तेल ।

greasy, ཞག་རྩི་ཅན། སྣུམ་རྩི་ཅན། འཇམ་པོ། तेलयुक्त, चिकना ।

great, ཆེན་པོ། གོ་ས་ཆེན་པོ། विशाल, बड़ा, महान ।

great-grand-father, ཡང་མེས། परदादा, परनाना ।

greed, སེར་སྣ། लोभ ।

greedy, སེར་སྣ་ཅན། लोभी ।

greek, གྲི་རི་སི་ཡུལ་གྱི་མི་དང་སྐད་ཡིག། ग्रीस देश निवासी, ग्रीस की भाषा ।

green, ལྗང་ཁུ། हरा ।

greenhouse, ལྗོང་པའམ་ སྐྱ་གུ་སོགས་གསོ་སྐྱོངས་བྱེད་པའི་དོད་ཤེལ་གྱི་ཁང་པ། कोमल वनस्पतियों को रखने का काँच का घर ।

greet, དགའ་བསུ་ཞུ་བ། ཕྱག་འཚལ་ཞུ་བ། सत्कार करना, नमस्कार करना ।

greeting, ཕྱག་འཚལ། དགའ་བསུ། नमस्कार, सत्कार ।

grenade, ལག་སྒྲོམ། हाथ से फेंका जानेवाला बारूद का गोला, हथगोला ।

grey, སྐྱ་སྐྱ། भूरा रंग का ।

griddle, ལྡང་ང་། रोटी पकाने का तवा ।

grief, སྡུག་བསྔལ། ཐུ་ངན། शोक, खेद ।

grievance, དཀའ་སྡུག བཙན་དབང་། कष्ट, अन्याय

grieve, སྡུག་གཏོང་བ། སེམས་མི་བདེ་བ་བཟོ་བ། पीड़ा देना, शोक करना, दुःखी होना ।

grind, འབྱ་འཐག་པ། पीसना, कुचलना ।

grindstone, རང་ཐག། བདར་རྡོ། पीसने का या सान देने का गोल चक्करदार पत्थर ।

gripe, དམ་པོར་བཟུང་བ། पकड़ना ।

gross, གྲངས་བཅུ་གཉིས་ཐུས་པ་བཅུ་གཉིས། बारह दर्जन ।

ground, ས་གཞི། भूमि, पृथ्वी ।

ground-floor, ཁང་པའི་འོག་ཐོག घर का निचला खंड ।

group, སྡེ། ཚོ། ཚོགས་པ། दल, समुदाय, झुण्ड ।

grow, སྐྱེ་བ། बढ़ना, उगना ।

growth, ཡར་རྒྱས། འཚར་སྐྱེད། वृद्धि, बढ़ती ।

gruel, ཐུག་པ། ཙམ་ཐུག། माँड़ ।

grumble, མི་འདོད་པ། མི་དགའ་བ། गुर्राना असन्तोष दिखलाना ।

guarantee, གཉན་རྒྱ། ཁག་ཐེག་པ། बन्धक, जमानत ।

guard, བསྲུང་བ། रक्षा करना, बचाना ।

guardian, སྲིན་བདག། ཕ་མའི་ངོ་ཚབ་པ། अभिभावक, पितृहीन शिशु का संरक्षक ।

guerilla, གྲོང་དམག དགྲ་དམག་ལ་ལྡོ་ཐར་རྒྱུན་བྱེད་མཁན། འཇབ་དམག बिना क्रम की लड़ाई ।

guess, བློ་ཚོད་དཔགས་པ། अनुमान करना, अनदाजा लगाना ।

guest, མགྲོན་པོ། अतिथि, मेहमान, पाहुन ।

guidance, མགོ་ཁྲིད། སྣེ་ཤན་པ། मार्ग-प्रदर्शन ।

guide, ལམ་ཀྲུས་བྱེད་པ། ལམ་སྟོ་བྱེད་པ། मार्ग दिखलाना, सिखलाना ।

guild, རོགས་རམ་ཚོགས་པ། ཚོས་སྡེ། सहायक समाज या मंडली ।

guile, གཡོ་སྒྱུ། ཁྲམ་པ། माया, धोखा, छल ।

guilt, ཉེས་སྐྱོན། अपराध, पातक, दुष्टता ।

guilty, ཉག་ཅན། སྐྱོན་ཅན། अपराधी, दुष्ट, पापी ।

guitar, སྒྲ་བརྙན། सारङ्ग ।

gulf, མཚོ་ཁུག། खाड़ी ।

gum, སྦུར་ཙེ། སོ་སྙིལ། गोंद, मसूड़ा ।

gun, མེ་མདའ། ཕྱག་མདའ། *h.* बन्दूक ।

gunpowder, མེ་རྫས། बारूद ।

gunsmith, མེ་མདའ་བཟོ་མཁན། बन्दूक बनानेवाला ।

gutter, ཕྱུར་བ། ཆུའི་ཕྱུར་བ། जलमार्ग, परनाली

gymnast, གྱུ་རྩལ། ལུས་རྩལ། कुश्तीवाज ।

H

habit, གོམས་པ། ལུགས་སྲོལ། अभ्यास, व्यवहार, स्वभाव ।

habitable, སྡོད་རུང་བ། གཞིས་ཆགས་རུང་བ། बैठने योग्य ।

habitation, སྡོད་གནས། निवासस्थान ।

habituate, གོམས་འདྲིས་བྱེད་བཅུག་པ། अभ्यास कराना।

hacksaw, སོག་ལེ། ཟངས་ལྕགས་སོགས་གྲེག་པའི་སོག་ལེ། धातु काटने की आरी।

hades, བར་དོའི་གནས། पाताल ।

haggle, རིན་གོང་ལ་ཅེག་ཅེག་བྱེད་པ། मोल-चाल करना, झंझट करना।

hail, སེར་བ། (སེ་ར།) शिलावृष्टि, ओला।

hair, སྐྲ། སྤུ། བ་སྤུ། बाल, रोवाँ।

half, ཕྱེད་ཀ། आधा।

hall, ཚོགས་ཁང་། འདུ་ཁང་། भेंट करने का बड़ा कमरा, विशाल कक्ष।

hallow, དག་པར་བྱེད་པ། དམ་པར་བྱེད་པ पवित्र करना, पूजना।

halo, འོད་སྐོར། འཇའ་གུར། प्रभामण्डल।

halt, སྡོད་པ། ཞུགས། ठमकना, रूकना।

halter, མཐུར་འགོ། बागडोर।

halve, ཕྱེས་བགོས་རྒྱབ་པ། ཕྱེད་ཀ་བགོ་བ། आधा करना।

hammer, ཐོ་བ། हथौरा, मारतोल।

hamper, བར་ཆད་གཏོང་བ། ལམ་སོགས་འགག་པ། སྒོ་པོ། ཅེལ་པོ། बाधा देना, रोकना बांस की बड़ी पटारी।

hand, ལག་པ། (ཕྱག) हाथ ।

hand-bill, ཙ་ཆོག་ཤོག་ལྷེ། विज्ञापन-पत्र, पर्चा ।

handcuffs, ལག་ལྕགས། हथकड़ी ।

handful, སྤར་མོ་གང་། སྤར་གང་། मुठ्ठी भर ।

handicap, སྐབས་མི་བདེ་བ། བར་ཆད་བྱུང་བ། असुविधा या विघ्न डालना ।

handicraft, བཟོ་ལས། ལག་ཤེས། हस्तशिल्प, शिल्प का व्यवसाय ।

handkerchief, སྣབས་འཕྱིས། दस्ती, रूमाल ।

handle, འཆང་བ། ཡུ་བ། पकड़ना, प्रबंध करना मूठ, मुठिया ।

handloom, ཐག་ཁྲི། हाथ से चलाने का करघा ।

handsome, མཛེས་པོ། སྙིང་འཇེབས་པོ། सुन्दर, उत्तम ।

handwriting, བྲིས་མ། ཡིག་གཟུགས། ལག་བྲིས हस्तलेख, लिखावट ।

hang, དཔྱང་པ། लटकाना ।

hanker, སེམས་ཆགས་པ། उत्कण्ठा करना, लालसा करना ।

happen, བྱུང་བ། आ पड़ना, बीतना ।

happening, གནས་ཚུལ། བྱུང་ཚུལ། अवसर, घटना ।

happy, དགའ་སྐྱིད། सुखी, आनन्दित, भाग्यवान ।
harbour, གྲུ་ཁ། बन्दरगाह ।
hard, དཀའ་ལས་ཁག་པོ། གྱོང་པོ། कठीन, कठोर
harden, མཁྲེགས་པོར་གཏོང་བ། कड़ा करना ।
hardly དཀའ་མོར། कठिनता से ।
hardship, དཀའ་ལས། སྡུག་བསྔལ། འཚེ་བ། མནར་བ། शारीरिक क्लेश ।
hare, རི་བོང་། शशक, खराह, खरगोश ।
harm, གནོད་སྐྱོན། हानि, कष्ट ।
harmful, གནོད་འགལ་ཅན། हानिकारक ।
harmless, གནད་མེད། སྐྱོན་མེད། निर्दोष ।
harmonious, གོ་རིམས་སྒྲིག་པོ། མཐུན་པོ། དབྱངས་སྙན་པོ། सुडौल, ऐक्यपूर्ण, मधुर, सुस्वर, समस्वर ।
harmonium, སྒྲ་སྙན་གྱི་རིགས་ཤིག हारमोन्यिम बाजा ।
harmony, ཚིག་སྒྲིལ། ཞི་བདེ། སྒྲ་དབྱངས་མཚུངས་པོ། མཐུན་པ། एकता, शान्ती, स्वर का मेल ।
harsh, རྩུབ་པོ། གྱོང་པོ། कठोर, निर्दय ।

harvest, ལོ་ཏོག། སྟོན་ཐོག कृषि-फल, उपज़ाव।

haste, བྲེལ་འཚབ། བྲུགས་བྲེལ། *h.* शीघ्रता।

hasten, བྲེལ་འཚབ་བྱེད་པ། བྲུགས་བྲེལ་གཏོང་བ། *h.* शीघ्रता करना या कराना।

hastily, བྲེལ་ཇེང་ཅན། མགྱོགས་པོར། जल्दी से।

hat, ཞྭ་མོ། དབུ་ཞྭ། *h.* टोपी।

hatch, སྒོ་ང་བསྐྱལ་བ། བྱ་མོ་སྒོ་ངའི་ཁར་གནས་པ། अंडे से बच्चा निकालना।

hate, ཞེ་ཁྲེལ་བ། སྡང་བ། घृणा करना।

haunted, འདྲེ་ཞུགས་པ། प्रेतबाधित।

have, ཡོད་པ། पाना, वश में रखना।

haven, གྲུ་ཁ། སྐྱབས་ཡུལ། སྐྱབས་གནས། बन्दरगाह, शरणस्थान।

hawk, ཁྲ། बाज पक्षी।

hawk-eyed, མིག་གསལ་པོ། མིག་རྣོ་པོ། सूक्ष्म दृष्टिवाला।

hay, རྩྭ་སྐམ་པོ། सूखी घास।

he, ཁོ། ཁོང་། *h.* वह पुरूष।

head, མགོ། དབུ། *h.* मस्तिष्क।

headache, མགོ་ན་བ། सिर की पीड़ा।

heading, འགོ་བརྗོད། འགོ་ཡིག शीर्षक ।
headmaster, དགེ་རྒན་ཆེན་མོ།
प्रधानाध्यापक ।
headquarters, སྤྱི་ཁྱབ་ལས་ཁུངས། प्रधान
केन्द्र या कार्यालय ।
heal, བསོས་པ། ནད་བསོས་པ། घाव भरना ।
health, འཕྲོད་རྟེན། གཟུགས་ཁམས། ནད་མེད།
स्वास्थ्य, आरोग्य ।
healthy, ཁམས་བཟང་པོ། ནད་མེད།
རང་གནས། आरोग्य, स्वास्थ्य ।
heap, སྤུངས། ཕུང་པོ། समुदाय, ढेर ।
hear, ཐོས་པ། ཉན་པ། सुनना, ध्यान देना ।
hearsay, འཕོར་གཏམ། ཟུར་གཏམ། चर्चा,
गप्पा ।
heart, སྙིང་། हृदय ।
heart-felt, དངོས་གནས་དྲང་གནས། བཅོས་
མེད། ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད། सच्चा, हार्दिक,
आंतरिक ।
hearty ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད། निष्कपट, स्नेहपूर्ण ।
heat, ཚ་བ། वेग, ताप ।
heathen, རྒྱུ་འདྲུར་བསྟེན་བཀུར་བྱ་མཁན།
ལྷ་སྒྲུང་བརྟེན་མཁན། ... मूर्ति पूजक ।

heaven, མཐོ་རིས། ནམ་མཁའ། བདེ་རས།
स्वर्ग, आकाश ।
heavy, ལྗིད་པོ། भारी ।
hebrew, ཡ་ཧུ་ད་པའི་མི་རིགས་སམ་ཡུལ་དེའི་སྐད་ཡིག यहूदी, यहूदी भाषा ।
hedge; ར་བ། बाड़ा ।
heel, རྐང་མཐིལ། एड़ी ।
height, མཐོ་དམན། ऊँचाई ।
heir, བརྒྱུད་འཛིན། उत्तराधिकारी,
अंशभागी ।
hell-cat, མིག་སེར་མ། ईर्ष्यालु स्त्री ।
help, རོགས་རམ། सहायता ।
helpful ཕན་ཐོག་ཅན། उपयोगी ।
helpless, སྐྱབས་མེད། ཐབས་མེད། མགོན་མེད།
निराश्रय ।
hem, མཐའ་ལྷུགས། འཚེམ་སྐེ། मगजी, गोंट ।
hemisphere; འཁོར་འཁྱིལ་ཕྱེད་ཀ
गोलार्द्ध, अर्द्धगोल ।
hen, བྱ་མོ། मुर्गी ।
hence, འདི་ནས་ཕར་ལ། སྔོན་ཕྱིན། ད་ཕན།
यहाँ से, अब से ।
henceforth, ཕྱིན་ཆད། ད་ནས་བཟུང་། अब
से ।

hencoop, བྱ་ཚང་། मुर्गी बन्द करने का पिंजड़ा।

her, མོ་ལ། མའི། उस स्त्री का।

herald, ཁྱབ་སྒྲགས་བྱེད་མཁན། ཁྱབ་སྒྲགས། घोषना करने वाला, घोषना।

herb, རྩི་སྨན། རྩ་སྨན། जड़ी-बूटी, औषधी।

herd, ཕྱུགས་ཁྱུ། पशु-समूह।

herdsman, ཕྱུགས་བརྫི། चरवाहा, गड़ेरिया।

here, འདིར། འདི་ན། यहाँ।

hereafter, རྗེས་སུ། མ་འོངས་པ་ན། भविस्यमें।

hereby, འདི་ལྟར། ཐབས་འདི་ཡིས། इस रीति से।

heredity, ཕ་མའི་གཤིས་ཀ རྒྱུད་གཤིས། वंश-परम्परा से संतति में जाने वाले गुण, वंश-परम्परा।

herewith, འདི་དང་མཉམ་དུ། इस के साथ।

heritage, ཕ་གཞིས། पैतृक, सम्पत्ति।

hermit, རི་ཁྲོད་པ། རྣལ་འབྱོར་པ། སྒོམ་ཆེན། तपस्वी, संन्यासी।

hermitage, མཚམས་ཁང་། आश्राम, कुटी।

hero, དཔའ་བོ། बीर, शूरवीर।

heroine, དཔའ་མོ། वीराङ्गना।

heroism, དཔའ་ཅན། སྙིང་སྟོབས། वीरता।
herself, མོ་རང་། स्वयं स्त्रीका।
hesitate, ཐེ་ཚོམ་ཟ་བ། གདོན་ཟ་བ།
हिच-किचाना, सन्देह करना।
hesitation, ཐེ་ཚོམ། सन्देह।
heterodox, ཆད་ལྟ་བ། ཆོས་མིན།
धर्मबिरुद्ध।
hiccup, གཡིགས་བུ་རྒྱབ་པ། हिचकी लेना।
hide, སྦེད་པ། སྦ་བ། छिपाना।
high, མཐོ་པོ། ऊँचा।
highway, རྒྱ་ལམ། ལམ་ཆེན། གཞུང་ལམ།
प्रधान मार्ग, बडो सड़क।
highwayman, ཇག་པ། ཀུན་ཇག डाकू,
लुटेरा।
hill, རི། སྒང་། पहाड़।
hillock, སྒང་། སྒང་འབུར། छोटी पहाड़ी।
him, ཁོ་ལ། ཁོང་ལ། *h*. उस पुरूषको।
himself ཁོ་རང་། ཁོང་རང་། *h*. वह स्वयं।
hinder, བཀག་པ། བར་ཆད་གཏོང་བ། रोकना,
विघ्न डालना।
hindrance, བར་ཆད། བཀག་ཆ། बाधा, बिघ्न,
रूकावट।

hint, ལག་བརྡའམ་མིག་བརྡ་ཤགས། ཕན་པའི་བསླབ་བྱ། བརྡ་སྟོན་པ། संकेत, सहायक प्रस्ताव या सूचना, संकेत करना ।

hip, དཔྱི་མགོ། कमर, कुल्ह ।

hire, གླ་པ། གླ་སྤྲད་ནས་བཞག་པ། किराय पर रखना ।

his, ཁོའི། ཁོང་གི། *h.* उस मनुष्यका ।

historian, རྒྱལ་རབས་རྩོམ་མཁན། इतिहास-लेखक, इतिहासकार ।

historical, རྒྱལ་རབས་ནང་གི། ऐतिहासिक ।

history, རྒྱལ་རབས། (རྣམ་ཐར) इतिहास, प्राचिन कथा ।

hit, རྡུང་བ། ཞུ་བ། འཕོག་པ། मारना, टकराना ।

hither, འདིར། ཚུར། यहाँ, इधर ।

hitherto, སྔར་ཕན། ད་བར་དུ། अब तक ।

hive, སྦྲང་ཚང་། मधुमक्खी का छत्ता ।

hobby, དད་ལས། मौज, लहर ।

hockey, དབྱུག་པའི་རྩེད་མོ། हकी का खेल ।

hog, ཕག་པ། सुअर ।

hoist, འཕྱར་བ། སྒྲེང་བ། ऊठाना, ऊँचा करना ।

hold, བཟུང་བ། འཛིན་པ། पकड़ना, धरना।
hole, དོང་། ཨི་ཁུང་། छेद, छिद्र।
hole and corner, གསང་བ། སྦས་གསང་། གསང་གཏམ། गुप्त बात, रहस्य।
holiday, དུས་ཆེན་གྱི་ཉིན། དགོངས་སེང་། छुट्टी का दिन, त्योहार का दिन।
hollow, ཁོག་སྟོང་། ཁོང་སེང་། ས་དོང་། गड्ढा, रिक्तस्थान।
holy, དམ་པ། ཆོས་ལྡན། पवित्र, धार्मिक।
homage, གུས་བཏུད། གུས་བཀུར། आदर, प्रभुभक्ति।
home, ཁང་པ། གཟིམ་ཁང་། *h.* ནང་། ཕ་ཡུལ། འཁྲུངས་ཡུལ། *h.* घर, जन्मस्थान।
honest, དྲང་པོ། བདེན་པ། ईमानदार, सत्य।
honesty, དྲང་པོ། བློ་གཏེར་ཅན། ईमानदारी, सत्यता।
honey, སྦྲང་རྩི། मधु, शहद।
honeycomb, སྦྲང་ཚང་། मधुकोष का छत्ता।
honeymoon, ཆང་སའི་རྗེས་སུ་སྐྱིད་གནས་སུ་འགྲོ་བ། विवाह के बाद दम्पत्तिका उत्सवकाल।

 / quality

honorary, གླ་ཕོགས་མེད་པར་ཞབས་འདེགས་ཞུ་བ། बिना शुल्क का, अवैतनिक ।

honour, གུས་བཀུར། དཔལ་ལྡན། སྙན་གྲགས། सत्कार, श्री, कीति ।

honourable, མཚན་སྙན་ལྡན་པ། བཀུར་འོས་པ། प्रतिष्ठित, माननीय ।

hoof, རྨིག་པ། खुर ।

hook, ལྕགས་ཀྱུ། कुलावा, काँटा ।

hope, རེ་བ། རེ་འདུན། आशा ।

hopeful, རེ་བ་ཅན། आशाजनक ।

hopeless, རེ་བ་མེད་པ། आशाहीन, निराश ।

horizon, གནམ་སའི་མཚམས། སུ་འཕྲད། क्षितिज, परिधि ।

horn, རྭ་ཅོ། सींग, भोंपा ।

horrible, ཡ་ང་པོ། འཇིགས་སུ་རུང་བ། འཇིགས་སྐྲག भयंकर ।

horrity, འཇིགས་སྐྲག་བསྐྱེལ་བ། डराना ।

horror, དངངས་སྐྲག འཇིགས་སྐྲག་ཆེན་པོ། अत्यन्त भय ।

horse, རྟ། ཆིབས་པ། *h*. घोड़ा ।

horse-power, ཆུ་ཚོད་གཅིག་ལ་སྐར་མ་དྲུག་ཅུ་ཐམ་པའམ་སྐར་ཆ་གསུམ་བརྒྱ་དྲུག་ཅུ་ཡོད། རྟ་ཤུགས་གཅིག་ལ་ཤེར་ཉིས་བརྒྱ་བདུན་ཅུ་དོན་པཱའི་ལྗིད་ཚད་ལྡན་པའི་སྐར་མའི་འཁོར་ཆུང་གཅིག་ལ་ཕྲུཊ་གཅིག་ཡར་འདེགས་ཐུབ་པའི་འཁོར་ལོའི་ནུས་ཤུགས།
यंत्र की वह शक्ति जिसके द्वारा 250 पाउण्ड का भार एक सेकेण्ड में एक फुट उठ सके।

horseshoe. རྨིག་ལྕགས། घोड़े की नाल।

hospital, སྨན་ཁང་། आरोग्यशाला, चिकित्सालय।

hospitality, མགྲོན་པོར་སྙེ་ལེན་པ། अतिथि सत्कार।

host, གནས་པོ། यजमान, अतिथिका सत्कार करने वाला।

hostage. ཁ་ཁུག ཁག་ཐེག शरीर बन्धक, जामिन।

hostel, སློབ་ཕྲུག་སྡོད་ཁང་། छात्रवास।

hostile, རྒྱབ་འགལ། དགྲ། विरुद्ध, लड़ाका।

hostility, དགྲར་འཛིན་པ། དམག་ལས། शत्रुता, युद्ध के कार्य।

hot, ཚ་པོ། गरम।
hotel, ཟ་ཁང་། भोजनालय।
hot-tempered, ཁྲུང་ལང་པོ། སྣ་ཐུང་ཐུང་། क्रोधी।
hour, ཆུ་ཚོད། དུས་ཚོད། घंटा, समय।
house, ཁྱིམ། ཁང་པ། གཟིམ་ཁང་། *h.* སྡོད་གནས། घर, मकान।
household, ཁྱིམ་འཛིན། ནང་མི། कुटुम्ब।
housekeeper, ཁྱིམ་བདག गृहस्वामी।
housewife, ནང་གི་ཨ་མ། ནང་མ། གནས་མོ། गृहिनी।
how, ཇི་ལྟར། གང་འདྲ། किस प्रकार से, कैसे।
however, ཡིན་ནའང་། तो भी।
howsever, ཇི་ལྟར་ནའང་། དེ་ལྟར་ནའང་། यद्यपि।
hug, འཁྱུད་པ། སྦྲར་བ། आलिंगन करना।
huge, ཧ་ཅང་ཆེན་པོ། बहुत बड़ा, विशाल।
human, མིའི་རིགས། मनुष्य-जाति संबंधी।
hnmanity, མིའི་འདུ་ཤེས། འགྲོ་བ་མིའི་རིགས། मनुष्यत्व।
humble, ཞུམ་ཆུང་། སེམས་ཆུང་། नम्र, बिनीत।

humour, བཞད་གྲོ་པོ། हास्य।
hunch-backed, སྒུར་པོ། སྒོད་སྒུར། कुवड़ा।
hundred, བརྒྱ་ཐམ་པ། सौ।
hunger, གྲོད་པ་ལྟོགས་པ། भूख।
hungry, ལྟོགས་པ། भूखा।
hunt, ཁྱི་ར་རྒྱབ་པ། शिकार करना।
hunter, རྔོན་པ། ཁྱི་ར་བ། शिकारी
hurricane, རླུང་དམར་རམ་རླུང་ནག
རླུང་འཚུབ། प्रचण्ड वायु।
hurriedly, མགྱོགས་པོ་བྱས་ནས། शीघ्रता से।
hurry, བྲེལ་ཟེར། བྲེལ་བ། སྤུར་དུ་བྱེད་པ།
शीघ्रता, जल्दी करना।
hurt, མས་སྐྱོན་ཤོར་བ། མས་པ། कष्ट देना,
घायल करना।
husband, ཁྱོ་ག पति।
husband-man ཞིང་ནམ་པ། ཞིང་པ། किसान;
खेतिहर।
husbandry, ཞིང་ལས། སོ་ནམ། कृषि, खेती।
husk, འབྲུ་སྦུབ། ཤུག་མ། छिलका, भूसी।
hut, ཁང་ཆུང་། ཅ་ཁང་། སྤྱིལ་བུ། कुटी,
झोपड़ी।

hydrogen, ཆུའི་རླུང་། ཡངས་པ་ལས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་ཡང་བའི་རླུང་། सबसे हल्का वायुरूप तत्व।

hydrometer, འོ་མ་དང་སྨུམ་སོགས་ཀྱི་གར་ཡོད་བརྟ་བའི་འཕྲུལ་འཁོར། तरल पदार्थों का घनत्व नापने का यंत्र।

hygiene, གཙང་སྦྲ། འབྱུང་ཁམས་བདེ་བའི་མཚན་རིག आरोग्यशास्त्र।

hymn, མགུར་མ། ལྷ་དབྱངས། ईश्वर-स्तुति।

hyphen, བར་ཚེག ཚིག་དབྱེའི་རྟགས། वह चिन्ह जो शब्दों या शब्द खण्डों के बिचमें प्रयुक्त होता है।

hypocrisy, ཁ་ཚོས་ཅན། कपट, पाखंड।

I

I, ང་། ང་རང་། བདག ཁྱེད་རང་། मैं।

ice, འཁྱགས་པ། बरफ, जमा हुआ पानी।

ice-cream, འཁྱགས་སྤྲི། कुल्फी बरफ़।

icy, གངས་ལྟ་བུའི་གྲང་མོ། बरफ के समान ठण्डा।

idea, བློ་དོན། བསམ་འཆར། རིག་པ། अभिप्राय, बिचार ।

ideal, ཉམས་དག དཔེ་བཟང་། आदर्श, निर्दोष ।

identical, དེ་རང་། དེ་ཧྲ་ཀ། अभिन्न, समान ।

identification, ངོས་འཛིན། ངོ་སྤྲོད་པ། समी-करण, पहिचान ।

identify, ངོ་སྤྲོད་བྱེད་པ། ངོས་འཛིན་པ། ཁུངས་རྒྱུལ་པ། पहिचानना, समान सिद्ध करना ।

identity, དེ་ཀའི་ངོ་བོ། समानता, सारूप्य ।

idiom, དཔེ་གཏམ། वाकशैली, मुहावरा

idiot, གླེན་པ། मूर्ख ।

idle, ལེ་ལོ། आलसी ।

idol, སྐུ་འདྲ། मूर्ति, प्रतिमा ।

idolater, རྟེ་སྐུ་ལ་མཆོད་མཁན། ཕྱི་པ། मूर्तिपूजक ।

if, གལ་སྲིད། ཅི་སྟེ། यदि, जो, मानो ।

ignoble, དམངས་རིགས། अकुलीन, नीच ।

ignorance, རྨོངས་པ། མ་རིག་པ། अज्ञान ।

ignorant, ཤེས་དམན། བློ་རྨོངས་ཅན། अशिक्षित, बिद्‌यहीन, निरक्षर ।

पेमा ...

ignore, སྣང་མེད་དུ་བཞག་པ། ध्यान न देना, उपेक्षा करना।

ill, ན་བ། སྙུང་བ། *h.* अस्वस्थ, रोगी।

ill-blood, དགོན་སེམས། དགྲར་འཛིན་པ། སྡིང་ནད། शत्रुता।

illegal, ཁྲིམས་འགལ། ཚུལ་མེད། न्याय विरुद्ध।

illiterate, ཤེས་ཡོན་མེད་པ། ཡི་གེ་མི་ཤེས་པ། अशिक्षित, निरक्षर।

illness, ནད། སྙུང་གཞི། *h.* अस्वस्थता, रोग।

illogical མཚན་ཉིད་དང་མི་མཐུན་པ། न्याय या तर्क विरूद्ध।

ill-temper ཁོང་ཁྲོ། ཐུགས་ཁྲོ། *h.* क्रोध।

illude, མགོ་བསྐོར་བ། བསླུ་བ། མགོ་བསྐོར་བཏོང་བ། ठगना, धोखा देना।

illume, འོད་གསལ་པོར་བྱེད་པ། སྣང་བར་བྱེད་པ། प्रकाश-युक्त करना।

illumination, སྒྲོན་མེའི་འོད་ཟེར་ཚེམ་ཚེམ། प्रकाश, प्रभा दीपावली।

illusion, འཁྲུལ་སྣང་། སྒྱུ་ཁྲིད། སྙིང་པོ་མེད་པ། माया, छल, अयथार्थ।

illustrate, དཔེ་རིས་ཀྱི་སྒོ་ནས་གོ་དོན་སྟོན་པ། दृष्टान्त देना, चित्र इत्यादि द्वारा समझाना।

illustration, དཔེ། རི་མོ། འདྲ་པར། उदाहरण, दृष्टान्त, चित्र ।

illustrious. འོད་ཆེན་པོ། གྲ་གྲུབ་པོ། བཀྲག་ཆེན། སྙན་གྲགས་ཆེན་པོ། སྙན་གྲགས་ཅན། चमकीला, शानदार, महान, प्रसिद्ध ।

image, སྐུ་འདྲ། मूर्ति ।

imaginary, དམིགས་པ། काल्पनिक ।

imagination, དམིགས་སྣང་། དམིགས་ཡུལ། अनुमान-शक्ति, कल्पना ।

imagine, དམིགས་སྣང་བསྐྱེད་པ། དམིགས་པ་བྱེད་པ། अनुमान करना, कल्पना करना ।

imitate, མིག་འདྲེན་བྱེད་པ། ལད་ཟློས་བྱེད་པ། अनुकरण करना ।

immaterial, མཚོ་མེད། དགོས་པ་མེད་པ། གཟུགས་དབྱིབས་མེད་པ། निराकार, अनावश्यक ।

immature, མ་སྨིན་པ། མ་འཚང་པ། མ་འགྲུབ་པ། कच्चा, अधूरा, अपूर्ण ।

immeasurable, ཚད་གཞལ་དུ་མེད་པ། ཧ་ཅང་ཆེ་བ། མཐའ་ཡས། གྲངས་འདས། अपरिमित, अथाह, बहुत बड़ा ।

immediate, དེ་མ་ཐག ལམ་སང་། མྱུར་དུ། तुरंत, शीघ्र, फौरन ।

immemorable, དྲན་ཡུལ་ལས་འདས་པ། སྔར་སྔ་མོ་ཉིད་ནས། स्मरण के परे ।

immense, ཧ་ཅང་ཆེན་པོ། རྒྱ་ཆེན་པོ། बहुत बड़ा ।

immerge, ཆུ་ལ་འཛུལ་བ། ཆུ་ལ་བཙུག་པ། डूबना, डुबाना ।

immigrant, གཞན་ཡུལ་དུ་སྡོད་མཁན། देशांतर में ज़ाकर बसने वाला ।

immigrate, གཞན་ཡུལ་དུ་གཞིས་ཆགས་པ། देशांतर मे जाकर बसना ।

imminent, རིང་མིན་འབྱུང་རྒྱུ། མྱུར་དུ་འབྱུང་རྒྱུ། शीघ्र होनेवाली ।

immoderate, ཚོད་མེད། अत्यन्त, अपरिमित ।

immodest, ཚུལ་མེད། निर्लज्ज, अशिष्टता ।

immodesty, ངོ་ཚ་མེད་པ། ཁྲེལ་མེད་པ། མ་རབས། निर्लज्जता, अशिष्टता ।

immoral, འཆོལ་པ། སྡིག་ཅན། अनैतिक, पापी ।

immortal, འཆི་མེད་ རྟག་པ། अमर, अनन्त ।

immovable, མི་གཡོ་བ། བརྟན་པོ། अचल, स्थिर, दृढ़ ।

impartial, དྲང་པོ། ཕྱོགས་ཞར་མེད་པ། अपक्षपाती, [illegible] न्यायी ।

impassive, ཀཔ་འགྱུལ་མེད་པ། भावना शून्य, अचेत।
impatience, སྤྲོ་ཐུང་། ངང་ཐུང་། བཟོད་མེད། अधीरता, व्यग्रता।
impeach, སྐྱོན་ཅན་དུ་རྩེས་པ། अभियोग लगाना, दोषी ठहराना।
impenitent, ནོངས་འགྱོད་མི་བྱེད་མཁན། पाप के लिए पछतावा न करने वाला।
imperative, སྐུལ་ཚིག आज्ञार्थक, आदेशक रुप में।
imperceptible, མིག་གིས་མི་ཟིན་པ། ཤིན་དུ་ཕྲ་མོ། अगोचर, न जानने योग्य।
imperial, རྒྱལ་པོའི། གོང་མའི། राज्य अथवा राजाधिराज़ सम्बन्धी।
imperialism, གོང་མའི་རྒྱལ་སྲིད། साम्राज्यवाद, राजाधिराज का शासन।
imperishable, མི་འཇིག་པ། अविनाशी, अनश्वर।
impersonate, ཆས་བརྫུས་བྱེད་པ། वेश बदलना, दूसरे रूप बनाना।
impiety, མི་དགེ། སྡིག་པ། अधर्म, पाप।
impious, མི་དགེ་བ། अधर्मी, पापी।
implement,, ལག་ཆ། བཟོ་བྱེད། हथियार, औज़ार।

implicate, དཀའ་རྙོག་ཏུ་ཚུད་པ། དཀའ་ལས་ཁག་པོར་བྱེད་པ། མ་ཉེས་ཁ་གཡོགས་བྱེད་པ། चक्कर में डालना, अपराध मे फंसाना।

import, ནང་འདྲེན་ཚོང་ཟོག བिदेश का माल देश मे लाना।

important, གལ་གནད་ཆེན་པོ། གལ་ཆེན། प्रभाव या महत्व का, आवश्यक।

importune, ནན་ཏན་དུ་ཞབ་པ། अत्यन्त आग्रह करना, मांगना।

impose, སྐྱེལ་བ། བྱེད་དུ་བཅུག་པ། लगाना, प्रभाव डालना।

imposition, དཔྱ་ཁྲལ། གཞུང་ཁྲལ། གཡོ་སྒྱུ། སློ་ཁྲིད་ कर, लगान, छल।

impossibility, མི་སྲིད་པ། असम्भावना।

impossible, སྲུབ་མི་སྲིད་པ། असम्भव।

imprecate, དམོད་མོ་རྒྱབ་པ། शाप देना, कोसना।

impress, པར་བསྐྲུན་བྱེད་པ། ཐེལ་འཛུག་པ། छापना, मुहर करना।

impression, པར་རིས། རི་མོ། སེམས་ཤུགས་ཐེབས་པ छाप, मन पर पड़ा हुआ प्रभाव, बिचार।

impressive, བློ་ལ་འཇགས་པོ། प्रभावशाली, गम्भीर।

imprint, པར། རི་མོ། छाप।
imprison, བཙོན་དུ་བཅུག་པ། बन्दी करना, बन्द करना।
improbable, ཡོང་མི་སྲིད་པ། འབྱུང་མི་རུང་བ། न होने योग्य, असम्भाव्य।
improper, མི་རུང་བ། མི་འོས་པ། अयोग्य, अनुचित।
impropriety, ཚིག་ངན་ནམ་སྤྱོད་ངན། अनुचित बोली या कार्य।
improve, ལེགས་བཅོས་བྱེད་པ། सुधारना, उन्नति करना।
improvement, ལེགས་བཅོས། ཡར་རྒྱས उन्नति, सुधार।
improvident, ཕུག་མཐའ་མ་མཐོང་བ། अदूरदर्शी।
improvise, གློ་བུར་དུ་རྩོམ་པ། ངེ་མ་ཉིད་དུ་གླིང་བརྗོད་ཤོད་པ ལམ་སང་སྨྲ་གོན་བྱེད་པ། तत्काल गीत बनाना या व्याख्यान देना, तत्काल तैयार करना।
impunity, ཉག་ཉེས་སེལ་བ། ཐུགས་དགོངས་ཡངས་པ། h. दण्ड से मुक्ति, माफी।
impure, མི་གཙང་བ། གཙོག་པ། अशुद्ध, अपवित्र।

in, ནང་ལ། भीतर, अन्दर ।

ins and outs, གསང་བའམ་མངོན་པའི་གནད། गुप्त तथा प्रत्यक्ष बात ।

inability, མི་ནུས་པ། མི་ཐུབ་པ། अयोग्यता ।

inaccurate, ནོར་བ། མ་དག་པ། ཚད་ལྡན་མིན་པ अशुद्ध बेठीक ।

inactive, བྱར་བརྩོན་མེད་པ། ལེ་ལོ་ཅན། निष्क्रिय, आलस्य ।

inanimate, སྲོག་མེད། སྲོག་དང་མི་ལྡན་པ། འཆི་བ། निर्जीव, प्राणहीन, मृत ।

inartificial, རང་བཞིན། བཅོས་མེད། अकृत्रिम, स्वभाविक, प्रकृति

inattention, སྣང་མེད། དྲན་མེད། ध्यानका अभाव, उपेक्षा ।

inattentive, སྣང་མེད་ཅན། སྣང་དག་མི་བྱེད་པ། ध्यान नदेनेवाला, लापरवाह ।

inaudible, མི་གོ་བ། ཉ་བས་མི་ཐེན་པ། न सुनाई पड़नेवाला ।

inauguration, སྒོ་སྤྱི། སྒོ་དབྱེའི་རྟེན་འབྲེལ། प्रतिष्ठापन ।

inauspicious, རྟེན་འབྲེལ་ངན་པ། བཀྲ་མ་ཤིས་པ། अशुभ ।

incapable, མི་འགྲོན་པ། བྱེད་སྟངས་མི་ཤེས་པ། अयोग्य ।

incapacity, མི་འོས་པ། མི་འགྲོན་པ། མི་ཐུབ་པ།
अयोग्यता, अक्षमता ।
incarnate, སྐྱེ་བ་ལེན་པ། སྤྲུལ་པ་བཞེས་པ། *h.*
शरीर धारण करना, अवतार लेना ।
incarnation, སྤྲུལ་པ། སྤྲུལ་སྐུ། अवतार ।
incautious, སྣང་མེད། དགས་ཟོན་མེད་པ།
असावधान ।
incense, བསང་། སྤོས། धूप, सुगन्ध ।
incensory, བསང་ཕོར། སྤོས་ཕར། धूपदानी ।
inception, འགོ་འཛུག། ཐོག་མ། आरम्भ ।
incest, ཐུན་རིགས་ཀྱི་ཁར་ནང་འབྲེལ་ལོག་གཡེམ
निकट सम्बन्धियों के साथ व्यभिचार ।
inch, ཨིན་ཚེ། ཕུ་ཊེ་གཅིག་ལ་ཨིན་ཚེ་བཅུ་གཉིས་
ཡོད། एक फुट का बारहवाँ भाग ।
incident, གནས་ཚུལ། འབྱུང་ཁུངས། घटना,
वृत्तान्त ।
incidental, གློ་བུར་དུ། གལ་ཆེན་མ་ཡིན་པ།
སྣང་ཆུང་། आकस्मिक, अनावश्यक ।
incline, བློ་འགུག་པ། འདོད་པ་བྱེད་པ།
झुकना, झुकाना, इच्छा करना ।
inclose, ཐུམ་རྒྱག་པ། घेरना, बन्द करना ।
include, གྲངས་སུ་བརྩིས་པ། ཁོངས་སུ་བཙུག་པ།
अन्तर्गत करना, मिला लेना ।

income, འབབ་ཡོང་། ཡོང་སྒོ། आय, आमदानी ।

income-tax, ཡོང་འབབ་དཔྱ་ཁྲལ། ཚོང་ཁྲལ། སྒོ་ཁྲལ། आयकर ।

incomparable, འགྲན་ཟླ། ཟླ་མེད། अद्वितीय अतुल्य ।

incomplete, མ་འཚང་བ། अपूर्ण ।

inconsiderate, བློ་མེད། གཟུ་ཕྱམ་ཅན། बिचार-शुन्य ।

inconstant, བློ་མི་བརྟན་པ། चंचल, अस्थिर ।

inconvenient, སྐབས་བདེ་མེད། असुबिधा-जनक ।

incorporate, ཁོངས་སུ་བཙུག་པ། གཅིག་དུ་སྡུད་པ། मिलाना, इकट्ठा करना ।

incorporation, མཐུན་ཚོགས། संसर्ग, मण्डली, सम्मेलन ।

incorrect, མ་དག་པ། असत्य, अशुद्ध ।

increase, གོང་འཕེལ། འཕེལ་སྐྱེད། बृद्धि, उत्पत्ति

incredible, ཡིད་ཆེས་མི་འོས་པ། བློ་འགེལ་མི་ཐུབ་པ། विश्वास न करनेयोग्य, अविश्वासनीय ।

incriminate, སྐྱོན་འཛུག་བྱེད་པ། दोषी ठहराना ।

incurable, མི་ཕན་པ། ཕན་སྐྱེད་མེད་པ། आरोग्य न होनेवाला।

incursion, གློ་བུར་དུ་རྒོལ་བ། यकायक अक्रमण, चढ़ाई।

indecent, མི་འོས་པ། འདྲ་མི་ཆགས་པ། ཁྲམ་པོ་མེད་པ། अयोग्य, अभद्र।

indeed, ངེས་པར། དྲང་བདེན། यथार्थ में, सचमुच।

indefinite, མ་ངེས་པ། ངེས་མེད། अस्थिर, अस्पष्ट, सीमारहित।

indemnify, གུན་མཐུད་བསབ་པ། འཇལ་བ། གྱོང་གུན་གསོ་བ། क्षति पूर्ण करना, चुकाना

indent, མངགས་ཐོ། དངོས་ཐོ། मालका बीजक।

independence, རང་དབང་། स्वतन्त्रता, अपरवशता।

independent, རང་དབང་ཅན། स्वतन्त्र, स्वाधीन।

indescribable, བཤད་དུ་མི་ནུས་པ། མཚོན་དུ་མེད་པ། अस्पष्ट, अवर्णनीय।

indeterminable, ཚ་དཔག་ངེས་པར་མི་ནུས་པ दृढ़ या स्थिर न करने योग्य।

index, དཀར་ཆག चिह्न, सूचोपत्र।

india, རྒྱ་གར། भारतवर्ष।

indian, རྒྱ་གར་བ། भारतीय ।

indicate, སྟོན་པ། མཚོན་པ། प्रगट करना, प्रकाशित करना, सूचित करना ।

indication, སྟོན་ཚུལ། མཚོན་བྱེད། चिह्न, सूचना, लक्षण ।

indict, ཁྲིམས་སར་ནག་ཅན་དུ་རྩིས་པ། ཉེས་སྐྱོན་བརྗོད་པ། न्यायलय के सामने दोषी ठहराना ।

indifferent, སྣང་མེད असावधान ।

indigestible, འཇུ་མ་ནུས་པ། न पचने योग्य ।

indigestion, འཇུ་དཀའ་བ། अजीर्ण, मन्दाग्नि ।

indignity, སྨད་སྨྲ། དམའ་འབེབ། तिरस्कार, उपेक्षा ।

indirect, དྲང་པོ་མ་ཡིན་པ། अप्रत्यक्ष, परोक्ष ।

indispensable, མེད་ཐབས་མེད་པ། परम आवश्यक ।

indisposed, མི་བདེ་བ། ཟ་སྙིང་མི་འདོད་པ། अनिच्छुक, अस्वस्थ ।

indisputable, བརྩོད་མེད། གཏན་ཁེལ། निर्विवाद, निश्चत ।

indistinct, མི་གསལ་བ། अस्पष्ट ।

indistinguishable, སོ་སོར་དབྱེ་བ་བྱེད་མི་ཐུབ་པ། पृथक विचार नकरने योग्य. अविवेच्य

individual, སོ་སོར་སྐྱེ་བོ། ཐ་དད། སོ་སོ། एक व्यक्ति, व्यक्तिगत, अकेला।

indivisible, ཆ་བགོད་བྱེད་མི་ཐུབ་པ། अभाज्य।

indolent, རྩོལ་མེད། ལེ་ལོ་ཅན། आलसो; बिना उद्योग का।

induce, ནན་བསྐུལ་བྱེད་པ། ཡུ་ཚུགས་བྱེད་པ། मनाना, उभाड़ना।

industrial, ཚོང་འབྲེལ། व्यपार सम्बन्धी

industry, འབད་རྩོལ། परिश्रम, व्यवसाय।

ineffective, དོན་མེད། ཕན་མེད། व्यर्थका।

inelegant, མི་མཛེས་པ། འདྲ་མི་ཆགས་པ། अशिष्ट।

inestimable, རིན་ཐང་གཞལ་མེད། अमूल्य, अनर्घ।

inevitable, ཡོང་ངེས་པ། འགོག་ཐབས་མེད་པ། དགོས་གལ་ཅན། अनिवार्य. आवश्यक।

inexcusable, དགོངས་དག་སྒྲོད་མི་ཐུབ་པ། བཟོད་གསོལ་གནང་མི་ཐུབ་པ། *h.* अक्षम्य।

inexhaustible, འཛེག་རྒྱུ་མེད་པ། མཐའ་མེད་པ། नाश न होनेवाला, अनन्त।

inexpensive, ཟས་གྲོན་ཆུང་བ། ཁེ་པོ། सस्ता

inexperience, གོམས་འདྲིས་མེད་པ། ཉམས་མྱོང་མེད་པ། ज्ञान या व्यवहार में अदक्षता, अनुभव शून्यता ।

inexpert. མཁས་པོ་མེད་པ། अनिपुण, अचतुर ।

inexpressible, བརྗོད་དུ་མེད་པ། अकथनीय ।

infency, ཁྱེའུའི་དུས། བྱིས་པའི་དུས། बाल्यावस्था. प्रथम अवस्था ।

infant. ཁྱེའུ་ཆུང་། ཕྲུ་གུ་ཆུང་ཆུང་། बालक, शिशु ।

infantry. གཀང་དམག། पैदल सेना ।

infact. ནད་སོགས་འགོ་བ། छूतका रोग लगना, दूषित करना ।

infection འགོས་ནད། सम्पर्क, स्पर्श रोग ।

infections, འགོས་ནད། रोग फैलाने वाला, संक्रामक ।

inferior, དམའ་བ། ཞན་པ། དམན་པ། नीचा, न्यून, हीन ।

infertile, ས་ཡུད་འཇོམས་པོ་མེད་པའི་ས་གཞི། अनुपजाऊ, ऊसर ।

infidel, ལོག་ལྟ་ཅན། ཆོས་མེད། དད་ལོག་ཅན། नास्तिक, धर्मनिन्दक, अधर्म ।

infinite, མཐའ་མེད་པ། མཐའ་ཡས། अपरिमित, अनन्त।

infinity, མཐའ་ཡས། མཐའ་མེད། अनन्तता।

infirm, མི་བརྟན་པ། སྟོབས་མེད། རྒུད་པོ། दुर्वल, क्षान, रोगी।

inflame, མེ་སྦར་བ། མེ་མཆེད་པ། རྒྱས་པ། जलना, फूल आना।

inflammable, སླ་བར་མེ་འབར་བ། དཔེར་ན་ས་སྣུམ་གྱི་དྭངས་མ་ལྟ་བུ། शीघ्र जलने वाला।

inflate, རླུང་རྒྱངས་པ། वायु से फुलाना।

influence, གོམས་འདྲིས་ནུས་སྟོབས། प्रभाव शक्ति, सामर्थ्य।

influenza, ཚད་རིམས། རིམས་ནད། एक प्रकार का संक्रामक ज्वर।

inform, བཤད་པ། གསལ་བཤད་བྱེད་པ། सूचित करना, बतलाना।

informal, སྲིག་ལམ་དང་མི་མཐུན་པ། आचार विरुद्ध।

information, གནས་ཚུལ། གནས་ཚུལ་གསལ་སྒྲོན། सुचना, समाचार।

infraction, ཁྲིམས་འགལ། उल्लंघन।

infringe, ཁྲིམས་འགལ་བྱེད་པ། उल्लघन करना ।

ingathering, ལོ་ཏོག་བསྡུ་བ། འདུས་ཚོགས། फ़ल-संग्रह, कृषिफल ।

ingenious, ཐབས་ སྤྲོད་མཁས་པ། कल्पनाप्रवीन, चतुर ।

ingenuous, ཁ་ཞེ་མེད་པ། དྲང་པོ། ཡ་རབས། निष्कपट, शुद्ध ।

ingratitude, དྲིན་གཟོ་མེད་པ། དྲིན་ལན་ལོག་པར་འཇལ་བ། कृतघ्नता ।

inhabit, སྡོད་པ། གནས་པ། གདན་ཆག་གནས་པ། གཞིས་ཆགས་པ། निवास करना, बसना ।

inhabitant, ཡུལ་མི། निवासी ।

inhabitation, སྡོད་གནས། ནང་། ཁང་པ། གཟིམ་ཁང་། *h.* घर, निवास, डेरा ।

inhale, དབུགས་རྔུབ་པ། དབུགས་འཐེན་པ། साँस खींचना ।

inherit, ཕ་གཞིས་ཐོབ་པ། पैतृक सम्पत्ति पाना ।

inheritance, ཐོབ་སྐལ། ནོར་སྐལ། पैतृक धन, दाय ।

inhuman, མི་སྤྱོད་མི་མཐུན་པ། མི་གཤིས་དང་མི་མཐུན་པ། अमानुषी, निर्दयी ।

iniquity, ཉེས་སྤྱོད་ སྡིག་པ། अधर्म, पाप।
initial, མིང་ཡིག་ མིང་བརྟགས། किसी व्यक्ति के नामके आदि अक्षर।
inject, སྨན་ཁབ་རྒྱབ་པ། पिचकारी द्वारा शरीरमें औसधी प्रवेस करना।
injection, སྨན་ཁབ་ पिचकारी देने की बिधि।
injure, རྨས་པ། हानी पहुँचाना, पीड़ा देना।
injury, རྨས་སྐྱོན་ཤོར་བ། अपकार, हानि।
injustice, ཁྲིམས་མེད། ཁྲིམས་འགལ། अनीति, अन्याय।
ink, སྣག་ཚ། ཕྱག་སྣག *h.* मसि, रोशनाई।
inland, ཡུལ་སྡེའི་ནང་ཕྱོགས། देश की भीतरी ओर।
inmate, ལྷོ་ཚང་གཅིག་པ། निवासी, दूसरेके साथ रहनेवाला।
inn, མགྲོན་ཁང་། གནས་ཚང་། सराय, धर्मशाला।
inner, ནང་མ། ཕྲུག་མ། अन्तगृह।
innermost, ནང་མའི་ཡང་ནང་མ། ཕྲུག་ཤོས། सबसे भीतरी।
innkeeper, ཟ་ཁང་གི་བདག་པོ། གནས་པོའམ་གནས་མོ། भठियारा

innocent, ཉེས་མེད། སྐྱོན་མེད། निरापराध, निष्कलङ्क।

innovate, ལུགས་སྲོལ་གསར་དུ་འཛུགས་པ། གསར་འཚོལ་བྱེད་པ། नई रीति चलाना, नई खोज करना।

innumerable, གྲངས་ཡས། གྲངས་ལས་འདས་པ། असंख्य, अगणित।

inoffensive, གནོད་མེད། ཉེས་མེད། निरापद, आपत्तिरहित।

inoperative, ལས་སུ་མི་རུང་བ། གོ་མི་ཆོད་པ། अकार्य-साधक।

inopportune, དུས་སྐབས་མཚུངས་མིན། असम-योचित, अयोग्य।

inordinate, ཚད་འགལ། ཚོད་མེད། अत्यन्त, बेहद।

inquire འདྲི་བ། དྲི་ཞིབ་བྱེད་པ། पूछना, जाँचना।

inquiry, འདྲི་བ། ཞིབ་རྟོགས། ཚད་གཅོད། अन्वेषण, परीक्षा।

inroad, དམག་འདྲེན་པ། ཚུར་རྒོལ། आक्रमण, धावा।

inscription, རྡོ་ལ་བརྐོས་པའི་ཡི་གེ། शिलालेख

insect, འབུ། སྲོག་ཆགས་ཕྲ་མོ། कृमि कीड़ा-मकोड़ा, प्राणी।

insecure, བརྟན་པོ་མེད་པ། སྲུང་སྐྱོབས་མེད་པ། अरक्षित।

insensible, ཚོར་མེད། ཚོར་བ་མི་ལྡན་པ། चैतन्य हीन, अचेत।

inside, ནང་ཕྱོགས། ནང་ལ། भीतरी भाग, भीतरमें।

insignificant, སྙིང་ཆུང་ཅན། ཙེས་མཐོང་ཆུང་བ། अनावश्यक, तुच्छ।

insincere, ཁ་གཏེང་མི་མཚུངས་པ། རྫུན། कपटी, झूठा।

insist, ནན་བསྐུལ། दृढ़ता से कहना, हठ करना।

insolate, ཉི་མར་སྐམས་པ། धूप में सुखाना।

inspect, རྟོགས་ཞིབ་བཤ། བལྟ་རྟོགས་བྱེད་པ། जाँचना, निरीक्षण करना।

inspector, བལྟ་རྟོགས་པ། རྟོགས་ཞིབ་བྱེད་མཁན། निरीक्षक।

inspiration, སེམས་ཤུགས། བློ་ངར། प्रेरणा।

inspire. བློ་ངར་སྐྱེད་པ། ཧུར་སྐྱེད་པ། जीवित करना, जगाना, भावना उत्पन्न करना।

inspirit, སྙོ་ཤུགས་བཙུག་པ། དབུགས་འབྱིན་པ། जीवित करना, उत्साहित करना ।

install, གསར་འཛུགས་བྱེད་པ། ཁྲི་འདོན་བྱེད་པ། གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་བ། *h.* उपयोग के लिए रखना, संस्कार करना, अभिषेक करना ।

instalment, མ་དུན་གྱི་ཆ་ཤས་སྤྲོད་པ། ऋणभाग, ऋणांश ।

instance, དཔེ། མིག་སྟོན། གནས་ཚུགས། उदाहरण, संकेत, घटना ।

instantly སྐད་ཅིག་དེ་ཉིད་དུ་ལམ་སང་། དེ་མ་ཐག་ཏུ། तत्काल, तुरन्त ।

instead, ཚབ་ཏུ། स्थान में, बदले में ।

instigate, སྐུད་བསླུལ་བ། ཁོག་པ་བཀྲུངས་པ། प्रेरणा करना, उत्तेजित करना, वहकाना ।

instigation, ཁོག་བཀྲུངས། ངན་ལས་སུ་བསླུལ་བ། སྐུད་བསླུལ། भड़काव, बहकाव ।

institute, འགོ་འཛུགས་པ། སློབ་སྟོན་ཁང་། स्थापित करना, आरम्भ करना, साहित्यिक या वैज्ञानिक संस्था ।

institution, ཡུལ་སྲོལ། ཚོགས་པ། མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ། सभा, समाज, संस्था ।

instruct, སློབ་སྟོན་བྱེད་པ། शिक्षा देना, समझाना ।

instruction, བསླབ་བྱ། སློབ་སྟོན། शिक्षा, आज्ञा।

instructor, སློབ་དཔོན། ཉོབ་སྟོན་བྱེད་མཁན། अध्यापक, शिक्षक।

instrument, ལག་ཆ། ཡོ་བྱད། यन्त्र, साधन।

insubordinate, བཀའ་ལ་མ་ཉེས་མཁན། ཀློག་མཁན། अवज्ञा-कारी, विद्रोही।

insufferable, མི་བཟོད་པ། ཤིན་དུ་ཆེད་པ། असह्य।

insufficient, མ་འདང་པ། མ་ལངས་པ། अपर्याप्त।

insult, དམའ་འབེབས་བྱེད་པ། ཚིག་རྩུབ་སྨྲ་བ། निन्दा करना, अपमानित करना।

insurance, ཁག་ཁུག བीमा, रक्षा।

insure, ངབ་སྐྱེལ་བྱེད་པ། बीमा करना।

intact, མ་རེག་པ། མ་ཉམས་པ། ཡོངས་རྫོགས། अछूता, अस्पृष्ट, पूर्ण।

integrate, གོང་བུར་བསྒྲིལ་བ། རྫིལ་བུར་བཟོ་བ། सम्पूर्ण करना।

intellect, བློ་གྲོས། ཤེས་རིག། बुद्धि, ज्ञान।

intelligent, ཤེས་རིགས་ལྡན་པ། སྤྱང་གྲུང་ལྡན་པ། བློ་གྲོས་ཅན། बुद्धिमान, सुबोध।

intend, འདོད་པ། དམིགས་པ།། इच्छा करना अभिप्राय करना ।

intense, དྲག་པོ། ངར་པོ། प्रचण्ड, तीव्र, अत्यन्त ।

intent, དོན། ལས་དོན། དམིགས་ཡུལ། अभिलाषा, इच्छा, उद्देश्य ।

intention, བློ་འདོད། དམིགས་དོན། अभिप्राय, इरादा ।

intentional, ཆེད་བསྒྲུབས། ཤེས་བཞིན་དུ। ईच्छानुरुप, जानबूझकर ।

intently, འདུན་པ་དྲག་པོས། निष्ठा पूर्वक, सच्चो लगन से ।

intercept, བཀག་པ། བར་ཆད་གཏོང་བ། अवरोध करना, रोकना ।

interchange, རྗེ་ལེན་བྱེད་པ། लेनदेन करना, हेराफेरी करना ।

intercourse, འབྲེལ་བ། འདུན་འབྲེལ། ཆགས་པ་སྤྱོད་པ། अन्योन्य संसग, मेलजोल, संभोग ।

interdepend, ཕན་ཚུན་བརྟེན་གནས་གནས་པ་ परस्पर आश्रयभूत होना ।

interdict, བཀག་འདོམས་བྱེད་པ། निषेध करना, रोकना ।

interest, སྐྱེད་ཁ། ཁེ་ཕན། सूध, लाभ, कल्याण।
interesting, ཡིད་ཁར་འགྲོ་པོ། བློ་ལ་བབ་པོ། चित्तरंजक, सुहावना, आनकदन्या।
interfere, བར་ཆད་བྱེད་པ། བར་དུ་ཞུགས་པ་ बिघ्न डालना, बिरोध करना।
interim, བར་ཕུན། བར་དུ། बीच में, मध्य कालीन।
interior, ནང་ལོགས། भीतरी भाग।
interjection, འདོད་སྒྲ། སྒོ་ཐུར་དུ་འདོན་པའི་སྒྲ། बिस्मयादि-बोधक शब्द।
interlock, འཁྱུད་པ། འཁྲིལ་བ། आलिङ्गन करना, गुथना।
intermediate བར་གྲལ། བར་མ། འབྲིང་པོ། बीचका, मध्यवर्ती।
interminable, མཐའ་མེ་མཐོང་པ། མཐའ་ཆེད། མཐའ་ཡས། अनन्त, असीम, बहुत लम्बा।
intermission, བར་མཚམས། བར་སྐབས། क्षणिक विराम, अवसर।
internal, ནང་མ། སྦུག་མ། आन्तरिक, भीतरी।
international, འཛམ་གླིང་རྒྱལ་སྤྱི། རྒྱལ་སྤྱི། མི་རིགས་སྤྱི་ཡོངས། अन्तर्राष्ट्रीय।
interpret, སྐད་བསྒྱུར་པ། अनुवाद करना, भाष्यकार करना।

interpretation, ཚིག་དོན། སྒྲ་དོན། གོ་དོན། ཞེ་བ་བཀྲོལ། अर्थ, व्याख्या ।

interpreter, སྐད་བསྒྱུར་མཁན། ཁ་པ། अनुवादक, व्याख्या करनेवाला ।

interrogate, འདྲི་བ། प्रश्न पूछना ।

interrupt, བར་དུ་གཅོད་པ། བར་དུ་ཞུགས་པ་. विघ्न डालना, रोकना

interruption, བར་ཆད། विघ्न, रुकावट ।

intersect, ཐིག་གཉིས་སྐེད་བཅད་གཏོང་བ། एक दूसरे को काटना, दो टुकड़े करना ।

interval, བར་མཚམས་བཞག་པ། अन्तर, अवकाश, मध्यान्तर, विराम ।

intervene, བར་ཆད་གཏོང་བ། ཐེ་ཐུབ་བྱེད་པ། बीच में आना, विघ्न डालना, हस्तक्षेप करना ।

interview, མཇལ་འཕྲད། ངོ་མཇལ། समागम, भेट, साक्षातकार ।

intestine, རྒྱུ་མ། ལོང་ཀ། གྲོད་པའི་ལོང་། अंतड़ी, आंत ।

intimate, ངོ་འདྲིས་ཅན། བློ་ཉེ། གསལ་སྟོན་ཞུས་པ། सुपरिचित, सूचित करना ।

intimation, གསལ་བཤད། གནས་ཚུལ། सन्देश सूचना ।

into, ནང་དུ། भीतर में ।

intolerable, བཟོད་དུ་མེད་པ། བསྲན་མི་ཐུབ་པ། असह्य, न सहने योग्य ।

intone, དབྱངས་བཏང་འདྲེན་པ། सुर से बोलना या पढ़ना ।

intoxicate, ར་བཟི་རུ་བཅུག་པ། मदिरा से उन्मत्त करना, मतवाला बनाना ।

intrench, ས་དོང་འབྲུ་པ། खाई बनाना ।

intricate, མགོ་རྙོག་ཅན། དཀྲོལ་དཀའ་བ། असरल, गहन. जटिल ।

introduce, ངོ་སྤྲོད་བྱེད་པ། परिचय कराना ।

introduction, ངོ་སྤྲོད། परिचय ।

introspect, སྔོན་བསམ་ལ་ནན་རྟོགས་བྱེད་པ། अपने बिचारोंका अन्तर्परिक्षण करना ।

intrude, ཐོབ་དབང་མེད་པའི་བཙན་འཛུལ་བྱེད་པ། རྒྱ་ཤུང་བྲན་ཧྲ་བྲུ། घुसपड़ना, बिन अधिकारके प्रवेश करना ।

intrusion, མ་འབོད་པར་ནང་དུ་ཡོང་བ། विना आज्ञा प्रवेश ।

inure, གོམས་འདྲིས་བྱེད་པ། अभ्यास करना ।

invade, བཙན་རྒོལ་བྱེད་པ། ཚུར་རྒོལ་བྱེད་པ། चढ़ाई करना, लंघन करना ।

invalid, ནད་པ། [illegible] अशक्त, रोगी ।

invalidate, ནུས་པ་ཤུགས་བཅག་པ། ནུས་པ་ཉམས་སུ་བརྩུག་པ། शक्ति कमकरना।

invaluable, རིན་ཐང་བྲལ་བ། बहुमूल्य, अनमोल।

invariable, རྟག་ཏུ། བརྟན་དུ། འགྱུར་མེད། नित्य, स्थिर।

invasion, བཙན་འཛུལ། आक्रमन, धावा।

invent, གསར་དུ་སྤྲོས་པ། आविष्कार करना।

invention, གསར་སྤྲོས། आविष्कार।

inventor, གསར་དུ་སྤྲོས་མཁན། आविष्कार करनेवाला।

inverse, ཕྱི་ནང་ལོག་པ། མགོ་མཇུག་བསྒྱུར་བ། उलटा, विपरीत।

invert, ཕྱི་ནང་ལོག་པ། ས་ཕྱོགས་སྒྱུར་བ། उलटना, क्रम बदलना।

invest, ཁེ་གྲན་གཏོང་བ། མ་ཆ་བཞག་པ། लाभ के लिए धन लगाना।

investigate, ཞིབ་དཔྱོད་བྱེད་པ། རྩ་དཔྱོད་བྱེད་པ། अनुसन्धान करना, पता लगाना।

investigation, ཞིབ་དཔྱོད། རྟོགས་ཞིབ། अनुसन्धान, जाँच, खोज।

invigilate, ཡིག་ཚད་ཞུགས་སྐབས་སློབ་ཕྲུག་ཚོར་མིག་བལྟ་བྱེད་པ། परिक्षा मे विद्यार्थियों को निगरानी करना।

invincible, སྒྲུགས་མི་འཁེལ་པ། ཐམ་པར་བྱེད་མི་ནུས་པ། न जीते जाने योग्य, अजेय ।

inviolable, གནོད་མི་ཐུབ་པ། འཇིག་མེད། भ्रष्ट न करने योग्य ।

invisible, མཐོང་རྒྱུ་མེད་པ། अदृश्य ।

invitation, མགྲོན་འབོད། निमन्त्रण, बुलावा ।

invite, མགྲོན་དུ་འབོད་པ། निमन्त्रन देना, बुलाना ।

invoice, འཚོང་ཟོག་བརྫང་ཐོ། बीजक, चलान ।

invoke, ཞུ་བ། སྨོན་ལམ་འདེབས་པ། रक्षा के लिए ईश्वर से स्तुति करना, अभिमन्त्रित करना ।

involve, མགོ་རྙོག་ཏུ་ཚུད་པ། ཕྱོགས་ཅིག་ཏུ་སྦྲེལ་བ། འཁྲུམ་པ། फँसाना, संयुक्त करना, मिलाना, लपेटना ।

inward, ནང་ཕྱོགས། अन्तः स्थ, भीतरी ।

iris, འཇའ་ཚོན། མིག་གི་རྒྱལ་མོ། इन्द्रधनुष, आँख का तारा ।

iron, ལྕགས། དཔུར་དི། लोहा, इस्त्री करनेका लोहा ।

irradiate, འོད་ཟེར་འཕྲོ་བ། འོད་རྒྱབ་པ། चमकना, प्रकाशित करना ।

irrational, ལེགས་ཉེས་ཚོར་མེད། ཤེས་མེད། विवेक रहित, बुद्धिहीन।

irrecoverable, སླར་གསོ་བ་རེ་ཐལ་བ། अप्राप्य, असाध्य।

irregular, རྒྱུན་རྫོལ་དང་མི་མཐུན་པ། ཚུལ་མིན वेडौल, टेढा, मर्यादाहीन।

irreligion, ཆོས་མེད། अधर्म, देवनिन्दा।

irreligious, ཆོས་མེད་ཅན། སྡིག་ཅན། अधर्मी, पापी।

irreparable, བཅོས་ཐབས་མེད་པ། जो सुधारा न जा सके।

irresponsible, ཁག་མེད། འགན་མེད་པ། अनुत्तरदायी।

irreverence, དད་གུས་མེད་པ། གུས་ཞབས་མེད་པ། अपमान, अनादर।

irrigate, ཞིང་ལ་ཆུ་ཡུར་འགྲེན་པ། भूमि को जल से सींचना।

irrigation, ཞིང་ཆུ་འདྲེན་ཐབས། सींचाई।

irritable, ཚེ་རེག་ཅན། ཚ་ངར་པོ། शीघ्र क्रुद्ध होनेवाला।

irritate, ཁང་ཁྲོ་སློང་བ། ཁྲོ་ཚ་བཙུག་པ། क्रुद्ध करना, चिढ़ाना, उत्तेजित करना।

is, ཡིན། ཡོད། རེད། འདུག है।

island, གླིང་ཕྲན། མཚོ་གླིང་། द्वीप, टापू।

islet, མཚོ་གླིང་ཆུང་ཆུང་། छोटा टापू।

isolate, སོ་སོར་དབྱེ་བ། གཅིག་པོར་ལོགས་སུ་བཞག་པ། अलग रखना, अलगाना।

issue, ཐོན་པ། འབྱུང་བ། བུ་ཕྲུག निकलना, बहना, प्रकाशित होना, सन्तति।

it, འདི། དེར། यह, वह।

italian, ཨི་ཏ་ལའི་ཡུལ་གྱི་མི་འམ་སྐད་ཡིག इटली देश बासी या इसकी भाषा।

itch, ཟ། གཡའ་བ། खाज, खुजली।

item, དངོས་པའི་གྲངས། སྐོར། बिषय, बस्तु, मद।

itself, དེ་ཀ། དེ་རང་། དེ་ཉིད། स्वयं उसका।

ivory, བ་སོ། हाथी दांत, हाथी दांत का बना हुआ।

J

jack-boots, ལྷམ་ཕུ་རིང་། घुटने तक के जूते।

jackal, ཁྲེ་སྤྱང་། ཅེ་སྤྱང་། सियार।

jacket, སྟོད་གོས། मिरजाई, बंडी, बाहरी ढपना।

jail, བཙོན་ཁང་། बन्दीगृह, कैदखाना।

jailer, བཙོན་པའི་དོ་དམ་པ། མཚོན་སྲུང་བ། बन्दीगृह का अध्यक्ष, जेलर।

jam, ཤིང་འབྲས་ཀྱི་དངས་མ་ལས་བཟོས་པའི་ མངར་ཟས། मीठा अचार।

janitor, སྒོ་སྲུང་བ། द्वारपाल।

january, ཕྱི་ཟླ་དང་པོ། अंगेजी बर्ष का पहिला महीना, जनवरी।

japan, རི་པེན་གྱི་ཡུལ། जापान देश।

jar, ཛ་བུམ། ཤེལ་བུམ། मिटटी या कांचका बड़ा पात्र।

jasmine, མེ་ཏོག་ཀུན་ད། चमेली, बेला

javelin, མདུང་། भाला, बरछी।

jaw, འགྲམ་པ། जबड़ा।

jealous, ཕྲག་དོག་ཅན། མིག་སེར་ཅན། ईर्ष्यालु, डाह करने वाला।

jealously, ཕྲག་དོག་གིས། ईर्ष्या, से ।
jealousy, མིག་སེར། ཆགས་སྡང་། ཕྲག་དོག། डाह ।
jean, ཛིན་ཞེས་པའི་རས་གོས། जीन नामक कपड़ा ।
jenny, སྐུད་པ་འཁལ་བྱེད་ཀྱི་ཕང་འཁོར། सूत कातने का चर्खा ।
jerk, འཕར་འཕར་བྱེད་པ། धक्का, झटका ।
jersy, བལ་གྱིས་སློས་པའི་སྟོད་ཐུང་། शरीर में चिपकी हुई ऊनी बंडी ।
jest, ཁ་ལས་བཤད་པ། हँसी, ठट्ट, हँसी करना ।
jesus, སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ། ईसा मसीह ।
jew, ཡ་ཧུ་ད་པ། यहुदी जाति का मनुष्य ।
jewel, ནོར་བུའི་ཕྲེ་བྲག་རིན་ཆེན། मणि, रत्न ।
jeweller, ཕ་བཟོ་པ། जोहरी ।
jewellery, རིན་ཆེན་གྱུན་ཆ། जवाहिरात ।
job, ལས་ཀ། सामान्य या छोटा काम ।
jocky, རྟ་ཞོན་པ། རྟ་ལྷུག་པ། घुड़दौड़ का सवार ।
join, མཐུད་པ། སྒྲིག་པ། འབྲེལ་བ། मिलाना, साटना, साथ होना ।

joiner, ཤིང་བཟོ་པ། बढ़ई ।

joint, མཐུད་མཚམས། ཚིགས། जोड़ ।

joke, ཁ་ལབ་བཤད་པ། हँसी ठट्टा करना ।

joker, ཀོད་བྲོ་སྤྱོང་མཁན། བསྟན་བཤིག་སྤྱོང་མི། ठिठोलिया. मसखरा ।

jolly, དགའ་པོ། སྐྱིད་པོ། बिनोदी, रसिक ।

jot, མིག་གིས་འཛིན་མི་ཐུབ་པའི་རྡུལ་ཕྲན། कण, अति सूक्षम परिमाण या मात्रा ।

journal, ཉིན་རེའི་གསར་ཤོག दैनिक पत्र ।

journalist གསར་བསྒྱུར་པར་འགྲེམས་བྱེད་མཁན། समाचार का सम्पादक ।

journey, འགྲུལ། ཕྱོགས་བྱོན། देश-भ्रमण, यात्रा ।

journeyman, ཉིན་ལས་པ། ལས་མི། दैनिक वृति पर काम करनेवाला ।

joust, རྟ་ཐོག་ནས་འཛིང་པ། རྟ་དམག་རྒྱབ་པ། घोड़े पर सवारहोकर लड़ना ।

joy, དགའ་སྐྱིད། དགའ་ཚོར། आनन्द, हर्ष ।

joyful, དགའ་ཚོར་ཆེན་པོ། आनन्दपूर्ण, हर्षित ।

jubilee, ལོ་ལྔ་བཅུ་འཁོར་མཚམས་གཟུང་བའི་དུས་སྟོན། पचास बर्ष पर मनाया जानेवाला उत्सव ।

judge. ཁྲིམས་བདག ཁྲིམས་དཔོན། ཁྲིམས་གཅོད་བྱེད་པ། न्या करना । यन्यायाधीश, जज

judgement, ཁྲིམས་ཀྱི་དཔྱད་མཚམས་གཏོང་བ། न्यायाधीश का निर्णय, आज्ञा अनुमान ।

judicial, ཁྲིམས་སྐོར་གྱི། ཁྲིམས་ཀྱི། न्यायालय सम्बन्धी ।

jug, ཆུ་སྣོད། ཆུ་ཟུམ། जलपात्र, घड़ा ।

juggle, སྒྱུ་མ་རྩེ་བ། नजर बन्दी का खेल करना ।

juice, ཁུ་བ། रस, अर्क ।

july, ཕྱི་ཟླ་བདུན་པ། अंग्रेजी बर्ष का सातवाँ महीना, जुलाई ।

jump, མཆོང་བ། མཆོང་རྒྱབ་པ། कूदना, उछलना ।

junction, མཐུད་མཚམས། ལམ་མདོ། संगम, सन्धि ।

june, ཕྱི་ཟླ་དྲུག་པ། अंग्रेजी बर्ष का छठा महीना, जून ।

jungle, ཤིང་ནགས། ནགས་ཚལ། जंगल, बन ।

junior, གཞོན་པ། དམའ་རིམ། आयु या पद मे छोटा ।

jurisdiction, ཁྲིམས་སའི་མངའ་ཁོག न्याय प्रभुत्व, अधिकार ।

jurist, ཁྲིམས་ཡིག་ལ་མཁས་པ། बिधि में कुशल ।

jury, ཁྲིམས་དཔྱད་ཞིབ་དཔྱོད་སྐྱན་ཚོགས། जूरी, पंच ।

just, བདེན་པ། དྲང་པོ། འོས་པོ། सच्चा, यथार्थ, उचित ।

justice, ཁྲིམས་དྲང་པོ། न्याय, सत्यता, अपक्षपात ।

justifiable, བདེན་པ་སྒྲོང་དུ་ཡོད་པ། ཁག་མེད་ཅེས་པ་ལྟ་བུ། क्षमा करने योग्य, न्यायोचित

justify, ཉེས་སྐྱོན་མེད་པར་བརྗོད་པ། निर्दोष बतलाना, उचित कारण बतलाना ।

jute, སོ་མ་ར་ཙ། जूट, पटुआ ।

K

kaleidoscopic, བརྟན་པོ་མེ་གནས་པ། གཏན་དུ་སྒྱུར་བ། सर्वदा बदलनेवाला।

keen, ཞེ་ནས། གཏིང་ནས། चोखा, उत्कट, उत्सुक ।

keep, ཉར་བ། བདག་ཉར་བྱེད་པ། ཐུགས་གཅིག་གནང་བ། *h*. सुरक्षित रखना, रखना ।

keeper, སྲུང་མཁན། रखनेवाला, रक्षक ।

keepsake, དྲན་རྟེན། स्मरण, रखने के लिये चिन्ह ।

kerchief, མགོ་རས། སྐེ་རས། ཁ་དཀྲིས། गर्दन पर लपेटने या सिर पर बाँधने का रूमाल।

kerosene, ས་སྣུམ། स्वच्छ किया हुआ मिट्टी का तेल।

kettle, ཁོག་ཧྲེར། देकची, पतीली, केतली।

key, ལྡེ་མིག། चाबी, कुंजी।

kick, རྡོག་རྒྱག་ཞུས་པ། लात मारना, पैर झटकारना।

kid, རེའུ། རེ་གུ། ར་ཕྲུག། बकरी का बच्चा।

kidnap, མི་ཀུན་རྒྱབ་པ། चोरी से किसी मनुष्य को भगा ले जाना।

kidney, ཨས་རོལ་མཁལ་རོལ། མཁལ་མ། गुर्दा।

kill, གསོད་པ། སྲོག་གཅོད་དེད་པ། मार डालना; नष्ट करना।

kin, ཉེ་བ། གཉེན། सम्बन्धी, नातेदार।

kind, སྙིང་རྗེ། བྱམས་སྙིང་། རིགས། दयालू, जाती।

kindergarten, བྱིས་པའི་སློབ་གསོ་ཁང་། ཆེད་འཛིན་འི་སྣ་ནས་ཡོན་ཏན་སློབ་ཐབས། चित्र खिलौने, खेल इत्यादि द्वारा बचचो को शिक्षा देने का स्कूल।

kindle, མེ་རྒྱབ་པ། आग सुलगाना, प्रज्वलित करना ।
kindred, ཉེ་དུ། གཉེན། संबंधी ।
kine, བ། བ་ཕྱུགས་ཚོ། गायें।
king, རྒྱལ་པོ། राजा।
kingdom, རྒྱལ་སྲིད། ཆབ་སྲིད། राज्य ।
kinsman, ཉེ་བ། གཉེན་བཤེས། གཉེན་ཚན། नाते-दार, सम्बन्ध ।
kirk, མཆོད་ཁང་། ལྷ་ཁང་། गिरजाघर।
kiss, འོ། ཁ་སྐྱེལ་བ། चूमना, लाड़ करना।
kitchen, ཐབ་ཚང་། གསོལ་ཐབ། रसोइघर, पाक-गृह ।
kite, ཁྲ། ཤོག་བྱ། चोल्ह, पतंग, गुड्डो।
kitten, ཞིམ་ཕྲུག། बिल्ली का बच्चा ।
knead, གྲོ་ཞིབ་བརྫིས་པ། आटा गुँथना या सानना ।
knee, པུས་མོ། घुटना ।
kneel, པུས་མོ་བཙུག་པ། घुटना टेकना ।
knife, གྲི། ཐུག་ཤན། *h·* छुरी, चाकू।
knit, ལྷུས་པ། སྒྲས་པ། बुनना, जोड़ना, मिलाना
knob, འབུར་རྡོག། པོར་རྟོག། गाँठ, कोल मूठ ।
knock, རྡུང་བ། འཐུད་འཛག་རྒྱབ་པ། धक्का देना, खटखटाना ।

knot; མདུད་པ། ཤིང་གཟེར། ཤིང་འཛེར།
गाँठ, गच्छा, वृक्षसंधि ।

know, ཤེས་པ། མཁྱེན་པ། *h.* जानना, समझना, परिचित होना ।

knowingly, ཤུས་ཡོད་བཞིན་དུ། ཤེས་བཞིན་པར། जान बुझकर ।

knowledge, ཡོན་ཏན། ཤེས་བྱ། ཤུ་ཡོན། *h.* ज्ञान, बोध, बिद्या ।

L

label, ཁ་ཡིག ཁ་བྱང་སྦྱར་ཤོག། नाम पत्र या चिप्पी चिपकाना ।

laboratory, སྨན་རྫས་སྦྱོར་སྡེབ་ཁང་། བཟོ་ལས་ཁང་། रसायनगृह, प्रयोगशाला ।

laborious, འབད་པ་ཅན། ངལ་ལས། ངལ་ཅོལ། परिश्रमी, थकानेवाला ।

labour, འབད་ལས། परिश्रम, उद्योग ।

labourer, ལས་མི། གླ་པ། कर्मकार, श्रमिक, मजदूर ।

lac, ལ་ཚ། འབྲུམ་ཁྲག लाह, लाख (संख्य) ।

lace, [illegible] *h.* फीता ।

lack, མེ་ཚང་བ། མ་འདང་བ། कमी होना, चाहाना ।

lactometer, འོ་མ་ལེགས་ཉེས་བརྟག་བྱེད་ཀྱི་ཡོ་བྱད། दूध को शुद्धता जाँचने का एक यन्त्र ।

lad, ཕྲུ་གུ། ཕུ་གུ། बालक, छोकरा ।

ladder, སྐས་འཛེག། ཐེམ་སྐས། सीढ़ी ।

ladle, སྐྱོགས། གཟར་བུ། बड़ा चमचा, करछुल ।

lady, ལྕམ་སྐུ། ཇོ་མོ། སྙིང་ཡགས། कुलस्त्री, भद्र महिला ।

lair, ཚང་། གཅན་གཟན་གྱི་ཚང་། जंगली पशु की माँद ।

lake, མཚོ། झील, सरोवर ।

lamb, ལུ་གུ། ལུག་ཕྲུག། भेड़ का बच्चा, मेमना ।

lame, ཞ་བོ། ཀང་ཀྱོག लंगड़ा ।

lament, མྱ་ངན་བྱེད་པ། སྨྲེ་ངག་འདོན་པ། बिलाप करना, रोना ।

lamentable, མྱ་ངན་ཅན། दुःखी, सोचनीय ।

lamentation, སྨྲེ་ངག बिलाप, रूलाई ।

lamp, ཞུ་མར། གཟིམས་ཞུ། *h.* दीपक ।

lampoon, སྐྱོན་བརྗོད་ཀྱི་ཡི་གེ་བྲིས་པ། निन्दा लेख, आपेक्ष ।

land, ས། གླིང་། ས་གཞི། स्थल, भूमि, पृथ्वी।
landlord, ས་བདག། གཞིས་དཔོན། ज़मींदार, ताल्लुकेदार।
landmark, ས་ཐིག། ས་མཚམས། सीमाचिह्न।
lane, ལམ་ཆུང་། སྲང་ལམ། सँकरी गली।
language, སྐད། भाषा, बोली।
(dead language) སྐད་རྙིང་པ། བརྡ་རྙིང་། प्राचीन भाषा जो अब बोली नहो जाती।
lantern, སྒང་ཞུ། སྒྲོན་མེ། लालटेन, कण्डील।
lap, པང་པ། སྐུ་པང། h. अंचल, गोद।
lap, ལྕེ་ལྡག་རྒྱབ་པ། चाटना।
lard, ཕག་ཚིལ། साफ का हुई सुअर को चर्बी।
larder, གཉེར་ཚང་། भोजन-सामग्री रखनेका कमरा।
large, ཆེན་པོ། बड़ा, विशाल।
lash, རྟ་ལྕགས་ཀྱི་བྲེངས་ལ་ཟེར། चाबुक की मार।
lasso, ཞགས་པ། རྙི། पकड़ने की फन्दा।
last, གནས་པ། འདང་བ། མཐའ་མ། टिकना, अन्तिम।
lasting, ཡུན་ཆེན་པོ། ཕུན་རིང་ཐུབ་པ། स्थायी, देर तक ठहरनेवाला।

latch, སྒོའི་ཨ་ཤང་། སྒོ་གཏན། अगड़ी,
सिटकिनी ।

late, ཕྱི་པོ། འགོར་པོ། बिलम्ब से आया हुआ,
पिछे का ।

late, འདས་པོ། ཚེ་འདས། स्वार्गवासी ।

later, ཕྱིས་སུ། རྗེས་ལ། उत्तर कालका,
बाद को ।

lather, ཡི་ཙེའི་ལྦུ་བ། साबुन का फेन या झाग ।

latitude, ཞེང་དང་ཕྲེད་ཐིག། चोड़ाई, बिस्तार,
अक्षांश ।

latrine, གསང་སྤྱོད། टट्टी, संडास, शौचालय ।

latter, རྗེས་མ། མཇུག་ལ། पिछला ।

laugh, གད་མོ་ཤོར་བ། हँसना, हँसी उड़ाना ।

laughingstock, གད་མོའི་གནས། हँसो का
पात्र

laughter, གད་རྒྱངས་ཅན། हँसो खिलखिलाहट ।

launch, འཕངས་པ། གྲུ་གཟེངས་རྫོགས་ཐོག་མ་
གཏོང་བ། पानी में सरकना या डालना,
फेंकना, चालू करना ।

laundry, གོས་ཁྲུ་ཁང་། कपड़ा धोने का
स्थान ।

lava, མེ་རི་ནས་ཐོན་པའི་ཁྲོ་ཆུ་དང་རྡོ་ཞུན་
ཚ་པོ། ज्वालामुखी पर्वत से निकलनेवाला
निकला हुआ पदार्थ, [illegible] ।

lavatory, འཁྲུད་ཁང་། हाँथ मुँह धोने का स्थान ।

lavish, འཕང་སེམས་མེད་པ། འཕང་མེད། अति-व्ययी, खर्चीला, उड़ाऊ ।

law, ཁྲིམས། བཀའ་ཁྲིམས། *h.* शासन, नियम बिधि ।

lawyer, ཁྲིམས་རྩོད་པ། वकील, मुख्तार ।

lay, བཞག་པ། གཏོང་བ། སྒོ་ང་གཏོང་བ། रखना, लिटाना, अंडा देना ।

layman, མི་སྐྱ། མི་ནག अव्यवसायिक, साधरण व्यक्ति।

lazy, ལེ་ལོ་ཅན། आलसी, अनुद्योगी ।

lead, ཞ་ཉེ། सीसा ।

lead, འགོ་ཁྲིད་བྱེད་པ། དབུ་ཁྲིད་གནང་བ། *h.* मार्ग दिखलाना, अग्रसर होना ।

leader, འགོ་ཁྲིད་པ འགོ་བྱེད། དབུ་ཁྲིད། *h.* मार्ग-दर्शक, अगुवा, नेता ।

leaf, ལོ་མ། འདབ་མ། पत्ता, पत्तो ।

league, ཚོགས་སྡེ། संघटन ।

leak, འཛག་པ། བྲེག་པ་རྒྱུབ་པ། छेद में से टपकाना या चूना ।

lean, ཀྱེས་པ། झुकाना, सहारा देना ।

lean, སྟོབས་མེད། རིད་པོ། दुर्बल ।

leap, མཆོང་རྒྱབ་པ། མཆོང་བ། उछलना, कूदना ।

learn, སློབ་སྦྱོང་བྱེད་པ། बिद्या, बुद्धि या अनुभव प्राप्तकरना ।

learned, མཁས་པ། ཤེས་ཡོན་ཅན། विद्वान ।

leather, ཀོ་བ། चमड़ा ।

leave, དགོངས་ཞུ། བཞག་པ། བོར་བ། विदाई, रहने देना, छोड़ना ।

leaven, ཕབ། སྦྱར་རྩི། खमीर ।

leavings, ཟ་འཕྲོ། ཟས་ལྷག जूठन ।

lecture, གསུང་གླེང་། གསུང་བཤད། व्याख्यान, उपदेश ।

leech, འབྲུ་པད་པེ། ཁྲག་འཐུང་། जोंक ।

left, གཡོན་པ། बायाँ ।

leg, ཀང་པ། ཞབས། *h.* पैर ।

legacy, འདས་པོའི་ཁ་ཆེམས་ལྟར་ཐོབ་པའི་ནོར་སྐལ། मृत्यु-पत्र द्वारा प्राप्तः धन ।

legal, ཁྲིམས་མཐུན། नियामानुसारी ।

legend, རྣམ་ཐར། སྔར་གྱི་གཏམ་རྒྱུད། पौराणिक कथा उपाख्यान ।

legislate, ཁྲིམས་[illegible] [illegible]

leisure, ལོང་། སྐབས་དབལ། अवकाश, सावकाश।
lemon, སྐྱུར་འབྲས། नीबू।
lend, གཡར་བ། གཡར་སྐྱིན་གཏོང་བ། उधार देना, किराये पर देना।
length, རིང་ཐུང་། དཀྱུས། लम्बान, फैलाव।
lengthen, རིང་དུ་གཏོང་བ། बढाना, लम्बा करना।
lengthy, རིང་པོ། རྒྱུས་པོ། लम्बा।
leopard, གཟིག चीता, तेंदुआ।
leper, མཛེ། མཛེ་ནད་ཅན། कुष्ठ रोगी, कोढ़।
leprosy, མཛེ། མཛེ་ནད། कुष्ट, कोढ़।
less, ཉུང་བ། ཉུང་ཉུང་། कम, अल्प।
lesson, ཡིག་རྒྱུགས། སློབ་ཚན། དཔེ་མཚོན། पाठ, शिक्षा, उदाहरण।
let, བྱེད་དུ་བཅུག་པ། བཀའ་གནང་བ། *h.* अनुमति देना, आज्ञा देना, होने देना।
letter, ཡི་གེ། ཡིག་འབྲུ། अक्षर, पत्र, चिट्ठी।
levant, བུ་ལོན་མ་སྤྲད་པར་ཡུལ་བྱོལ་འགྲོ་བ། बिना ऋण चुकाये भाग जाना।
level, ཁོད་སྙོམས་པོ། ཆ་མེ་བ། समतल, सपाट, चौरस।
lexicographer, ཚིག་མཛོད་རྩོམ་མཁན། कोश बनानेवाला।

lair, རྫུན་ལབ་མཁན། असत्य बोलनेवाला।
libation, ཡོན་ཆབ། ཆང་ཕུད།
देवता को जल अर्पण, तर्पण।
liberal, ལག་ཡངས་པོ། གཏོང་ཕོད། उद्धार,
स्वार्थहीन शिष्ट, कुलीन।
liberate, སྒྲོལ་བཀྲོལ་ལམ་བཅིང་བཀྲོལ་གཏོང་བ
बन्धन से छुटकारा देना।
liberation, སྒྲོལ་བཀྲོལ། བཅིང་བཀྲོལ།
छुटकारा।
liberty, རང་དབང་། स्वाधीनता।
librarian, དཔེ་མཛོད་དོ་དམ་པ། पुस्तकालय
का अध्यक्ष।
library, དཔེ་མཛོད་ཁང་། पुस्तकालय
licence, དབང་ཆ། ལག་འཁྱེར། བཀའ་ཤོག
आज्ञा, अधिकार।
lick, ལྕེ་ལྡག་རྒྱབ་པ། जीभ से चाटना।
lid, ཁ་གཅོད། ཁེབས། ढपना
lie, ཉལ་བ། ངལ་བསོ་བ། लेटना, बिश्राम करना।
lie, བརྫུན་བཤད་པ། झुठ बोलना।
lieu, ཚབ་ལ། ངོ་ཚབ། बदले में।
lieutenant, བརྒྱ་དཔོན། སྐུ་ཚབ། ལས་ཚབ།
प्रतिनिधि।
life, སྲོག། ཚེ། प्राणधारण, जीवन, आयुष्य।

lift, ཡར་ཀྱག་པ། ཡར་བཏེགས་པ། उठाना।
light, འོད། སྣང་གསལ། प्रकाश, दीपक।
light, ཡང་པོ། हल्का। ·
lighten, ཡང་དུ་གཏོང་བ། हल्का करना या होना।
lightning, གློག་ལྕེ། གློག་འཁྱུགས་པ། बिजली।
like འདྲ་པོ། འདྲ་མཉམ། समान, सदृश, बराबर।
like, དགའ་བ། འདོད་པ། चाहना, इच्छा करना
likewise, འདི་བཞིན་དུ། འདི་ལྟར། འདི་འདྲ། इस रीति से।
lily, པད་མ། ཨུད་པལ། कुमुदिनी।
limb, ཡན་ལག ཤུག་ལག हाथ पैर, शाखा, डाली।
lime, རྡོ་ཐལ། ས་དཀར། སྐྱུར་འབྲས། चूना, नीबू।
limit, མཐའ་མཚམས། सीमा।
limitation, ཚད་ཐིག མཐའ་མཚམས། सीमा, हद।
limitless, མཐའ་ཡས། དཔག་མེད། གཞལ་མེད། बिना सीमाका, असीम।
limp, ཀང་པ་འཁྱོག་འཁྱོག་བྱས་ནས་འགྲོ་བ། लँगड़ा कर चलना।
line, ཐིག ཐིག་[illegible] रेखा, लकीर, तागा।

lineage, རིགས་རྒྱུད། རྒྱུད་པ། वंश, कुल, संतति

linguist, སྐད་རིགས་དུ་མར་མཁས་པ། अनेक भाषाओं मे प्रवीण, बहुभाषी ।

lining, ནང་ཤ། གོས་པའི་ནང་ཤ། कपड़े का अस्तर ।

link, འབྲུད་རྒྱབ་པ། मिलाना, जोड़ना ।

lion, སེང་གེ། सिंह, सेर ।

lip, མཆུ་ཏོ། ཞལ་མཆུ། *h.* ओंठ ।

liquefy, ཞུར་བཞུ་བ། गलाना, पिघलाना ।

liquid, ཁུ་བ། ཆུ། རློན་པ། द्रवरूप पदार्थ, तरल ।

list, ཐོ། དེབ་ཐོ། सूची ।

listen, ཁ་ལ་ཉན་པ། རྣ་བས་ཉན་པ། གསན་པ། *h.* सुनना, श्रवण करना ।

literal, ཡི་གེའི་འབྲུ་དོན་ལྟར། ཚིག་དོན། अक्षरशः ठीक ठीक ।

literate, ཤེས་ཡོན་ཅན། ཡི་གེ་ཤེས་པ། पढ़ लिखा, पंडित, शिक्षित ।

literature, བསྟན་བཅོས། ཤེས་རིག ཡི་གེ साहित्य, शास्त्रसमूह ।

lithograpb, རྡོ་པར་རྒྱབ་པ། पत्थर के छापे से छापना ।

lithography, རྡོ་པར། पत्थर का छापा ।

little, ཆུང་ཆུང་། ཉུང་ཉུང་། अल्प, छोटा।
live, གནས་པ། འཚོ་བ། མཆིས་པ། जीना, रहना
livelihood, འཚོ་ཆས། འཚོ་རྟེན། जीविका।
liver, མཆིན་པ། कलेजा, जिगर।
living, འཚོ་ཐབས། གསོན་པོ། जिविका, जीवित।
lo, ལྟོས་ཤིག! देखो।
load, ཁོ་པོ། འཁུར་པོ། बोझा।
loadstone, རྡོ་ཁབ་ལེན། चुम्बक।
loaf, ཁུ་ར། བག་ལེབ། रोटी, पावरोटी।
loan, བུན། བུ་ལོན། ऋण, उधार।
local, ས་གནས། स्थानीय।
locality, ས་གནས། ས་ཆ། स्थान, अवस्थिति।
locate, ས་གནས་ངོས་བཟུང་བ། གཞིས་ཆགས་པ། स्थापन करना, बैठाना।
location, ས་ཆ། ས་གནས། स्थापन।
lock, སྒོ་ལྕགས། ताला।
locust, ཆ་ག་འབུ། टिड्डी।
lodge, གནས་ཚང་བྱེད་པ། टिकाना, बसना, स्थिर करना।
lodging གནས་ཚང་། निवासस्थान।
lofty, མཐོ་པོ། ལྟ་བ་མཐོ་པོ། ऊँचा, क्रोधी, घमंडी।

log, ཤིང་དུམ། लकड़ी का कुन्दा, लट्ठा।
logic, ཚད་མ་རིག་པ། तर्कशास्त्र, न्यायशास्त्र।
loin, རྐེད་པ། कूल्हा, कमर।
loiter, འགོར་པོ་བྱེད་པ། धीरे चलना, देर करना
lone, གཅིག་པོ། དབེན་པོ། निर्जन, अकेला।
long, རིང་པོ། ཐག་རིང་། लंम्बा, फैला हुआ।
longitude, དཀྱུས་ཐིག། ས་ཁྲའི་དཀྱུས་ཐིག། देशान्तर।
look, ལྟ་བ། ལེགས་པར་ལྟ་བ། देखना, ध्यान लगाना।
(to look after), ཏ་རྟོགས་བྱེད་པ། देख भाल करना, ध्यान देना।
[to look ahead], རྗེས་ཡོང་སྔོན་དྲན། भविष्य विचारना।
looking-glass, མེ་ལོང་། རང་མཐོང་། दर्पण।
loom, ཐག་ཁྲི། करघा।
loop, ཞགས་པ། མདུད་པ། फन्दा, गाँठ।
loop-hole, སྒྲོས་ཁུང་། གསང་ལམ། छिद्र, भागने का गुप्त मार्ग।
loose, ལྷུག་ལྷུག ལྷོད་པ། བཀྲོལ་བ། ढीला, मुक्त करना, जाने देना।
loosen, སློད་བཀྲོལ་གཏོང་བ། ལྷོད་དུ་གཏོང་བ། ढीला करना वा होना।

lord, གཙོ་བོ། མི་རྗེ། མི་དབང་། प्रभु, स्वामी, नवाब ।

lose, སྟོར་ཤག་གཏོང་བ། ཤག་སྟོར། त्यागना, छोड़ना, खोना ।

loser, ཤོར་མཁན། འཕམ་མཁན། हारनेवाला, खोनेवाला ।

lot, བསོད་སྐལ། མང་པོ། भाग्य, भाग, अधिक संख्या ।

lotion, འཁྲུད་སྨན། धोने की औषधि ।

lotus, པད་མ། ཆུ་སྐྱེས། कमल ।

loud, སྐད་ཆེན་པོ། ཀུ་ཅོ། बढ़ो ध्वनि, कोलाहल पूर्ण ।

louse, ཤིག ལུས་སྐྱེས། जुवाँ, चीलर ।

love, བྱམས་པ། བརྩེ་གདུང་། प्रेम, स्नेह, प्यार। ।

lovely, ཡིད་འོངས་ཅན། ཡིད་འཕྲོག सुन्दर, प्यारी ।

loving, བརྩེ་ལྡན། प्यारा

low, དམའ་པོ། नीचा ।

lower, དམའ་བ། མར་ཕབ་པ། उतारना, बिनीत करना ।

lowermost, དམའ་ཤོས། सबसे नीचा ।

loyal, ཡུལ་ཞེན་ཅན། ཁྲིམས་མཐུན། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཞེན་ཅན། देशभक्त, बिश्वासी, राजभक्त ।

पेमा सोनदी

luck, བསོད་བདེ། རླུང་རྟ། བསོད་ནམས། संयोग, भाग्य।

lucky, བསོད་ནམས་ཅན། བསོད་བདེ་ཅན། भाग्यवान, मंगलकारी।

ludicrous, ཀོད་སྙོར་པོ། དགོད་བྲོ་པོ། हँसी लानेवाला, भद्दा।

luggage, དོ་པོ། འཁུར་པོ། यात्रा की गठरी।

lumbago, རྐེད་གཟེར། རྐེད་པའི་ནད། कमर का दर्द।

lunar-month, ཡར་ངོ་འི་ཟླ་བ། चन्द्रमास।

lunch, ཉིན་གུང་ཁ་ལག། मध्याह्न का थोड़ा भोजन।

lungs, གློ་བ། फेफड़ा।

lure, བསླུས་པ། ངོམས་པ། फुसलाना, लुभाना।

lust, འདོད་ཆགས། ཆགས་པ། उत्कट इच्छा या अभिलाषा, कामवासना।

luxurious, སྒྲོ་ཉམས་རྒྱས་པོ། སྐྱིད་པོ། सुखभोगी, आनन्दपुर्ण, बिलासी।

luxury, འདོད་ཡོན་ལོངས་སྤྱོད། དགའ་སྐྱིད། सुख, बिलास।

M

macaroni, རྒྱ་ཐུག། एक प्रकार की मैदे को खाना, सेवाई ।
machine, འཕྲུལ་འཁོར། यन्त्र ।
machinist, འཕྲུལ་འཁོར་བཟོ་མཁན་ནམ་གཏོང་མཁན། यन्त्रबनानेवाला या चलानेवाला ।
mad, སྨྱོན་པ། पागल, उन्मत्त, बौड़हा ।
madam, ལྕམ་ཆུང་། ལྕམ་སྐུ། महाशय, श्रीमती
madhouse, སྨྱོན་ཁང་། पागल खाना ।
magazine, རྫས་ཁང་། བང་མཛོད། བརྙན་པར། པར་དེབ། बारूद, इत्यादि रखने का स्थान, पत्रिका ।
magic, རྫུགས། མིག་འཕྲུལ། སྒྱུ་མ། मन्त्र, जादू ।
[black-magic], ངན་རྫུགས། हानिकारक जादू ।
magician, སྒྱུ་མ་མཁན། རྫུགས་པ། जादूगर ।
magistrate, ཁྲིམས་བདག། ཁྲིམས་དཔོན། जिला धीश, मजिस्ट्रेट ।
magnet, རྡོ་ཁབ་ལེན། चुम्बक ।
magnetic, རྡོ་ཁབ་ལེན་གྱི་ནུས་ཤུགས་ལྡན་པ། चुम्बक की शक्तिवाला ।
magnificent, གཟི་བརྗིད་ཅན། शोभायमान, तेजस्वी, प्रतापी ।

magnify, ཆེན་ངོར་གཏོང་བ། རྒྱ་ཆེར་གཏང་བ།
अधिक करना, बढ़ाना।

magnitude, རྒྱ་ཆེ་ཆུང་། རྒྱ་ཁྱོན། དབྱིབས།
परिमाण, मात्रा, आकार।

maid, གཞོན་ནུ་མ། ན་ཆུང་མ། कन्या, कुमारी।

maid-servant, གཡོག་མོ། ཞལ་ཏ་མ། *h.*
नौकरानी।

maiden-speech, གསུང་བཤད་གནང་མཁན་གྱི་གསུང་གླེང་དང་པོ། व्याख्यान देने वाले का पहिला व्याख्या।

mail, ཁྲབ། གོ་ཁྲབ། སྦྲག་ཡིག कवच, डाक।

main, གཙོ་བོ། སྙིང་པོ། प्रधान, मुख्य।

mainland, གླིང་ཆེན། སྐམས་ས་ཆེན་པོ།
महाद्वीप।

main-point, དོན་སྙིང་། मुख्य विषय,
प्रमुख।

maintain, གསོ་བ། འཚོ་སྐྱོང་བྱེད་པ། सँभालना,
पालन करना।

maintenance, འཚོ་ཐབས། འཚོ་རྟེན།
जीविका निर्वाह।

maiz, འབྲུ་ཀན་ཙོང་། མ་སྨོས་པའི་ལོ་ཐོག
मकई, भुट्टा, मक्का।

majesty, གཟི་བརྗིད། དཔལ། महीमा, गौरव, वैभव।

major, དམག་དཔོན། सेना का अध्यक्ष।

majority, ཕོན་ཆེ། ལོ་ལོན་པ། གྲངས་མང་། अधिक-तर संख्या, पूर्ण अवस्था।

make, བཅོས་པ། བཟོ་བ། निर्माण करना, बनाना।

maker, བཟོ་མཁན། བཟོ་བ་པོ། बनानेवाला, निर्माता।

maladministration, སྲིད་སྐྱོང་ངན་པ། बुरा शासन, कुशासन।

malaria, རྒྱ་ཚད། एक, प्रकार का ज्वर जो बिषैले मच्छड़ों के काटने से उत्पन्न होता है, शीतज्वर।

male, ཕོ། སྐྱེས་པ། पुरूष, नर।

man, མི། མི་ཕོ། पुरूष, नर।

manage, ཐབས་ཤེས་སྤྲོད་པ། ཆ་སྒྲིག་བྱེད་པ། व्यवस्था करना, प्रबन्ध करना।

manageable, ཐབས་སྤྲོད་བྱ་འོས་པ། བཀོལ་སྤྱོད། प्रबन्ध करने योग्य।

management, ལས་བསྐུལ། ཐབས་སྤྲོད། प्रबन्ध।

manager, ལས་ཀ་བསྐྱུལ་མཁན། དོ་དམ་པ། प्रबन्धक, व्यवस्थापक।

mane, ཟེ་བ། རལ་པ། पशुओं की गर्दन पर के लम्बे बाल।

mange, ཁྱིའི་ཧོ་། སེམས་ཅན་གྱི་ཧོ་། पशुओं की खुजली का रोग।

mango, ཤིང་འབྲས་ཨམ། ཨ་མྲའི་འབྲས་བུ། आम।

manhood, ཕོའི་ན་ཚོད། གཞོན་པ། पुरुषत्व।

manifest, མངོན་གསལ་སྟོན་པ། स्पष्ट करना, प्रकट करना।

manifestation, མངོན་གསལ། प्रकाशन।

manifold, སྣ་ཚོགས། རྣམ་གྲངས། དུ་མ། अनेक रूप, नया आकार का।

mankind འགྲོ་བ་མིའི་རིགས། मनुष्य जाति।

manly, ཕོ་རབ་ཀྱི་ཚུལ་ལྡན། གཡོ་མེད། དཔའ་བོ། मनुष्यवत, स्थिर, बीर।

manner, སྤྱོད་ལམ། གོམས་གཤིས། ལམ་ལུགས། व्यवहार, रीति, प्रथा।

manor, ས་བདག ཞིང་པ། जागीर, जमींदारी।

man-of-war, དམག་གྲུ། དམག་གི་གྲུ་གཟིངས། लड़ाई का जहाज

mansion, ཁང་པ། གཟིམ་ཤག ཕོ་བྲང་། भवन, महल। हवेली।

manual, ལག་བཟོ། ལག་པས་བཟོས་པ། हाथ का, हाथ का किया हुआ।

manufactory, བཟོ་གྲྭ་ཁང་། བཟོ་ལས་ཁང་། निमाणशाला, कार्यालय।

manufacture, བཟོ་བསྐྲུན་བྱེད་པ། སྦྱོར་པ། शिल्प द्वारा बनाना।

manure, ལུད། ཞིང་ཁར་ལུད་འདེབས་པ། खाद, खेत में खाद डालना।

manuscript, བྲིས་མ། མ་དཔེ། བྲིས་དཔེ། हस्तलिपि, हाथ से लिखी हुई पुस्तक।

many, མང་པོ། དུ་མ། अधिक संख्या।

map, ས་ཁྲ་ ས་བཀྲ། मानचित्र।

marble, རྡོ་ཀ་མ་ཟ། संगमरमर।

march, ཕྱི་ཟླ་གསུམ་པ། अंग्रेजी वर्ष का तीसरा महीना।

mare རྟ་རྒོད་མ། घोड़ी।

margin, མཐའ། ཟུར། སྙེ། किनारा।

mark, རྟགས། ཨང་གྲངས། चिन्ह, लक्ष्य, अङ्क।

market, ཁྲོམ། རྟས། हाट, बाजार।

marketable, ཚོང་པོ། ཚོང་འོས་པ། बिक्री के योग्य।

marriage, གཉེན། ཆང་ས། བག་སྟོན། विवाह।
marriageable, གཉེན་རྒྱབ་རན་པ། བག་མར་
    གཏོང་འོས་པ། विवाह योग्य।
marrow, རྐང་མར། मेदा, तत्त्व, सार।
marry, ཆང་ས་རྒྱབ་པ། ཁྱོ་ཤུག་ཏུ་འདུ་བ། བག་
    སྟོན་བྱེད་པ། विवाह करना।
mars, གཟའ་སྐར་མིག་དམར། मंगल तारा।
marshal, དམག་སྤྱི། དམག་དཔོན། सेनापति।
martyr, རང་གི་ཆོས་སམ་དྲང་བདེན་ཆེད་དུ་
    རང་སྲོག་བློས་བཏང་མཁན། अपने धर्म या
    सत्य के लिये प्राण त्यागने वाला, शहीद।
marvel, ཡ་མཚན། ངོ་མཚར། कौतुक, चमत्कार।
marvellous, ཡ་མཚན་ཅན། ཁྱད་མཚར་པོ།
    अद्भुत, आश्चर्यजनक।
masculine, སྐྱེས་པའི་རིགས། ཕོ། पुरुष जाति-
    का, पुरुषोचित।
mask, འབག། ཞལ་འབག། *h.* घुंघट, नकली
    शकल, बनावाटी वेश।
mason, རྡོ་བཟོ་བ། थवई, राज।
mass, དཔུང་ཚོགས། बड़ी सभा
massive, འཐུག་པོ། ཆེན་པོ། भारी, बड़ा,
    दीर्घकाय

master, བདག་པོ། དཔོན་པོ། སློབ་དཔོན། अधिकारी, शासक, गुरू ।

masterpiece, བཟོ་བཀོད་ལེགས་པ། प्रधान कृति, या रचना

mat, གདན། ཆ་གདན། जटाई, आसन ।

match, སྒྲ་བྲེ། ཙག་ཏ། མཚུངས་པ། འདྲ་མཉམ། दिया सलाई, तुल्य, बराबर ।

material, རྫས། རྒྱུ། དངོས་པོ། पदार्थ बस्तु ।

maternal, ཨ་མའི་ཉེ་འབྲེལ། माता सम्बन्धी ।

mathematician, རྩིས་པ། རྩིས་ལ་མཁས་པ། गणितज्ञ ।

mathematics, ཨང་རྩིས། गणित बिद्या ।

matriculate, རྫོབ་གྲལ་བཅུ་པ་ཐོན་པ། प्रीक्षा उतीर्ण करके विश्वविदचलय में प्रवेश करना ।

matter, རྒྱུ་དངོས། རྫས། གནས་དོན། पदार्थ, द्रव्य, बिषय ।

mattress, འབོལ་གདན། तोशक, गददा ।

maund, སེར་བཞི་བཅུའི་ལྗིད་ཚད། མོན། 40 सेर का वजन, मन ।

maximum, ཆེ་ཤོས། མཐོ་ཤོས། परम संख्या या परिमाण ।

may, ཐུབ་པ། ནུས་པ། ཆོག་པ། सकना, सम्भव होना ।

may, སྤྱི་ཟླ་ལྔ་པ། अंग्रेजी बर्ष का पाँचवाँ महीना

me, ང་ལ། ཁོ་བོར། मुझे, मुझको

meadow, སྤང་གཞོང་། སྔོ་ཐང་ चरागाह ।

meal, ཁ་ལག ཞལ་ལག *h.* ལྟོ་ཆ । भोजन ।

meaning, དོན་དག། གོ་བརྡ། अभिप्राय, अर्थ ।

means, ཐབས་ཤེས། साधन, उपाय ।

meantime, བར་སྐབས། བར་ལམ། གནས་སྐབས मध्यकाल, बीच का काल ।

meanwhile, དུས་ཡུན་འདིའི་རིང་ལ། इस बीच में

measles, སིབ་བི། एक प्रकार का शीतला रोग, छोटी माता ।

measure, ཚད་རྒྱབ་པ། རྒྱ་ཁྱོན། परिमाण, नाप लेना ।

measurement, ཚད། ཐིག་ཚད། परिमाण, नाप ।

meat, ཤ། གསོལ་བཀྲུམ། *h.* मांस ।

mechanic, བཟོ་པ། འཕྲུལ་འཁོར་བཟོ་མཁན། शिल्पकार कारीगर, यंन्त्र बनाने या प्रयोग करनेवाला ।

mechanist, འཕྲུལ་འཁོར་བཟོ་ལས་ལ་མཁས་པ། यन्त्र-बिद्य मे कुशल ।

medal, གདའ་མ། གཟེངས་རྟགས། मुद्रा, पदक, तमगा । २१-५८

median, དབུས་མ། གུང་མ། བར་མ། मध्य स्थिती या अवस्था का ।

mediate, འདུམ་བྱེད་པ། मैल करना ।

medicine, སྨན། གསོ་ལ་སྨན། *h.* औषधि ।

meditate སྒོམ་པ། ध्यान करना ।

meditation, སྒོམ། མཉམ་གཞག ध्यान बिचार

medium, དབུས་མ། བར་མ། मध्य, साधन ।

meet, ཐུག་འཕྲད་བྱེད་པ भेट करना ।

meeting, ཚོགས་འདུ། འཛོམས་པ། सभा

melancholy, ཡིད་མུག खिन्नता, उदासी ।

melodious, སྒྲ་དབྱངས་སྙན་པོ། སྐད་སྙན་པོ། मधुर स्वर का सुरीला ।

melody, དབྱངས་སྙན། སྒྲ་དབྱངས། སྐད་དབྱངས་སྙན་པོ། स्वर की मधुरता, लय, राग ।

melt, བཞུ་བ། गलाना, घुलाना, पिघलाना ।

member, འཐུས་མི། ཡན་ལག सदस्य, अंग ।

memorable, དྲན་གསོ་བྱེད་འོས་པ། स्मरण करने या रखने योग्य ।

memorandum, བརྗེད་ཐོ། དྲན་བསྐུལ། स्मारक पत्र, स्मरण लेख ।

memorial, དྲན་རྟེན། སྙན་ཞུ། स्मरण चिन्ह, प्रार्थना-पत्र ।

memorialize, སྙན་ཞུ་ཞུ་བ། निवेदन-पत्र रूप में प्रार्थना-पत्र देना ।

memorize, ངག་ཏུ་ཟིན་པ། कण्ठस्थ करना ।

memory, དྲན་པ། ཡིད། स्मरण-शक्ति ।

men, མི་རྣམས། आदमियों ।

menace, འཇིགས་འཇིགས་བཏང་བ། डराना, धमकाना ।

mend, བཟོ་བཅོས་རྒྱབ་པ། ठीक करना, मरम्मत करना ।

menolozy. ཟླ་ཐོ། मासिक पंचाङ्ग ।

menses, བུད་མེད་ཀྱི་ཟླ་མཚན། ཁྲག, རྟུ།

स्त्री का आर्तव या मासिक धर्म ।

mental, བློའི། རིག་པའི། मानसिक, बुद्धि संबधो ।

mentality, སེམས་ཤུགས། བློ་སྟོབས། मानसिक शक्ति ।

mention, བརྗོད་པ། བཤད་པ། निर्देश करना, चर्चा करना ।

merchandise. ཚོང་ཟོག། ब्यापार का माल।
merchant, ཚོང་པ། ཚོང་དཔོན། ब्यापारी, ब्यवसायी।
merciful སྙིང་རྗེ་ཅན། ཐུགས་སེམས་ཅན། दयालु।
mercury, དངུལ་ཆུ། གཟའ་སྐར་ལྷག་པ། पारा, बुधतारा।
mere, དེ་ཙམ། འབའ་ཞིག केवल, मात्र।
merely, དེ་ཀ་ཙམ་དུ། དེ་ཙམ་ཞིག་དུ། केवल ही।
merit, དགེ་མཚན། ཡོན་ཏན། योग्यता, महत्त्व, गुण।
merriment, དགའ་སྐྱིད། སྤྲོ་ཉམས། आनन्द, बिनोदी।
merry, དགའ་སྤྲོ། आनन्दित, मगन, प्रसन्न।
mess, སྤྱི་ཐབ། སྤྲོ་ཁང་། आनेक मनुष्यों का एक साथ भोजन करना।
message འཕྲིན། सन्देश, समाचार।
messenger, པང་ཆེན་པ། འཕྲིན་སྐྱེལ་མཁན། दूत, सन्देश ले जानेवाला।
messiah, སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ། ईसा मसीह।
messmate, ཇོ་ཚང་། ཐབ་རོགས། सहभोजी।
metal, གསེར་དངུལ་ཟངས་ལྕགས་ལ་སོགས་པའི་རྡོ་རྡུམ་དུ། धातु, पत्थर के टुकड़े।

meteor, གནམ་རྡ། སྐར་མདའ། उल्का, टूटता तारा।

meteorology, གནམ་གཤིས་བརྟག་དཔྱད་ཀྱི་རིག་གནས། अन्तरिक्ष बिद्या, जलवायु तथा आकाश विषयक ज्ञान।

meter, ཚད་གཞལ་རྒྱུའི་ཡོ་བྱད། नापने का कोई यन्त्र।

method ཐབས། ལུགས་སྲོལ། विधि, नियम, व्यवस्था।

metre, ཚིགས་བཅད། ཤོ་ལོ་ཀའི་ཚིག་ཀང་། छन्द, वृत्त, लय।

microbe, སྲོག་ཆགས་ཕྲ་ཅང་ཕྲ་ཞིང་མི་མཐོང་བ། सुक्ष्मजीव, जीवाणु।

microphone, སྒྲ་སྐད་ཤུགས་ཆེན་བྱེད་པའི་ཡོ་བྱད། मन्द ध्वनि को तीव्र करने का यन्त्र।

microscope, གཟུགས་བརྙན་ཆུང་དུ་ཆེན་པོར་སྟོན་པའི་ཤེལ། མེ་ཤེལ། सुक्ष्मदर्शक यन्त्र।

mid དཀྱིལ་དུ། དབུས་སུ། मध्य का, बिचला।

midday, ཉིན་གུང་། मध्याह्न।

middle, དབུས་མ། དཀྱིལ་དུ། मध्यका, बिचला।

midland, དབུས་ལྗོངས། དབུས་མ། मध्य प्रदेश।

midnight, ནམ་ཕྱེད། ནུབ་ཕྱེད། अर्द्ध रात्रि।

midst, བར་དུ། དཀྱིལ་དུ། बीच में।

midsummer དབྱར་སྐྱིད། དབྱར་ཕྱེད། उत्तरायण काल ।

midwife, སྐྱེད་གཡོག་མ། प्रसव में साहयता देने वाली दाई ।

might, སྟོབས་ཤུགས། དབང་། शक्ति, सामर्थ्य ।

mighty, སྟོབས་ལྡན། शक्तिमान, पुष्ट ।

migrate, ཕྱུལ་སྤོ་བ། एक स्थान से हटकर दूसरे स्थानमें जाकर बसना ।

migration ཕྱུལ་སྤོ་བཞུད། देशान्तर निवास ।

mile, དཔག་ཚད། ག་ཛེ། ༡༧༦༠ རིང་ཚད། आधाकोस 1760 गज की दूरी ।

mileage, མེ་ལེ་རེ་རེའི་ཚད་ཀྱི་གླ་ཆ། प्राति मीलका व्यय, भाड़ा ।

milestone, མེ་ལེའི་རྡོ་རྟགས། सड़क पर मील कि नाप का पत्थर ।

military, དམག་མིའམ་དམག་གི་འབྲེལ་ཡས།

युद्ध या सैनिक सम्बन्धी ।

milk, འོ་མ། འོ་མ་བཞོ་བ། दूध, दूध दुहना ।

milkman, འོ་མ་ཚོང་མཁན། अहीर, ग्वाला ।

milky འོ་མ་ལྟ་བུ། दूध के सदश ।

mill, རང་འཐག། चक्की जाँता, कारखाना ।

millenary, ལོ་སྟོང་ཕྲག་གཅིག་འཁོར་མཚམས་སུ་གཟུང་བའི་དུས་སྟོན། हजार वर्ष को जन्म गाँठ, हजार वर्ष ।

millet, སྨོན་འབྲུ། जुआर, जोंधरी ।

million, ཐེ་བ། འབུམ་བཅུའི་གྲངས། दस लाख

millstone, རང་འཐག་རྡོ། चक्की का पाठ ।

minacity, འཇོག་འཇོག། धमकी ।

mince, ཤ་རྩས་གཅོད་པ། བཅད་པ། छोटे छोटे टुकड़े करना ।

mind, སེམས། བློ། སེམས་ཉིད། मन चित्त, विचार ।

mine, ངའི། अपना, मेरा ।

mine, གཏེར་ཁ། གཏེར་ཁུངས། खान ।

miner, གཏེར་འདོན་མཁན། གཏེར་ཁུངས་སུ་ལས་བྱེད་མཁན། खान में काम करनेवाला

mineral, ས་འོག་ནས་ཐོན་པའི་རིན་པོ་ཆེའི་རྫས། खनिज पदार्थ, धातु ।

mineralogy, ས་གཏེར་རྟག་དཔྱད་ཀྱི་རིག་གནས། खनिज विद्या ।

mingle, སྲེ་བ། དྲེ་བ། एकत्र करना, मिलाना ।

minimize, ཆུང་ཤོས་སམ་ཅུང་ཤོས་སུ་གཏང་བ། अति सूक्ष्म करना ।

minimum, ཉུང་མཐས། ཆུང་མཐས། अति सूक्ष्म, परिमाण ।

minister, བློན་པོ། སྣ་ཚབ། मन्त्री, राज दूत ।

ministry, བཀའ་བློན་ལྷན་རྒྱས། བློན་ཚོགས། मन्त्रीमण्डल ।

minor, གཉན་ཆུང་ཆུང་། གཞོན་ནུ། छोटा, कम उम्र का ।

mint, དངུལ་ཏམ་པར་རྒྱབ་ས། དངུལ་པར། टकसाल सिक्का ढालने का स्थान ।

minus, འཕྲི་རྟགས། འབྲེན་རྟགས། घटाव का चिह्न ।

minute, ཆུ་ཚོད་གཅིག་དྲུག་བཅུའི་ཆ། དུས་ཡུན། मिनट, अंश. क्षण ।

miracle, རྫུ་འཕྲུལ། ཚོ་འཕྲུལ། ཡ་མཚན། अद्भुत घटना, चमत्कार ।

mirror, མེ་ལོང་། ཤེལ་སྒོ། दर्पण, ऐने ।

misadventure, འགལ་རྐྱེན། བར་ཆད། अभाग्य, दुर्घटना ।

misalliance, གཉེན་འབྲེལ་ཉེས་པ། अयोग्य बिवाह-सम्बन्ध ।

misapplication, ལས་སྦྱོར་ལོག་པ། སྤྱོད་རེ་ལོག་པ། अनुचित प्रयोग ।

misapprehend, གོ་བ་ལོག་པར་འཛིན་པ། གོ་ནོར་ཤེས་པ། गलत या भूल समझना।

misapprehension, ངན་གོ་ལོག། གོ་དོན་ལོག་པ། उलटो समझ ।

misbehave, འཚུལ་མིན་བྱེད་པ། སྤྱོད་ངན་སྟོན་པ། दुराचार करना ।

misbehaviour, སྤྱོད་ངན། འཚུལ་མིན། ལོག་སྤྱོད། अशिष्ट व्यवहार ।

misbelief, དད་ལོག། དད་ནོར། झुठा धार्मिक बिश्वास ।

misbelieve, ཡིད་མ་ཆེས་པ། མ་དད་པ། मिथ्य बिश्वास करना ।

miscalculate, རྩིས་ནོར་བྱེས་པ། རྩིས་འཛོལ་པ། अशुद्ध गणना करना ।

miscellaneous, སྣ་ཚོགས། ཙ་གི་ཙོ་གི། नाना प्रकार का, मिश्रित ।

mischief, རྐྱེན་ངན། གནོད་པ། अपकार, हानि

mischievous, གནོད་པ་ཅན། ངན་པ། दुष्ट, अपकारी, शरारती ।

misconduct, འཚུལ་མིན། སྤྱོད་ངན། बुरा व्यवहार ।

miscount, གྲངས་ནོར་བྱེས་པ། རྩིས་གྲངས་ནོར་པ། अशुद्ध गणना करना ।

misdeed, ཉེས་བྱས། ལས་ངན། བྱ་བ་ངན་པ། कुकर्म, दुराचार ।

misdirect, ལམ་ལོག་སྟོན་པ། बुरा मार्ग दिखलाना।
miser, སེར་སྣ་ཅན། ཡག་ངམ་པོ། कृपण, कंजूस
misery, སྡུག་བསྔལ། दुर्गति, अभाग्य।
misfortune, སྡུས་ཉེས། དཀའ་རྐྱེན། अभाग्य, दुर्गति।
misguide, ལམ་ལོག་ཏུ་འཁྲིད་པ། སྡུས་ཉེས སློབ་པ། बहकाना, भटकाना।
misinform, ལན་ལོ་ལག་ཏུ་སྤྲོད་པ། मिथ्य समाचार देना।
misinterpret, སྒྲ་དོན་ག་ལག་བསྒྱུར་བ། अशुद्ध अर्थ लगाना या व्याख्या करना।
misjudge, ལོག་ཁྲིམས་དཔྱོད་པ། मिथ्य बिचार करना।
mislay, བཞག་ས་ནོར་བ། གར་བཞག་མེད་པ། किसी वस्तु वेजगह रखना।
mislead, ལམ་ལོག་ཏུ་འཁྲིད་པ། སྡུས་ཉེས་བསླབ་པ། बहकाना, धोखा देना।
mismanage, ལོག་པར་བཅོལ་བ། ལས་དོན་ནོར་བ། बुरा प्रबन्ध करना।
misogamist, གཉེན་འདུན་ལ་ཞེན་པ་ལྡོག་པ། विवाह से घृणा करनेवाला।

misplace, བཞག་ས་ནོར་བ། कुठौर रखना, कुपात्र में लगाना ।

misprint, པར་འཛོལ་བྲེབས་པ། མ་དག་པ། अशुद्ध छापना ।

mispronounce, ཚིག་སྒྲ་མི་དག་པར་བརྗོད་པ། སྒྲ་ལོག་ཏུ་བརྗོད་པ། अशुद्ध उच्चारण करना ।

miss, གཞོན་ནུ་མ། ན་ཆུང་མ། युवती, कुमारी, कन्या

miss, ནོར་བ། མ་ཐེབས་པ། དོན་མ་གྲུབ་པ། निशाना चूकना, न पाना, बिफल होना ।

missing བརླག་པ། བོར་བ། མ་ཚང་བ། སྟོར་བ། लुप्त, गायब ।

mission, བང་ཆེན་ཛངས་པའི་ལས། འཕྲིན། མི་སྣ། नियुक्त लोग, सन्देश ।

missionary, ཆོས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྤེལ་མཁན། ཆོས་ཤོད་མཁན། धर्म प्रचारक ।

mist, སྨུག་པ། कुहरा, धुन्ध ।

mistake, འཛོལ་བ། ནོར་འཁྲུལ་བྱུང་བ། भ्रम में पड़ना, सन्देह में होना ।

mister, སྐུ་གཞོན། महाशय, श्रीमान ।

mistranslate, སྒྲ་ལོག་གམ་མ་དག་པར་བསྒྱུར་བ། अशुद्ध अनुवाद करना

mistranslation, སྒྲ་དོན་གབ་ལོག སྒྱུར་མ་དག་པ། अशुद्ध अनुवाद ।

misstress, སྐྱིང་ལགས། དགེ་རྒན་མ། श्रीमती, महोदया।

mistrust, བློ་མ་གཏད་པ། གྲོས་མ་འཁེལ་བ། सन्देह करना, विश्वास न करना।

misunderstand, གོ་ལོག་ཐེབས་པ། གོ་བ་ནོར་བ། अशुद्ध समझना, मिथ्य जान्ना।

misuse, སྤྱོད་ལུགས་མ་ལེགས་པ། ཚུད་གཟོད། कुप्रयोग, दुर्व्यवहार।

mix, སྲེ་བ། བསྲེས་པ། འདྲེ་བ། मिलना, मिलाना, संसर्ग करना।

mixture, འདྲེས་མ། བསྲེས་མ། སྦྱོར་བ། मिलाव, अनेक द्रव्यों का समुदाय।

mizzle, ཆར་པ་ཟེམ་ཟེམ་བབ་པ། हलके बर्सात होना।

model, དཔེ། མ་དཔེ། प्रतिमा, नमूना।

moderate, འབྲིང་བ། བར་མ། ཚོད་ཅན། मध्यश्रेणी का, परिमित।

modern, དེང་དུས་ཀྱི། དཔེ་གསར། आधुनिक, नवीन।

modernist, དེང་དུས་ཀྱི་ལུགས་ལྡན། अधुनिक रीतिका समर्थक।

modernize, དེང་དུས་ཀྱི་འགྲོ་ལུགས་དང་མཐུན་པར་བྱེད་པ། नया बनाना।

modest, འཛེམ་བག་ཅན། ངོ་ཚ་ཅན། བག་ཡོད་
དང་ལྡན་པ། लज्जावान, सुशील।

modification, འགྱུར་བཅོས། སྒྱུར་བཅོས།
रूप-भेद, रूपान्तर।

modify, འགྱུར་བཅོས་བྱེད་པ། ཡག་ཏུ་གཏོང་
པ། सुधारना, रूप भेद करना।

moist, བཤད་ཅན། རློན་པ། ཆུ་ཆག་ཆེག कुछ
भीगा हुआ, तर।

moisten, བརླན་གྱིས་སྦྲང་པ། ཆུས་སྦྲང་པ། तर
करना।

moisture, བཤད་ཚན། गीलापन, तरी।

mole, སྨེ་བ། तिल, मसा।

moment, དུས་ཡུན། གནད་གལ། སྐད་ཅིག
क्षण, आवश्यकता।

momentary, ཡུད་ཙམ་ལས་མི་གནས་པ།
क्षणिक।

monarch, རྒྱལ་པོ། राजा।

monarchy, རྒྱལ་པོས་དབང་བའི་རྒྱལ་སྲིད།
राजतन्त्र देश, राज्य।

monastery, དགོན་པ། मठ।

monday, གཟའ་ཟླ་བ། सोमबार।

money, དངུལ། ཕྱུ་ནོར། मुद्रा, धन,।

monk, གྲྭ་པ། དགེ་སློང་། संन्यासी।

monkey, སྤྲེའུ། बन्दर।

monopoly, སྒེར་དབང་ཡོད་པའི་འགོག་མ། एकाधिकार, किसी वस्तु के क्रय-बिक्रय का स्वतन्त्र अधिकार।

monosyllable, བརྗོད་སྒྲ་གཅིག་པ། एकाक्षरी।

monsoon, ཆར་འདྲེན་རླུང་། बर्षाकालिक वायु, ऋतु पवन।

month, ཟླ་བ། मास, महिना।

monthly, ཟླ་རེར། मासिक, प्रतिमास।

mood, དྲན་རྟེན། དྲན་པར་བྱེད་པ། स्मृति चिन्ह, याद दिलाने वाला।

moon, ཟླ་བ། ཟླ་དཀར། चन्द्रमा।

moonshine, ཟླ་བའི་འོད། चाँदनी ।

moppet, རས་ཀྱིས་བཟོས་པའི་རྩེད་ཕྲུག། कपड़े की गुड़िया।।

moral, ཚུལ་ཁྲིམས། चरित्र-सम्बन्धी ।

morality, ཚུལ་མཐུན། བསླབ་ཁྲིམས། नीति बिदया, सदाचार।

more, མང་པོ། མང་བ། अधिकतर।

moreover, མ་ཟད། ལྷག་པར་དུ། इस से अधिक, सिवाय ।

morning, ཞོགས་གས། སྔ་དྲོ། प्रातःकाल ।

morrow, སང་ཉིན། ཕྱི་ཉིན། आनेवाला दिन।

mortal, མི་རྟག་པ། འཆི་བ། मरनेवाला, मर्त्य ।
mortar, གདུན་ཁུང་། ओखली ।
mortify, མཐར་གཙོད་བྱེད་པ། སྡུག་པོ་གཏོང་
    བ། विनीत करना, क्लेश देना ।
mosque, ཁ་ཆེའི་ལྷ་ཁང་། मसज़ीत ।
mosquito, དུག་སྦྲང་། मच्छर ।
mossy, རྫོ་དྲག་ཅན། काईदार ।
most, མང་ཤོས། सबसे अधिक ।
mostly, མང་པོར། ཕལ་ཆེར། अधिकतर,
    बहुधा ।
mother, མ། ཨ་མ། ཡུམ། *h.* माता, मा ।
mother-tongue, རང་ཡུལ་གྱི་སྐད། मातृभाषा ।
mother-in-law, སྒྱུས་མོ། སྒྲུག་མོ། सास ।
motion, འགྲུ་བ། འགུལ་བསྐྱོད། गति ।
motionless, འགུལ་བསྐྱོད་མེད་པ། གཡོ་མེད།
    स्थिर, अचल ।
motive, ཀུན་སློང་། प्रेरणा, कारण ।
motor, འགུལ་འཁོར། སྣུམ་འཁོར། གཡོ་འགུལ་
    འཇོར་ལོའི་ཨ་མ། गति देने वाला यन्त्र,
    गाड़ो चालक यन्त्र ।
motto, ཞལ་གདམས། आदर्श-वाक्य, कहावत ।
mould, བླུག་པར། བླུག་སྣོད། साँचा बनाना,
    ढालना ।

mount, ཞོན་པ། འཛོག་པ། सवार होना, चढ़ना ।
mountain, རི། पर्वत, पहाड़ ।
mourn, མྱ་ངན་བྱེད་པ། ཐུགས་འཕྲལ་གནང་བ། *h.* बिलाप करना, शोक करना ।
mouse, ཙེ་ཙེ། བྱི་བ། चूहा, मूसा ।
moustache, ཨ་ར། ཁ་སྤུ། ཞལ་ར། *h.* मूछ ।
mouth, ཁ། ཞལ། *h.* मुख ।
movable, སྤོ་བཞུད་ཐུབ་པ། चलने-फिरने योग्य ।
move, འགུལ་བ། གཡོ་བ། चलना, हटना, हटाना ।
movement, འགུལ་བསྐྱོད། འགྱུ་བ། गति, चाल ।
movies, གཡོ་འགུལ་བརྙན་པར། གློག་པར། सिनेमा की चलती फिरती तस्वीर ।
much, མང་པོ། ཧ་ཅང་། ཤིན་ཏུ། बहुत, अत्यन्त ।
mud, འདམ་རྫབ། गीली मिट्टी, कीचड़ा ।
muffler, སྐེ་རས། སྐེ་དཀྲིས། गुलूबन्द ।
mug, ཕོར་པ། གུ་གུ་ཤ། लोटा, गड़ुआ ।
mule, དྲེའུ། དྲེལ། खच्चर ।
multiform, རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས། अनेक रूप या आकार का ।

multiplication, བསྒྱུར་རྩིས། གྲངས་བསྒྱུར། गुणन-क्रिय, गुणा ।

multiply, བསྒྱུར་རྩིས་རྒྱབ་པ། བསྒྱུར་བ། गुणा करना, बढ़ाना ।

multitude, དཔུང་ཚོགས། མི་ཚོགས། बढ़ो संख्य, भीड़ ।

mummy, མི་རོ་སྐམ་པོ། मृतकशरीर ।

municipality, གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཁྲིམས་སྡེ། རང་སྐྱོང་གཞུང་། नगरपालिका ।

munitions, དམག་གི་ཡོ་བྱད། युद्ध-सामग्री, लड़ाईके सामान ।

murder, མི་བསད་པ། हत्या करना ।

muscle, ཤ། ཤུས་པ། मांसपेशी, पुट्ठा ।

museum, ལོ་རྒྱུས་ཅན་གྱི་ངོ་མཚར་དངོས་རིགས་འདུ་ཁང་། संग्रहालय, अजायवघर ।

mushroom, ཤ་མོག། ཤེར་ཤ། छत्रक, कुकुर मुत्ता ।

music, སྒྲ་བརྙན། རོལ་མོ། རོལ་དབྱངས། सङ्गीत, गानाबिदया सुर ।

musician, རོལ་མོ་མཁན། सङ्गीतकार, गाने-बजानेवाला ।

musk, གླ་རྩི། मृगसद, कस्तूरी ।

must, ངེས་ངེས། अवश्य चाहिये, अवश्य होना।
mustard, པེ་ཀང་། ཡུང་དཀར། सरसों, राई।
muster-roll, ལས་བྱེད་པའི་མིང་ཐོ། अधिकारियों और उसके अनुचरों की सूची
mutton, ལུག་ཤ། भेड़ का मांस।
mutual, ཕན་ཚུན་ཆ་མཉམ། མཐུན་ལམ། पारस्परिक, आपस का।
my, ངའི། ཁོ་བོའི། मेरा, अपना।
myself, ང་རང་། བདག་རང་། मैं स्वयम्।
mysterious, གསང་བ། ཡ་མཚན་ཅན། ངོ་མཚར་ཅན། रहस्यपूर्ण, गुप्त, अस्पष्ट।
mystery, གསང་བ་ཉིད། གསང་གྱི། गुप्त रहस्य

N

nail, གཟེར། ལྕགས་ཟེར། སེན་མོ། कील, काँटी नाखुन।
[on the nail], དེ་མ་ཐག་ཏུ། དུས་དེ་ཉིད་དུ། बिना विलम्ब के।
nailer, གཟེར་གྱི་མཁན་ནམ་བཟོ་མཁན། कील बनानेवाला।
naked, གཅེར་བུ། དམར་ཧྲང་། རྗེན་པ། नङ्गा, वस्त्रहीन।

name, མིང་། མཚན། *h.* नाम ।

nameless, མིང་མེད། नामहीन ।

namesake, མིང་ཟླ། མིང་རོགས། एक ही नाम का, नामराशि ।

nanny, ར་མ། बकरी ।

napkin, ཕྱི་རས། པང་རས། अंगौछा, छोटी तौलिया ।

narrate, བཤད་པ། विवरण सहित वर्णन करना ।

narrator, བཤད་པ་རྒྱབ་མཁན། वर्णन करनेवाला ।

narrow, ཕྲ་མོ། དོག་པོ། संकुचित, सँकरा, छोटा ।

nasty, སྐྱུག་བྲོ་པོ། मलिन, कष्टकारक, अरोचक ।

nation, མི་རིགས། རྒྱལ་ཁབ། जाति, राष्ट्र ।

nationality, མི་རིགས། ཡུལ་ཁམས།; राष्ट्रीयता, देशाभिमान ।

nationalize, ཡུལ་སྤྱིར་བཙུགས་པ། राष्ट्रीय बनाना ।

native, རང་ཡུལ་གྱི་མི། ཡུལ་པ། देशवासी, देशीजन ।

natural, རང་བཞིན། स्वाभाविक, प्राकृतिक ।

naturalist, རྟོག་ཚགས་ཀྱི་ཤེས་རིག་མཁན། जिवविज्ञान का विद्यार्थी ।

naturalize, ཡུལ་མིའི་གྲལ་དུ་བཅུག་པ། नागरिकता के अधिकार देना, राष्ट्रीयकरण करना ।

naturally, རང་བཞིན་གྱིས། རང་གཤིས་ཀྱིས། स्वभाव से, प्रकृति से ।

nature, སྲིད་པའི་ཁམས། རང་གཤིས། प्रकृति, भूमण्डल ।

naught, གང་ཡང་མེད་པ། སྟོང་པ། कुछ नहीं, शून्य ।

naughty, འཚུབ་པོ། སྤྱོད་པ་ངན་པ། दुष्ट, ऊपद्रवी ।

navel, ལྟེ་བ། ལྟེ་ཁུང་། नाभि, तोंद ।

navy, མཚོ་དམག་གི་གྲུ་གཟིངས། किसी राज्य के युद्ध के जहाज ।

near, ཐག་ཉེ་པོ། འགྲམ་ལ། समीप, पास में ।

nearly, ཕལ་ཆེར། གང་འཚམས། प्रायः ।

neat, གད་གཙང་མ། གམ་གཙང་མ། ཐུས་དག शुद्ध, स्वच्छ ।

necessary, དགོས་མཁོ། ཉེར་མཁོ། अति आवश्यक पदार्थ ।

necessity, དགོས་གལ། आवश्यकता, विवशता ।

neck, སྐེ། མཛེང་པ། མགྲིན་པ། མགུལ། *h.* कण्ठ, गरदन ।

necklace, སྐེ་རྒྱན། མགུལ་རྒྱན། *h.* गले का हार।
necklet, སྐེ་རྒྱན་ཆུང་རིགས། छोटा हार।
nectar, བདུད་རྩི། अमृत, सुधा।
need, དགོས་ཆེད། དགོས་མཁོ། आवश्यकता।
needful, དགོས་གལ་ཅན། དགོས་གནད་ཅན།
आवश्यक।
needle, ཁབ། सुई
needless, དགོས་མེད། མཁོ་མེད། अनावश्यक।
needy, དབུལ་པོ། अति दरिद्र।
negative, མིན་པ། འགག་སྒྲ། निषेधार्थक,
अभाव सूचक।
neglect, སྣང་མེད་དུ་བོར་བ། ཉན་ཏན་མ་
བྱེད་པ། उपेक्षा करना, सुध न लेना।
negligence, སྣང་མེད། སྔོད་ཡང་། उपेक्षा,
भूल।
negotiate, འདུན་འགྲོས་བྱེད་པ། ཐག་གཅོད་པ།
तय करना, समझौता करना।
negotiation, འདུན་འགྲོས། व्यवहार, सौदा।
neigh, རྟ་སྐད་འཚེར་བ། घोड़े की हिनहिनाहट।
neighbour, ཁྱིམ་མཚེས། གྲོང་པ། पड़ोसी।
neighbouring, ཉེ་འདབས་ཀྱི། ཉེ་འཁོར།
समीप का, पड़ोस का।

neither, གཉིས་ཀ་མིན་པ། दोनों में से कोई भी नहीं।

nephew, ཚ་བོ། भतीजा।

nerve, རྩ། ལུས་ཀྱི་རྩ་ཕྲན། ज्ञानतन्तु, शिरा।

nervous, སྣངས་སྐྲག འཇིགས་སྐྲག།ལུས་ཀྱི་རྩ་ཕྲན། डरपोक, ओजस्वी नाड़ीमंडल संबंधी।

nest, བྱིའུའི་ཚང་། བྱ་ཚང་། घोंसला।

nestle, ཚང་ལ་གནས་པ། घोंसले में रहना।

net, དྲྭ། དྲ་བ། ཞགས་པ། फन्दा, जाल।

nettle, ཟྭ་བོ། ཟྭ་ཚོད། बिच्छू नामक पौधा।

never, ནམ་ཡང་མེད། རྩ་ནས་མེད། कभी नहीं, अवश्य नहीं।

new, གསར་པ། སོ་མ། नया, हालका, ताजा।

news, གསར་འགྱུར། समाचार।

next, དེའི་ཕྱི་མ། དེའི་རྗེས་མ། आगमी, निकट का।

nib, ལྕགས་སྨྱུག་གི་ལྕེ། कलम को नोक, जीभी।

nice, སྙིང་འཇེབས་པོ། ཡག་པོ། मनोहर, अच्छा।

nickle, གཉའ་དཀར། ཏུང་། गिलट।

nickname, མིང་ངན། མིང་ཟློག उपनाम, चिढ़ाने का नाम।

niece, ཚ་མོ། ཕྲུན། भतीजी, भानजी।

nigard, ལག་དམ་པོ། བཀྲེན་པོ། སེར་སྣ་ཅན། कृपण, कंजूस ।

night, མཚན་མོ། रात ।

nightingale, བྱིའུ་ཀ་ལ་པིང་ཀ། बुलबुल ।

nil, སྟོང་པ། གང་ཡང་མེད་པ། कोई संख्या नहीं ।

nine, དགུ། नव ।

nineteen. བཅུ་དགུ། उन्नीस ।

ninetieth, དགུ་བཅུ་པ། नब्बेवाँ ।

ninety, དགུ་བཅུ་ཐམ་པ། नब्बे ।

ninth, དགུ་པ། नवाँ ।

no, མེད། མིན། कुछ भी नहीं ।

nobility, གྲོན་རིགས། རྗེ་རིགས། कुलीन लोग ।

noble, བཟང་པོ། དཔལ་ལྡན། कुलीन, तेजस्वी ।

noise, ཅར་སྒྲ། ཀུ་ཅོ། कोलाहल ।

nomad, འབྲོག་པ། གནས་ངེས་མེད་པ། घूमनेवाला, बंजारा ।

nom-de plum, དཔེ་རྩོམ་པའི་མིང་རྫུས། लेखक का बनावटी नाम ।

nominal, མིང་ཙམ་གྱི། བདེན་མིན། नाम मात्र का, असत्य ।

nominate, མིང་བཏགས་པ། བསྐོ་བཞག་གནང་བ། नाम लेना, नामज़द करना, नियुक्त करना ।

nominative, རྣམ་དབྱེ་དང་པོ། विभक्ति का कर्ता।

nominee, བསྐོ་བཞག་གནང་བའི་མི། नियुक्त पुरुष।

none, སྤྱའང་མེན། གང་ཡང་མེད། कोई नहीं।

nonsense, ཚ་མེད། དོན་མེད། अनर्थक वाक्य।

nook, ཁུག་གུག། ཁུག་ཁུག། कोना।

noon, ཉིན་ཕྱེད། मध्याह्न, दोपहर।

noose, ཀྲི། ཐག་ཀྲི། सरकनेवाला फन्दा, फाँस।

nor, དེ་མིན། མིན་པ། न तो।

normal, སྤྱིར་བཏང་། यथाक्रम, सामान्य।

normal-school, དགེ་གན་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་སའི་སློབ་གྲྭ་ཁང་། अध्यपकों को पढ़ाने के नियम सिखलाने की पाठशाला।

north, བྱང་། उत्तर।

nose, སྣ། སྣ་བུག། ཤངས། *h.* नाक।

nostril, སྣ་ཁུག། སྣ་ཁུང་། नाक का छेद, नथुना।

not, མ། མི། མིན། མེད། नहीं, न, मत।

note-bena, [*abbr.N.B*] གཤམ་གསལ་ལ་ཐུགས་དགོངས། नीचे लिखे विषय पर ध्यान दो।

notable, སྙད་གྲགས་ཅན། स्मरणीय, प्रसिद्ध ।
note, ཡིག་ཆུང་། མཆན། བརྗེད་ཐོ། व्याख्या, यादगार ।
note-book, ཟུར་ཆུང་གི་དེབ། ཐོ་དེབ། याद्दाश्त लिखने की पुस्तिका ।
noteworthy, ངོ་བཙོ་ཐོད་པོ། སྙད་གྲགས་ཆེན་པོ། बिचार करने योग्य ।
nothing, གང་ཡང་མེན་པ། ཅིའང་མེན་པ། कुछ भी नही ।
notice, ཁྱབ་སྒྲག ཚ་ཚོག་དྲིལ་སྒྲགས། सूचना, निरूपन, बिज्ञापन ।
notify, ཁྱབ་སྒྲག་བྱེད་པ། सूचना देना, जनाना, प्रकाशित करना ।
nought, གང་ཡང་མེད་པ། སྟོང་པ། कुछ नहीं, शून्य ।
noun, དངོས་པོ། དངོས་མིང་། नाम, विशेष्य, संज्ञा ।
nourish, འཚོ་སྐྱོང་བྱེད་པ། གསོ་སྐྱོང་བྱེད་པ། पालन करना, पोषण करना ।
novel, ཟློས་གར། རྣམ་ཐར། उपन्यास ।
november, ཕྱི་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པ། अंग्रेजी बर्ष का ग्यारहवाँ महीना ।
now, ད་ལྟ། ད་ལམ། अभी ।

now-a-days, དེང་སང་། इन दिनों, आजकल ।

nowhere, ག་པ་ཡང་མེད། कहीं भी नहीं ।
number, ཁ་གྲངས། ཨང་གྲངས། संख्या, गणना ।
numeral, གྲངས་ཀའི། ཨང་གིའི། अंक संबंधी ।
numerate, གྲངས་ཀ་རྒྱབ་པ། ཁ་གྲངས་བརྩི་བ། दहाना, गिनना ।
nun, བཙུན་མ། ཨ་ཇོ། संन्यासिनी, वैरागिन ।
nunnery, ཨ་ཇོའི་དགོན་པ། वैरागिनों का मठ ।
nurse, ནད་གཡོག་མ། མ་མ། परिचारिका, धाय ।
nursery, ཤིང་གསོ་ཁང་དང་མི་ཕྲུག་སྐྱིད་འཕེལ་ཁང་། पेड़-पौधों या बच्चों को रखनेका कमरा, पोषशाला, शिशुशाला ।
nutmeg, ཛ་ཏི། जायफल ।
nutriment, བཅུད་ལྡན། བཅུད་ཟས། पुष्टि देनेवाला अन्न, आहार ।
nutritious, ཟས་བཅུད། སྟོབས་གསོ། पोषक, पुष्टिवर्धक ।
nuzzle, བརྩེ་གདུང་། བྱམས་བརྩེ། प्रेम, स्नेह ।

O

o, ཀྱེ། ཀྭ་ཡེ། अहो ! अरे !
oar, གྲུ་སྐྱ། གྲུ་ཁྱེམ། नाव का डांडा. मल्लाह ।
oarsman, གྲུ་པ། གྲུ་དཔོན། नाविक ।
oat, ནས། [illegible] जई ।

oath, མནའ། དམ་བཅའ། དབུ་མནའ། *h.* शपथ, सौगन्ध ।

obedience, བཀའ་ལ་ཉན་པ། ཅི་གསུང་དང་ལེན། आज्ञापालन, अनुसरण ।

obedient, བཀའ་ལ་ཉན་པོ། आज्ञाकारी, कर्तब्यशील ।

obeisance, ཕྱག་འཚལ། གུས་ཕྱག नमस्कार, प्रणाम ।

obey, བཀའ་ཉན་པ། आज्ञा पालन करना ।

object, དམིགས་ཡུལ། རྒྱུ་དངོས། इरादा, उद्देश्य, पदार्थ ।

object, དགག་པ་རྒྱབ་པ། འགལ་བྲ་བྱེད་པ། बिरोध करना, अस्वोकार करना ।

objection, དགག་ཆ། དགག་པ། बिरोध, आपेक्ष ।

objectionable, རྒྱབ་འགལ། बिरोधी, आपत्तिजनक ।

oblation, མཆོད་པ། གསེར་སྐྱེམས། बलि, नैवेद्य ।

obligation, བཀའ་དྲིན། ཐུགས་རྗེ། अनुग्रह, उपकार ।

oblige, བཀའ་དྲིན་གནང་པ། अनुग्रह करना, ऋणी करना ।

oblivious, བརྗེད་ཀཡེངས་ཅན། བརྗེད་ངེས་ཅན། भुलानेवाला, भूलनेवाला ।

obscure, མུན་པ། གསལ་ཆ་མེད་པ། गूढ़, अस्पष्ट ।

observance, ལུགས་སྲོལ། འགྲོ་ལུགས། བྱེད་ཐུགས། व्यवहार, रीति, आचरण ।

observation, ཞིབ་རྟོགས། བརྟག་དཔྱད། निरीक्षण, बिचार ।

observatory, གཟའ་སྐར་སོགས་བལྟ་བའི་བརྟགས་དཔྱད་ཁང་། ग्रह इत्यादि को स्पष्ट देखने का स्थान, वेधशाला ।

observe, བརྟག་དཔྱད་བྱེད་པ། ཞིབ་པར་བལྟ་བ། परीक्षा करना, अनुष्ठान करना ।

obstacle, འགག་ཆ། འགག་པ། བར་ཆད། बाधा, रूकावट ।

obstruct, འགེགས་པ། བཀག་པ། अवरोध करना, रोकना ।

obstruction, བགེགས། བར་དུ་གཅོད་པ། रूकावट ।

obtain, སྒྲུབ་པ། ཐོབ་པ། प्राप्त करना, प्रवृत्त होना ।

obtrusion, མ་བོས་རང་འཛུལ། बिना बुलाये प्रवेश ।

obvious, གོ་བདེ་པོ། གསལ་པོ། स्पष्ट, प्रत्यक्ष, सुबोध।

obviously, ཁ་གསལ་པོར། स्पष्ट रूप से।

occasion, དུས་སྐབས། अवसर समय।

occasional, སྐབས་དང་བསྟུན་པ། समयानुसार, प्रासङ्गिक।

occasionally, སྐབས་སྐབས་སུ། མཚམས་རེར། कभी कभी।

occupancy, བདག་བཟུང་། བདག་འཛིན། དབང་ཆ། अधिकार, स्वामित्व।

occupant, བདག་པོ། བདག་འཛིན་བྱེད་མཁན། अधिकारी, मालिक।

occupation, ལས་དོན། ཚོང་ལས། अधिकार, व्यवसाय, व्यापार।

occupy, གནས་བཟུང་བ། འཛིན་པ། སྒྲུག་པ། अधिकार करना।

occur, མངོན་པ། འབྱུང་བ། प्रकट होना, घटित होना।

occurrence, བྱུང་རྐྱེན། གནས་ཚུལ། घटना वृत्तान्ता।

ocean, རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོ། महासागर।

october, ཕྱི་ཟླ་བཅུ་པ། अंग्रेजी बर्षका दसवाँ महीना।

oculist, མིག་ནད་ཀྱི་ཨེམ་ཇེ།, ཨམ་ཆི། आँख का वैद्य, नेत्र चिकित्सक।

odd, ཡ། ཁྱད་མཚར། बेजोड़, बिचित्र ।

of, ཀྱི། གྱི། ཡི། འི། का, के, की ।

off, ཐག་རིང་གི། རྒྱངས་རིང་དུ། दूर का, दूर को ओर ।

offence, ཉེས་སྐྱོན། སྤྱོད་ངན། अपराध, अन्यायाचरण ।

offend, ཉེས་པ་བྱེད་པ། བཀའ་ལས་འགལ་བ། अपराध करना, आज्ञा भङ्ग करना ।

offensive, སྐྱུག་བྲོ་པོ། ངན་པ། घृणाजनक अप्रिय ।

offer, འབུལ་བ། སྦྱིན་པ། མཆོད་པ། निवेदन करना, प्रस्ताव करना ।

offering, མཆོད་འབུལ། འབུལ་བ། बलिदान, उपहार, भेंट ।

office, ལས་ཁུངས། ཡིག་ཚང་། कार्यालय, दफतर ।

officer, ལས་སྣེ། འག་དཔོན། पदाधिकारी ।

official, དཔོན་ཁག། གོ་སྣེ་ཅན། अधिकार सम्बन्धी, कर्मचारी ।

officially, དབང་ཆ་དང་བཅས། अधिकार पुर्वक ।

offiiciate, སྐུ་ཚབ། གཞན་གྱི་ཚབ་ཏུ་ལས་བྱེད་པ། किसी पदाधिकारी के स्थान मे काम करना ।

often, ཡང་ནས་ཡང་དུ། ཕལ་ཆེར། बहुधा प्रायः ।

ogle, མིག་ཟུར་བལྟ་བ། तिरछी, दृष्टि डालना ।

oh, ཀྱེ་མ། ཨ་ཁ་ཁ། अरे !

oil སྣུམ། तेल ।

oilcake, སྣུམ་རོ། ཕྲ་ཀ། खली ।

oily, ནུམ་ཚོལ་ཚོལ། ཞག་རྩེ་ཅན། तेल पोता हुआ, चिकना, चुपड़ा ।

ointment, བྱུགས་སྨན། བྱུགས་པ། मलहम, उबटन ।

old, རྒད་པོ། རྙིང་པ། वृद्ध, प्राचीन ।

olden, སྔ་མོའི། གནའ་བོའི། प्राचीन, पुराने काल का ।

omen, སྔ་ལྟས། རྟགས། शकुन, लक्षण ।

ommission, ནོར་འཁྲུལ། ཆད་ལྷག चूक, भूल ।

omit, དབྱུག་བཞག་པ། སྤང་བ། त्यागना, छोड़ देना ।

omnipotent, ཀུན་དབང་མཁན། सर्वशक्तिमान

omnipresence, ཀུན་ཁྱབ། विश्वव्यापकता ।

omniscience, ཀུན་མཁྱེན། अनन्त ज्ञान ।

on, ཐོག་ཏུ། སྟེང་དུ། སྒང་དུ། ཁ་རུ། उपर, पर, ओर।

on account of, དེའི་རྒྱུན་གྱིས། དེའི་ཆེད་དུ། वास्ते, लिये।

on purpose, ཤེས་བཞིན་དུ། ཏ་གོ་བཞིན་དུ། जान बूझकर।

on the instance, དེ་མ་ཐག་ཏུ། ལམ་སང་། तुरन्त।

on the minute, དུས་དེ་ག་རང་ལ། དེ་མ་ཐག་ཏུ། ठीक समय पर।

once, ཚར་གཅིག། ཐེང་གཅིག། एक बार पहिले।
[at once] དེ་མ་ཐག་ཏུ། ལམ་སང་། तुरन्त।

once for all. དུས་གཏན་གྱི་ཆེད་དུ། सर्वदा के लिये।

one, གཅིག། དེ་ག། དེ་ཁོ་ན། एक, कोई, वही।

onion, བཙོང་། प्याज।

on looker, ལྟ་མཁན། दर्शक।

only, དེ་ཁོ་ན། འབའ་ཞིག། དེ་མ་གཏོགས། केवल, सिवाय।

onwards, ཡར། ཡར་ཕྱོགས་སུ། आगे की ओर।

open, ཁ་ཕྱེས་(འབྱེད་)པ། འགོ་འཛུགས་བྱེད་པ། खोलना, आरम्भ करना।

open-handed, གཏོང་ཕོད་ཅན། उदार, दानी।
opening, སྒོ་དབྱེ། ཨོ་ཁུང་། འགོ་འཛུགས་ छिद्र; आरम्भ।
openly, མངོན་གསལ། ཀུན་གྱིས་མཐོང་སར། स्पष्टता से।
operate, འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ། ལས་བྱེད་པ། སྤྲུལ་བ། कार्य करना, यन्त्र चलाना।
operation, ལས། ལག་ལེན། དམག་གི་ལས་འགུལ། उद्यम, सेना की गति।
opinion, བློ། བསམ་ཚོད། བསམ་མནོ། དགོངས་པ། *h.* राय, अभिप्राय, बिचार।
opinionated, རང་འདོད་ཅན། འདོད་རྒྱལ། अपने बिचार का पक्का, हठी।
opium, ཐ་མི་ཁ་གཡང་ཐེམ། अफीम।
opponent, དགྲ་བོ། སྡང་དགྲ། वैरी, शत्रु।
opportunity, དུས་སྐབས། སྐབས་ལེགས། अवकाश, अवसर।
oppose, རྒྱབ་འགལ་བྱེད་པ། འགག་པདམ་བར་ཆད་བྱེད་པ། बिरोध करना, बाधा डालना, सामना करना।
opposite, ཕར་ཕྱོགས། ཐུག་ཕྱོགས། सामनेका, विपरीत, प्रतिकूल।

oppress, བཙན་གནན་བྱེད་པ། མནར་གཅོད་གཏོང་པ། पीड़ा देना, सताना, दबाना।

oppression, མནར་གཅོད། སྙིང་རྗེ་མེད་པ། उपद्रव निर्दयता।

optician, མིག་ཤེལ་ཚོང་མཁན། चश्मा वेचने-वाला।

option, ཁམས། གདམ་ཀ། रूचि, पसन्द।

or, ཡང་ན། གཅིག་བྱས་ན། दो में से एक, या।

oracle, ལུང་བསྟན། ཆོས་རྗེ། भविष्यवानी, ओझा।

oral, ངག་སྒོག་ལབ་པ། मौखिक, बोला हुआ।

orange, ཚ་ལུམ་མ། ཤིང་འབྲས་ཚ་ལུམ། सन्तरा।

orbit, གྲུ་སྐར་གྱི་ལམ། གྲུ་ལམ། ग्रहपथ।

orchard, ཤིང་འབྲས་ལྡུམ་ར། फल-वाटिका।

orchestra, རོལ་དབྱངས་ཚོགས་པ། गाने-बजाने-वालों की मण्डली।

order, བཀའ། གོ་རིམ། आज्ञा, क्रम।

ordinal, ཚ་གཞི་རིམ་པ། क्रम, सूचक।

ordinary, དཀྱུས་མ། ཐལ་པ། साधारण, सामान्य।

organ, དབང་པོ། ཡན་ལག རོལ་མོ། इन्द्रिया, अंग, बाजा।

organization, གཏན་འབེབས། ཚོགས་སྡེ། संगठन, संस्था।

organize, འཆར་གཞི་སྒོགས་གོ་སྒྲིག་བྱེད་པ། क्रम वद्ध बनाना।

origin, འབྱུང་ཁུངས། རྩ་བ། मूल, आरम्भ, उत्पत्ति।

original, ངོ་མ། ཐོག་མའི། प्रथम, मौलिक।

originality, ཐོག་མའི་འབྱུང་ཁུངས། དང་པོའི་འབྱུང་ཁུངས། मौलिकता, अपूर्व रचना-शक्ति।

originate, ཐོག་མའི་འགོ་འཛུགས་བྱེད་པ། उत्पन्न करना, निर्माण करना।

ornament, རྒྱན་ཆ། མཛེས་རྒྱན། आभूषण, श्रङ्गार।

orphan, དྭ་ཕྲུག अनाथ बालक।

orphanage, དྭ་ཕྲུག་གསོ་ཁང་། अनाथालय।

orthodox, ཆོས་ལུགས་དམ་པོར་འཛིན་པ། सत्यधर्मानुसारी, कट्टरपंथी।

ostracize, སྐྱིད་སྡུག་ནས་སྤྲོད་པ། जाति के बाहर निकाल देना।

other, གཞན་པ། अन्य, दूसरा।

otherwise, དེ་མིན། नहीं तो।

ought, དགོས་པ། འོས་པ། चाहना, योग्य होना।

our, ང་ཚོའི། हम लोगों का।

ourselves, ང་རང་ཚོ། हमलोग।

out, ཕྱི་ལ། ཕྱི་ལོགས་སུ། बाहर।

outbluster, ཧ་ཅང་སྟོད་པ། अधिक प्रशंसा करना।

outcome, བྲས་འབྲས། འབྲས་བུ། परिणाम, फल।

outcry, ཀུ་ཅོ། ཟང་ཟིང་། འདུ་འཛི། कोलाहल, चिल्लाहट।

outer, ཕྱི་མ། बाहरी।

outgoings, འགྲོ་སོང་། व्याय।

outlaw, ཁྲིམས་འགལ་བྱེད་མི། न्याय बिरूद्ध चलनेवाला मनुष्य।

outline, ཕྱི་མའི་རི་མོ། མཐའ་མཚམས། बाहरी सीमा, रुप-रेखा।

outlive, ཚེ་རིང་པོར་གནས་པ། अधिक जीना।

outnumber, གྲངས་མང་བ། संख्या में बढ़ना।

outpatient, སྨན་ཁང་གི་ཕྱིར་སྡོད་ནད་པ། अस्पताल के बाहर रहनेवाला रोगी।

outpost, ས་མཚམས་སྲུང་གནས། སོ་ཁང་། सीमा चौकी।

output, ཐོན་ཁུངས། ཐོན་བསྐྱེད། जितना माल एक साथ तैयार होता है, उपज।

outrage, ཉེས་པ་ཚད་མེད་བྱེད་པ། ཟང་ཟིང་། उपद्रव करना, अत्यचार करना।

outroot, རྩ་བརྒྱག་གཏོང་བ། जड़ से निकालना।

outrun, ས་མཚམས་བརྒལ་ནས་འགྲོ་བ། सीमा के बाहर जाना।

outset, འགོ་འཛུགས་ ཐོག་མ། आरम्भ।

outside, ཕྱི་ལ། ཕྱི་ལོགས། बाहरी भाग, बाहरी ओर।

outstanding, རྩིས་འཕྲོས། बिना चुकाया हुआ।

outward, ཕྱི་ཕྱོགས་སུ། ཕྱི་ལོགས་སུ། बाहरी।

oven, མེ་ཐབ། མེ་ཁུང་། चूल्हा, तंदूर।

over, སྟེང་ལ། ཕར་ཕྱོགས། उपर, आगे की ओर।

overcharge, རིན་གོང་ཆེན་པོ་རྒྱབ་པ། གོང་ཚད་ལས་ལྷག་པ། अधिकदाम लगाना।

overcome, དབང་དུ་སྡུད་པ། རྒྱལ་བ། जीतना।

overflow, ལུད་པ། बाढ़।

overhear, ཡིབ་ནས་ཉན་པ། छिपकर सुनना।

overjoyed, ཤིན་ཏུ་དགའ་ཞིང་མགུ་བ། अति प्रसन्न।

overlook, དགོངས་དག་པ། དགོངས་སེལ། क्षमा करना, [illegible] करना।

overrun, འཕྲོག་བཅོམ་བྱེད་པ། लूटना।
oversea, རྒྱ་མཚོ་འི་ཕ་རོལ་ཀྱི། समुद्र पार का।
oversee, བལྟ་རྟོག་བྱེད་པ། ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པ། निरीक्षण करना।
oversight, ནོར་འཁྲུལ། भ्रम, भूल।
overtake, རྗེས་དེ་ད་ཀྱིས་འཛིན་བཟུང་བྱེད་པ། पीछा करके पकड़ लेना।
overtime, དུས་ཚོད་ལས་ལྷག་པའི་ལས། འཕར་ལས། अतिरिक्त समय का काम।
overtrade, མ་རྩ་ལས་ལྷག་པའི་ཚོང་བྱེད་པ། मूल धन से अधिक व्यापार करना।
overturn, སྟོར་ཁྲུག་གཏོང་བ། མགོ་མཇུག་སློག་པ उलट पलट करना, नष्ट करना।
overween, ལྷག་པའི་བསམ་བློ་གཏོང་བ། बहुत बढ़कर बिचार करना।
overwork, ངལ་རྩོལ་ཆེན་པོ། ལས་ཤུགས་ཆེ་རྒྱུན་ངལ་བ། अधिक काम कराकर थकाना।
owe, བུ་ལོན་དུ་ཚུད་པ། ऋणी होना।
owing, དེར་བརྟེན། དེའི་རྒྱུན་གྱིས། कारण से।
owl, ཨུག་པ། उल्लू।
own, རང་གི་ས་སོའི། निजी।
owner, བདག་པོ། स्वामी।
ox, གླང་། बैल।
oxygen, སྲོག་གི་རླུང་། प्राणवायु।

P

pace, གོམ་པ། གོམ་ཚད། पग, चाल, गति।

pacific, ཞི་འཇམ། ཞི་བ། शांत, स्थिर।

pacify, ཞི་བདེར་བཅུག་པ། शान्त करना, शान्ति लाना।

pack, དོས་ཀྲུགས་པ། गठरी बाँधना।

paddy, འབྲས། धान।

padlock, སྒོ་ལྕགས། ताला।

pagan, ཕྱི་པ། ལྷ་སྐུར་བསྙེན་མཁན། मूर्ति-पूजक।

page, ཤོག་ལྷེ། पुस्तक के पत्र।

pain, ནད་ཟུག ན་ཚ། दुःख, पीड़ा।

painstaking, འབད་བརྩོན་ཅན། परिश्रमी उद्यमी।

paint, ཚོན་གཏང་བ། རི་མོ་བྲིས་པ། रगँना चित्र बनाना।

painter, ལྷ་བྲིས་པ། चित्रकार।

pair; ཆ། ཆ་གཅིག जोड़ा।

palace, ཕོ་བྲང་། राजभवन, महल।

palanquin, འགྲོག་དཔྱང་། ཞབས་འཇམ། शिविका, पालकी।

palate, ཀན། ཕ་ཀན། तालु।

pale, སེར་སྐྱ། पीला, धुधँला।
palm, ལག་མཐིལ། ཐལ་མོ། हथेली।
palmist, ལག་རིས་ལྟ་མཁན། हस्थरेखा-समुद्रिक बिद्या मे निपुण।
palmistry, ལག་རིས་བརྟག་པ། हस्तरेखा, समुद्रिक त्रिदया।
palsy, གནམ་སྐྱོན། གཟའ་ནད། གྲུམ་ནད། पक्षाघात, लकवा।
pamphlet, དཔེ་ཆུང་། ཤོག་ལེབ། छोटी पत्रिका
pan, སྲི་ང་། ལྕགས་སླང་། तसली, कड़ाही।
pang, ནད་ཟུག། ཟུག་གཟེར། व्यथा, संताप, बेदना।
panic, དངངས་སྐྲག འཇིགས་སྣང་། त्रास, आतंक, भय।
pannier, རྟ་སྒྲོ། करण्डा, झावा।
pant, དབུགས་ཐེང་ཐེང་ཅེད་པ། ཇམ་པ། साँस लेना, हाँफना।
pantaloon, གོས་ཐུང་། དོར་མ། पायजामा।
panther, གཟིག चीता।
pantry, གཉེར་ཚང་། भण्डारघर।
paper, ཤོག་བུ། ཤུག་ཤོག *h.* कागज।
parable, གཏམ་དཔེ། नीतिकथा।

parachute, གནམ་གུར། གནམ་ནས་འབབ་པའི་གུར། गुब्बारे पर से उतरनेवाला छाता, हवाई छतरी ।

parade, དམག་རྩེད། དམག་སྦྱོང་། सैन्य-व्यायाम ।

paradise, བདེ་བ་ཅན་གྱི་ཞིང་ཁམས། ལྷ་ཡུལ། स्वार्ग, परम आनन्दका सुन्दर स्थान ।

paragraph, མཚམས། སྤེ་མཚན། ལེའུ་ཡི་མཚམས། अनुच्छेद, प्रकरण ।

parallel, དྲང་ཐིག ཐིག་མཚམས་ཆ་མཉམ། समानान्तर, सदृश ।

paralysis, གཟའ་ནད། पक्षावात लकवा रोग ।

paramount, ཀུན་གྱི་མཆོག གོང་མ། རྨད་བྱུང་༔ सर्वश्रेष्ठ, सर्वोत्तम ।

parcel, ཐུམ་བུ། ཐུམ་སྒྲིལ། पोटली, गठरी ।

pardon, དགོངས་ཡངས་གནང་བ། བཟོད་གསོལ་བཞེས་པ། क्षमा करना ।

pardonable, དགོངས་ཡངས་གནང་འོས་པ། क्षमा के योग्य ।

parent, ཕའམ་མ། माता वा पिता ।

parentage, ཕ་མའི་ཁུངས། जाति कुल ।

park, གླིང་ག སྐྱིད་ཚལ། क्रीडावन, सर्वसामान्य के घूमने का बगीचा ।

parliament, བཀའ་ཤག་ཚན་རྒྱུས། राज्य सभा।
parrot, ནེ་ཙོ། सुग्गा तोता।
parsimonious, སེར་སྣ་ཅན། कंजूस।
part, ཆ་ཤས། སྐལ་བ། ཁག अंश, भाग, खण्ड।
partake, མཉམ་དུ་ལེན་པ། བགོ་བཤའ་ལེན་པ། भाग लेना, साझी होना।
partial, ཉེ་རིང་ཅན། पक्षपाती, अपूर्ण।
partiality, ཉེ་རིང་། ཕྱོགས་ལྷུང་། पक्षपात असमदृष्टि।
participate, མཉམ་དུ་སྤྱོད་པ། མཉམ་པོར་རོལ་པ། अंश ग्रहण करना, साझी होना।
particle, རྡུལ་ཕྲན། ཚིག་ཕྲད། कण, परमाणु।
particular, བྱེ་བྲག བྱེ་བྲག་ཏུ། ཁྱད་པར་དུ། पृथक, विशिष्ट, व्यक्तिगत।
partition, བགོ་བཤའ། ཁང་པའི་བཅད། बँटवारा, हिस्सा, अलगानेवाली भीत।
partner, ཚོང་ཤག ལས་རོགས། सहकारी साझीदार।
party, ཚོགས་སྡེ། ཚོགས་པ། समुदाय, समाज।
pass, བགལ་བ། འགྲོ་བ། ལ། चले जाना, घाटी
(To pass away) འདས་པ། ཚེ་ལས་འདས་པ། मरना, मृत्यु होना।
[To pass over] སྤྲོང་བ། དོར་བ། त्यागना।

[to pass water] གཅིན་པ་གཏོང་བ། लघुशंका करना, पिशाब करना।

passage, ལམ། मार्ग।

pass-book, དངུལ་ཁང་གི་རྩིས་དེབ། रुपये लेन-देन लिखने की बैंक की किताब।

passenger, རི་ལི་སོགས་ལ་འགྲོ་བའི་འགྲུལ་མི། रेल आदि का यात्री।

passion, ཉོན་མོངས། ཞེ་སྡང་། འདོད་ཆགས། चित्त का आवेग, उत्कण्ठा।

passsionate, ཁྲོ་བ། ཁྲོ་གཏུམ་པོ། འདོད་ཆགས་ཅན། क्रोधी, तीव्र।

passport, ལག་འཁྱེར། परदेश में यात्रा करने का आज्ञा पत्र।

past, འདས་པ། སྔོན་གྱི་ बीता हुआ, पहले का।

paste; སྦྱར་བྱེད་ཀྱོ་མ། लेई।

pastime, དཔེ་ལས། ཀྲེད་དཔ། क्रीड़ा, खेल।

pastor, མ་ཤི་ཀ་པའི་ཆོས་ཤོད་མཁན། पादरी।

pastry, གྲོ་ཞིབ་ལས་བཟོས་པའི་ཟ་ཆའི་རིགས། आटे के बने भोजन के पदार्थ।

pat, ཐམས་པོ་བྱེད་པ། ལག་པས་འཇུར་འཇུར་བྱེད་པ། [illegible] ठोंकना।

patch, ཚན་པ་རྒྱབ་པ། मरम्मत करना।

patent, ཀུན་གསལ། དམངས་ལ་མགོ་གལ་ཆེ་བའི་ལག་ཆའམ་སྔོན་མེད་འཕྲུལ་འཁོར་དཔེ་གསར་བཟོས་པར་གཞུང་གིས་དེབ་སྐྱེལ་བྱས་ཐོག་གཞན་གྱིས་བཟོས་ཚོང་མི་ཆོག་པའི་དབང་ཆའི་ལག་ཁྱེར་ཐོབ་པ། आविष्कृत वस्तु विनिमयार्थ राजकीय अधिकार पत्र।

paternal, ཕ་རྒྱུད་ཕྱོགས་ནས། पैतृक।

path, ལམ། ལམ་ཕྲན། मार्ग।

pathetic, ཡིད་སྐྱོ་པོ། སེམས་སྡུག་པོ། कारुणिक, हृदयस्पर्शी।

patience, བཟོད་སེམས། བཟོད་པ། सहनशीलता, धैर्य।

patrimony, ཕ་གཞིས། ཕའི་ནོར། पैतृक धन।

patriot, རང་ཡུལ་གྱི་ཞེན། स्वदेशभक्त।

patrol, ས་སྲུང་བ། ས་སྲུང་དམག་མི། पहरा देना, रक्षाके निमित्त रात्रीमे चक्कर लगाना।

patron, རྒྱབ་རྟེན། མགོ་འཛིན་བྱེད་མི། पोषक, संरक्षक

patronage, མགོ་འཛིན། གྲོགས་མགོན། अनुग्रह, सहायता।

patronize, མགོ་འཛིན་མཛད་པ། आश्रय देना, सहायता देना।

pattern, དཔེ། སྦྱིས་ཚད། आकार, साँचा।

pave, ཪ་བཅལ་སྒྲིག་པ། ལམ་བཟོ་པ། पत्थर या ईंट बैठाना, मार्ग बनाना।
paw, སྡེར་མོ། पंजा चंगुल।
pawn, གཏའ་མ། बन्धक [गिरवी]
pay; དངུལ་སྤྲོད་པ། འཇོག་སྤྲོད་པ། ཕྱ་ལོན་འཇལ་བ། རྒྱིན་པ་འཇལ་བ། वेतन देना, ऋण चुकाना, बदला देना।
payee, དངུལ་ཐོབ་མཁན། रुपय पानेवाला।
payment, དངུལ་སྤྲོད་རྒྱུ། भुगतान, चुकौता।
pea, སྲན་མ། मटर।
peace, ཞི་བདེ། ཞི་འཇམས། शांति।
peaceful, དབེན་པོ། ཞི་འཇམས་པོ། शांत।
peach, ཁམ་འབྲས། आडू।
peacock, རྨ་བྱ། मोर।
peahen, རྨ་བྱ་མོ། मोरनी।
peack, རི་རྩེ། शिखर, पहाड़ को चोटो।
pear, ཤིང་འབྲས་ལྷི། नाशपाती।
pearl, མུ་ཏིག मोती।
peasant, སོ་ནམ་པ། ཞིང་པ། किसान, खेतिहर।
peculiar, གཞན་དང་མི་འདྲ་བ། ཁྱད་མཚར་པོ། असाधारण, विलक्षण।
peculiarity, ཁྱད་པར། དབྱེ་ཁྱད། बिशेषता, विलक्षणता।
pedestrian, རྐང་ཐང་འགྲོ་མཁན། འགྲུལ་པ། पैदल चलने वाला यात्री।

peel, ཕྲགས་པ་བཤུ་བ། छिलका या छाल उतारना।

peep, ཡིབ་ནས་ལྟ་བ། झाँकना, चोरी से देखना।

peerless, མཚུངས་མེད། འགྲན་ཟླ་མེད་པ། अनुपम।

pen, སྨྱུ་གུ། ཕྱག་སྨྱུག *h.* लेखनी, कलम।

penalty, ཆད་པ། བཀའ་ཉེས། दण्ड, अर्थदण्ड।

penance, སྡིབ་སྦྱོང་གི་བཀའ་ཐུབ། तपस्या, प्रायश्चित।

pencil, ཞ་སྨྱུག पेनसिल।

pending, ཐག་མ་བཅད་པ། ནར་ལུས། अनिश्चित अवस्था में।

penetrate, ཐུག་པ། གསང་བ་རྟོལ་བ། དོན་རྟོགས་པ། चुभाना, अर्थ समझाना, व्याप्त होना।

peninsula, རྒྱས་ཕལ་ཆེར་བསྐོར་བའི་གླིང་། प्रयद्वीप।

penis, ཕོ་མཚན། མཛེ། लिङ्ग, पुरुषकी जननेन्द्रिय।

penitent, འགྱོད་སེམས་ཅན། पश्चाताप करने वाला।

penniless, དབུལ་ཕོངས། निर्धन, दरिद्र।

pension, རྒས་པའི་ལྡོ་ཕོགས། ཐུར་བཞུགས་པའི་ཕོགས། पूर्ब सेवावृत्ति, पेनशन।

peon, ཡིག་བསྐྱེལ་བ། ལས་གཡོག་པ། चपरासी, चाकर।

people, མི་དམངས། जन, लोग।

pepper, ཕོ་བ་རིལ་བུ། गोल मिर्च।

peppermint, པི་པི་ལིང་མེ་ཏོག་གི་སྙིང་པོ། पिपरमिन्ट।

Perceive, མཐོང་བ། རྟོགས་པ། ཚོར་བ། देखना, समझना, जानना।

percept, དམིགས་སྣང་། कल्पना।

per cent, བརྒྱ་ཆ། བརྒྱ་ཟུར། प्रति सैकड़ा।

perception, རིག་པ། ཚོར་སྣང་། बोध, अनुभव, ज्ञाण।

perfect, སྐྱོན་མེད། མཚན་ལྡན་ཕུན་ཚོགས། निर्दोष, उत्तम, प्रवीण।

perfidious, དམ་ཉམས། དད་ལོག། विश्वास-घाती, कपटी।

perfidy, དམ་འགལ། ཡིད་གཏན་མེད་པ། विश्वासघात।

perforce, དབང་ཡོད་ཀྱིས། བཙན་ཤུགས་ཀྱིས། बलपूर्वक, हठ से।

perform, བྱེད་པ། ལག་ལེན་དུ་བསྟར་བ། करना, पूण करना।

performance, ལག་ལེན། བྱེད་ལས། कार्य, क्रिया।

perfume, དྲི་བཟང་། सुगन्ध।

perfumery, དྲི་དང་སྤུགས་པའི་རིགས། गन्ध द्रव्य।

perhaps, གཅིག་བྱེད་ན། कदाचित, संयोगवश।

peril, ཉེན་ཁ། ཉེན། विपत्ति, खतरा।

perilous, ཉེན་ཁ་ཅན། འཇིགས་ཆེན། संकटमय।

period, དུས་མཚམས། समय, काल, अवधि।

perish, འཇིགས་པ། འཆི་བ། नाश होना, मरना।

perjure, མནའ་ཟ་བ། ཁ་ཆད་ལས་ལྡོག་པ། प्रतिज्ञा भङ्ग करना।

perjury, རྫུན་གྱི་དཔང་པོ། झूठी साक्षी।

permanent, འགྱུར་མེད། རྟག་པ། གཏན་འཇགས། स्थिर, स्थायी, नित्य।

permissible, བཀའ་གནང་འོས་པ། བྱེད་དུ་བཙུག་འོས་པ། आज्ञा पाने योग्य।

permission, དགོངས་པ། བཀའ་གྲོས། आज्ञा, अनुमति।

permit, བཀའ་ཡིག། ལག་ཁྱེར། གནང་བ་སྤྲོད་པ། आज्ञा, आज्ञा देना, आज्ञापत्र।

permutation, འཕོ་འགྱུར། འགྱུར་བ། परिवर्तन उलट पलट।

perpend, བསམ་པ། བསམ་བློ་འཁོར་བ། मनमें बिचारना, मनन करना ।

perpetual, རྟག་པ། གཏན་འཇགས། नित्य

perplex, མགོ་འཁྲུམ་པ། འཛེགས་ཛམ། ཛམ་སྐྱག व्याकुल करना, घबड़ाना ।

perplexity, མགོ་རྙོག་པོ། व्यग्रता, झंझट ।

persecute འཚེ་བ་བྱེད་པ། སྡུག་པོ་གཏོང་བ། पीड़ा देना, कष्ट देना, सताना ।

persecution, འཚེ་བ། སྡུག་འགྱོར། བཙན་མནར། उत्पीड़न, उपद्रव ।

persist, ཨུ་ཚུགས་བྱེད་པ། བརྟན་པོར་གནས་པ། दृढ़ रहना, हठ करना ।

persistence, ཨུ་ཚུགས། ནན་ཏན། दृढ़ता-पूर्वक, आग्राही ।

persistent, ཨུ་ཚུགས་ཅན། འབད་པ་ཅན། आग्राही ।

person, མི། གང་ཟག ཀང་གཉིས་པ། मनुष्य, व्यक्ति ।

personage, སྐྱེས་བུ། མི་དྲག श्रेष्ठ पुरुष ।

personal, རང་གི། སྒེར་གྱི། व्यक्तिगत, निजी, अपना ।

personality, བདག་ཉིད། བདག་ཏུ་སྨྲ་བ། व्यक्तित्व, बिशेषता ।

personally, རང་ཉིད། རང་གི། स्वयं ।
personate, ཚབ་རྫུ་བྱེད་པ། གཟུགས་བརྫུ་བྱེད་པ། वेष बदलना, दूसरे का रुप धारण करना ।
personify, གཟུགས་སུ་བཀོད་པ། मानवीकरण या मूर्तिकरण करना ।
perpective, རི་མོ་འབུར་དུ་མཐོང་བའི་འབྲི་སྟངས། प्राकृतिक चित्र बनाने की बिदया।
perspiration, རྔུལ་ནག ལུས་ཆུ། पसीना ।
persuade, གྲོས་འདེབས་ཀྱིས་སླུལ་མ། བློ་སྒྱུར་དུ་འཇུག་ཐབས། ནན་སྐུལ། प्रबोधना, उसकाना, उभाड़ना ।
pertain, གཏོགས་པ། འབྲེལ་བ་ཉེ་བ། स्वामित्व होना, सम्बन्ध होना ।
perusal, ཞིབ་གློག རང་གི་སློབ་གཉེར་བྱེད་པ། अध्ययन, वाचन, पठन ।
peruse, ཞིབ་དུ་ཀློག་པ། चित्त लगाकर पढ़ना ।
pervert, ལམ་ལོག་པར་བཅུག་པ། सन्मार्ग से हटाना ।
pestle, གདུན་ཤིང་། मूसल, घोटना, लोढ़ा ।
pet; བྱུགས་བརྩེ། གཅེས་པར་བཟུང་བའི་སེམས་ཅན། प्यारा, पालतू जानवर ।
petal, མེ་ཏོག་གི་འདབ་མ། फूल की पँखड़ी, दलपत्र ।

petition, སྙན་ཞུ། ཞུ་ཡིག प्रार्थना, निवेदन, प्रार्थना पत्र।

petitioner ཞུ་བ་པོ། ཞུ་བ་འབུལ་མཁན། निवेदक, अभ्यर्थी।

petrol, ས་སྣུམ་གྱི་དྭངས་མ། पेट्रोल, साफ किया हुआ मिट्टी का तेल।

petticoat, སྨད་གོས། སྨད་གཡོགས། लहँगा, घाघरा।

pharmacy, སྨན་སྦྱོར་གྱི་མཛོད། སྨན་གྱི་ཤེས་རིག औषधि बनाने की विद्या, औषधालय

philistine, ཀླ་ཀློ། མཐའ་འཁོབ་པ། बाहरी मनुष्य, अशिक्षित मनुष्य।

philologer, ཚིག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་ལ་མཁས་པ། भाषा विज्ञान-विद, भाषा-शास्त्री।

philology, སྐད་དང་སྐད་ཀྱི་ཤེས་རིག སྡེབ་སྦྱོར། भाषा-बिज्ञाण।

philosopher, ཚད་རིག་མཁན། तत्वज्ञानी, दार्शनिक।

philosophy, ཚད་རིག ཤེས་རིག दर्शन-शास्त्र, तत्त्वज्ञान-बिज्ञाण।

phone, ཁ་པར། གློག་ཤུགས་ཀྱིས་གཏམ་ཐོས་སྣམ། बिजली द्वारा शब्द सुनाने का यन्त्र।

phonetic, སྐད་དང་སྐད་ཀྱི་སྐོར། ध्वनि संबंधी।

phonogram, སྒྲའི་བརྡ་རྟགས། ध्वनि के लिए संकेत का चिन्ह, ध्वनि-प्रतीक।

phonograph, མི་སྐད་ལེན་པའི་འཕྲུལ་འཁོར། ཁ་པར། ध्वनि-लिख यन्त्र।

photograph, འདྲ་པར། སྐུ་པར། *h*. चित्र, भाचित्र।

phrase, ཚིག། ཚིག་ཀང་། वाक्य, खण्ड, वाक्य-शैली।

phrasology, ཚིག་འགོད་སྟངས། वाक्य-रचना, कथनशैली।

phthisis, སྐམ་ནད། གློ་ནད། क्षय रोग।

physic, སྨན། སྨན་རིག་བསྟན་བཅོས། औषधि, औषधि-शास्त्र।

physical, གཟུགས་ཀྱི། ལུས་ཀྱི། དངོས་པོའི། शारीरिक, पदार्थ।

physician, སྨན་པ། ཨམ་ཆི། वैदय, चिकित्सक

physiology, སྲོག་ཆགས་ཀྱི་ཚན་རིག་བསྟན་བཅོས། पशु तथा बनस्पति की जीवन का शास्त्र।

physique, གཟུགས་ཁམས། ལུས་པོངས། शरीर की रचना तथा शक्ति।

pick, སྡུག་པ། འཐུ་བ། इकट्ठा करना, तोड़ना, उठाना।

picket, ལས་བྱེད་པར་བཀག་པ། ལས་བཀོལ་དུ་འཇུག་པ། काम करनेवालों को रोकना, बाधा देना।

pickle, ཆུ་སྐྱུར་མོ། ཚུར་སྐྱུར། सिरका।

pickpocket, མཐེབ་འདྲུད། ཨམ་བག་ནང་ནས་ཅ་ལག་བརྐུ་བ་ལ་མཁས་པ། गिरहकट

picnic, གླིང་ཀ་གཏོང་བ། ཐུགས་སྤྲོ་གཏོང་བ། वन-भोजन, घर के बाहर का आमोद।

pictorial, རི་མོ་དང་ལྡན་པ། རི་མོའི། सचित्र, चित्रमय।

picture, རི་མོ། པར་ཀ། चित्र।

picturesque, ཡིད་དུ་འོང་བའི་མཐོང་སྣང་། चित्र के समान सुन्दर, स्पष्ट।

piece, དུམ་བུ། རྡོག་རྡོག། भाग, खण्ड, टुकड़ा।

pierce, ཨེ་ཁུང་འབིགས་པ། छेदना।

piety, ཆོས་སེམས། དགེ་སེམས། धर्म, पुण्यता।

pig, ཕག་པ། सुअर।

pigeon, ཕུག་རོན། कबूतर।

piggery, ཕག་ཚང་། सुअरबाड़ा।

piggish, འདོད་ཛམ་ཅན། འཛེར་པོ། लालची, मैला-कुचला।

pigling, ཕག་ཕྲུག सुअर का बच्चा।

pigment, ཚོན་ཅི། ཚོན། रंगने का द्रव्य।

pigmy, མིའུ་ཐུང་། बौना।
pigtail, ལྗང་ལོ། पीठपर लटकती हुई बालों की चोटी।
pile, ཕུང་པོ། ཕུངས། लट्ठा ढेर।
piles, གསང་ལམ་ནས་ཁྲག་འབབ་པའི་ནད། बवासीर।
pilgrim, གནས་སྐོར་པ། तीर्थयात्री।
pilgrimage, གནས་སྐོར། གནས་མཆོག तीर्थ यात्रा।
pill, རིལ་བུ། गुटिका, गोली।
pillar, ཀ་བ། स्तम्भ, खम्भा।
pillow, སྔས་འགོལ། དབུ་སྔས། h. तकिया।
pilot, གྲུ་གཟིངས་དང་གནམ་གྲུའི་ཁ་ལོ་པ། དེད་དཔོན། माझी. वायुयान चलानेवाला।
pimple, ཤུ་བ། བྲོར་པ། ཤུ་བྲོར། डुँड़सा, मुहाँसा।
pin, ཁབ་གཟེར། आलपीन, खूंटी।
pin-cushion, ཁབ་གདན། आलपीन खोसने को छोटी गद्दी।
pincers, སྐམ་པ། छोटे मुँह को चिमटो।
pinch, སེར་བྲོག་རྒྱབ་པ། चिकोटी काटना।
pine, ཐང་ཤིང་། སྒྲོན་མེའི་ཤིང་། चीड़ का वृक्ष देवदार।

pine-apple, ཤིང་འབྲས་ཤིག། अनन्नास।
pink, དམར་སྐྱའི་མདོག प्याजी रङ्ग, हलके गुलाबी रंगका।
pioneer, སྔོན་འགྲོ་པ། ལམ་འདྲེན་བྱེད་པོ། मार्ग-दर्शक।
pious, དགེ་སེམས་ཅན། ཆོས་སེམས་ཅན། धार्मिक, भक्तिमान।
pipe, གདོང་མོ། ཐ་མག་གི་གང་ཟླུག नली, पाइप
pirate. གྲུ་གཟིངས་ཀྱི་ཇག་པ། རྒྱ་མཚོའི་འཚོམ་རྐུན། समुद्री डाकू।
pistol, གྲོ་མདའ། གྲུམ་མདའ། पिस्तौल।
pit,ས་དོང་། ཇབ་དོང་། गड्ढा।
pitfall, རྙི། ཞགས་པ། फँसाने का जाल।
pitch, སོལ་ཚི་ནག་པོ། अलकत्रा, राल, तारकोल, धूना।
pitcher, ཆུ་སྣོད། བུམ་པ། घड़ा, मटका।
pitiable, ཉམ་ཐག་པོ། སྙིང་རྗེའི་ཡུལ། दया का पात्र, दीन।
pity, སྙིང་རྗེ། ཐུགས་རྗེ། दया, करूणा।
placard, ཅ་ཆོག་ཤོག་ཆེ། बड़ा बिज्ञापन पत्र, पोस्टर।
place, ས་ཆ། གནས། भूमी, स्थान।
place to བཞག་པ་ रखना, बैठाना।

plagiarist, གཞན་གྱི་ཡི་གེ་བརྐུས་ནས་ཇོམས་མཁན། ग्रन्थ- चोर।

plague, གཉན་ནད། ནད་ཡམས། महमारी, उत्पात, उपद्रव।

plain, འཁོད་སྟོམས་པོ། རྒྱ་ཐང་། ཀུན་གསལ། सामान्य, स्पष्ट, प्रत्यक्ष।

plait, ལྕང་ལོ། चोटी।

plan, ལས་ཐབས། བཟོ་རིས། བཀོད་བཀྲ། འཆར་གཞི། मानचित्र, ढाँचा, योजना।

plane, འབུར་ལེན། बड़ई का रन्दा।

planet, གཟའ། གཟའ་སྐར། नक्षत्र, ग्रह।

plank, སྦྱང་ལེབ། लकड़ी का तख्ता।

plant, རྩི་ཤིང་། རྩ་ཤིང་། वनस्पति, पौधा।

plant to, འཛུག་པ། བཙུག་པ། रोपना, लगाना।

plantain, ཤིང་འབྲས་ཀེ་ལའི་སྡོང་པོ། ཆུ་ཤིང་། केले का वृक्ष।

plantation, འདེབས་ལས། ཤིང་སྡོང་སོགས་འཛུགས་པ། रोपाई, वृक्षरोपान, खेती।

planter, ཞིང་ལས་པ། སོ་ནམ་པ། वृक्ष लगाने वाला।

plaster, སྦྱར་བྱེད། སྦྱར་སྨན། पलस्तर, औषधि का लेप।

plate, སྡེར་མ། ཐ་བག थाली।

plated, ཚ་གསེར་སྐོགས་བཏང་བ། मुलम्मा किया हुआ।

platform, ཐྲུག་ནས། ཐྲུག་སྟོད་ཕྱེད་ས། चबूतरा, मचान।

platoon, ཀང་དམག पैदल सेना।

play, རྩེད་མོ་རྩེ་བ། རྩེ་མོ། खेलना, बिनोद, खेल।

plea, ཞུ་བ། प्रार्थना, बिन्ती।

plead, ཞུ་བ་འབུལ་བ། बिन्ती करना।

pleader, ཞུ་བ་པོ། ངོ་ཚབ། अभिवक्ता, वकिल।

pleasant, སྐྱིད་པོ། དགའ་སྐྱིད། मनोहर, सुहावना।

please, དགའ་བ་སྐྱེད་པ། प्रसन्न करना, आनन्दित करना।

pleasure, དགའ་སྤྲོ། आनन्द, सुख।

pledge, གཏའ་མ། དམ་བཅའ། बन्धक, प्रण।

pledgee, གཏའ་མ་འཛོག་ས། जिस के यहाँ बन्धक रक्खा जाता हैं।

plenty, མང་པོ། འཕེལ་པོ། पूरी सामग्री, बहुतायत।

pliable, མཉེན་པོ། འགུག་བསྒྲིང་ཕྱེད་དུ་ཡོད་པ། लचीला, सहज में प्रभाव पड़नेवाला।

pliers, སྐམ་པ། छोटी सँड़सी, या चिमटी।

plot, གཡོ་ཐབས། འཁྲུལ། गुप्त योजना,
कूट प्रबन्ध ।

plot, ས་ཆ། ས་གནས། भूमि, क्षेत्र ।

plough, གློང་གཤོལ། རྨོན་པ་རྒྱབ་པ། हल, हल
से भूमि जोतना ।

ploughshare, གློང་ལྕགས། གཤོལ་ལྕགས།
हल कि धार, फार ।

pluck, འཐོགས་པ། འཐུ་བ། तोड़ना ।

plume, བྱ་སྒྲོ། བྱ་སྤུ། पर, पर का गुच्छा ।

plunder, འཕྲོག་བཅོམ་བྱེད་པ། लूटना ।

plural, མང་ཚིག अनेक, बहुबचन ।

plus, སྡོམས་པའི་རྟགས། जोड़ने का चिन्ह ।

ply, འབད་བརྩོན་བྱེད་པ། परिश्रम से करना ।

pocket, སྣ་ཁུག ཨམ་པག जेब, खलीता,
पाकिट ।

pocket-money ལག་དངུལ། जेब खर्च ।

poem, ཚིགས་བཅད། རྩོམ། पद्यकाव्य, कविता ।

poet, རྩོམ་པ་པོ། སྙན་ངག་མཁན། कवि ।

poetess, སྙན་ངག་མཁན་མ། कवियित्री ।

point, རྩེ། གནད་དོན། विन्दु, यंत्र को नोक,
बिषय ।

point of view, མཐོང་ཕྱོགས། दृष्टिकोण ।

poison, དུག། विष, जहर ।

पोला मोदी

poisonous, དུག་ཅན། विषैला ।

pole, འཁར་རྒྱུག་རིང་པོ། འཁར་བ། लम्बा डण्डा, लग्घा ।

policeman, སྐོར་སྐྱུག་པ། पुलिस का सिपाही ।

policy, སྲིད་ཐུས། ཐབས་ཤེས། नीति, युक्ति ।

polish, སྤྲ་རྩི། चमक, रोगन ।

polite, ཞེ་ས་ཅན། ཡ་རབས། ངག་འཇམ། शिष्ट, विनीत ।

politeness, ཞེ་ས། གུས་ཞབས། शिष्टता, विनय ।

political, སྲིད་དོན། གཞུང་དོན། राजनोतिक ।

politician, སྲིད་ཇུས་ལ་མཁས་པ། राजनीतिज्ञ ।

politics, སྲིད་ཀྱི་ལས་དོན། राजनीति-शास्त्र ।

polo, རྟ་པས་རྟ་ཐོག་ནས་པོ་ལོ་བརྩེ་བའི་རྩེད་མོ། एक गेंद का खेल जो घोड़े पर चढ़कर खेला जाता है ।

polygamy, ཁྱང་མ་མང་པོ་བླང་རྒྱང་བའི་ལམ་སྲོལ། बहु पतित्व या पत्नीत्व, बहुविवाह ।

polyglot, སྐད་རིགས་མི་གཅིག་པ་སྣ་ཚོགས་ཤེས་མཁན། अनेक भाषाएँ जाननेवाला बहुभाषा-बिद् ।

polytheism, དཀོན་མཆོག་གམ་ལྷ་མང་པོར་མཆོད་པར་འདོད་པའི་གྲུབ་མཐའ། अनेक देवताओं का पूजन ।

polytheist, ལྷ་མང་མཆོད་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཅན། अनेक देव-पूजक।

pond, རྫིང་། རྫིང་བུ། छोटा तालाव, हौज।

ponder, བསམ་བློ་གཏོང་བ། बिचारना।

pontage, ཟམ་ཁྲལ། पूल पर आने-जाने का कर।

pony, རྟ། ཆིབས་པ། *h.* टट्टू, छोटा घोड़ा।

poor, དབུལ་པོ། ཉམ་ཐག སྐྱོ་པོ། दीन, दरिद्र गरीब।

populace, མི་དམངས། साधारण लोग, जन समूह।

popular, མི་དམངས་དང་མཐུན་པོ། གྲགས་ཅན། ཀུན་གཅེས། सर्वप्रिय, प्रचलित।

population, ཡུལ་གྱི་མི་གྲངས། མི་འབོར། जन संख्या।

pore, བུ་ག ཨོ་ཁུང་། छोटा छिद्र, रोमकूप।

pork, ཕག་ཤ། सुअर का मांस।

porridge, ཐུག་པ། लपसी, हलुआ।

port, གྲུ་གཟིངས་འབབ་ས། གྲུ་ཁ། बन्दरगाह

portable, འཁྱེར་ཐུབ་པ། ཡང་པོ། ले जाने योग्य, वहनीय।

portage, བདའ་གླ། འཁྱེར་གླ། ढुलाई, ले जाने का भाड़ा।

portend, སྔ་ལྟས་སྟོན་པ། शकुन बतलाना, पहिले से सूचना देना।

portent, ལྟས་ངན་པ། अपशकुन।

porter, དོས་པ། སྒོ་སྲུང་བ། कुली, द्वारपाल, दरवान।

portion, ཆ། དུམ་བུ། ཁག སྐལ་བ; अंश, भाग, बाँट।

portrait, འདྲ་པར། སྐུ་པར། चित्र, फोटो।

pose, སྡོད་སྟངས། འགྲིང་། चित्र बनाने के लिये किसी पदार्थ को बिशेषस्तिति में रखना।

position, གོ་ས། གོ་གནས། स्थान, स्थिती, पदवी।

positive, ངེས་གཏན། ཡིན་ལུགས། वास्तविक, निश्चित, पक्का।

positively, བདེན་པར། གཏན་གཏན་ཁས་ནས། निश्चित रुपसे, स्थिरता से।

possess, དབང་བ། བདག་ཏུ་བཟུང་བ། अधिकार रखना, धारण करना।

possession, བདག་བཟུང་། དབང་ཆ། अधिकार, अधीन पदार्थ।

possibility, ཡིན་སྲིད་ལུགས། सम्भावना।

possible, ཡིན་སྲིད་པ། ཐུབ་པ། होने योग्य, सम्भव।

post, གོ་ས། གོ་གནས། ཀ་བ། पद, अधिकार, स्तम्भ।

post, སྦྲག་ཡིག། डाकबिभाग।

postage, སྦྲག་གླ། डाक महसूल।

poster, ཅ་ཚོགས་ཤོག་ལྷེ། विज्ञापन।

postman, ཡིག་སྐྱེལ་བ། སྦྲག་པ། डाकिया, पत्रवाहक।

postmark, སྦྲག་ཐམ། སྦྲག་ཐེལ། डाकघर की मोहर।

post-master, སྦྲག་ཁང་གི་འགོ་བྱེད། डाकघर की अधिकारी।

posterior, མཇུག་ངོས་ཀྱི། རྗེས་མ། उत्तर कालीन, बादका, पिछला।

posterity, བུ་རྒྱུད། མི་རྒྱུད། सन्तति, वंश।

posthumous, ཕ་ཤི་བའི་རྗེས་སུ་སྐྱེས་པའི་བུ། पिता के मरण के उपरान्त उत्पन्न।

post-meridian, *abbr.P.M* ཉིན་ཕྱེད་ཡོལ་རྗེས། मध्याह्न के बाद का।

post-office, སྦྲག་ཁང་། डाकघर, पत्र-प्रेषणालय।

postpone, དུས་ཡུན་བསྲིང་བ། དུས་བགོལ་བ། बिलम्ब करना, टालना।

postscript, *abbr. P.S.* རྗེས་གསོལ། अनुलेख पत्र समाप्त करने पर लिखा हुआ अंश ।
postulate, ཞིབ་དཔྱོད་མེད་པར་བདེན་པར་འཛིན་པ། स्वयंसिद्ध मान लेना ।
pot, སྣོད། བུམ་པ། पात्र, गमला ।
potato, ཞོག་གོག། ཨ་ལུ། आलू।
potency, ནུས་ཤུགས། མཐུ་སྟོབས། शक्ति, अधिकार ।
potent, སྟོབས་ལྡན། ནུས་པ་ཅན། प्रवल, बलवान ।
potion སྨན་བྲུན། སྨན་ཚད། औषधि का एक घूँट ।
potter, རྫ་མཁན། कुम्हार ।
pottery, རྫ་སྣོད། རྫ་མ། मिट्टी के पात्र ।
poultry, ཁྱིམ་བྱ། घरेलू मुर्गी ।
pound, ཤེར་ཕྱེད་ཀྱི་ལྗིད་ཚད། आधा सेरका तौल ।
pour, ལྡུག་པ། धार गिराना ।
poverty, དབུལ་ཕོངས། दरिद्रता, कमी, अभाव ।
powder, ཕྱེ་མ། མེ་རྫས། बुकनी, बारूद ।
power, དབང་། སྟོབས། ནུས་ཤུགས། शक्ति, बल, अधिकार ।

powerful, སྟོབས་ལྡན། དབང་ཆེན། प्रबल, शक्तिमान।

power-house གློག་ཁང་། विद्युत्-गृह, बिजुली घर।

practical, ལག་ལེན་དུ་བསྟར་བ། व्यवहारिक, प्रायोगिक।

practice, ལག་ལེན། སྦྱོང་སྟར། ཉམས་ལེན། अभ्यास, व्यवसाय।

praise, བསྔགས་པ། བསྟོད་ར་གཏོང་བ། प्रशंसा, स्तुति।

pray, སྨོན་ལམ་བཏབ་པ། གསོལ་བ་འདེབས་པ། प्रार्थना करना, स्तुति करना।

prayer, སྨོན་ལམ། གསོལ་འདེབས། प्रार्थना, स्तुति।

preach, ཆོས་ཤོད་པ། ཆོས་འཆད་པ། धर्म का उपदेश करना।

preacher, ཆོས་ཤོད་མཁན། འཆད་པ་པོ། धर्मोपदेश।

preaching, ཆོས་ཀྱི་སློབ་སྟོན། བསླབ་བྱ། उपदेश, शिक्षा।

precaution, ངོགས་ཟོན། སྔོན་འགོག पूर्व की सावधानी।

precede, སྔོན་དུ་འགྲོ་བ། གྲལ་འགོར་འཁོད་པ། आगे होना।

precept, བསླབ་བྱ། ལེགས་བཤད། नियम, उपदेश।

precious, རྩ་ཆེན་པོ། རིན་པོ་ཆེ། महँगा, बहुमूल्य।

precis, མདོར་བསྡུས། संक्षेप, सार।

precise, ངེས་གཏན། གཏན་བདེན། निश्चित, यथार्थ।

predestination, བསོད་བདེ། སྔོན་ནས་ལས་སུ་བསྔོས་པའི་སྐལ་བ། भाग्य, प्रारब्ध।

predetermine སྔོན་ཚུན་ནས་ཐག་བཅད་པ་ पहिले से निर्णय कर लेना।

predict, ལུང་བསྟན་བཤད་པ། སྔོན་ཤེས་བཤད་པ། भविष्य बतलाना।

prediction, ལུང་བསྟན། མངོན་ཤེས། भविष्य वाणी।

predominate, དབང་གིས་མནན་པ། དབང་སྒྱུར་བ། प्रबल होना, अधिकार रखना।

pre-exist, སྔོན་ནས་སྲིད་པ། སྔོན་ནས་མཆིས་པ། पहिले से होना।

pre-existence, སྐྱེ་བ་སྔ་མ། पूर्व जीवन।

preface སྔོན་བརྗོད། प्रस्तावना, भूमिका।

prefer, གདམ་ཀ་རྒྱབ་པ། पहले चुनना, अधिक चाहना।

preferment, གོ་གནས་འཕར་བ། उच्च पद पर नियुक्ति ।

prefigure, རྗེས་ཡོང་སྔོན་དྲན་བྱེད་པ། पहिले बिचार कर लेना ।

prefix, སྔོན་འཇུག उपसर्ग ।

pregnant, སྦྲུམ་མ། སྦྲ་གུ་སྐྱེ་རྒྱུ་ཡོད་པ། गर्भवती ।

prejudge, ཞིབ་དཔྱོད་མེད་པར་ཐག་གཅོད་པ། बिना सुने निर्णय कर लेना ।

prejudice, སྙིང་ནད། འཁོན་སེམས། दुराग्रह, पक्षपात, हानि ।

preliminary, ཐོག་མའི། སྔོན་མའི། प्रारम्भिक

premature, མ་སྨིན་པའི། དུས་ལ་མ་བབ་པའི། མ་རན་གོང་ནས་བྱེད་པ། समय के पुर्व होनेवाला ।

premier, གཙོ་ཆེ་བ། སྲིད་བློན། प्रधान, मुख्य, प्रधान मन्त्री ।

premise ཁང་མཚམས། ཁང་པའི་ཉེ་འདབས། गृह सीमा ।

preoccupy, སྔོན་ནས་བདག་ཏུ་བཟུང་བ། पहिले से अधिकार करना ।

preparation, གྲ་སྒྲིག གོ་སྒྲིག སྤྲ་གོན། तैयारी, पुर्व व्यवस्था ।

prepare, གྲ་བསྒོམ་པ། གྲ་སྒྲིག་བྱེད་པ། तैयारी करना।

prepayment, སྔོན་ནས་དངུལ་སྤྲོད་པ། पूर्व भुगतान।

prescribe, སྨན་སྦྱོར་འབྲི་བ། औषधि निर्देश करना।

prescription, སྨན་ཡིག औषधि पत्र।

presence, མདུན་དུ་ཡོད་པ། उपस्थिति, समीपता।

present, ཚོགས་སུ་ཡོད་པ། ལག་རྟགས། དུས་ད་ལྟ་བ། उपस्थित, उपहार, वतमान काल।

presentation, ཕྱག་རྟགས་འབུལ་བ། *h.* སྙན་འབུལ་ཞུ་བ། दान, भेंट, प्रस्तुतिकरण।

presently, ད་ལྟ་ཉིད། དེ་མ་ཐག अतिशीघ्र।

preservation, བདག་ཉར། ཅག་ག སྲུང་བ། रक्षा, पालन।

preserve, བདག་ཉར་བྱེད་པ། སྲུང་སྐྱོབས་བྱེད་པ། रक्षा करना, बचाना।

preside, གཙོ་འཛིན་བྱེད་པ། གྲལ་འགོ་འཛིན་པ། अध्यक्ष होना, किसी सभाका सभापति बनना।

president, ཁྲི་འཛིན་པ། ཁྲི་པ། སྲིད་འཛིན། अध्यक्ष, सभापति।

press, བཙིར་བ། མནན་པ། པར་རྒྱབ་པ།
निचोड़ना, दबाना, छापना ।

pressman, པར་དཔོན། समाचार पत्र का
संवाददाता ।

prestige, མིང་། སྙན་གྲགས། गौरव, प्रतिष्ठा ।

presume, བློ་ཚོད་དཔག་པ། अनुमान करना ।

presuppose, སྔོན་ནས་ངོ་ལེན་བྱེད་པ།
स्वीकार कर लेना. मान लेना ।

pretence, ཁ་གཡོགས། ཁག་དགྲི། बहाना ।

pretend, གྱིད་བཤད་པ། ཁག་དགྲི་བྱེད་པ།
बहाना करना ।

pretension, གྱིད། ཁ་ག[illegible]། བརྫུན། छल, कपट

pretty, མཛེས་པོ། ཡིད་འོང་། सुन्दर, आकर्षक

prevail, རྒྱས་པར་དར་བ། ཁྱབ་བརྡལ་དུ་འགྲོ་བ།
प्रचलित होना ।

prevent, འགོགས་པ། བཀག་པ། रोकना ।

prevention, བཀག་སྡོམ། འགོགས་ཆ། प्रतिबन्ध,
रूकावट ।

previous གོང་མ། སྔོན་མ། अगला, पहिला ।

prewarn, སྔོན་དུ་གཅང་ཤུང་གི་བརྡ་བྱེད་པ།
पहिले से सचेत करना ।

price, རིན་གོང་། རིན་གནས། मूल्य, दाम ।

prick, འཛུག་པ། ནང་དུ་འཛུག་པ། छेदना,
पीड़ा देना ।

prickle, ཚེར་མ། नुकीला काँटा।

pride, ང་རྒྱལ། རང་རྒྱལ། अभिमान अहङ्कार, गर्व।

priest, ཆོས་པ། བླ་མ། पुरोहित, पादरी।

primary, གཙོ་བོ། ཐོག་མའི། मुख्य, प्रारम्भिक।

prime, ཐོག་མའི། ཡང་དང་། प्रधान, अति उत्तम।

prime-cost ཚོང་གི་གནས་གོང་། लागत।

prime minister, སྲིད་བློན། प्रधान मन्त्री।

primer ཀ་དཔེ་དང་པོ། पहिली पुस्तक।

primitive, བསྐལ་པ་སྔོན་གྱི། གནའ་དུས་ཀྱི། प्राचीन पुरानी रीत का।

prince, རྒྱལ་སྲས། རྒྱལ་པོའི་སྲས། राजकुमार।

prince-consort, སྲིད་སྐྱོང་བཙུན་མོའི་སྐུ་ཟླ། राज्य करने वाली रानीका पति।

principal, གཙོ་བོ། དབུ་འདོམ། प्रधान, मुख्य।

principle, གཞི་རྩ། ལམ་སྲོལ། གཞི་གྲུབ། मूलसिद्धान्त, नियम।

print, པར་འདེབས་པ། པར་རྒྱབ་པ། छापना, मोहर लगाना।

prior, ཐོག་མའི། སྔོན་གྱི། དང་པོའི། पहिले का।

prison, བཙོན་ཁང་། कारागार बन्दीगृह।

prisoner, བཙོན་པ། बन्दी, कैदी।

private, སྒེར་གྱི། གསང་བའི། निजी, गुप्त ।
privately, གསང་བ་བྱས་ནས། གསང་སྟབས། गुप्त रीति से ।
privilege, དམིགས་བསལ་གྱི་ཐོབ་ཐང་། དབང་ཆ། विशेष अधिकार ।
privity, གསང་གཏམ། भेद, गुप्त बात ।
prize བྱ་དགའ། གསོལ་རས། གནང་སྦྱིན། पारितोषिक, बहुमूल्य वस्तु ।
probability, ཡོང་ངེས་ཁ་པོ། ཡོང་ཉེན། सम्भावना ।
probably, གཅིག་བྱེད་ན། संयोगवश ।
probate, ཡིག་ཐོག་ཏུ་ཁ་ཆེམས་འཇོག་པ། मृत्युलेख या वसीयतका प्रमाणपत्र ।
probation, ཉམས་ལེན། ཚོད་ལྟའི་དུས། परीक्षा, परीक्षाकाल ।
probationer, ཉམས་ལེན་ཚོད་ལྟར་བཞག་པའི་མི། काम सिखने के लिये नियुक्त पुरुष, परीक्ष्यमान व्यक्ति ।
problem, དཀའ་བའི་ལས་དོན། समस्य, कठिन प्रश्न ।
problematic. ངེས་མེད། དོགས་གནས། अनिश्चित, शंकायुक्त ।
procedure, བྱེད་སྟངས་བྱེད་ཐབས། कार्य करने की रीति, विधि व्यवहार ।

proceed, མདུན་དུ་འགྲོ་བ། སྐྱོད་པ།
बढ़ना, आगे जाना।

proceeds, འབྱོན་འབབ། ཡོང་འབབ། ཁེ།
प्राप्त धन, लाभ।

process, ལམ་ལུགས། བྱེད་སྟངས། विधि
व्यवहार।

procession, ཁྲོམ་སྐོར་ཆ་སྒྲིག जुलूस, शोभा
यात्रा।

proclaim, བཀའ་རྒྱ་སྒྲོགས་པ། ཁྱབ་སྒྲགས་
བྱེད་པ། घोषगा करना, प्रकाशित करना।

procurable, སྒྲུབ་ཏུ་ཡོད་པ། ཐོབ་ཐུབ་པ།
प्राप्त करने योग्य।

prodigal, སྟོར་བཤིག་པ། ཆུད་ཟོས་ཅན། अति
व्यय करनेवाला।

prodigality, ཆུད་བཟོས། འཕྲོ་བཤིག उड़ाऊपन,
फजूल खर्ची।

prodigious, ཁྱད་མཚར། ཡ་མཚན་ཅན།
अद्भुत, विलक्षण।

produce, ཐོན་བསྐྱེད། बढ़ाना, उत्पन्न करना।

producer, སྤེལ་བ་པོ། ཐོན་སྐྱེད་པ། उत्पन्न
करनेवाला।

product, ཐོན་འབྲས། ཐོན་ཁུངས། फल,
परिणाम।

production, འབྲས་བུ། སྐྱེན་འབྲས། रचना, उपज ।

productive, འཕེལ་སྐྱེད་ཅན། ཐོན་ཁུངས་ཆེན་པོ། बहुत उत्पन्न करनेवाला, उपजाऊ ।

profess, ཁས་བླངས་པ། ཁ་ཆད་བྱེད་པ། स्वीकार करना, प्रतिज्ञा करना ।

profession, ལས་དོན། ལས་གནས། व्यापार, व्यवसाय ।

professor, པཎ་ཊི་ཏ། དགེ་གཤེས། विश्वविदयालय का अध्यापक ।

proficient, མཁས་པ། སྦྱང་པོ། प्रवीण, कुशल ।

profit, མཁེ། མཁེ་བཟང་། लाभ, सुविधा ।

profitable, མཁེ་ཕན། ཕན་ཐོགས་པོ། लाभदायक, हितकारी ।

profitless, མཁེ་མེད། बिना लाभ का ।

progenitor, མེས་པོ། ཕ་མེས། पूर्व पुरुष, पुरखा ।

programme, ལས་རིམ། གྲོ་ཤོག གོ་རིམ། कार्यक्रम, क्रमवाली ।

progress, ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ། बृद्धि, उन्नती ।

progressive, ཡར་རྒྱས་ཅན། क्रम से बढ़ने वाला ।

prohibit, བཀག་པ། འགོག་པ། निषेध करना, मना करना ।

prohibition, འགག་ཆ། བཀག་བསྡོམ། निषेध, मनाही ।

project, ལས་འགུལ། ཐབས། དམིགས་པ། उपाय, कल्पना, विचार ।

prolong, རིང་དུ་སྲིང་བ་དང་།ཡར་འགྱང་བྱེད་པ बढ़ाना, बिस्तार करना ।

prominent, གཙོ་ཆེན། मुख्य, प्रधान ।

promise, ཁས་བླངས། དམ་བཅའ། प्रतिज्ञा ।

promote, ཡར་སྤར་བ། གོ་ས་སྤར་བ། उँचे पद पर पहुँचाना ।

promotion, གོ་གནས་འཕར་བ། उन्नति, उच्च, पद की प्राप्ती ।

promptly, ལམ་སང་། མྱུར་དུ། शीघ्रता से, जल्दी से ।

pronoun, མིང་ཚབ། དངོས་མིང་། सर्वनाम शब्द ।

pronounce, སྒྲ་བརྗོད་པ། उच्चारण करना ।

pronounciation, ཚིག་གི་སྒྲ། उच्चारण ।

pcoof, ར་སྦྱོང་། ཁུངས་སྐྱེལ། པར་འདེབས་སྐབས ཀྱི་ཕུ་དག། प्रमाण, पहिली छाप ।

propaganda, ཁྱབ་བསྒྲགས། རྒྱ་ཁྱབ་སྤེལ་བ། किसो सिद्धान्त को प्रचारित करने को मण्डलो, सिद्धान्त व्यवस्था।

propagate, ཁྱབ་སྤེལ། རྒྱ་ཁྱབ། उत्पन्न करना, बढ़ाना, फैलाना।

proper, འོས་པ། ཁྱད་པར་དུ། योग्य, ठीक, उचित।

properly, དངོས་སུ། ངོ་བྲོག འོས་པར། उचित रीति से।

property, རྒྱུ་དངོས། ནོར་རྫས། सम्पत्ति, जायदाद।

prophecy, ལུང་བསྟན། भविष्य कथन।

prophesy, མངོན་ཤེས་ཤོད་པ། ལུང་དུ་སྟོན་པ། भविष्य बतलाना।

prophet, ལུང་སྟོན་པ། भविष्यवक्ता।

prophetic, མངོན་ཤེས་དང་འབྲེལ་པ། भविष्य कथन सम्बन्धी।

proportion, ཐིག་ཚད། ཟུར་ཚ། तुलनात्मक अंश, भाग, हिस्सा।

proposal, འདུན་གྲོས། གྲོས་སྟུན། प्रस्ताव।

propose, འདུན་གྲོས་ཞེད་པ། གྲོས་སྟུན་པ། प्रस्ताव करना, प्रस्तुत करना।

proprietor, བདག་པོ། སྦྱེ་བདག स्वामी, मालिक।

propriety, ཡ་རབས་ཀྱི་སྤྱོད་པ། ཚུལ་ལྡན་གྱི་སྤྱོད་པ། योग्यता, शुद्धता, सचरित्रता।

proscribe, མཐའ་འགོག་པ། མཐར་འཐད་པ། बहिष्कार करना, त्यागना।

prose, ཚིག་ཚིག ཚིག་ལྷུག गद्य, गद्यकाव्य।

prosecute, ཁྲིམས་ལ་སྐུར་བ། སྐྱོན་འཛུག་པ། अभियोग करना।

prosecution, སྐྱོན་འཛུག अभियोग।

preselyte, རང་ཆོས་སྤང་ནས་གཞན་གྱི་ཆོས་ལ་ཞུགས་པ། दूसरे धर्म को ग्रहण करने वाला, स्वधर्म त्यागी।

prosify, ཚིགས་བཅད་ཚིག་ལྷུག་ཏུ་བཟོ་བ། गद्यमें बदलाना।

prosody, སྡེབ་སྦྱོར། ཚམ། ཚིག་བཅད། छन्दः शास्त्र।

prospect, དམིགས་པ། རེ་འདུན། विस्तृत दृश्य, मनोभाव।

prosper, ལམ་འགྲོ། ཡར་རྒྱས་བྱུང་བ། सफल होना, धनवान होना।

prosperity, འཕེལ་རྒྱས། སྐལ་བ་ལམ་འགྲོ सम्पत्ति, सौभाग्य।

prostitude, སྨད་འཚོང་མ། འཆལ་མོ། वेश्य, रण्डी।

protect, སྐྱོབ་པ། སྲུང་བ། आपत्ति से बचाना, रक्षा करना।

protection, བསྲུང་སྐྱོབས། रक्षा. शरण।

protest, ངོ་རྒོལ་བྱེད་པ། རྒྱབ་འགལ་བྱེད་པ། निषेध पूर्वक कहना।

protestant, ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་རྗེས་འབྲངས་གསར་མ་བ། इसाइयोंके उस धर्म का अनुयायी जी पोपके अधिकार को स्वीकार नही करता।

proud, ང་རྒྱལ། རང་མཐོང་ཅན། ཁེངས་དྲེགས་ཅན། अभिमानी, गर्वी, घमंडी।

provable, ར་སྤྲོད་བྱེད་དུ་ཡོད་པ། सिद्ध करने योग्य।

prove, ཁུངས་སྐྱེལ། ར་སྤྲོད་བྱེད་པ། सिद्ध करना

proverb, གཏམ་དཔེ། जनोक्ति, कहावत।

provide, རྒྱགས་སྒྲུབ་པ། སྒྲུབ་པ། सामग्री जुटाना, प्रबन्ध करना।

province, ཡུལ་སྡེ། ལྗོངས། देश का विभाग, प्रान्त।

provision, རྒྱགས། तैयारी, पूर्वकल्पना, विधान।

provisional, གནས་སྐབས་ཀྱི་ क्षणिक, सामयिक ।

provocation, ཁོང་ཁྲོ་སློང་བའི་རྒྱུ། प्रकोपन, उसकाव ।

provoke, ཁོང་ཁྲོ་སློང་བ། उसकाना, क्रुद्ध करना ।

proximate, ཉེ་བའི། ཕལ་ཆེར། ཉ་ཡམ། समीपका, निकटका ।

proximo, ཟླ་བ་རྗེས་མ། འཆར་ཟླ། आगामी मास ।

prune, ཅེ་གཡམ་པ། ཅེ་གཏོག་པ། काटना, छाँटना ।

psalm, མགུར་མ། स्तोत्र, भजन ।

psychology, རྣམ་རིག मनोबिज्ञान ।

public, མི་དམངས། ཁྲོམ་དམངས། जनसाधरण, सार्वजनिक, सामान्य प्रचलित ।

public-spirit, མི་དམངས་ཀྱི་སེམས་ཤུགས། जन कल्यान की भावनावाल ।

publication, པར་བསྐྲུན། དཔེ་ཆགས་པར་སོ་འདེབས་པ། प्रकाशन, प्रकाशित पुस्तक ।

publicity, ཁྱབ་སྒྲགས། लोक-प्रसिद्धि ।

publish, པར་འདེབས་བྱེད་པ། ཁྱབ་སྤེལ་བྱེད་པ། प्रकाशित करना, बिस्तार करना ।

publisher, འགྲེམ་སྤེལ་བྱེད་པོ། པར་འདེབས་བྱེད་མཁན། पुस्तक आदि का प्रकाशक ।

puggish, སྤྲེའུ་དང་མཚུངས་པ། बन्दर के सदृश ।

pull, འདྲེན་པ། འཐེན་པ། खींचना ।

pulpit, ཆོས་ཁྲི། उपदेशक का ऊँचा आसन ।

pulse, རྩ། ལག་རྩ། कलाई पर की नाड़ी ।

pump, ཆུ་འཐེན་བྱེད་འཁྲུལ་འཁོར། पानी खींचने अथवा हवा भरने या निकालने का यन्त्र ।

pumpkin, ཡང་ཀུད། གོན། ཀོད་མའི་རིགས། कद्दू, लौकी ।

punctual, དུས་ཚོད་དུ་ལས་བྱེད་པ། ལས་ཀར་དུས་སུ་འབྱོར་པ། सामयिक, समय पर काम करने वाला ।

punctually, འགོར་འགྱང་མེད་པ། དུས་སུ། ठीक समय पर यथासमय ।

punctuation, བར་ཚོམ་དང་ཤད། विरामचिन्ह का प्रयोग ।

punish, ཉེས་ཆད་གཅོད་པ། གཅུན་པ། दण्ड देना, ताड़ना देना ।

punishment, ཆད་པ། ཉེས་པ། ཉེས་ཆད། दण्ड ।

[capital punishment] སྲོག་ཐོག་ཏུ་གཏོང་བའི་བཀའ་ཆད། प्राण दण्ड ।

punk, འཆལ་མོ། སྨད་ཚོང་མ། वेश्या ।

pup, ཁྱི་ཕྲུག ཁྱིའི་ཕྲུ་གུ། कुत्ते का बच्चा, पिल्ला ।

pupil, སློབ་ཕྲུག སློབ་མ། शिष्य, विद्यार्थी।

purblind, མིག་ཞར། ཕྱེད་ཡོང་། कुछ अन्धा।

purchasable, ཉོ་ས་ཡོད་པ། ཉོས་ན་ཐོབ་པ། मोल लेने योग्य।

purchase. ཉོ་བ། मोल लेना, खरीदना।

pure, གཙང་མ། ལྷད་མེད། शुद्ध, स्वच्छ, बिना मेल का।

purgative, བཤལ་སྨན། पेट साफ करने वाली औषधि।

purification, གཙང་མ། གཙང་དག དག་སྦྱངས། शुद्धिकरण, निर्मलीकरण।

purify, དག་སྦྱངས་བྱེད་པ། शुद्ध करना, निर्मल करना।

purity, གཙང་ཁྲུགས། གཙང་སྦྲ། पवित्रता, शुद्धता।

purple, དམར་སྨུག་མདོག རྒྱ་སྨུག बैगनी रंग का।

purpose, དོན། ཆེད་མངགས། हेतु, अभिप्राय, तात्पर्य।

purposely, ཆེད་མངགས་སུ། ཀང་བཙུགས་ནས། जान बूझकर, उद्देश्य से।

purse, དངུལ་ཁུག སྒྲ་ཁུག रुपया रखने की थैली

pursue, འདའ་བ། རྗེས་སུ་འདེད་པ། पकड़ने के लिये अनुसरण करना, पीछा करना।

pus, རྣག རྣག་ཆུ། मवाद, पीव।

push, རྫོགས་པ། འཕུལ་བ། ढकेलना, धक्का देना।

pustule, ཕྲོལ་བ། བྱི་ཕྲོལ། ཕྲོར་བ། फुन्सी, फोड़ा।

put, འཇུག་པ། བཞག་པ། राखना, डालना।

puzzle, མགོ་འཁྲོམ་བཅུག་པ། མགོ་འཁོར་བ། घबड़ाना, व्याकुल करना।

pygmy, མིའུ་ཐུང་། མིའུ། नाटा मनुष्य, बौना।

pyramid, བང་རིམ། མཆོད་རྟེན་ལྟ་བུ། सूच्याकार या झुण्डाकार स्तम्भ।

python, སྦྲུལ་པོ་ཆེ། अजगर, बड़ा सर्प।

Q

quadruped, དུད་འགྲོ། རྐང་བཞི་པ། चौपाया, चतुष्पद।

quadruple, བཞི་ལྡབ། བཞི་སྒྱུར། चौगुनी संख्या।

quadruplet, བཞི་སྐྱེས། སྐྱེ་ཐེངས་གཅིག་ལ་ཕྲུ་གུ་བཞི་སྐྱེས་པ། एक साथ जन्म लेनेवाले चार बच्चे।

quail འཇིགས་ཤིང་འདར་བ། भयसे काँपना ।

quaint, ཁྱད་མཚར་པོ། ཡ་མཚན་ཅན། विचित्र, बिलक्षण ।

qualification, ཡོན་ཏན། ཤེས་བྱ། योग्यता, मर्यदा ।

qualified, ཡོན་ཏན་ཅན། གྲུང་པོ། योग्य, मर्यदा युक्त ।

qualify, ཡོན་ཏན་སྦྱོང་བ། སློབ་གཉེར་བྱེད་པ། योग्य बनाना ।

quality, སྤུས་ཡག་ཉེས། ཡོན་ཏན། गुण, मर्यदा ।

[man of quality] མི་དྲག སྐུ་དྲག कुलीन पुरुष ।

quantity, འབོར། མང་ཉུང་། ཆ་ཤས། परिमाण, मात्रा, अंश ।

quarrel, འཐབ་མོ། འཁྲུག་རྩོད། कलह, झगड़ा, विवाद ।

quarrelsome, འཐབ་རྩོད་པ། འཁྲུག་རྩོད་མཁན། झगड़ालू, लड़ाका ।

quarter, བཞི་ཆ་གཅིག བཞི་ཟུར་གཅིག चतुर्थ भाग ।

quarterly, ལོའི་བཞི་ཆ། ཟླ་བ་གསུམ། तीसरे महीने, त्रैमासिक ।

quartermaster, དམག་མིའི་འགོ་དཔོན་ཆེ་བ། सेना का प्रधान अध्यक्ष ।

quean, འཆལ་མོ། གཞུང་ཚོང་མ། भ्रष्ट चरित्र की लड़की, वेश्या ।

queen, རྒྱལ་མོ། བཙུན་མོ། राजपत्नी, महारानी ।

queer, ཁྱད་མཚར་པོ། ཡ་མཚན་པོ། अनूठा, अद्भुत, अनोखा ।

quench, ངོམས་པར་བྱེད་པ། འཚོམས་པར་བྱེད་པ། प्यास बुझाना, शान्त करना ।

quenchless, ངོམས་མེད། འཚོམས་མེད། नबुझाने योग्य ।

querist, འདྲི་བ་པོ། प्रश्न पूछनेवाला ।

question, འདྲི་ཚིག འདྲི་བ། प्रश्न, जाँच ।

questionable, ཡིད་མ་ཆེས་པ། དོགས་ཡོད། ངེས་མེད། सन्देहयुक्त, अनिश्चित ।

questioner, འདྲི་བ་པོ། ཞུ་བ་ཡིན་མཁན། प्रश्न पूछनेवाला ।

questionless, དོགས་པ་མེད་པ། निःसंशय ।

questor, དངུལ་གཉེར། ཕྱག་མཛོད། खजाञ्ची ।

queue, སྐྲའི་ལྷུང་པོ། चोटी, कतार, अपने अवसर की प्रतीक्षा के लिये खड़े हुए मनुष्यों की पंक्ति ।

quick, མྱུར་པོ། མགྱོགས་པོ། फुर्तीला, तेज ।

quicken, སྒྱུར་མགྱོགས་གཏོང་བ། तीव्र करना, उत्तेजित करना ।

quiet, དབེན་པོ། ཅ་ཅོ་མེད་པ། ཞི་བ། स्थिर, चुपचाप, शान्त ।

quietly, ཞི་བར། ཁ་རོག་པར། ཁ་ཁྲུ་ཤེས་མེར། शान्तिपूर्वक, चुपचाप ।

quill, སྨྱུ། སྨྱུ་སྒྲུག बड़ा पर, परकी लेखनी ।

quilt, ཉལ་ཟན། རས་བལ་མལ་ཟན། तोशक, गद्दा ।

quinine ཚ་བའི་སྨན། འདར་སྨན། कुनैन नामक औषधि ।

quire, ཤོག་བུ་ཁ་གྲངས་ཉེར་བཞིའི་ཐེབ་ཚ། २४ ताव कागज, एक जिस्ता ।

quit, སྤོང་པ། དོར་བ། དབྱུག་པ། छोड़ना, चुकाना, त्यागना ।

quite, ཡོངས་རྫོགས། ཐད་དེ། सर्वथा, पूरी तरह से ।

quota, ཐོབ་བསྐལ། ཐོབ་ཚ། अंश, स्थिर, भाग ।

quotation, ད་ལྟའི་རིན་གོང་། ཐང་གཞི། ཚིག བཤུ་བ། ग्रन्थ का उदधृत वाक्य, प्रचलितमूल्य

quote, གཞན་གྱི་ཡིས་ཚིག་བཤུས་ནས་སྟོན་པ། ལུང་འདྲེན་བྱེད་པ། གོང་ ཚོད་ཕབ་པ། किसी के शब्द का उद्धरण करना, मूल्य बतलाना ।

R

rabbit, རི་བོང་། खरहा, खरगोश।

rabble, གླག་ཚེར། ཀུ་ཅོ་འདེབས་པ། कोलाहली मनुष्यों की भीडभाड़।

race, རིགས་རྒྱུད། མི་རིགས། वंश, सन्तति, ज्ञाति

race-course, རྟ་རྒྱུགས་ཐང་། दौड़ का मैदान।

radiance, འོད། प्रभा, चमक, प्रकाश।

radio, རླུང་འཕྲིན། बेतार का सन्देश या अकाशवाणी, रेडियो

radiogram, རླུང་འཕྲིན་ཐོག་ནས་གཏོང་བའི་གནས་ཚུལ། बिना तार के भेजा हुआ समाचार।

radish, ལ་ཕུག मूलो, मुरई।

radium, སྒྲོག་རྫས་རིན་ཐང་ཆེ་བ་ཞིག एक बहुमूल्य धातु जिसमें से बिजली की किरणें निकला करती है।

raft, ཕྱུག་ཁྲས་བཟོས་པའི་གཟིངས། लट्ठों का बना हुआ बेड़ा।

rafter, ལྕམ་ཤིང་། छत के आधार की धरन, बल्ला।

rage, ཞེ་སྡང་། क्रोध, तीव्रता।

raid, གླགས་ཐབས་ཙམ་པ། धावा, चढ़ाई।

rail, [illegible] रेल की लाइन।

railway, རེ་ལེའི་ལམ། रेल की सड़क।

rain, ཆར་པ། वर्षा, वृष्टि।

rainbow, འཇའ། इन्द्रधनुष।

rainfall, ཆར་ཞོད། वर्षा, वृष्टि।

rain-gauge, ཆར་ཚད་བལྟ་བྱེད་ཀྱི་ཡོ་བྱད། वर्षाका जल नापनेका यन्त्र।

rainworm, འབུ་དམར། ས་འབུ། केंचुआ।

raise, ཡར་སློང་བ། उठाना, बढ़ाना, जागृत करना।

[to raise the wind] ལས་དོན་ཞིག་གི་ཆེད་དུ་དངུལ་བསྡུ་བ། किसी कार्य के लिये धन इकट्ठा करना।

ram, ལུག ཐུག भेड़ा।

rampart. ལྕགས་རི། गढ़ के चारों ओर की दीवार, रक्षा स्थान।

random, ངེས་མེད། क्रम-रहित, बिना सोचे समझे।

range, ར་རྒྱུད། མདའ་རྒྱངས། श्रेणी, पंक्ति, लक्ष्य लगानेका स्थान।

ranger, ནགས་ཚལ་དོ་དམ་པ། वनपालक, वन या उद्यान का रखवाला।

rank, གྲལ་རིམ། གོ་གནས། पंक्ति, श्रेणी, विभाग क्रम।

ransom, བླུ་ཡོན། बन्दो को छोड़ने के लिये
दिया हुआ धन।

rapacious, འདོད་ཆགས་ཅན། ཧམ་ཆེན།
लालची, अति लोलुप।

rapid, མྱུར་པོ། མགྱོགས་པོ། वेगयुक्त, शीघ्रता।

rapidity, མགྱོགས་ལོད། མགྱོགས་ཚུལ།
वेग, शीघ्रता।

rare, དཀོན་པོ། विरल, अपूर्ब।

rarely, དཀོན་པོར། कदाचित।

rascle, མི་ངན། दुष्ट, नीच।

rascality, མ་རབས་ཀྱི་སྤྱོད་པ། नीचता, दुष्टता

rat, བྱི་བ། ཙི་ཙི། चूहा, मूसा।

rate, རིན་གོང་། གོང་ཚད། महसूल, दर, मूल्य।

rather, ཡོས་ཀྱང་། ཡོས། वस्तुतः, कुछ अपेक्षा।

ration, ཉིན་རེའི་ཟ་ཆས་ཀྱི་ཚད་དབང་།
प्रतिदिन के आहार का परिमाण।

rational, མཁས་པོ། རྣམ་ཤེས་ཅན། རྟོགས་
པའི་ནུས་ཅན། चैतन्य, विवेकी।

rationality, རྣམ་པར་ཤེས་པ། तर्क शक्ति।

raw, རྗེན་པ། མ་སྨིན་པ། कच्चा, अधूरा।

ray, འོད་ཟེར། किरण।

razor, སྤྲ་གྲི། हजामत बनाने का उस्तरा।

reach, སྙེབ་པ། འབྱོར་བ། पहुँचना, प्राप्त करना।

reaction, ལུས་ལྡོག་ཚུལ། ཚུར་ལྡོག་གི་བྱ་བ། प्रति-क्रिया, उत्तेजना के वाद की मलिनता
read, ཀློག་པ། पढ़ना, अध्ययन करना।
ready, གྲབས་སྒྲིག་པོ། གྲ་སྒྲིག་ཡོད་པ། उदचत, तैयार, सहज से प्राप्त।
ready-made, ཅ་ལག་བཟོས་ཚར་ཚར་བ། तैयारी माल।
real, ངོ་བོ་ག། དངོས་གནས། ངོ་མ། सत्य, वास्तविक, यथार्थ।
reality, དངོས། ཡང་དག་པ་ཉིད། सत्यता।
really, ངེས་པར། དངོས་གནས་དང་གནས། सचमुच, वस्तुतः।
realize, དངོས་སུ་གྲུབ་པ། ངེས་པར་གྲུབ་པ། प्रत्यक्ष करना, जानना।
realm, རྒྱལ་ཁམས། ཡུལ་ཁམས། राज्य, देश।
ream, ཤོག་བུའི་སྤབ་ཆ་ཉི་ཤུ་ཐམ་པ། ཤོག་གྲངས་ལྔ་བརྒྱ། बीस जिस्ता कागज।
reap, རྔ་བ། བཙས་པ། लवना, फसल काटना।
rear, གསོ་སྐྱོངས་བྱེད་པ། पालना, पोसना।
reason, རྒྱུ་མཚན། དོན་ཅི། कारण, प्रयोजन।
reasonable, འོས་པོ། རན་པོ། འཚམས་པོ། उचित, यथार्थ।

reassemble, ཡང་བསྐྱར་ཚོགས་པ། फिर से इकट्ठा होना या करना।

reassure, ཡིད་ཆེས་སྐྱེད་བཅུག་པ། विश्वास दिलाना।

rebel, ངོ་ལོག་མཁན། राजदोही, विप्लवकारी।

rebellion, ངོ་ལོག་པ། राज़द्रोह, विप्लव।

rebuke, གཤེ་གཤེ་གཏང་བ། गाली देना।

recall, དྲན་གསོ་བ། བསྐྱར་བཤད། स्मरण करना, याद करना।

recast, བསྐྱར་དུ་བླུག་རྒྱབ་པ། नई आकृति में करना।

receipt, ཐུང་འཛིན། स्वीकार-पत्र।

receive, འབྱོར་བ། ཐུབས་པ། ཐོབ་པ། प्राप्त करना, लेना, ग्रहण करना।

recent, ཉེ་དུས་ཀྱི། ཉེ་ལམ། नया, आधुनिक।

raception, གྲ་སྒྲིག ཕེབས་བསུའི་གྲ་སྒྲིག प्रतिग्रह, अगवानी।

recite, བཟླས་པ། ངག་ནས་འདོན་པ། वर्णन करना, व्याख्या करना।

reckless, ཡ་མེད་ཚ་པོ། असावधान, धृष्ट।

rcckon, རྩིས་རྒྱབ་པ། གྲངས་ཀ་རྒྱབ་པ། गणना, करना, अनुमान करना।

recline, བསྟེད་པ། བསྟུ་པ། झुकाना, झुकना।

recognition, ངོ་སྤྲོད། पहचान।

recognize, ངོ་འཕྲོད་པ། ངོ་སྤྲོད་པ། पहिचानना; प्रमाणित करना।

recollect, དྲན་གསོས་རྒྱབ་པ། स्मरण करना।

recollection, དྲན་པ། स्मरण शक्ति।

recommend, རྒྱབ་བསྐྱོན་བྱེད་པ། अनुशंसा करना, अनुग्रह करना।

recommendation, མཐུན་ཕྱུར་གྱི་ཡི་གེ། ངོས འཛིར་གྱི་ཡི་གེ་ संस्तुति, अनुशंसा।

reconcile, བར་སྐུམ་བྱེད་པ། ནང་འགྲིག་བྱེད་པ། झगड़ा मिटाना, संधि कराना।

reconcilement,
reconcilation, } བར་སྐུམ། ནང་འགྲིག संधि।

record, ཡི་གེར་བཀོད་པ། དེབ་ཐྲོར། लिपिबन्धन, लेख।

recover, འཚོ་བ། ཡར་གསོས་པ། स्वस्थ होना।

recreate, སྤྲོ་སྐྱིང་བྱེད་པ། विनोद या मनोरंजन करना।

recreation, བཙོས་ཁ། སྤྲོ་སྐྱིང་། विश्राम, मनोरंजन।

recriminate, ཉེས་སྐྱོན་ཚུར་ཁོལ་བྱེད་པ། उलटा दोष लगाना।

recruit, ཁ་གསོ་རྒྱབ་པ། ཁ་སྐོང་བ། नवा बल प्राप्त करना, सैनिक की भरती करना।
rectification, བཅོས་ཁ། समाधान, शुद्धि।
rectify, བཅོས་ཁ་རྒྱབ་པ། शुद्ध करना, संशोधित करना।
recto, དེབ་ཁ་ཕྱེ་བའི་ཤོག་ལྷེབས་གཡས་ཕྱོགས། खुली हुई पुस्तक का दाहीना पृष्ट।
recur, སྐར་ཡང་འབྱུང་བ། फिर से याद पड़ना, दुबारा होना।
recurrence, སྐར་ཡང་དྲན་པར་བསྐྱེད་ཚུལ། पुनरागमन, पुनराबृत्ति।
recurrent, རྒྱུན་ཡང་ཡང་འབྱུང་བ། बारम्बार होनेवाला।
red, དམར་པོ། མཚལ་ཁ། लाल रंग का।
red-handed, ཉེས་ལས་བྱེད་བཞིན་པར། अपराध करता हुआ।
redeem, བླུ་བ། ཐར་བར་བྱེད་པ། धन देकर बचाना, मुक्त करना।
redeemer, སྐྱབས་མགོན། བླུ་མཁན། मुक्त करने वाला, उद्धारक।
redemption, སྡིག་པ་ནས་ཐར་བ། पाप से मुक्ति
reduce, ཆུང་དུ་གཏོང་བ། རིན་གོང་བཅག་པ། छोटा करना, मुल्या घटाना।

reduction, གང་བཅག་པ། घटाव।

reel, སྐུད་པའི་སྒྲ་གུ་སྒྲིལ་ས། चरखी।

refer, ཞུ་བ། རྒྱུ་མཚན་བསྟང་བ། ལོ་རྒྱུས་བྲངས་པ། निर्देश करना, सूचित करना।

refine, དག་སྦྱོངས་བྱེད་པ། ལེགས་པར་སྦྱོང་བ། संस्कार करना, सुधारना।

reflect, གཟུགས་བརྙན་འཆར་བ། བསམ་བློ་འཁོར་བ། प्रतिविम्व डालना, विचारना।

reflection, མེ་ལོང་གི་ངོས་ནས་གཟུགས་བརྙན་འཆར་བ། བསམ་མནོ། प्रतिविम्व, भावना, बिचार।

reform, ཁ་བསོ་རྒྱབ་པ། ལེགས་བཅོས་བཏང་བ། सुधारना, फिर से बनाना।

reformation, ལེགས་བཅོས། འགྱུར་བཅོས། सुधार।

reformer, ལེགས་བཅོས་རྒྱབ་མཁན། འགྱུར་བཅོས་གཏོང་མཁན། सुधारक।

refresh, ངལ་སངས་པ། སྐྱུར་གསོ་བ། आनन्दित करना, नया करना।

refreshing, དགའ་བའི་གནས། आनन्द देने वाला।

refreshment, གསོལ་ཇ་ཞལ་དོག अल्प आहार, जलपान ।
refuge, སྐྱབས་གནས། आश्रय, शरण ।
refugee, སྐྱབས་བཙལ་བ། शरणार्थी ।
refund, སླར་ཕྱིར་ལོག་སྤྲོད་པ། लौटाना, वापस करना ।
refusal, ཁས་མི་བླང་བ། ཁས་མི་ལེན་པ། अस्वीकृति ।
refuse, ཁས་ལེན་མ་བྱེད་པ། ངོས་ལེན་མི་བྱེད་པ། न मानना, अस्वीकार करना ।
regain, སྐྱར་དུ་དབང་ཐོབ་པ། སླར་ལོན་པ། पुनः अधिकार पाना ।
regard, གུས་བཀུར། རྩེས་མཐོང་ཞུ་བ། आदर करना, मानना !
regarding, དེའི་སྐོར་ལ། विषय में ।
regency, རྒྱལ་ཚབ་ཀྱི་གོ་གནས། རྒྱལ་ཚབ་ནས་སྲིད་དབང་འཛིན་པའི་དུས་སྐབས། राजप्रतिनिधिका पद, उसका राज्य-काल ।
regenerate, བསམ་བློ་གསར་དུ་གཏོང་བ། གནས་སྟངས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་བ། नई शक्ति और जीवन देना, अवस्था सुधारना ।
regeneration, བློ་ལྷ་ཆོས་ཞ་འགྱུར་བ། སྐྱང་སྐྱར་སྐྱེ་བ། पुनर्जीवन ।

regent, རྒྱལ་ཚབ། ཐོ་ཐོབ། राजा के स्थान में राज्य करने वाला, राज प्रतिनिधि।
regicide. རྒྱལ་པོ་བསྒྲོང་བ། राजहत्य।
regiment, དམག་དཔུང་། सेना, पल्टन।
regimentals, དམག་ཆས། सैनिक वेष।
region, ཡུལ་ཁོ། प्रदेश, राष्ट्र।
register, ཐོ། དེབ་བཀྲེལ། དེབ་ཐོར་བཀོད་པ། पञ्जी हिसाब-बही, रजिस्टर में लिखना।
regret, འགྱོད་སེམས་བྱེད་པ། पछतावा करना; दुःखी होना।
regular, ཚུལ་ཅན། དཀྲིགས་བཅར། ཐུན་འཐགས། ཆག་མེད། नियम के अनुसार, यथार्थ, एक समान।
regulation, སྒྲིག་ཚུགས། སྒྲིག་ཁྲིམས། अधि-नियम, व्यवस्था।
rehabilitate, སྔར་གནས་སུ་རྒྱུར་བཀོད་བྱེད་བ། पूर्व स्थिति पर पहुँचाना।
rehabilitation, སྐར་ཡང་གཞིས་ཆགས་པ། पुनर्वासन।
rehearsal, ནང་སྦྱོང་བྱེད་པ། प्राभ्यास।
reign, རྒྱལ་སྲིད་སྐྱོང་པ། རྒྱལ་སྲིད། शासन करना, राज्य करना, शासन, राज्य।
rein, སྲབ། बागडोर, लगाम।

reject, ཁས་ལེན་མི་བྱེད་པ། སྤོང་བ། अस्वीकार करना, त्यागना।

rejection, ཁས་ལེན་མི་བྱེད་པ། སྤང་བ། अस्वीकरण।

rejoice, དགའ་བ། प्रसन्न होना, आनन्द मनाना।

rejoicing, དགའ་སྟོ། आनन्द।

rejoin, སྦྱར་མཐུན་པ། རང་གནས་སུ་སྦྱར་སྦྱིབ་པ། फिर मिलना या जोड़ना।

relapse, ནད་ལོག་རྒྱབ་པ། आरोग्य होकर फिर रोगी होना।

relate, བཤད་པ། འབྲེལ་བ། कहना, सूचना देना, मिलाना।

relation, ཉེ་འབྲེལ། གཉེན་ཚན། འབྲེལ་གནས། संबन्धी।

relationship, ཉེ་འབྲེལ། बन्धुत, जातिभाव।

relative, གཉེན། གཉེན་ཚན། सम्बन्धी नातेदार।

release, ཐོད་བཀྲོལ་གཏོང་བ། मुक्त करना, छुटकारा देना।

reliable, ཁུངས་དག ཡིད་ཆེས་འོས་པོ། विश्वास के योग्य।

reliance, བློ་གཏད། དཔང་བཙལ། भरोसा, विश्वास।

relic, རིང་བསྲེལ། སྐུ་གདུང་། मृत व्यक्ति का स्मारक चिन्ह ।

relief, གྲོགས་རམ། ར་མདའ། सहायता, दुःखी की सहायता ।

relieve, ར་མདའ་བྱེད་པ། सहायता देना ।

religion, ཆོས། ཆོས་ལུགས། धर्म, ईश्वर-भक्ति ।

religious, ཆོས་ལ་དཀར་བ། ཆོས་ལ་དགའ་བ། དགེ་སེམས་ཅན། धार्मीक, भक्तिमान ।

relinquish, བློས་གཏོང་བ། སྤང་བ། छोड़ना त्यागना ।

rely, བློ་བཀལ་བ། ཡིད་རྟོན་བྱེད་པ། विश्वास करना, भरोसा करना ।

remain, བསྡད་པ། རྗེས་སུ་ལུས་པ། रहना, पिछे ठहरना ।

remainder, ལྷག་འཕྲོ། शेष भाग, अवशिष्ट ।

remark, དོ་སྣང་བྱེད་པ། མཚན་རྟགས་བྱེད་པ། ध्यान देना, बिचारना ।

remarkable, བརྟག་ཞིབ་བྱ་འོས་པ། ཁྱད་མཚར་པོ། ध्यान में रखने योग्य, बिचित्र ।

remedy, ཕན་ཐབས། གསོ་བྱེད། སྨན། चिकित्सा, कष्ट निवारण का उपाय, औषधि

remember, དྲན་གསོ་བྱེད་པ། स्मरण रखना, याद करना ।

remembrance, དྲན་པ། དྲན་རྟེན། स्मरण, यादगार, स्मारक वस्तु।

remigrate, སླར་ཡང་གཞིས་སྤོས་པ། दुबारा, दूसरे देशमे जाकर बसना।

remind, དྲན་སྐུལ་བྱེད་པ། དྲན་གསོ་བྱེད་པ། स्मरण कराना, स्मरण करना।

remision, ཆག་ཡང་། དགོངས་ཡང་། ऋण की चुकती, क्षमा।

remit, ཆག་ཡང་གནང་བ། དངུལ་གཏོང་བ། छोड़ना, रुपया भेजना।

remitter, དངུལ་གཏོང་མཁན། रुपया भेजने वाला।

remodel, བཟོ་བཅོས་རྒྱབ་པ། བསྐྱར་བཟོ་བྱེད་པ། फिर से तैयार करना या बनाना।

remorse, མཚོང་འགྱོད། འགྱོད་སེམས། पश्चाताप, पछतावा।

remote, ཐག་རིང་། རྒྱང་རིང་། दूरवर्ती, असमीप

remove, ཕན་ས་སྤོ་བ། स्थान बदलना या हटाना, अलग करना।

rename, སྐྱར་དུ་མིང་བཏགས་པ། མིང་གསར་འདོགས་པ། नया नाम रखना।

rend, དྲལ་བ། གཤག་པ། फाड़ना, दो टुकड़े करना, भाग देना।

render, སྦྱིན་པ། སྟེར་བ། देना, प्रतिपादन करना।
renew, གསར་བཟོ་བྱེད་པ། नया करना या होना
renounce, ཐོས་གཏོང་བ། སྤོང་བ། དོར་བ།
त्यागना, दूर करना, छोड़ना।
renovate, འགྱུར་བཅོས་གཏོང་བ། ལེགས་
བཅོས་བྱེད་པ། फिर नया करना, सुधारना।
renovation, འགྱུར་བཅོས། ལེགས་བཅོས།
सुधार, उद्धार।
renovator, འགྱུར་བཅོས་གཏོང་མཁན། ལེགས་
བཅོས་བྱེད་མཁན། सुधारक, सुधारनेवाला।
renown, གྲགས་པ། སྙན་གྲགས། यश, कीर्ति।
rent, ཁྲལ། ཁང་གླ། भाड़ा, शुल्क, कर।
renunciation, སྤོས་གཏོང་། आत्म-त्याग.
अस्वीकार।
repair, བཟོ་བཅོས་རྒྱབ་པ། ཞིག་གསོས་བྱེད་པ།
मरम्मत करना, सुधारना।
repay, སྐྱིན་ཚབ་འབུལ་བ། चुकाना, प्रतिफल
देना, बदला लेना।
repeat, ཡང་བསྐྱར་བྱེད་པའམ་བཤད་པ། फिर से
कहना या करना, आवृत्ति करना।
repent, འགྱོད་བཤགས་བྱེད་པ། བཤགས་པ་ཕུལ་བ།
पश्चाताप करना, पछताना।

repentance, མཐོང་འགྱོད། འགྱོད་སེམས། पछतावा ।

repentant, མཐོང་འགྱོད་ཅན། འགྱོད་སེམས་བྱེད་མཁན། पछतावा करनेवाला ।

repine, ཁ་ཚེར་སློག་པ། མི་འདོད་པ། शिकायत करना, बड़बडाना ।

replace, ཚབ་འཇོག་པ། གྱོང་ཚབ་སྐྱེར་བ། पुनः स्थापित करना, हानी की पुर्ती करना ।

reply, ལན་འདེབས་པ། उत्तर देना ।

report, སྙན་ཞུ་འབུལ་བ། སྙན་གསན་ཞུ་བ། बृत्तान्त कहना, सूचना देना, बर्णन करना ।

reportable, སྙན་ཞུ་འབུལ་འོས་པ། སྙན་གསན་ཞུ་འོས་པ། सूचना देने या प्रकाशित करने योग्य ।

reprehend, སྐྱོན་འཛུག་བྱེད་པ། कलंक लगाना, झिड़कना ।

reprehension, སྐྱོན་བརྗོད། निन्दा कलंक ।

represent, ཞུ་བ་འབུལ་བ། མངོན་པར་བྱེད་པ། ཁ་ཚབ་བྱེད་པ། वर्णन करना, दरसाना, प्रतिनिधि होना ।

representation, ཞུ་བ། སྙན་ཞུ། ངོ་ཚབ། འཕྲུལ་མ། प्रतिनिधि ।

representative, སྐུ་ཚབ། འཐུས་མི། प्रतिनिधि, प्रतिपुरूष ।

reprint, བསྐྱར་དུ་པར་འདེབས་བྱེད་པ། दुबारा छापना या प्रकाशित करना ।

reproach, ཁ་གཡོགས་པ། ཁ་ངན་ལབ་པ། གཤེ་གཤེ་གཏོང་བ། निन्दा करना, गाली देना ।

reproduce, བསྐྱར་བསྐྲུན་བྱེད་པ། འདྲ་བཤུས་བྱེད་པ། दुहराना, प्रतिलिपि बनाना ।

reproof, སྐྱོན་བརྗོད། निन्दा, गाली ।

republic, མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ། प्रजातन्त्र राज्य ।

repurchase, སྒྱར་ཉོ་བ། दुबारा मोल लेना ।

reputable, སྙན་གྲགས། प्रसिद्ध ।

reputation, མིང་ཅན། གྲགས་པ། कीर्ति, यस, मान ।

request, ཞུ་བ་འབུལ་བ། རྒྱབས་འཇུག་ཞུ་བ། प्रार्थना करना, विनय सहित माँगना ।

require, དགོས་པ། མཁོ་བ། माँगना, चाहना, आकांक्षा करना ।

requirement, དགོས་མཁོ། མཁོ་བྱེད། आकांक्षा, माँग ।

requisite, ཉེར་མཁོ། དགོས་བྱེད། आवश्यक, प्रयोजनीय ।

rescue, སྐྱ་བ། སྐྱོབ་པ། ཐར་བར་བྱེད་པ། मुक्त करना, छुटकारा देना।

research, ཞིབ་དཔྱོད་བྱེད་པ། གསར་འཚོལ། རྟགས་ཞིབ་བྱེད་པ། अन्वेषण, खोज।

resemblance, འདྲ་པོ། གཅིག་པ། सादृश्य, तुल्यता।

resemble, འདྲ་བ། གཅིག་པ་འདྲ་བ། सदृश होना, तुल्य होना।

reservation, སྔོར་གྱི་ཆེད་དུ་གསོག་འཇོག रोक, निग्रह, जमा।

reserve, གསོག་པ། ཟུར་དུ་འཇོག་པ། अलग रखना, बचा रखना।

reservoir, ཆུ་མཛོད་ཁང་། ཆུ་གསོག जलाशय, कुंड।

resettle, སླར་ཡང་འཁྲིག་ཆ་བྱེད་པ། སྐར་དུ་གཞིས་ཆགས་པ། फिर से स्थिर करना।

reside, སྡོད་པ། གནས་པ། सर्वदा रहना, बसना

residence, སྡོད་གནས། ཁང་པ། བཞེས་ཤག h. रहने का स्थान।

resident, སྡོད་མཁན། གནས་མཁན། གཞུང་གི་དཔོན་པོ། निवासी, राजकीय अधिकारी।

resign, དགོངས་པ་ཞུ་བ། ལས་བཞོལ་བ། ཟུར་དུ་བཞུགས་པ། पद का त्याग करना।

resignation, དགོངས་ཞུ། पद का परित्याग ।

resist, འགོག་པ། འགོག་ཆ་རྒྱབ་པ། अवरोध करना, बाधा डालना ।

resistance, འགོག་ཆ། བར་ཆད། विरोध, रुकाव

resolution, བློ་ཐག ཁྲིམས་ཐག་གཅོད་པ།निश्चय, स्थिरता, प्रस्ताव ।

resovle, ཐག་གཅོད་པ། निश्चय करना, ठानना

resound, ཐྲག་ཆ་འཁོར་བ། སྙན་གྲགས་ཁྱབ་པ། गूंजना, यश फैलाना ।

resource, ཐབས་ཤེས། གཏེར་མཛོད། साधन, द्रव्य प्राप्ति का साधन ।

respect, གུས་བཀུར། བཀུར་སྟི་ཞུ་བ། सत्कार करना, प्रतिष्ठा करना ।

respectable, བཀུར་འོས་པ། पूज्य, माननीय ।

respectively, གོ་རིམ་བཞིན་དུ། རིམ་པར། यथाक्रम, क्रम-क्रम से ।

respond, ལན་འདེབས་པ། མཐུན་པ། བྱམས་པ། उत्तर देना; अनुकूल होना, प्रेम, एकता ।

responsibility, ངས་བཅའ་བ། འགན་ལེན་བྱེད་མཁན། उत्तरदायित्व ।

responsible, འགན་འཁུར། འགན་ལེན།
བློ་སྦྲུག། उत्तरदायी, विश्वस्त ।

rest, ཞི་བདེ། ངལ་གསོ། ལྷག་འཕྲོ། स्थिरता, शान्ती, विश्राम, शेष भाग।

restaurant, ཟ་ཁང་། ཇ་ཁང་། भोजनालय, जलपानगृह।

restful, ངལ་བསོ། ཞི་བ། शान्त, शान्तिप्रद।

restless, ཚག་ཚོག ཚ་གེ་ཚོ་གེ चंचल।

restoration, སྐྱར་བསོ། ཉད་བསོ། उद्धार, आरोग्य।

restore, སྐྱར་བསོ་བ། ཉད་བསོ་བ། सुधारना, आरोग्य करना।

restrict, བཀག་སྡོམ་བྱེད་པ། रोकना, बन्धेज करना।

restriction, འགག་ཆ། བཀག་སྡོམ། निरोध, बन्धेज।

result, སྨིན་འབྲས། འབྲས་བུ། परिणाम, नतीजा

resume, སྐྱར་འཛུགས་བྱེད་པ། སྐྱར་ལས་འགོ་འཛུགས་པ། दुबारा आरम्भ करना, फिर से शुरू करना।

resurrection, འདས་ལོག पुनर्जीवन।

retail, འཚོང་བྱེད་པ། གསིལ་ཚོང་རྒྱབ་པ། फुटकर बिक्री।

retain, ཉར་བ། བཞག་པ། སེམས་སུ་ཉར་བ། तोकना, चित्त मे रखना।

retale, ཐར་དུ་བཞུགས་པ། འཁྲུར་བ། पद से छुटकारा लेना, काम त्यागना।

retouch, ཉམས་གསོ་བྱེད་པ། སྐྱར་གསོ་བྱེད་པ། महीन रेखाओं द्वारा चित्रको सुधारना।

retreat, དབེན་གནས། རི་ཁྲོད། निर्जन स्थान्।

retribution, ལས་འབྲས། རྣམ་སྨིན། ལ་གཡོགས་འཁོག་པ། उचित दण्ड।

return, ཕྱིར་ལོག་པ། ལོག་ཡོང་བ། वापस करना, लौटना।

reunion, སྐྱར་འཛོམས་པ། སྐྱར་དུ་འདུ་བ། पुनर्मिलन।

reveal, གསང་བ་སྒྲོག་པ། མངོན་གསལ་སྟོན་པ། प्रत्यक्ष करना, प्रकाशित करना, प्रकट करना

revelation, མ་འོངས་ལུང་བསྟན། आकाशवाणी, दैवी प्रकाशन।

revenge, དགྲ་ལན་འཇལ་བ། དགྲ་ཤ་ལེན་པ། वैर करना, बदला लेना।

revengeful, འཁོན་སེམས་ཅན། बदला लेने में तत्पर।

revenue, གཞུང་ཁྲལ། གཞུང་འབབ། राजस्व, राज्य की आय।

reverend, མོས་སུ་འོས་པ། བཀུར་འོས། མ་ཤེ་ཀ [illegible] माननीय, पादरी की उपाधि।

reverse, ཁ་ཕྱོགས་ལྡོག་པ། མགོ་མཇུག་སློག་པ། उलटाना, बिपरीत करना, औंधा करना।

review, བསྐྱར་ཞིབ་བྱེད་པ། ཡང་དག་གཏོང་བ། समालोचना करना, दोहराना।

revile, སྨད་ར་གཏོང་བ། གཤེ་གཤེ་གཏོང་བ། अपमानित करना, गाली देना।

revise, ཡང་དག་གཏོང་བ། དག་བཅོས་བྱེད་པ། दोहराना, दुबारा जाँचना।

revision, བསྐྱར་བཅོས། ཡང་དག दुबारा परिक्षा या संशोधन।

revival, སྐྱར་དུ་ཉམས་བསོ། ཕོང་འཕེལ་དར་རྒྱས། चेतना प्राप्ति, उद्धार।

revive, སླར་བསོ་བ། फिर से जीवित करना।

revoke, ཆེས་མེད་དུ་གཏོང་བ། ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་པ། खण्डन करना, रद्द करना।

revolt, ངོ་ལོག་རྒྱབ་པ། राजद्रोह करना, विप्लव करना।

revolution, ངོ་ལོག ।འཁོར་ལོ་འཁོར་སྟངས། राज्यक्रान्ति, चक्कर, भ्रमण।

revolver, ཀྲོ་མདའ། མེ་མདའ་ཐུང་ཐུང་། एक बार भरकर अनेक बार चलानेकी पिस्तौल।

revulsion, བློ་འགྱུར། བློ་ལོག མन के भाव में परिवर्तन।

reward, བྱ་དགའ། གནང་སྦྱིན། གསོལ་རས། प्रतिफल, पारितोषिक।

rhinoceros, བསེ་རུ། गैण्डा।

rhyme, ཚིགས་བཅད། पदचक, कविता।

rib, རྩིབས་མ། पसुली।

rice, འབྲས། चावल।

rich, ཕྱུག་པོ། འབྱོར་ལྡན། धनी, घनवान।

riches, ཕྱུ་ནོར། धन, सम्पत्ति।

richly, ལེགས་པར། འཕོལ་པོར། མང་པོར། बड़े प्रताप से, सम्पन्न रुपमें।

rickshaw, མིས་འདྲེན་ཤིང་རྟ་འཁོར་ལོ། मनुष्य से खींची जानेवाली दोपहिया गाड़ी।

rid, ཕྱིར་དོར་བ། སེལ་བ། སྤོང་བ། मुक्त करना, छोड़ना, हटाना।

ride, རྟ་ལ་ཞོན་པ། ཞོན་པ། घुड़ सवारी करना, गाड़ी पर सवार होना।

rider, རྟ་ཞོན་མཁན། རྟ་པ། घुड़ सवार।

ridge, རི་རྩེ། རི་བརྒྱུད། पर्वत-पृष्ट।

ridiculous, ཞབ་ཆུང་། སྨོན་པ། བགོད་བྲོ་པོ། भद्दा, हँसी [illegible] ।

rifle, མེ་མདའ། འཕྲོག་བཅོམ་བྱེད་པ། चक्करदार नल वाले बन्दूक, लूटना ।

right, དྲང་ལྡན། དྲང་པོ། གཡས་པ། सीधा, उचित, दाहिना ।

rights, ཚད་དབང་། དབང་ཆ། अधिकार ।

righteous, དྲང་བ་ཉིད། དྲང་ལྡན། ཡ་རབས། सच्चा, नेक ।

ring, ཨ་ལོང་། སོར་གདུབ། ཚོགས་ཁོག वृत्त, अँगूठो ।

ringworm, ཤ་བཀྲ། པགས་བཀྲ། པགས་ནད། दद्रु, दाद ।

rinse, ཆུ་བཤལ་གཏོང་བ། पानी में वस्त्र आदि धोकर स्वच्छ करना ।

ripe, སྨིན་པ། पका हुआ, सिद्ध ।

ripe-occasion, དུས་སུ་བབས་པ། དུས་སྐབས་ལྡན་པ། उचित अवसर ।

ripen, སྨིན་དུ་བཅུག་པ། पकाना, पकना, प्रौढ़ करना ।

ripple, ཆུ་གཉེར། ཆུའི་རྦབས་ཕྲན། लहरी, लहराना ।

rise, ལང་བ། ཡར་རྒྱས་པ། ཤར་བ། उठना, चढ़ना, होना ।

rising generation, གཞོན་ནུ། གཞོན་ནུའི་
དུས་གསར། དུས་སྐར་གསར་པ། नवयुग।
risible, གོད་བྲོ་པོ། གད་མོ་སློང་མཁན།
हँसी उत्पन्न करनेवाला।
risk, ཉེན་ཁ། བརྩེ་བ། विपत्ती, संकट।
risky, ཉེན་ཁ་ཅན། དཀའ་ལས་ཁག་པོ།
आपत्तिपूर्ण संकटमय।
rite, ཆོ་ག། རིམ་གྲོ། སྐུ་རིམ། आचार, संस्कार।
ritual, ཆོ་ག་ཕྱག་ལེན། སྐུ་རིམ་གྱི་སྐོར།
संस्कार सम्बन्धी।
river, གཙང་པོ། ཆུ་བོ། ཀླུག་ཆུ། नदी, दरीया।
rivulet, ཆུ་ཕྲན། ཀླུག་ཆུ་ཆུང་ཆུང་། གྲོག་ཆུ།
छोटी नदी, नाला।
road, ལམ། རྒྱ་ལམ། सड़क, राजपथ।
roam, འཁྱམས་པ། घूमना; टहलना।
roar, ངར་བ། ངར་སྐད་རྒྱབ་པ། गरजना,
चीखना।
roast, སྲེག་པ། རྗོད་པ། भूंजना।
rob, འཕྲོག་བཅོམ་བྱེད་པ། རྐུན་ཇག། लूटना,
बल पूर्वक छीनना।
robber, ཇག་པ། ཆོམ་རྐུན། डाकू, लुटेरा।
robbery, ཇག་བཅོམ། འཕྲོག་བཅོམ། डाका,
लूट।

robe, གོས། ན་བཟའ། *h.* लबादा, घाघरा ।

rock, བྲག ཕ་བོང་། चट्टान ।

rocket, འཕུར་མདེལ། बेलन के आकार का अग्निवाण ।

rocky, བྲག་རོང་། ཛ་རི། चट्टानों से पूर्ण ।

rod, དབྱུག་པ། འཁར་གྲུགས། लग्गो, डंडा, छड़ो ।

roll སྒྲིལ་བ། ཤོག་སྒྲིལ། पहिये की तरह चलना, लपेटना ।

roll of honour, དམག་ཤར་ཤི་བའི་དམག་མིའི་མིང་ཐོ། युद्ध में मरे हुए व्यक्तियों की सूची ।

rolling-pin, བག་ལེབ་སྒྲིལ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲིལ་ཤིང་། སྒྲིལ་ཤིང་། रोटी बनाने का बेलन ।

roman, རོམ་གྱི་སྐད་ཡིག རོམ་ཡུལ་གྱི་སྐད་ཡིག རོམ་སྐད། रोम देशवासी, रोमी भाषा ।

rood, སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་གྲོངས་པའི་གྲུང་ཤིང་གི་གྲིབ་མས་ཚད། ས་ཨེ་ཀར་གཅིག་བཞི་ཆ་གཅིག ईसा मसीह के शूली पर चढ़ने की प्रतिमा, एक एकड़ का चौथाई भाग ।

roof, ཁང་པའི་ཐོག छत, पाटन ।

room, ཁང་མིག ས་ཆ། कमरा, स्थान ।

root, རྩ་བ། གཞི་མ། जड़, मूल ।

[root and branch.] ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར། རྩ་སྡོང་ཡན་ལག་བཅས། ཆ་ཚང་། पूर्ण रूप से ।

rope, ཐག་པ་ रस्सा, डोरी ।

rosary, འཕྲེང་བ། ཕྱག་འཕྲེང་། ḥ· माला ।

rose, གུ་སེ་མེ་ཏོག गुलाब का फूल ।

rot, རུལ་བ། རུལ་དུ་བཅུག་པ། सड़ना, सड़ाना ।

rotate, འཁོར་ལོ་འཁོར་བ། चक्कर खाना ।

rotten, རུལ་པ། सड़ा हुआ ।

rough, རྩུབ་པོ། རྩང་པོ། རགས་པ། विषम, रूक्ष, भद्दा ।

round, སྒོར་སྒོར། རིལ་རིལ། ཟླུམ་པོ། गोलाकार, गोल पदार्थ ।

route, ལམ། གོ་རིམ། मार्ग, क्रम ।

routine, ལས་རིམ། कार्यक्रम ।

rove, འཁྱམ་པ། ས་འཁྱལ་བ། भ्रमण करना, घूमना ।

row, ཕྲལ། རིམ་པ། ཕྲལ་རིམ། पंक्ति ।

royal, རྒྱལ་པོའི། राजकीय, शिष्ट ।

rub, ཕྱིས་བ། བདར་བ། रगड़ना, मलना ।

rubber, འཕྱིག रगड़नेवाला पदार्थ, रबड़ ।

rubbish, སྙིགས། གད་སྙིགས། तुच्छ पदार्थ, कूड़ा, कर्कट ।

ruby; པད་མ་ར་ག लाल रत्न ।

rude, གྱོང་པོ། རྩུབ་པོ། དམུ་རྒོད། रूखा, अशिष्ट, मूर्ख ।

ruin, ཞིག་ཧྲུལ། གྲོང་སྟོང་། ཤུལ་གོག नाश, पतन, टूटा-फूटा भाग ।

rule, བཅའ་ཁྲིམས། མངའ་དབང་། སྲིད་དབང་། नियम, शासन, अधिकार ।

ruler, མངའ་བདག शासक ।

rummage ལེགས་འཚོལ། ཞིབ་ཏུ་འཚོལ་བ། वस्तुओं को हटा कर भली भाँती खोजना ।

rumour, དཀྲོག་གཏམ། འཕྱེར་གཏམ། लोगवार्ता, गप्पा, चर्चा ।

run, རྒྱུག་པ། दौड़ना, बेग से चलना ।

rural གྲོང་གསེབ་པའི། देहाती, गँवाए ।

rush, འཚང་ཀ་རྒྱབ་པ། བྲེལ་ཟེར་བྱེད་པ། सरहरी, झपट, जल्दी करना ।

rust ལྕགས་ཀྱི་བཙའ། मुर्चा ।

rusty, བཙའ་ཅན། བཙའ་རྒྱབ་པ། मुर्चा लगा हुआ, प्रयोग में न लाया हुआ ।

ryot, གཡོག་པོ། མི་སེར། नौकर, प्रजा ।

S

sabbath, ངལ་བསོ་བའི་ཉི་མ་དམ་པ། གཟའ་ཉི་མ། धार्मिक विश्राम का दिन, एतवार।

sack, ཕད་གོག རྐྱལ་པ། རས་ཕད། बोरा।

sacred, དམ་པ། ཆོས་ལྡན། पवित्र, दैवी।

sacrifice, དམར་མཆོད་འབུལ་བ། མཆོད་འབུལ་ཞུ་བ། བློས་གཏང་བྱེད་པ། बलिदान करना, अर्पण करना, त्याग करना।

sad སེམས་སྐྱོ་པོ། བློ་ཕམ་པོ། उदास, दुःखो, खिन्न।

sadden སེམས་སྐྱོ་རུ་བཅུག་པ། खिन्न या दुःखी करना।

saddle སྒ། རྟའི་སྒ། ཆིབས་སྒ། *h*. जोन, बैठकी।

saddler སྒ་བཟོ་མཁན། खोगीर या काठी बनाने वाला, जोन बनाने वाला।

sadly སེམས་སྐྱོ་པོར། शोक से, दुख से।

sadness སེམས་སྡུག སེམས་སྐྱོ། उदासी।

safe བདེ་བ། སྐྱོན་མེད། ཉེན་མེད། བརྟན་པོ། सुरक्षित, निश्चत, स्थीर।

safeguard, བཙན་གནས། སྐྱབས་གནས། रक्षा., सावधानी।

safety, བཙན་ས། བརྟན་ས། रक्षा।

sage, དྲང་སྲོང་། མཁས་དབང་། དགེ་བཤེས། पंडित, ज्ञानी, ऋषि।

sail, གྲུ། འཕྱར་གྲུ། जहाज का पाल।

sailor, གྲུ་དཔོན། གྲུ་གཟིངས་ཀྱི་ལས་བྱེད་པ། केवट, मल्लाह।

saint, གྲུབ་ཐོབ། དམ་པ། ऋषि, मुनि, सिद्धजन।

sake, དོན་དུ། ཆེད་དུ། ཕྱིར་དུ། कारण, प्रयोजन, वास्ते।

salable, འཚོང་འོས་པ། འཚོང་ཚོག་པ། बेचने-योग्य।

salary, ཕོགས། གསོལ་ཕོགས། *h.* ཟླ་ཕོགས། वेतन, महावारी वेतन।

sale, འཚོང་། ཚོང་། विक्री।

saleman, འཚོང་མཁན། ཚོང་པ། विक्री करनेवला, व्यापारी।

saliva. ཁ་ཆུ། མཆིལ་མ། लार, थूक।

salt, ཚྭ། नमक।

saltern, ཚྭ་བཟོ་ཁང་། नमक बनाने का कारखाना।

salute, ཕྱག་འཚལ་ཞུ་བ། ཁུས་བཏུད་ཞུ་བ། नमस्कार करना, सत्कार करना।

salvation, ཐར་པ། ཐར་ལམ། मोक्ष, उद्धार।

same, གཅིག་པ། འདྲ་བ། དེ་ཀ་རང་། अभिन्न, समान, वही।

sample, ཕྱུས་ཚད། དཔེ། प्रतिरुप, आदर्श।

sanatorium, གློ་ནད་སྨན་ཁང་། གཙང་སྲ་ཁང་། क्षय के रोगियोंका चिकित्सालय।

sanctification, རྣམ་པར་དག་པ། དག་སྦྱང་། पवित्र करने का कार्य, पवित्र करण।

sanctify, དམ་པར་བྱེད་པ། སྡིག་པ་དག་པ། དག་སྦྱང་བྱེད་པ། पवित्र करना, पाप से मुक्त करना।

sanctimonion, ཆོས་སེམས་ཆེ་ག་ཁ་པོ། ཁ་ཆོས་པ། कपट, अधर्मी, पाखण्डी।

sanction, བཀའ་གྲོལ། གནང་གྲོལ། आज्ञा, प्रोत्सान।

sand, བྱེ་མ། བྱེ་ཐང་། बालू, मरूस्थल।

sand-paper, ཀོབ་ཤག བདར་ཤོག स्वच्छ (पालिस) करनेका बलूका कागज।

sandlewood, ཙན་དན། चन्दन, सन्दल।

sandwich, ཤ་བག་ལེབ། मांस इत्यादि भरी हुई कचौड़ी।

sanitary, གཙང་སྲ་དང་ལྡན་པ། स्वास्थ्य सम्बन्धी।

satan, བདུད། पिशाच, दैत्य।

satellite, གཟའ་ཕྲུས། བཙོས་མའི་གཟའ་སྐར། उपग्रह।

satisfaction, ཡིད་ཚིམས་པ། ཡིད་རངས་པ། इच्छा पूर्ति, सन्तोष।

satisfactorily, ཡིད་རངས་པོར། सन्तोषपूर्वक।

satisfactory, ཡིད་རངས་པོ། सन्तोषजनक तृप्तिकर।

satisfy, ཡིད་རངས་སུ་འཇུག་པ། འདོད་པ་སྐོང་བ། सन्तुष्ट करना।

saturday, གཟའ་སྤེན་པ། शनिवार, शनीचर।

sauce, ཚ་ལྷ། སྨན་དང་ཁ་ཚ་འདྲེས་པའི་ཚ་ལྷ། मसला, चटनी।

saucer, སྡེར་མ། དཀར་སྡེར། तश्तरी, रिकेबी।

sausage, རྒྱུ་མ། བརྒྱངས་པའི་རྒྱུ་མ། डब्बे में भरा मसाला लगा हुआ मांस।

savage, ཀླ་ཀློ། མི་ངན། असभ्य, निर्दय, अशिष्ट।

save, སྐྱོབ་པ། སྲུང་བ། रक्षा करना, बचाना।

saving, སྲུང་བྱེད། སྐྱོབ་བྱེད། གསོག་པ། बचानेवाला, मुक्त करनेवाला।

savings, གསོག་འཇོག་བྱེད་པའི་ནོར་རྫས། संग्रह, संचित धन।

saviour, སྐྱབས་མགོན། སྐྱབས་གནང་མཁན། रक्षक, उद्धारक, मुक्तिदाता।

 b d

saw, མཐོང་བའི་འདས་ཚིག སོག་ལེ། देखा, आरा, आरी ।

say, ལབ་པ། སྨྲ་བ། ཟེར་བ། बोलना, कहना ।

saying, གཏམ། གཏམ་དཔེ། कहावत ।

scab, རྨ་ཁོག རྨ་རྗེས། घाव पर जमी हुई पपड़ी, खुत्थी ।

scale, ཚད། ཐིག་ཚད། རྒྱ་མ། ཉ་ག नापनेका चिन्ह, तराजू, मछली के चमड़े पर को परत ।

scant, དཀོན་པོ། ཉུང་ཉུང་། ཁ་ཤས། कम, थोड़ा, कम मात्रा में ।

scap-goat, གཞན་གྱི་ཉེས་སྐྱོན་རང་ཁྲོག་ཏུ་ལེན་མི། दूसरों के अपराध का फल भोगने वाला ।

scape-grace, ཁྲེལ་མེད། ངོ་ཚ་མེད་པ། निर्लज्जा मनुष्य ।

scar, རྨ་རྗེས། घाव का चिन्ह ।

scarce, ཉུང་ཉུང་། དཀོན་པོ། कम, थोड़ा ।

scarcity, དཀོན་ཐགས། ཉུང་ཚུལ། न्यूनता, कमी ।

scarf, ཁ་དཀྲིས། མགོ་རས། ཁ་བཏགས། མཛལ་དར། *h.* गुलूबन्द, दुपट्टा, रुमाल ।

scatter, གཏོར་བ། འཐོར་བ། छिकड़ना, छितराना ।

scene, མཐོང་ཚུལ། མཐོང་སྣང་། མཐོང་ཕྱོགས།
दृश्य, तमाशा ।

scenery, མཐོང་རྒྱུ། दृश्य कौतुकपूर्ण रचना ।

scent, དྲི་བཟང་། དྲི་ཞིམ། सुगन्ध, बास ।

schedule, ཐེབ་ཐོ། དཀར་ཆག सूची,
नामवली ।

scheme, ཐབས། འཕྲུལ། འཆར་གཞི། उपाय,
व्यवस्था ।

scholar, མཁས་དབང་། ཡོན་ཏན་ཅན། विद्वान ।

scholarship, སློབ་གཉེར་མཐུན་རྐྱེན། छात्रवृत्ति

school, སློབ་གྲྭ། སློབ་གཉེར་ཁང་། विद्यालय,
पाठशाला ।

schooling, སློབ་སྟོན། བསླབ་བྱ། शिक्षा, उपदेश

schoolmaster, སློབ་དཔོན། དགེ་རྒན། स्कूलका
अध्यापक ।

science; མཚན་རིག རིག་གནས། ཤེས་རིག
विज्ञान, विद्याशास्त्र ।

scientific, མཚན་རིག་གི་སྐོར། शास्त्रीय,
वैज्ञानिक ।

scientist, མཚན་རིག་མཁན། वैज्ञानिक ।

scissors, ཛེམ་ཙེ། ཆད་པ། འཚེམ་གྲི། कतरनी,
कैंची ।

scold, གཤེ་གཤེ་གཏོང་བ། ཁ་ངན་སྨྲ་བ། ཚོག་རྩུབ་བརྗོད་པ། गाली देना, झिड़की देना।

scolding, ཁ་ངན། ཚིག་རྩུབ། སྨད་གཏམ། निन्दा, गाली, झिड़की।

scoop, སྐྱོག बड़ा चम्मच।

score, ཁལ། གྲངས་ཉི་ཤུ་ཐམ་པ། कौड़ी।

scorpion, སྡིག་པ་ར་ཙན། ར་སྐྱུག बिच्छु।

scoundrel མི་ངན། འཛབ་ཆེན། ཁྲེལ་མེད། नीच, दुष्ट।

scout, སོ་པ། སྐུལ་མ། གསང་ཞུལ། भेदिया, जासूस।

scowl, མིག་ངན་ལྟ་བ། གདོང་ནག་འདོན་པ། मुँह सिकोड़ना।

scratch, ཐར་ཤད་གྱིབ་པ། འབྲད་པ། सुरचना, खोदना।

screen' ཡོལ་བ། སྒོ་ཡོལ། पर्दा।

screw, བཙུས་ཕུར། पेंच।

screw-driver, བཙུས་ཕུར་རྒྱག་བྱེད། पेचकस।

script, ཡིག་འབྲུ། ལག་ཤས་པར་ཡིག་འབྲུ། टाइप के अक्षर जो हाथ के लिखे अक्षर के समान हो

scripture, བསྟན་བཅོས། དམ་པའི་གསུང་རབ། धर्म- पुस्तक, बाइबिल।

sculpture, སྐུ་བཟོ། འཇིམ་བཟོ། मूर्ति बनानेको विद्या, नकाशी।

sea, རྒྱ་མཚོ། ཆུ་གཏེར། समुद्र।

seal ཐེལ་ཙེ་ཐེའུ། ཐམ་ག དམ་ཕྱག ཕྱག་དམ། मुद्रा, मुहार को छाप।

search, འཚོལ་བ། རྟག་ཞིབ་བྱེད་པ། खोजना, जाँच करना।

season, ནམ་དུས། དུས། ऋतु, समय, काल।

seat, སྡོད་ས། གདན། आसन बैठने का स्थान।

second, གཉིས་པ། दूसरा।

second-hand, ཁ་བབ་པ། རྙིང་པ། दुसरेका व्यवहार किया हुआ, जीर्ण।

secondary, རིམ་པ་གཉིས་པ། འོག་མ། ལས་རོགས། अमुख्य, अप्रधान, सहायक।

secondary-education, བར་རིམ་སློབ་མཚན, माध्यमिक शिक्षा, मध्यमकोटि की पाठशाला को पढ़ाई।

secrecy, སྒྲིད་གསང་། གསང་བ། गुप्तता, एकान्तता।

secret, གསང་བ། गुप्त, छिपा हुआ।

secretary, དྲུང་ཡིག དྲུང་ཡིག་ཆེན་མོ། मन्त्री।

[undersecretary]དྲུང་ཆེའི་ཕྱག་གྲོགས། ལས་དྲུང་། मन्त्री का सहायक।

sect, སྡེ། ཆོས་སྡེ། ཆོས་ལུགས་ཁག सम्प्रदाय, पंथ।

section, སྡོམས་སྡེ། སྡེ་མཚན། སྡེ་ཁག जाति, वर्ग, भाग।

secular, མི་རྒྱུའི། འཇིག་རྟེན་པའི། संसारिक, लौकिक।

secure, བཙན་པོ། བློ་བདེ་མོ། གདན་གདན། सुरक्षित, निर्भय, दृढ़।

security, བློ་བདེ། བཙན་ས། रक्षा, बचाव।

see, མཐོང་བ། देखना।

seed, ས་བོན། སན། རྒྱུད་ཆ། बीज, वंश।

seedling, ལྷུ་གུ། ལྕང་པ། बीजसे उगाया हुआ छोटा पौधा।

seeing, མཐོང་ཚུལ། མཐོང་རྒྱུ། दृष्टि।

seek, བཙལ་བ། འཚོལ་བ། खोजना।

seem, སྣར་སྣང་དུ། མཐོང་སྣང་། जान पड़ना, देख पड़ना।

seismometer, ས་འགུལ་ཤུགས་པ་རྩིས་པའི་འཇལ་ཆས། भूकम्प के धक्के की गहनता नापने का यन्त्र।

seize, བཟུང་བ། འཛིན་པ། འཛིན་བཟུང་བྱེད་པ། पकड़ना, धरना।

seldom, ཉི་མའི་སྐར་མ། མཚམས་མཚམས། कदाचित, विरले ही।

select, འདམ་པ། འདེམ་སྒྲུག་བྱེད་པ། चुनना, बराना।

selection, འདམ་ཀ། འདེམ་སྒྲུག चुनाव।

self, བདག་ཉིད། རང་། स्वयं, स्वत्व।

selfish, རང་འདོད་ཅན། स्वार्थपर, स्वार्थी।

sell, འཚོང་བ། बिक्री करना।

seller, འཚོང་མཁན། बेचने वाला।

senate, བློན་ཚོགས། ཚོགས་འདུ། ལྷན་ཚོགས། བཀའ་ཤག་ལྷན་རྒྱས། मन्त्री सभा।

send, གཏོང་བ། भेजना।

senior, ལོ་ཀན་པ། གོ་ས་མཐོ་བ། बड़ी अवस्था या पद का,वयोवृद्ध।

sensation, ཚོར་བ། ཚོར་སྣང་། इन्द्रियजनित ज्ञान, चेतना।

sense,, བློ་གྲོས། དབང་པོ་ इन्द्रियज्ञान, बुद्धि चेतना।

[common sense], སྤྱིར་བཏང་གི་ཤེས་བྱ साधारणज्ञान, विवेक।

senseless, དྲན་མེད། ཚོར་མེད། ज्ञानहीन हबुद्धि।

sensilbe, རིག་པ་ཅན། བློ་ལྡན། ཚོར་བ་ཟབ་མོ། विचारवान, बुद्धिमान।

sentence, ཚིག་ཀང་། བརྗོད་བྱ། वाक्य।

sentinel, སྲུང་བ། སྲུང་བ། चौकीदार द्वारपाल।
separate, འཕྲལ་བ། ཁག་ཁག་བྱེད་པ། སོ་སོར་དབྱེ་བ། विभाग करना, अलगाना, पृथक करना।
separation, ཁ་བྲལ་བ། བྲལ་བ། བྲ་དད། वियोग, पृथक, भिन्नता।
september, ཕྱི་ཟླ་དགུ་པ། अँग्रेजी वर्ष का नवाँ महिना।
sergeant, དམག་མིའི་བཅུ་དཔོན། सेना का अध्यक्षा।
serial, གྲངས་རིམ། क्रमिक।
sericulture, དར་འབུ་གསོ་སྐྱོང་བྱེད་པ། रेशम के कीड़ों का पालन।
series, རིམ་པ། ཕྲལ་རིམ། श्रेणी ग्रंथमाला।
serious, ཚབས་ཆེན། ཐུག་པོ། དོན་ལྡན། गम्भीर सच्चा, उत्सुक।
sermon, ཆོས་བཤད། धर्मोपदेश।
serpent, སྦྲུལ། ཀློ་འགྲོ། सर्प, साँप।
servent, གཡག་པོ། ཞབས་ཕྱི། *h.* सेवक, नौकर।
serve, ཞབས་ཕྱི་ཞུ་བ། *h.* གཡོག་རྒྱག་པ། सेव करना।

service, ལས་ཀ། གཡོག ལས་དོན། सेवा नौकरी
serviseable, ཕན་ཐོག་པོ། གོ་ཆོད་པོ། ལས་སུ་རུང་བ། उपयोगी, लाभदायक।
session, ལྷན་ཚོགས་སུ་བཞུགས་ཡུན། सभाको बैठक।
set, སྒྲིག་པ། གཞག་པ། ཆ་ཚང་། रखना, बैठना।
settle, ཐག་གཅོད་པ། འགྲིག་འཛུགས་བྱེད་པ། निर्णय करना, शांत करना।
settlement, མཐུན་སྒྲིག གཞིས་ཆགས། འགྲིགས་འཛུགས། निणय, व्यवस्था, उपनिवेश।
seven, བདུན། सात।
seventeen, བཅུ་བདུན། सत्रह।
seventy, བདུན་ཅུ། सत्तर।
several, ཐ་དད་པོ། སྣ་ཚོགས། भिन्न, अनेक, पृथक।
severe, ཚབས་ཆེན། ནད། ཧུག་པོ། तीक्ष्ण, कष्टदायक अत्यन्त, कठोर।
sew, འཚེམ་པ། འཚེམ་བུ་རྒྱབ་པ། सीना।
sewing, འཚེམ་བུ། सीने का कार्य, सिलाइ।
sewing-machine, འཚེམ་བུའི་འཁོར་ལོ། सीने का कल या मशिन।
sex, མཚན་མ། རིགས། जाति, लिगं।
shabby, འཇར་རེ་འཇོར་རེ། གོས་རུལ། དྲེག་པ་ཅན། जर्जर, फटा-पुराना, दरिद मैला।

shade, གྲིབ་མ། གྲིབ་མདངས། མུན་ནག छाया, अन्धकार।

shadow, གྲིབ་མ། གྲིབ་ནག परछाँई, छाया।

shady, གྲིབ་བསིལ་ཅན། छायादार।

shake, གཡོ་སྒུལ་བྱེད་པ། སྒུལ་བ། हिलना, लड़खड़ाना।

shallow, གཏིང་མེད་པ། སྟུག་སྟོང་། छिछला, हलका।

shame, ངོ་ཚ། ཁྲེལ། लज्जा।

shameful, ངོ་ཚ་པོ། लज्जाकर।

shameless, ངོ་ཚ་མེད་པ། ཁྲེལ་མེད། निर्लज्जा

shape, གཟུགས་དབྱིབས། བཟོ་བཀྱ། आकार, रुप।

shapeless, གཟུགས་མེད། དབྱིབས་མི་མཛེས་པ། དབྱིབས་མི་ལེགས་པ། निराकार, भद्दा।

share, སྐལ་བ། བགོ་བཤད། अंश, भाग।

shareholder, ཐོབ་སྐལ་ལྡན་པོ། ཆ་བགོས་ཀྱི་གྲས། अंशधारी।

sharp, རྣོན་པོ། རྣོ་པོ། तीखा, नोकदार।

sharpen, རྣོ་བརྡོན་པ། རྣོ་ངར་སྐྱེས་པ། བདར་བ། तीखा करना, नोकदार बनाना।

sharpener, བདར་རྡོ། सान धरने का साधन।

shave, སྐྲ་བཞར་བ། मूड़ना, दाढ़ी काटना।

she, མོ། वह, यह, [स्त्री]।

sheath, གྲི་ཤུབས། असिकोष, म्होन खोली ।
shed, ཚ་ཁང་། རྦེལ་བུ། झोपड़ी, ओसारा ।
sheep, ལུག भेड़ी ।
sheet, ཤོག །རས་ཤོག ཞལ་ཁྲིའི་རས་ཁེབས།
    चौड़ा, चादर ।
sheet of paper, ཤོག་ལེབ། पृष्ठ ।
shelf, བང་ཁྲི། རྒྱགས། अलमाड़ी, टाँड़ ।
shell, ཕྱི་ཀོགས། སྐོགས་མདེལ། छिलका, खोलो,
    बमका गोला ।
shelter, སྐྱབས་གནས། ཤེབ་ཁུང་། आश्रय, शरण ।
shepherd, ལུག་རྫི། རྫི་བོ། गड़ेरिया, चरवाहा
shield, ཕུབ། ढाल ।
shift, སྤོ་བ། གནས་བརྗེ་བ། हटाना, स्थान
    बदलना ।
shilling, དབྱིན་ཇིའི་དངུལ་ཊམ་ཞིག इँगलैंड
    देशका चाँदीका एक सिक्का ।
shine, ཤར་བ། འོད་འཚེར་བ། चमकना,
    जगमगाना ।
shining, འོད་བཀྲག་དང་ལྡན་པ། चमकदार ।
ship, གྲུ་གཟིངས། जहाज ।
shirt, སྟོད་ཐུང་། སྟོད་གོས། कमीज ।
shiver, འདར་ཤུབ་པ། འདར་བ། काँपना ।
shoal, ཉ་སྡེ། ཉ་ཡི་ཚོགས་པ། मछलियों का समुदाय ।

shoe, ལྷམ། ལྷམ་ཡུ་རིང་། ཞབས་ལྷམ། *h.* जूता।

shoot, མདའ་འཕང་བ། མ་མདའ་རྒྱབ་པ། मारना, फेंकना।

shooting star, སྐར་མདའ། उल्का, टूटनेवाला तारा।

shop, ཚོང་ཁང་། दूकान।

shopping, ཉོ་ཚ། ཉོ་ཚོང་། खरीद।

shore, རྒྱ་འགྲམ། རྒྱ་མཚོའི་འགྲམ། समुद्रतट।

short, ཐུང་ཐུང་། ས་ཡང་བ། ས་ཐུང་བ། छोटा, नाटा, कम।

shortcoming, ནོར་འཁྲུལ། ཉེས་སྐྱོན། ས་ཐུང་བ། दोष, न्यूनता।

shortage, དཀོན་ཐགས། དཀོན་ཚུག། न्यूनता, कमी।

shorten, ཉུང་དུ་བཏང་བ། ཐུང་དུ་བཏང་བ། कम होना या करना।

shortly, ཡུན་མ་རིང་བར། མི་རིང་བར། མ་འགོར་བར། शीघ्र, झट से।

shot, རྡེའུ། སྒྲོག་མདེལ། गोली, बन्दूक या तोपका गोला।

should, དགོས་པ། चाहिए।

shoulder, དཔུང་པ། ཕྲག་པ། कन्धा।

shout, སྐད་ཆེན་པོ་རྒྱབ་པ། ཀུ་ཅོ། चिल्लाहट, कोलाहल।

shovel, ལྕགས་ཁྲེམ། · འཇག་མ། फावड़ा ।

show, འགྲེན་སྟོན། ལྟད་མོ། दिखाना, प्रदर्शन करना, प्रदर्शनी, दिखाव ।

shower, ཆར་ཞོད། དྲག་ཆར། बृष्टि, झड़ी ।

shrine ལྷ་ཁང་། གདུང་རྟེན། पुण्यस्थान, मन्दिर ।

shrink, འཁུམས་པ། सिकुड़ना, सिकोड़ना ।

shut, རྒྱབ་པ། སྒོ་དང་ཁེབ་སོགས་རྒྱབ་པ། बन्द करना, ढाकना ।

shy; ངོ་ཚ་བ། लज्जालु ।

sick, ནད་པ། ན་བ། पीड़ित, दुखी, बिमारी ।

sickle, ཟོར་བ། हँसिया ।

sickness, ནད། ཁམས་མི་བདེ་བ། अस्वस्थता ।

side, ཟུར། གཞོགས། ལོགས། किनारा, बगल, तरफ ।

sieve, ཚག་མ། झन्ना, चलनी ।

sigh, དབུགས་རིང་། गहरी साँस, उच्छ्वास ।

sight, མཐོང་བའི་ནུས་པ། ལྟད་མོ། མཐོང་རྒྱ། दृष्टि, दर्शन, दृश्य ।

sign, རྟགས། བརྡ། རྟགས་མཚན། लक्षण, संकेत, इशारा, चिन्ह ।

sign-board, མིང་བྱང་། མིང་གི་བྱང་བུ། [illegible] आदि के नाम [illegible] के पटरा ।

signal, བརྡ། བརྡ་མཚོན། संकेत।
signature, མིང་རྟགས། हस्ताक्षर।
significance, དོན་གནས། ཆེས་མཐོང་། अभिप्राय, अर्थ, महत्व।
signify དོན་མཚོན་པ། ངེས་ཚིག་བརྗོད་པ། अर्थ प्रकट करना, बतलाना।
silence, ཁ་ཁུ་སིམ་པོ། ཁུ་སིམ་སིམ། ཞི་བ། मौनता, चुप, शान्ति।
silent, ངག་བཅད། ཁ་རོག निःशब्द, चुप।
silk, དར། གོས་ཆེན། रेशम, रेशमी कपड़ा।
silliness, བླུན་རྨོངས། གླེན་རྟགས། अनाड़ीपन।
silly, བླུན་པོ། གླེན་ལྐུགས། अनाड़ी, मूर्ख।
silver, དངུལ། चाँदी।
silver-smith, དངུལ་བཟོ་བ། चाँदी का काम करनेवाला सुनार।
simple, ཕལ་པ། དཀྱུས་མ། सरल, साधारण।
simplify, གོ་བདེ་བར་བྱེད་པ། सरल करना।
simultaneous, དུས་མཉམ། एक ही समय में होनेवाला, समकालिन।
silvery, དངུལ་མདོག་ལྟར་དཀར་པོ། चाँदी के समान, सफेद, श्वेत, स्वच्छ।
similar, འདྲ་བ། གཅིག་པ། समान, तुल्य।

simper, བཙོས་མའི་ངོ་འཛུམ་སྟོན་པ། बनवाटी हँसी हँसना।

sin, སྡིག་པ། ཉེས་སྐྱོན། पाप, अपराध।

since, དེ་ནས་བཟུངས། དེ་ཚུན། जब से, तब से।

sincere, ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད། དམ་ཚིག་ཅན། དྲང་ལྡན། निष्कपट, सच्चा।

sincerity, དྲང་ཚུལ། དྲང་བ་ཉིད། इमानदारी, सच्चाई।

sinful, སྡིག་ཅན། ཉེས་ཅན། पाप पूर्ण, दुष्ट।

sing, གཞས་གཏོང་བ། མགུར་མ་ལེན་པ། गाना।

singer, གླུ་མཁན། གླུ་གཏོང་མཁན། गायक, गानेवाला।

single, གཅིག་པོ། གཅིག་ཀྱེར། ཀྱང་པ། एक, अकेला।

singular, གཅིག་ཚིག གཅིག་ཀྱང་། एक वचन, अकेला।

sink, ནུབ་པ། डूबना।

sinless, སྡིག་མེད། ཉེས་མེད། पाप रहित, शुद्ध।

sinner, སྡིག་ཅན། ཉེས་ཅན། पापी।

sip, ཧུབ་ཀྱིས་འཐུང་བ། འཛིབ་པ། थोड़ा थोड़ा करके पीना, चूसना।

sir, སྐུ་ཞབས། ཇོ་བོ། महाशय, महोदय।

sister, སྲིང་མོ། बहिन।

sister-in-law, མག་པའི་སྲིང་མོ། ननदा, साली, भौजाई।

sisterly, སྲིང་མོ་ལྟ་བུ། बहिन के समान।

sit, སྡོད་པ། བཞུགས་པ། *h.* बैठना।

site, ས་ཆ། ས་གནས། स्थान, भूमि।

situate, གནས་པ། ཆགས་པ། स्थित, स्थापित।

situation, སྡོད་གནས། གནས་སྐབས། གནས་སྟངས། स्थिती, अवस्था।

six, གྲངས་ཀ་དྲུག छः।

sixteen, གྲངས་བཅུ་དྲུག सोलह।

sixty, གྲངས་''དྲུག་ཅུ། साठ।

size, རྒྱ་ཁྱོན། ཆེ་ཆུང་། ཚད། परिमाण, आकृति

skeleton, ཀེང་རུས། རུས་ཀྲང་། སྒྲོམ། ढाँचा अस्थिपञ्जर।

sketch, རིས་སུ་འབྲི་བ། རི་མོ། वर्णन, ढाँचा, मानचित्र।

skilful, མཁས་པོ། གྲུང་པོ། སྦྱང་གྲུང་ཅན། प्रवीण, कुशल, चतुर।

skill, ཐབས། རྩལ། युक्ति, चातुरी।

skin, པགས་པ། ཀོ་བ། खाल, चमड़ा, छिलका।

skip, གྱང་གྱང་འཆོང་བ། ཐག་མཆོང་རྒྱབ་པ། कूदना, छलाँग मारना।

skirt, བུད་མེད་ཀྱི་སྨད་གོས། स्त्रियों का घाघरा।

skull; ཀ་པ་ལ། ཐོད་པ། कपाल, खोपड़ी।

sky, ནམ་མཁའ། གནམ། आकाश, गगन।

slack, ལྷོད་དལ། ལྷོད་ལྷོད། शिथिल, मन्द, ढीला।

slacken, ལྷོད་དུ་གཏོང་བ། གློད་པ། ढीला करना, रोकना।

slander, སྐད་ར་གཏོང་བ། སྐྱོན་འཛུག་པ། कलंक लगाना, दुर्नाम करना।

slang, ཕལ་སྐད། གྲུར་ཚིག ཕྱལ་སྐད། अशिष्ट भाषा, गवाँरू बोल चाल के शब्द।

slap, འགྲམ་ལྕག་གཡུ་བ། ཐལ་ལྕག་རྒྱབ་ པ། तमाचा मारना, थप्पड़ मारना।

slate, རྡོའི་བྱང་ཤིང་། རྡོ་ལེབ། स्लेट, पत्थर, स्लेट पट्टी।

slaughter, བཤན་པ། སྲོག་གཅོད་མཁན། གསོད་བ། हत्यारा, हत्या करना।

slave, ཆོ་གཡོག བྲན་གཡོག། གཡོག་པོ། दास, चाकर।

slavery, བྲན་གཡོག་བཟུང་པའི་སྲོལ། दासत्व।

slay, བཀུམ་བ། གསོད་པ། འཇིག་པར་བྱེད་བ། हत्या करना, नाश करना।

sleep, ཉལ་བ། གཉིད་ཁུག་པ། གཉིད་ལོག་པ། མནལ་གཟིམས་པ། *h*. सोना, नीन्द्र में होना

sleepy, གཉིད་བྲོ་བ། གཉིད་ཚོགས་རྒྱབ་པ། निद्रालु ।

sleet, ཁ་ཆར་འབབ་པ། हिमवृष्टि ।

sleeve, ཕུ་དུང་། बहोली, आस्तीन ।

slender, ཕྲ་མོ། ཕྲ་པོ། पतला, छोटा, क्षीण ।

slice, ལེབ་ལེབ་བམ་དུམ་བུར་གཏུབ་པ། चौड़े पतले टुकड़े करना ।

slide, འདྲེད་རྡབ་རྫོར་བ། འདྲེད་པ། घसकना, फिसलना, सरकना ।

slight, ཕྲན་བུ། ཆུང་ཟད། छोटा, तुच्छ ।

sling, འུར་རྡོ། སྐྱུར་རྡོ། ढेलवाँस ।

slip, འདྲེད་ཐལ་ཤོར་བ། ཧད་ཤུབ་པ། सरकना, फिसलना ।

slipper, ཁྱིམ་ནང་གྱོན་བྱེད་ཀྱི་ལྷམ། མཆིལ་ལྷམ། घरमें पहिरनेका ढोला जूता, चप्पल, चट्टी ।

slippery, འདྲེད་ཐལ་ཤོར་ཉེན་ཅན། सरकनेवाला

slit, གཞག་པ། རྩལ་བ། སེར་ཀ पतली पट्टी काटना, लम्बा फाँक, दरार ।

slogan, ཀྱི་ཅོ་འདེབས་པ། किसी दलका सांकेतिक शब्द, नारा ।

slope, གུར། ཨར་གཙོལ་བ། ढालुआँ भूमि, पर्वत का किनारा ।

slow, ཀློད་ཀློད། འགོར་པོ། मन्द, विलम्ब करनेवाला।

slowly, ག་ལེ་ག་ལེ། དལ་པོར། धीरे से, मन्दता से।

slowness, ཀློད་པོས། འགོར་ལུགས། ཀློད་དལ། मन्दता।

small, ཆུང་ཆུང་། ཕྲན་བུ། छोटा, अल्प।

smallpox, ལྷ་འབྲུམ། शीतला रोग, चेचक।

smart, གྲུང་པོ། མགོ་བདེ་པོ། तीव्र तीक्ष्ण, चतुर

smash, ཧྲུག་ཧྲུག་གཙོག་པ། འཇིག་པར་བྱེད་པ། टुकड़े करना, नाश करना।

smell, དྲི་སྣོམ་པ། सूंघना।

smile, འཛུམ་སྟོན་པ། འཛུམ་ཤུལ། मुस्कुराना।

smith, མགར་ར། མགར་བ། གསེར་དངུལ་ཟངས་ལུགས་ཀྱི་དངོས་པོ་བཟོ་མཁན། धातु का काम करनेवाला।

smithy, མགར་ལས་ཁང་། लोहार का कार्यालय

smoke, དུ་བ། དུད་པ། धुवाँ।

smoking, ཐ་མག་འཐེན་པ། धूम्रपान।

smoky, དུ་བ་ཚུབ་ཚུབ། དུད་པ་ཡང་ཡང་། དུད་མདོག धुँवे से भरा हुआ, धूवें के रङ्गका।

smooth, འཁོད་སྙོམས་པོ། ངས་འཇམ་པོ། चौरस, चिकना।

smuggle, ཁྲིམས་འགལ་ཚོང་ལས། གཞུང་ཁྲལ་མ་བཏབ་པར་ཚོང་ཟོག་གསང་བར་ཕྱིར་འདོན་ནང་འདྲེན་བྱེད་པ། कर लगने वाली सामग्री को चोरी से मँगाना या बाहर भेजना ।

snake, སྦྲུལ། ལྟོ་འགྲོ། साँप सर्प ।

snap, འདྲ་པར། སྐུ་པར། *h.* चित्र, [फोटो]

snare, རྙི། རྒྱ། फन्दा. जाल ।

snatch, འཕྲོག་པ། དབང་ཡོད་ཀྱིས་ལེན་པ། छीन ले जाना. झटके से पकड़ना ।

sneeze, སྣ་སྦྲིད་པ། སྦྲིད་པ་རྒྱབ་པ། छींकना ।

snore, གཉིད་དུ་ཧུར་པ་འཐེན་པ། ཧུར་བ། खर्राटा लेना ।

snow, ཁ་བ། གངས། बरफ, हिम ।

snuff, སྣ་ཐག नस्वार ।

snuffle, སྣ་སྐད་འདོན་པ། नाक से बोलना ।

so, དེ་བས་ན། དེའི་ཕྱིར། འདི་འདྲ། इस लिए इस प्रकार से ।

soak, སྦང་བ། ཆུ་ལ་སྦང་བ། भिगाना ।

soap, དག་རྫས། འཁྲུས་རྫས། ཡི་ཙེ། साबुन ।

sob, ངུ་ཐག་མ་ཆོད་པ། ངུ་བ། निसकना सिसकी

sociable, ཀུན་མཐུན། སྤྱི་མཐུན། मिलनसार, सांसर्गिक ।

social, མི་སྡེའི། ཚོགས་སྡེ། सामाजिक।
socialism. སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས། समाजवाद।
society, མི་སྡེ། སྤྱི་སྡེ། ཚོགས་པ། समाज, सभा।
sock, ཨོ་མོ་སུ། ཀང་ཤུབས། छोटा मोजा।
sofa, འབོལ་སྟེག बैठक. सेज।
soft, མཉེན་པོ། འཇམ་པོ། འབོལ་པོ། कोमल, लचीला, चिकना।
soften, མཉེན་པོ་འམ་འཇམ་པོ་བཟོ་བ། कोमल करना या होना।
soil, ས་གཞི། ས། भूमि, धरती।
soldier, དམག་མི། सैनिक।
sole, རྐམ་མཐིལ། ཀང་མཐིལ། तलवा, जूतेका तल्ला।
solemnize, དུས་སྟོན་སྲུང་བ། དགའ་སྟོན་འཁྱིད་པ། उत्सव मनाना।
solicit, ཞུ་བ། གུས་པས་ཞུ་བ། གསོལ་བ་འདེབས་པ། विनय सहित प्रार्थना करना।
solid, ཧྲག་རྡེག མཁྲེགས་པོ། ठोस, तत्वपूर्ण।
solidarity, དཔུང་ཤུགས་གཅིག་སྒྲིལ། སྐྱིད་སྡུག་གཅིག་སྒྲིལ། འཕྱུར་བ་སྤྱི་འདེགས། पारस्परिक दायित्व।
solitery, དབེན་ས། གཅིག་ཀྱེར། མི་མེད་ལུང་སྟོང་། निर्जन, अकेला, एकान्त।

solitude, དབེན་གནས། རི་ཁྲོད། མི་མེད་ལུང་སྟོང་། निर्जन स्थान, अकेलापन ।

solve, བཀྲོལ་བ། དྲི་ལན་འདོན་པ། གནད་བཀྲོལ་བ། स्पष्ट करना. प्रश्नका उत्तर निकालना ।

some, འགའ་ཞིག ཕྲན་བུ། ཏོག་ཙམ། कुछ मात्रा, कुछ संख्या ।

somebody, མི་སུ་ཞིག कोई एक व्यक्ति ।

somehow, གང་འདྲ་བྱས་ནས་ཀྱང་། གང་ལྟར། किसी प्रकार से ।

sometimes, ནམ་ཞིག །མཚམས་མཚམས་ར། कभि-कभि ।

something, གང་ཞིག །ག་རེ་ཞིག་ཡིན་ནའང་། अज्ञात वस्तु ।

somewhat, འགའ་ཙམ་ཞིག ཅུང་ཟད། ཏོག་ཙམ། कुछ थोड़ा-सा ।

somewhere, ས་ཕྱོགས་གང་ཞིག་ན། གང་ཞིག་ན། किसी अज्ञात स्थान में, कहीं भी ।

son; བུ།- སྲས། *h.* पुत्र ।

son-in-law, མག་པ། दामाद ।

song, གླུ། གཞས། མགུར་གླུ། गीत, गायन ।

soon, མྱུར་དུ། མགྱོགས་པར། འཕྲལ་དུ། शीघ्र झटपट , तुरंत ।

sore, རྨ། སྐྲང་འབུར། घाव, फोड़ा।

sorrow, མྱ་ངན། སེམས་སྡུག སྡུག་བསྔལ། शोक,
खेद, सन्ताप ।

sorrowful, མྱ་ངན་ཅན། སྡུག་བསྔལ་ཅན།
उदास, दुःखी ।

sorry, སེམས་སྐྱོ་པོ། སྐྱོ་ཡམ་པོ། दुःखी, खिन्न,
उदास ।

sort, རིགས། རྣམ་པ། प्रकार, जाति ।

soul, རྣམ་ཤེས། སེམས། आत्मा ।

sound, ཐང་ཐང་། སྐྱོན་མེད། མཉམ་གནས།
स्वास्थ, भला चंगा ।

sound, སྒྲ། (སྐད།) शब्द ।

soup, ཤ་ཁུ། ཐས་ཐང་། रस, जूस ।

sour, སྐྱུར་པོ། खट्टा ।

source, འབྱུང་ཁུངས། འབྱུང་གནས། मूल,
उद्गमस्थान ।

south, ལྷོ། ལྷོ་ཕྱོགས། दक्षिण दिशा ।

sovereign, རྒྱལ་པོ། གཙོ་བོ། གོང་མ། प्रधान,
श्रेष्ठ, मुख्य ।

sovereignty, རྒྱལ་པོའི་གོ་འཕང་། [གྲིབ་འོག]
प्रभुत्व, साम्राज्य ।

sow, ས་བོན་བཏབ་པ། ས་བོན་འདེབས་པ། बीज
बोना ।

space, མཁའ་དབྱིངས། ས་ཁྱོན अन्तर, स्थान ।

spade, འཇག་མ། ཁྲེམ། फावड़ा कुदाली।

spank, ཐལ་ལྕག་ཕྱ་བ། འཁྲབ་ལྕག་ཕྱ་བ། थप्पड़ मारना।

spare, ཕྱག་ཕྲོ་འདོན་པ། འགྲོ་སོང་ཉུང་བར་གཏོང་བ། ཟུར་དུ་བཞག་པ། बचाना, अल्प व्यय करना।

spark, མེ་སྟག མེའི་ཟེག་མ། མེ་ཚག चिनगारी।

sparkling, འོད་ཅེམ་ཅེམ། चमकता हुआ

sparrow, བྱིའུ་མཆིལ་པ། ཁང་མཆིལ། चटक, गौरैया पक्षी।

speak, ཤོད་པ། གསུང་བ། h. སྨྲ་བ། སྨྲེང་བ། बोलना, व्याख्या करना।

speaker, བརྗོད་མཁན། ཤོད་མཁན། ཤོད་མཁན། बोलनेवाला, व्याख्या करने वाला।

speciality, ཁྱད་ཆོས། ཁྱད་པར། विशिष्टता।

specification, ཁྱད་པར་དུ་བརྗོད་པའི་ཐ་བ། རིམ་བརྗོད། ཁྱད་བརྗོད། विशेष विस्तारपूर्वक वर्णन।

specimen, དཔེ། ཐུམ་ཚད། प्रतिरूप, आदर्श, बानगी।

speack, གནག་ཐིག ནག་ཐིགས बिन्दु, धब्बा, दाग।

spectacle, ལྟད་མོ། གཟིགས་མོ། h. མིག་ཤེལ། ཕྱག་ཤེལ། h. तमाशा, चश्मा।

speech, གསུང་བཤད། གསུང་སྒྲུང་། སྨྲོང་བརྗོད། वाणी, भाषा, व्याख्यान।

speed, མགྱོགས་ཡོད། शिघ्रता।

spell, སྦྱོར་ཀློག་བྱེད་པ། བཟླས་པ། अक्षरों के क्रमसे उच्चारण करना।

spelling, སྦྱོར་ཀློག अक्षर-विन्यास, उच्चारण।

spend, འགྲོ་སོང་གཏོང་བ། གཏོར་བ། व्यय करना, लुटाना।

sphere, གོང་བུ། ཞིང་། དབྱིངས། ཁམས། गोलक, व्यवसाय, कार्य विस्तार।

spice, སྨན་སྣ། ཤ་སྨན། སྨན་རྫས་ मसाला।

spider, འབུ་སྲིང་གི་རིགས། སྡོམ། मकड़ा।

spin, འཁལ་བ། བཀལ་བ། सूत कातना।

spindle, ཕང་། སྐུད་པ་འཁེལ་བྱེད་ཕང་། घुरा, टेकुआ।

spine, སྒལ་ཚིགས། पीठ को रोढ़।

spinster, ན་གཞོན། ན་ཆུང་མ། अविवाहित स्त्री।

spirit, སེམས། ཤེས་པ། སེམས་ཉིད། प्राण, आत्मा।

spittle, མཆིལ་མ། ཞལ་མཆིལ། *h.* थूक।

spitoon, ལྷུད་ཕོར། མཆིལ་སྣོད། पीकदान।

splendid, གཟི་བརྗིད་ཅན། མདངས་ལྡང་། ཕུལ་ཕྱུང་། श्रेष्ठ, चमकीला, प्रतापवान।

split, གཤག་པ། གཤགས་པ། འགས་པ། फाड़ना, धज्जी करना, फूटना, अलग होना।

spoil, འཇིག་པར་བྱེད་པ། འཕྲོ་བརླག་གཏོང་བ། नष्ट करना, भ्रष्ट करना।

spoke, འཁོར་ལོའི་རྩིབས། ལབ་པའི་འདས་ཚིག पहिये का आरा, बोला।

spokesman, གཞན་གྱི་ཚབ་ཏུ་སྨྲ་བ་པོ། ངོ་ཚབ་བ མགྲོན་ཚབ། प्रतिनिधि, दूसरे के लिए बोलने वाला।

spoon, ཐུར་མ། བཞེས་ཐུར། *h*. चम्मच।

sport, རྩེད་མོ། རྩེད་འདོ། क्रीड़ा, हँसी।

sportsman, རྩེད་མོ་རྩེད་མཁན། རྩེད་མཁན། खिलाड़ी।

spot, ས་ཆ། གནས། ནག་ཐིགས། स्थान, कलंक।

spread, སྤེལ་བ། བཀྲམ་པ། དར་བར་བྱེད་པ།, फैलाना, तानना, छितराना।

spring, མཆོང་བ། ཆུ་མིག དཔྱིད་ཀ། कूदना, उछलना, झरना, वसन्त ऋतु।

sprinkle, ཆུ་གཏོར་བ། छिड़कना।

sputum, མཆིལ་མ། ཞལ་གས་མཆིལ། *h*. थूक, लार।

spy, སོ་བ། སྙུལ་མ། གསང་ཉུལ་བ། जासूस, भेदिया।

square, གྲུ་བཞི། ཡོགས་དང་གྲུ་ཚ་མཉམ་པའི་གྲུ་བཞི། समचतुर्भुज के आकार का, ठीक बराबर ।

squeeze, བཙིར་བ། འཚིར་བ། दबाना, निचोड़ना ।

stab, མཚོན་གྱིས་བསྣུན་པ། གྲི་ཤོགས་རྒྱབ་པ། नुकीले अस्त्र से प्रहार करना ।

stable, རྟ་ར། घोड़साल ।

staff, འཁར་རྒྱུག དབྱུག་པ། ལས་ཀ་བྱེད་མཁན་ཚོ། डण्डा, अधिकारियों का समूह ।

stage, ཟློས་གར་འཁྲབ་སའི་ཁྲི། मचान, चबूतरा ।

stagger, གོམ་པ་འཁྱར་འཁྱོར་བྱས་པ། འཁྱོར་བ། डगमगाना, लड़खड़ाना ।

stair, སྐས་འཛེགས། ཐེམ་སྐས། सीढ़ी ।

stamp, ཐེ་ཚེ། ཐམ་ཁ། འགྲིག་དམ་རྒྱབ་པ། སྦྲག་དམ། ठप्पा लगाना, टिकट लगाना ।

stand, ལང་བ། འགྲེང་བ། खड़ा होना, स्थिर रहना, सहना ।

star སྐར་མ། नक्षत्र, तारा ।

start, མགོ་འཛུགས་པ། འབྲོན་པ། आरम्भ करना, चालू करना, चल देना ।

starting, མགོ་འཛུགས། འབྲོན་བཞིན། प्रस्थान ।

starvation, ལྟོགས་པར་གནས་པ། ལྟོགས་གྲི། སྨྱུང་གནས། उपवास, अनशन।

starve, ལྟོགས་ཤི་ཀྱུབ་པ། ལྟོག་པ། भूखों मरना।

state, གནས་ཚུལ་བརྗོད་པ། གནས་ལུགས་སྨྲ་བ། གནས་སྟངས། གོ་གནས། अवस्था, दशा, पद, वर्णन करना, प्रकट करना।

statement, བརྗོད་བྱ། གྲོ། ཆ་ཚིག वर्णन, बिज्ञापन।

statesmen, སྲིད་བྱུས་ལ་མཁས་པ། राजकार्य में निपुण।

station, གནས། སྒྲུག་གནས། ལྕགས་ལམ་ས་ཚིག། རེ་ལིའི་ས་ཚུགས། स्थान, रेलके ठहरने का स्थान।

stationery, སྣག་ཤོག་སོགས་ཡི་གེ་འབྲི་བར་མཁོ་བྱེད། लेखन, सामग्रो।

statue, བཀོ་སྐུ། སླུག་སྐུ། ढालकर या खोदकर बनाई हुई मूर्ति।

stature, གཟུགས་ཚད་མཐོ་དམན། བོང་ཚད། དབྱིབས། डील-डौल, आकर।

status, གོ་ས་མཐོ་དམན། ངག་ཞན། पद, सामाजिक स्थिति।

statute, བཅའ་ཡིག ཁྲིམས་ཡིག་ བཅའ་ཁྲིམས། विधि, व्यवस्था, नियम।

stay, སྡོད་པ། གནས་པ། སྡུག་པ། ठहरना, रोकना, रहना।

steadfast, གཡོ་མེད། བརྟན་པོ། स्थिर, अटल।

steady, བརྟན་པོ། འགྱུར་མེད། दृढ़, अचल, स्थिर।

steal, རྐུ་བ། རྐུ་མ་རྐུ་བ། चोरी करना।

steam, རླངས་པ། भाप।

steamer, གྲུ་གཟིངས། भाप से चलनेवाला जहाज।

steel, ངར་ལྕགས། ཕོ་ལད། पक्का लोहा।

steep, གྱེན་ཟར་པོ། बहुत ढालुआँ, खड़ा।

steeple, རྩེ། འགན་འཛེ་ར། शिखर।

steer, དེད་པ། སྣ་འདྲེན་པ། འཁོར་ལོ་སོགས། ཁ་སྒྱུར་བ། जहाज, नाव, मोटर इ० चलाना, मार्ग दिखाना।

step, གོམ་པ། གོམ་པ་རྒྱབ་པ། पग, गति, चलना।

step-child, གསོ་ཕྲུག सौतेला बालक।

sterile, མོ་གཤམ། སྐྱེ་འཕེལ་མེད་པ། बाँझ, ऊसर

stick, འཁར་རྒྱུག འཁར་བ། བེར་ཀ། डण्डा, लकड़ी, छड़ी।

stiff, མཁྲེགས་པོ། གྱོང་པོ། कड़ा, मोटा, कठिन।

stifle, དབུགས་སུབ་གཏོང་བ། गला घोंटना, दवाना।

still, འཛམ་ཐིང་། ཁྲུ་ཤིམ་མེད། ད་དུང་ཡང་། ཡིན་ནའང་། शान्त, निश्चल, अब भी, तो भी ।

sting, སྦྲང་བུས་མདུང་རྒྱབ་པ། སྦྲང་མའི་མདུང་། डङ्क मारना ।

stingy, སེར་སྣ་ཅན། ལག་པ་དམ་པོ། लोभी, नीच ।

stipend, སློབ་གཉེར་མཐུན་རྐྱེན། ཕོགས། वेतन, छात्र-वृत्ति ।

stir, དཀྲུགས་པ། སྐྱུལ་བ། हिलाना, चलाना, उत्तेजित करना ।

stitch, ཚེམ་བུ་རྒྱབ་པ། འཚེམ་པ། सीना, टाँका लगाना ।

stocking, ཨོ་མོ་སུ། ཀང་ཤུབས། पैर का मोजा ।

stomach, ལྟོ་བ། གྲོད་པ། གསོལ་གྲོད། *h.* पेट ।

stone, རྡོ། སྲ་བརྒྱན། शिला, पत्थर, रत्न ।

stool, རྟེགས་བུ། ཁྲིའུ་ཤིང་། चौकी, बैठक ।

stop, བཀག་པ། འགག་པ། སྡོད་པ། रुकना, रोकना, ठहरना ।

stoppage, འགག་ཆ། བཀག་པ། अवरोध, रुकावट ।

store, བང་མཛོད། གཉེར་ཚང་། संचय, भण्डार ।

storey, ཁང་པའི་ཐོག་རིམ། मकान का खण्ड ।

storm, རླུང་ཚུབ། आंधी।

stormy, རླུང་ཚུབ་ཅན། आंधीवाला।

story, སྒྲུང་། གཏམ། ལོ་རྒྱུས། कहानी, वृतान्त, कथा।

stout, སྟོབས་ཅན། རྒྱགས་པ། ཤ་འབྱོར་པོ། बलवान, मोटा।

stove, མེ་ཐབ། ལྕགས་ཐབ། चूल्हा, भट्टी।

straight, དྲང་པོ། ཁ་ཐུག ཁ་རེ་ཁ་ཐུག सीधा, खड़ा, सच्चा।

straightforward, དྲང་པོ། ཁ་རེ་ཁ་ཐུག सत्यवादी, ईमानदार।

straightway, ཡམ་སང་། འགྱངས་མེད། དེ་མ་ཐག་ཏུ། तुरन्त।

strain, འཐེན་པ། འཚགས་པ། བཙག་པ། तानना छानना।

strainer, འཚགས་མ། छन्ना, छानने का यन्त्र।

strange, ཡ་མཚན་པོ། ངོ་མ་ཤེས་པ། ཡ་མཚན་པོ། अद्‌भुत, अपरिचित।

stranger, ཡུལ་གཞན་གྱི་མི། परदेशी।

strangle, དབུགས་སུབ་གཏོང་བ། སྐེ་བཙིར་གཏོང་བ། गला घोटकर मारना, दबाना।

strategist, དམག་ཐུས་ལ་མཁས་པ། དམག་ཐུས་ཅན། युद्धविद्या में निपुण।

strategy, དམག་བྱུས། གཡོ་ཐབས། युद्ध-कौशल, व्यूह रचना।

straw, སོག་མ། གཟན་པ། भूसा, तुच्छ पदार्थ।

stream, ཆུ་ཀླུང་། རྒྱུག་ཆུ། ཆུ་མིག स्रोत, धारा, प्रवाह।

street, རྒྱ་ལམ། སྲང་ལམ། मार्ग, गली।

strength, སྟོབས་ཤུགས། ནུས་སྟོབས། ཤེད། शक्ति, बल।

strenghthen, བརྟན་པོར་བཟོ་བ། ཤེད་ཆེན་པོར་བཟོ་བ། पुष्ट करना, उत्साह देना।

stretch, རྐྱོང་བ། འཐེན་པ། བརྐྱང་བ། बढ़ाना, लम्ब करना, फैलाना।

stretcher, ནད་པ་འཁྱེར་བའི་འགྲོག་དཔྱང་། डोली, टिखठी।

strict, དམ་པོ། བཙན་པོ། ཁྲིམས་དམ་པོ། नियत दृढ़, अलंघनीय।

strike, རྒྱབ་པ། རྡུང་བ། ལས་ཀ་བཤོལ་ནས་སྡོད་པ། धक्का देना, दबाना, हड़ताल करना।

string, རྒྱུད་པ། རྒྱུས་རྒྱུད། ताँत, धागा।

strip, བཤུས་པ། པགས་པ་ཤུ་བ། छिलका उतारना, छाँटना।

strive, བརྩོན་འགྲུས་བྱེད་པ། འབད་བརྩོན་བྱེད་པ། प्रयत्न करना, उद्यम करना।

stroll, འཁྱམས་པ་པ། འཚམ་འཚམ་ལ་འགྲོ་བ། इधर-उधर भटकना, टहलना।

strong, སྟོབས་ཅན། ཤུགས་ཆེན། बलवान, प्रबल

structure, བཟོ། བཟོ་དབྱིབས། रचना, बनावट, आकार, ढंग।

struggle, འབད་པ། བརྩོན་པ། འཐབ་པ། འཛིང་བ། प्रयत्न करना, अधिक परिश्रम करना, छटपटाना।

student, སློབ་ཕྲུག སློབ་གཉེར་བ། विद्यार्थी, अध्ययन करनेवाला।

studio, འདྲ་པར་ཁང་། བརྙན་པར་གྲུབ་ས། चित्रकार या फोटोग्राफर का काम करने का कमरा।

study, སློབ་གཉེར། སློབ་སྦྱོང་། अध्ययन।

stuff, རྒྱུ། དངོས་རིགས། सामग्री, पदार्थ।

stumble, འགྱེལ་བ། རྡབ་པ། गिर पड़ना, ठोकर खाना।

stupid, བླུན་པོ། གླེན་པ། ལྐུགས་པ། मूर्ख, निर्बुद्धि, बुद्धिहीन।

style, བྱེད་སྟངས། བརྗོད་སྟངས། ལུགས། [illegible] रीति, रिवाज।

stylish, འགྱིང་བག་ཅན། ངང་དོད་ཆ་པོ། शिष्टाचार के अनुकूल, भव्य, भड़कीला।

subdivide, ཡང་བགོས་རྒྱབ་པ། ཡང་བགོས་པ། विभाग करना, हिस्सों का भाग करना।

subdivision, རྫོང་ལག ཆ་ཤས། उपविभाग।

subdue, བཏུལ་བ། འདུལ་བ། जीतना, वश में करना, अधीन करना।

subject, མི་སེར། མངའ་འབངས། प्रजा।

subjugate, དབང་དུ་བསྡུ་བ། འདུལ་བ། वशीभूत करना, अधीन करना।

submerge, ཆུ་འོག་ཏུ་འཇུག་པ། ཆུར་སྒྲུབ་པ། पानी में डूबाना या डूबना।

submission, བཀའ་དགོངས་སྒྲུབ་པ། མགོ་བཏད། आज्ञापालन, सहिष्णुता।

submit, འབུལ་ལམ་ཞུ་བ། ཞུན་འབུལ་ཞུ་བ། अनुरोध करना, स्वीकार करना, अधीन होना।

subordinate, ལས་མཚན་འོག་མ། ལས་བྱེད་འོག་མ། नीचे पद का, अप्रधान।

subscribe, ཞལ་འདེབས་གཏོང་བ། གཤམ་དུ་འབྲི་བ། अंशदान देना, नीचे हस्ताक्षर करना।

subscription, སྤུན་སྐྱེན། ཞལ་འདེབས། अंश दान।

subsequently, རྗེས་སུ། མཇུག་ལ། बाद में ।

subsidiary, ར་མདའ་བྱེད་མཁན། གྲོགས་བྱེད་མཁན། सहायक ।

subsidy, གྲོགས་རམ། ར་མདའ། དངུལ་གྱི་གྲོགས་རམ། आर्थिक सहायता ।

substance, དངོས་པོ། རྒྱུ་དངོས། དངོས་རྫས། तत्त्व, द्रव्य. सारांश ।

substantially, དངོས་སུ། ངེས་པར། དོན་དམ་དུ། वास्तव में ।

substitute, ཚབ་ཏུ་བཙུག་པ། ཚབ་འཇོག་པ། दूसरे के स्थान में रखना, स्थानापत्ति ।

substitution, ཚབ། स्थानापन्नन, स्थानापत्ति ।

subtract, འཕྲེན་པ། འཕྲི་བ། घटाना ।

subtraction, འཕྲེན་རྩིས། घटाव ।

suburb, གྲོང་ཁྱེར་གྱི་མཐའ། གྲོང་མཐའ། नगर का बाहरी भाग, उपनगर ।

succeed, མཐར་སྐྱེལ་ཐུབ་པ། རྗེས་སུ་རིམ་པར་འབྱུང་བ། འཐབ་དོན་སྒྲུབ་པ། ཤུལ་འཛིན་བྱེད་པ། बाद में होना, स्थान ग्रहण करना, सफल होना ।

success, གྲུབ་པ། མཐར་སྐྱེལ། དོན་གྲུབ་པ། सफलता ।

successful, ཀྱུལ་བ་ཅན། མཐར་ཕྱིན་པ། सफल, कृतार्थ ।

succession, རིམ་པ། རིམ་བརྒྱུད། གོ་རིམ།, पंक्ति, परम्परा, वंशक्रम ।

successor, སྲུལ་འཛིན་བྱེད་པོ། ཕ་སྲུལ་བུས་འཛིན། उत्तराधिकारी ।

such, འདི་ལྟར། འདི་འདྲ། འདི་ལྟ་བུ། उसी प्रकार का, समान, वैसा ।

suck, འཇིབ་པ། ནུ་ཞོ་འཐུང་བ། चूसना, दूध पीना ।

suckle, ནུ་ཞོ་སྦྱིན་པ། ཉོ་མ་སྟེར་བ། दूध पिलाना

sudden, གློ་བུར། དེ་མ་ཐག आकस्मिक, यकायक होने वाला ।

suddenly, གློ་བུར་དུ། ལམ་སང་། དེ་མ་ཐག་ཏུ यकायक ।

suffer, བཟོད་པ། སྡུག་འཁུར་བྱེད་པ། བཟོད་སྲན་བྱེད་པ། सहना, कष्ट सहना ।

suffering, སྡུག་བསྔལ། ནད་ཟུག क्लेश, पीड़ा ।

sufficiency, འབྱུས་ཚད། འདང་ཚད། पर्याप्ति ।

sufficient, འདང་བ། འགྲིག་པ། འབྱུས་པ། पर्याप्ति, उचित ।

suffix, རྗེས་འཇུག शब्द के अन्त मे प्रत्यय जोड़ना ।

sugar, ཤེ་མ་ཀ་ར། शक्कर, चीनी।
sugar-candy, ཤེལ་ཀ་ར། ཏ་སོ་མ། मिश्री, कन्द।
sugar-cane, བུར་ཤིང་། ऊख।
suggest. གོ་བ་འདོན་པ། ཇུས་སྟོན་པ། संकेत करना, प्रस्ताव करना।
suggestion, གྲོས་གཞི། གྲོས་སྟུན། བསམ་པ་བྱ། प्रस्ताव, अनुमान, सूचना।
suicide, རང་སྲོག་གཅོད་པ། आत्म हत्या।
suit, འོས་པ། འགྲིག་པ། योग्य होना, सन्तुष्ट करना।
suitable, སྒྲུབ་པོ། རན་པོ། འོས་པོ། འཕྲོད་པོ། योग्य, उचित।
sulpher, མུ་ཟི། गन्धक।
sum, སྡོམ། བསྡོམ་རྩིས། जोड़, व्यक्त राशी।
summarize, མདོར་བསྡུས་པ། संक्षेप करना।
summary, མདོར་བསྡུས། སྙིང་པོ། संक्षेप, सारांश।
summer, དབྱར་ཀ། ग्रीष्म ऋतु।
summit, རྩེ། རྩེ་མོ། शिखर, चोटी।
summon, འབོད་པ། སྐད་གཏོང་བ། བཀུག་བཞུ་གཏོང་བ། आने को आज्ञा करना, बुलाना।

sun, ཉི་མ། सूर्य ।

sunday, གཟའ་ཉི་མ། रविवार, एतवार ।

sunny, ཉི་འོད་དང་ལྡན་པ། འོད་བཀྲག་ཅན། चमकीला, धूप से भरा हुआ ।

sunrise, ཉི་ཤར། ཉི་མ་ཤར་བ། सूर्योदय, सूर्य निकलना ।

sunset, ཉི་མ་ཀས་པ། ཉི་མ་ནུབ་པ། सूर्य डूबना

sup, དགོང་ཟས་ཟ་བ། ཤུབ་འཐུང་བྱེད་པ། संध्या का भोजन करना, थोड़ा थोड़ा करके पीना ।

superfine, ཡང་གི་དང་པོ། གཞན་ལས་ལེགས་པ། अति उत्तम ।

superhuman, མི་ལས་ལྷག་པ། མིའི་ནུས་པ་ལས་འདས་པ། मनुष्य की शक्ति से परे, अलौकिक, दैवी ।

superintendent, ལྟ་རྟོག་པ། འགོ་བྱེད། དོ་དམ་པ། अध्यक्ष, अधीक्षक ।

superior, རབ། ཁྱད་པར་ཅན། ཕུལ་ཞེགས། ཀན་པ། श्रेष्ट, विशिष्ट, बढ़कर ।

superlative, དྲག་ཤོས། མཐོ་ཤོས། གཞན་ལས་འཕགས་པ། सर्वोत्तम अत्युत्तम ।

supernatural, ཀུན་དབང་མཁན། རང་བཞིན་ལས་འདས་པ། དཀོན་མཆོག प्रकृति से परे, अलौकिक, अद्भुत ।

superstition, རྣམ་རྟོག རྨོང་དད། अन्धा विश्वाश, झूठा मत ।

supervise, ལྟ་རྟོག་བྱེད་པ། མིག་ལྟ་བྱེད་པ། निरीक्षण करना, देख-भाल करना ।

supervision, ལྟ་རྟོག། མིག་ལྟ། निरीक्षन, देख-भाल ।

supervisor, ལྟ་རྟོག་པ། དོ་དམ་པ། མིག་ལྟ་བྱེད་པོ། निरीक्षक, देख-भाल करने वाला ।

supplement, ཁ་སྐོང་། ཆ་རྐྱེན། ཆ་ལག शेष पूर्ति, परिशिष्ट ।

supply, ཁ་སྐོང་རྒྱབ་པ། མང་དུ་གཏོང་བ། མཁོ་སྒྲུབ། རྒྱགས་སྒྲུབ་པ། पूर्ति करना, कमी पूरा करना, भरना ।

support, གྲོགས་བྱེད་པ། རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་པ། ར་མདའ་བྱེད་པ། सँभालना, सहायता देना, सहारा देना ।

supporter, རོགས་རམ་བྱེད་པོ། ར་མདའ་བྱེད་མཁན། समर्थक, सहायक ।

suppose, ཡིན་ནམ་སྙམ་པ། ཡིན་པར་ཆ་འཛིན་པ། བསམ་པ། རྟོག་པ། अनुमान करना, मान लेना, सोचना ।

suppress, མནན་པ། བཀག་པ། བཙན་གནོན་བྱེད་པ། दबाना, छिपाना, रोकना ।

suppurate, རྣག་བསག་པ། རྣག་འབྲོན་པ། पीव पड़ना, पकना।

supreme, མཆོག གོང་མ་ མེད་བྱུང་། परम; अति श्रेष्ट, अधिक।

sure, ངེས་པར། གདན་འཁེལ། ངེས་གདན། स्थिर, दृढ़. अवश्य।

surely, ཐེ་ཚོམ་མེད་པར། གདོན་མི་ཟ་བ། अवश्य, निसन्देह।

surface, ངོས། ཡོགས། सतह, ऊपरी तल।

surgeon, གཏར་གཅོད་ག་ཤག་གསུམ་གྱི་སྨན་ཐབས་ལ་མཁས་པ། གཤག་དཔྱད་སྨན་པ། शल्यवैदय।

surname, རིགས་རུས་ཀྱི་མིང་། རུས་ཆེན་གྱི་མིང་། कुलनाम, उपनाम।

surprise, ཡ་མཚན་བྱེད་པ། དངངས་སྐྲག་དུ་བཅུག་པ། चकित करना, घबड़ा देना।

surprising, ཧ་ལས་པོ། ཡ་མཚན་པོ། विचित्र, अद्भुत।

surrender, མགོ་བཏགས་པ། མགོ་གྱུར་བ། आत्मसमर्पन करना, सौंपना।

surround, མཐའ་སྐོར་བ། ཕྱོགས་བཞིར་སྐོར་བ། चारों ओर से घेरना।

surroundings, གནས་ཁུལ། ཡང་རྐྱེན། ཉེས་སྐོར། परिस्थिति।

survey, ས་ཚད་འཇལ་བ། ཞིབ་བརྟགས་བྱེད་པ། परीक्षा करना, अधीक्षण करना, नापना।

suspect, དོགས་པ་ཟ་བ། བློ་ཆོམ་བྱེད་པ། सन्देह करना, अविश्वास करना।

suspend, ཐུ་བཀྱོལ་བྱེད་པ། ནར་འགྱང་བྱེད་པ། लटकाना, देर करना।

suspicious, དོགས་པ་ཅན། शंकायुक्त।

suzerainty, གྲིབ་དབང་ आधिपत्य।

swallow, མིད་པ། ཁྲུར་མིད་བྱེད་པ། निगलना।

swarm, སྦྲང་མའི་ཚོགས། मधुमक्खियों का झुण्ड

swear, མནའ་སྐྱེལ་བ། དབུ་མནའ་བཞེས་པ། *h.* शपथ लेना।

sweat, རྔུལ་ནག པसीना।

sweep, འཕྱག་པ། གད་དར་བྱེད་པ། གད་རྒྱབ་པ། झाड़ना, झाडू लगाना

sweeper, གད་པ། གད་རྒྱབ་མཁན། झाड़ देने वाला।

sweet, ཞིམ་པོ། མངར་མོ། མཛེས་པོ། मीठा, सुन्दर।

sweet-heart, སྙིང་སྡུག ཡིད་འོངས། प्रेमीजन।

sweeten, མངར་མོ་བཟོ་བ། मधुर या मीठा करना।

sweetmeat, མངར་ཟ། ཏྲི་རིལ། मिठाई ।
swell, སྦོས་པ། སྦྲང་བ། फैलना, फुलना ।
swellish, ཁེངས་པ་ཅན། ང་རྒྱལ་ཅན། घमंडी ।
swift, འཁྱུག་པོ། མྱུར་པོ། शीघ्रगामी, वेगवान ।
swim, རྐྱལ་རྒྱབ་པ། तैरना ।
swine, ཕག་ཕག སुअर ।
switch, གློག་འགོག་གཏོང་བྱེད་པའི་ཡོ་བྱད།
बिजली की धारा चलने या रोकने का
साधन ।
sword, རལ་གྲི། तलवार ।
syllable, ཚིག་འབྲུ། བརྗོད་ཐེངས་གཅིག शब्द
का वह अंश जो एक श्वास मे बोला
जाता है ।
symbol, རྟགས། རྟགས་མཚན། चिन्ह, लक्षण ।
sympathize, སེམས་གསོ་གཏོང་བ། ཉེ་ཚ་
བྱེད་པ། सहानुभूति प्रकट करना ।
sympathy, ཉེ་ཚ། སེམས་གསོ། སྙིང་རྗེ།
सहानुभूति, दया ।
syndicate, ཚོང་དོན་ལྷན་ཚོགས། ཚོང་ཚོགས་
ལྷན་རྒྱལ། व्यावसायिक मण्डली, सभा ।
synod, ཆོས་ཚོགས་ལྷན་རྒྱས། ཆོས་པའི་ལྷན་
ཚོགས། सभा, पादरियों की मण्डली ।
system, འགྲོ་ལུགས། འགྲོ་སྟངས། ལུགས་སྲོལ།
रीति, क्रम ।

T

tabernacle, མཆོད་ཁང་། ལྷ་ཁང་། पटमण्डप, पूजास्थान।

table, ལྕོག་ཙེ། རྒྱ་ལྕོག དཀར་ཆག लेखनाधार, मेज, सूची।

tablet, ཐང་བུ། རིལ་བུ། पटिया, औषधि को टिकिया।

tabulate, དཀར་ཆག་བཟོ་བ། ཐོ་འབྲི་བ། རིམ་སྒྲིག་ཏུ་འགོད་པ། सूचीपत्र बनाना।

tact, གྲུང་པོ། གཙང་གྲུང་། བྱུས། व्यवहार कुशलता, निपुणता, युक्ति।

tactful, གཙང་པོ། གྲུང་པོ། ཐབས་མཁས། व्यवहार कुशल, निपुण।

tactician, དམག་བྱུས་ལ་མཁས་པ། युद्ध-विद्य में निपुण।

tail, རྔ་མ། མཇུག་མ། གཞུག་གྱི། पूंछ, पिछला भाग।

tailor, ཚེམ་བུ་བ། दर्जी।

take, ལེན་པ། འཛིན་པ། ग्रहण करना, हाथ में लेना, पकड़ना।

tale, སྒྲུང་། གཏམ་རྒྱུད། कथा, कहानी।

talent, བློ། རིག་པ། ཡན་ཏན། སྒྲུ་ཡོན། *h.* प्राकृतिक योग्यता या गुण।

telented, མཁས་པ། ཡོན་ཏན་ཅན། बड़ा बुद्धिमान।

talismen, སྲུང་མདུད། སྲུང་བ། कवच जन्तर

talk, སྨྲ་བ། ལབ་པ། བརྗོད་པ། बातचीत करना, बोलना।

talkative, ཁ་བདེ་པོ། ལྕེ་བདེ་པོ། बकवादी।

tall, གཟུགས་རིང་། མཐོན་པོ། लम्बा, ऊँचा।

tame, འཇུན་པ། འདུལ་བ། སྙིང་པོ་བཟོ་བ། पालना, बश में करना।

tangle, རྒྱ་འཛིངས་པ། རྒྱིར་བཟུང་བ། फँसाना, उलझाना।

tank, ཆུ་མཛོད། རྫིང་། རྫིང་བུ། जलाशय, तालाब।

tape, སྙམ་སྒྲོག སྙས་མ། फीता, पट्टी।

target, འཕེམ། འབེན། དམིགས་ཡུལ། छोटी गोल, ढाल, लक्ष्य।

task, བྱ་བ། ལས་འགན། काम, कर्तव्य।

tassel, ཏོང་ཁྲུད། དར་ཁྲུད། झब्बा, फुँदनी।

taste, རོ། བྲོ་བ། རོ་མྱང་བ། रस, स्वाद, स्वादलेना।

tasteful, བྲོ་བ་ཅན། ཞིམ་པོ། स्वादिष्ट।

tasteless, བྲོ་བ་མེད་པ། ཞིམ་པོ་མེད་པ། बेस्वाद, फीका।

taught, བསླབ་པའི་འདས་ཚིག བསླབས་ཟིན་པ། सिखाया, सिखाया गया।

tax, ཁྲལ། དཔྱ། གཞུང་འབབ། राज्यकर।

taxable, ཁྲལ་འགེལ་རུང་བ། དཔྱ་ཁྲལ་བསྡུ་འོས་པ། कर लगाये जाने योग्य।

taxi, གླ་ཐོག་གཏོང་བའི་མོ་ཊར། རྒྱུན་འཁོར། भाड़े पर चलनेवाली मोटर गाड़ी।

tea, ཇ། གསོལ་ཇ། *h.* चाय।

teach, སློབ་པ། ཁྲིད་པ། शिक्षा देना, पढ़ाना।

teacher, སློབ་དཔོན། དགེ་རྒན། शिक्षक, अध्यापक।

teaching, བསླབ་བྱ། शिक्षा।

team, རྩེད་མོ་བའི་ཚོགས་པ། རྩེད་ཁྲུ། खिलाड़ियों का एक दल।

tear, མིག་ཆུ། མཆི་མ། སྤྱན་ཆབ། *h.* आँसू।

tear, གཤག་པ། དྲལ་བ། चीरना, फाड़ना।

tease, ཁོང་ཁྲོ་སློང་བ། ཀྱག་ཀྱག་བྱེད་པ། कष्ट देना, पीड़ा देना।

technical, བཟོ་རིག་གི་སྐོར། कला या शास्त्र सम्बन्धी।

technologist, བཟོ་ལས་ལ་མཁས་པ། शिल्पकला में निपुण।

technology, བཟོ་ལས། ལག་ཤེས། शिल्पकला, विज्ञान ।

teens, ལོ་ན་བཅུ་གསུམ་ནས་བཅུ་དགུ་བར་གྱི་གཞོན་ནུར་ཟེར། तेरह वर्ष से उन्नीस तक की अवस्था ।

telegram, ལྕགས་འཕྲིན། གློག་འཕྲིན། तार द्वारा भेजा हुआ समाचार ।

telegraphy. ལྕགས་སྐུད་གློག་འཕྲིན་གཏོང་འཕྲུལ་འཁོར། तार द्वारा समाचार भेजने की कला ।

telephone, ཁ་པར། ཉུལ་པར། *h.* बिजली द्वारा शब्द सुनने का यन्त्र ।

telescope, ཤུང་ཤེལ། दूरदर्शक यन्त्र ।

tell; ལབ་པ། སྨྲ་བ། བརྗོད་པ། वर्णन करना, कहना बतलाना ।

temperature, ཚ་གྲང་། ताप क्रम, उष्णता का परिमाण ।

temple, ལྷ་ཁང་། མཆོད་ཁང་། དགོན་ཁང་། देवालय, मन्दिर ।

temporal, གནས་སྐབས་ཀྱི། ཚེ་འདིའི་དོན་གྱི། सामयिक, सांसारिक ।

temporary, འཕྲལ་སེལ། གནས་སྐབས་ཀྱི། अस्थायी, क्षणिक ।

temptation, སླུ་བྲིད། ཆོད་བརྟ། ཉམས་བཤད། प्रलोभन, लालच ।

ten, བཅུ་ཐམ་པ། दस ।

tendency, འདོད་ཕྱོགས། བློ་འདོད། प्रवृत्ति, स्वभाव, अभिप्राय ।

tender, མཉེན་པོ། འཇམ་པོ། འབོལ་པོ། कोमल, दयालु ।

tender-age, བྱིས་པའི་དུས། बाल्यावस्था ।

tenderness, འབོལ་པོ། འཇམ་པོ། གཉེན་པོ། मृदुता, कोमलता ।

tent, གུར། དབུ་གུར། *h.* तम्बू ।

terminate, མཇུག་བསྡུ་བ། མཇུག་བསྒོམ་བྱེད་པ། समाप्त करना ।

termination, མཐའ། མཐར་བྱེད་པ། अन्त, समाप्ति ।

terrible, འཇིགས་སུ་རུང་བ། ཡ་ང་པོ། भयङ्कर, डरावना ।

terrific, འཇིགས་སྐྲག ཁྲོ་བོ། དྲག་པོ། भयानक, भय उत्पन्न करनेवाला ।

terrify, འཇིགས་རེ་སྐུལ་བ། དངངས་སྐྲག་སྐུལ་བ། डराना, भय दिखलाना ।

territorial, མངའ་ཁུལ་གྱི། མངའ་ཁོངས་ཀྱི། प्रादेशिक, राज्य_क्षेत्रीय ।

territory, མངའ་ཁོངས་ཀྱི་ས་གནས། མངའ་ཁུལ། भूमि, प्रदेश, राज्य।

terror, འཇིགས་སྐྲག ཧམ་སྐྲག त्रास, भय, डर।

terse, ཚིག་ཉུང་དོན་བསྡུ། མདོར་བསྡུ། लघु: सुयश, संक्षिप्त।

test, ཚོད་བརྟག ཞིབ་དཔྱད། བརྟག་དཔྱད། सिद्ध करना, परीक्षा करना।

testament, ཁ་ཆེམས། ཞལ་ཆེམས། *h.* मृत्युलेख।

testify, བདེན་པའི་དཔང་པོ་བྱེད་པ། ཆ་དཔང་བྱེད་པ། साक्षी देना, प्रमाणित करना।

testimonial, ངོས་འཛིན། ལག་འཁྱེར། प्रमाण-पत्र, प्रशंसापत्र।

testimony, དཔང་པོ། साक्षी, प्रमाण।

text, མདོ། ཚིག་འདུས། मूलसूत्र।

textile, འཐག་པའི་རས་གོས། རས་ཆ། बिना हुआ वस्त्र।

than, ནས། བས། ལས། अपेक्षा से अधिक।

thank, ཐུགས་རྗེ་ཆེ། धन्यवाद।

thankful, དྲིན་གཟོ་ཅན། कृतज्ञ।

that, དེ། ཕག་གེ། वह।

thatch, རྩ་ཐོག རྩའི་ཐོག་ཀ། छप्पर, फूस।

the, འདི། འདི་ཀ། यह।

theatre, ཟློས་གར་ཁྲབ་སྟན་ཁང་། नाठ्याशाला।
theft, མ་བྱིན་ལེན་པ། རྐུ་བ། चोरी, तस्करता।
their, ཁོ་རང་ཚོའི། ཁོང་རྣམ་པའི། उन लोगों का।
them, ཁོང་ཚོ་ལ། ཁོང་རྣམ་པར། ཁོང་ཚོར། उनको, उन लोगों को।
themselves, ཁོང་ཚོ་རང་། वे आप, वे स्वयं।
then, དེ་ནས། དེ་སྐབས་སུ། तब, उस समय।
theodolite, ས་གཞལ་འཁྲུལ་འཁོར། भूमि की ऊँचाई तथा कोण नापने का यन्त्र।
theology, ཚད་རིག ཆོས་དོན་བརྟག་ཞིབ་རིག་པ། परमार्थ विद्या, ईश्वर ज्ञान, धर्म-विज्ञान।
theoretical, བློས་དཔག་པའི། འོས་ཚོད་ཀྱིས་བསྒྲུབ་སྣངས། कल्पना सम्बन्धी।
theory, རྗེས་དཔག་གི་གྲུབ་མཐའ་ཞིག सिद्धान्त, कल्पना।
there, དེར། དེ་ན། དེ་ཙ། उस स्थान में, वहाँ।
there-abouts, གནས་དེའི་ཉེ་འགྲམ་དུ། उस स्थान के पास, वहीं पर।
there-after, དེའི་རྗེས་སུ། उस के बाद।
therefore, དེའི་ཕྱིར་དུ། དེ་བས་ན། इस कारण से ईस लिए।
thereupon, དེ་མ་ཐག [illegible] तुरन्त।

thermometer, ཚ་གྲང་གཞལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོ་བྱད། गर्मी-सर्दी नापने का यन्त्र, ताप मापी।
thermos, ཚ་གྲང་རང་གནས་ཤེལ་དམ། དཔེར་ན་ཐ་དམ། किसी पदार्थ को अधिक समय तक ठण्डा या गर्म रखने का बोतल, स्थिर तापकूपा
they, ཁོང་ཚོ། ཁོ་པ་ཀུན། वे, वे लोग।
thick, གར་པོ། མཐུག་པོ། སྟུག་པོ། घना, गाढ़ा, स्थूल।
thicken, གར་དུ་གཏོང་བ། घना करना या होना
thickness, མཐུག་ཡོད། གར་ཡོད། घनापन।
thief, རྐུ་མ། རྐུན་མ། चोर, चोट्टा।
thigh, བརླ་ཤ། བརླ། जंघा, जाँघा।
thimble, མཛུབ་ཤུབ། ཅོག་མོ། अंगुलित्राण, अंगुस्ताना।
thin, སྲབ་མོ། སྲ་བ། पतला, छिछला।
thing, ཅ་ལག་ གྲུ་དངོས། ཡོ་བྱད། वस्तु, द्रव्य, पदार्थ।
think, བསམ་བློ་གཏོང་བ། विचारना।
third, གསུམ་པ། तीसरा।
thirst, ཁ་སྐོམ་པ། ཞལ་སྐོམས་པ། *h.* प्यास लगना।
thirsty, ཁ་སྐོམ་པོ། प्यासा।
thirteen, བཅུ་གསུམ། तेरह।

thirty, སུམ་ཅུ་ཐམ་པ། तीस ।
this, འདི། འདི་ག འདི་རང་། यह ।
thorn, ཚེར་མ། काँटेदार वृक्ष, काँटा ।
thorny, ཚེར་མ་ཅན། काँटेदार ।
thorough, རྣམ་དག ཡང་དག ཁྱུངས་ཁྱབ།
संपूर्ण, पर्याप्त, पूरा ।
thoroughly, རྣམ་པར་དག་པ་ར། ལེགས་པར།
पूर्ण रूपसे ।
though, ཡིན་ན་འང་། འོན་ཀྱང་། འོན་ཏེ།
यद्यपि, तो भी ।
thought, བསམ་བློ། མནོ་བསམ། विचार,
कल्पना, ध्यान ।
thousand, སྟོང་ཕྲག हजार ।
thrash, འབྲུ་བརྡུང་བ། གཡུལ་ལས་ཕྱེད་པ།
རྟ་ལྕག་ཕུ་བ། पीटकर अन्न अलगाना,
चाबुक से मारना ।
thread, སྐུད་པ། धागा ।
threat, འཇིགས་སྐྲགས། སྡིགས་སྐྲགས། घुड़की,
धमकी ।
threaten, འཇིགས་རེ་བསྐུལ་བ། डाँटना,
धमकाना ।
three, གསུམ། तीन ।
threshold, ཐེམས་པ། སྒོ་ཐེམས། देहली, द्वार ।

thrice, ལན་གསུམ། ཐེངས་གསུམ། तीन बार ।

throat, མིད་པ། མིག་པ། མགྲིན་པ། कण्ठ, गला
throne, ཁྲི། བཞུགས་ཁྲི། *h.* राजसिंहासन।
through, བརྒྱུད་ནས། འདི་ཕྱོགས་ནས་ཕར་ཕྱོགས་སུ། आर पार, एक ओर से दूसरी ओर तक।
throughout, དུས་ཀུན། ས་ཕྱོགས་ཀུན་དུ། काल, समय, सब ओर।
throw, འཕང་བ། དབྱུག་པ། འཕོར་བ། फेंकना, उछालना।
thumb, མཐེ་བོ། མཐེབ་ཆེན། अँगूठा।
thunder, འབྲུག་སྐད། मेघ की गरज।
thunderbolt, ཐོག གནམ་ལྕགས། རྡོ་རྗེ། वज्र, बिजली।
thursday, གཟའ་ཕུར་བུ། गुरुबार।
thus, འདི་ལྟར། འདི་བཞིན། འདི་འདྲ། इस प्रकार से. ऐसा।
ticket, ཐེའུ་ཤོག ལག་འཁྱེར། निर्देश-पत्र, टिकट।
tickle, ཨེ་ཙོ་བརྐྱལ་བ། *colql.* གཡའ་བར་བྱེད་པ། गुदगुदाना।
tide, ཆུ་ཚབས། ཉ་ལོག ज्वारभाटा, क्रम।
tidings, གསར་འགྱུར། གནས་ཚུལ། सन्देश, समाचार।
tidiness, གཙང་སྦྲ། ཁམས་དྭངས་ཕྱུགས། स्वच्छता।

tidy, ཁམས་དྭངས་པོ། གཙང་སྦྲ་དོད་པོ། स्वच्छ, सुथरा।
tie, འཆིང་བ། བསྡམས་པ། གཅིག་ཏུ་སྒྲིལ་བ། बाँधना, संयुक्त करना।
tiffin, ཉིན་གུང་ཁ་ཟས། དགུང་ཟས། दूसरे पहर का जलपान।
tiger, སྟག शेर, बाघ।
tight, དམ་པོ། कसा हुआ।
till, ས་ལས་རྨོ་ཀོ་བྱེད་པ། བར་དུ། རིང་ལ། भूमि जोतना, तब तक।
time, དུས། དུས་ཚོད། समय, अवधि।
timely, དུས་སུ། དུས་ཐོག་ཏུ། समय पर, शीघ्र
timid, སྐྲག་མ། བློ་ཆུང་། डरपोक, कायर।
tin, ལྕགས་ཀྲེན། टीन का डब्बा।
tiny, ཆུང་ཆུང་། ཆུང་ཏུ་། बहुत छोटा, नन्हा।
tire, ངལ་བ། ཐང་ཆད་པ། थकना।
tiresome, ཐང་ཆད་པོ། ངོ་ཀྲལ་པོ། *h.* थकानेवाला।
tithe, བཅུ་ཁྲལ། བཅུ་ཆ། दसवाँ भाग।
title, གོ་གནས། མིང་བྱང་། དཔེ་ཆའི་མིང་། पदवी, पुस्तक का नाम।
to, ལ། ལ་དནི། लिए, विषय में, ओर, तक।
toast, བག་ལེབ་སོགས་མེ་ལ་བསྲེག་པ། भूनना, सेंकना।

tobacco, ཐ་མག तमाखू की पत्ती ।

today, དེ་རིང་། आज, आज के दिन ।

toe, རྐང་པའི་མཐེབ་མོ། གང་མཐེབ། पैर की अंगुली ।

together, མཉམ་དུ། ལྷན་གཅིག་ཏུ། साथ, मिलकर ।

toilet, ཁྲུས་ཀྱི་ཡོ་ཆས། ཕེ་ཚེ་དྲི་ཞིམ་སོགས། शृङ्गार करने की रीति, परिधान ।

token, བརྟགས་མཚན། चिन्ह, लक्षण ।

tolerable, བཟོད་འོས་པ། མཚམས་པོ། सहने, योग्य, कामचलाऊ ।

tolerance, བཟོད་སྲན། བཟོད་པ། सहन, धैर्य ।

tolerate, བཟོད་བསྲན་བྱེད་པ། བཟོད་པ་སྒོམ་པ། सहन करना, कष्ट उठाना ।

tomatoe, རམ་སྤྲེ་ར། ཚོད་མའི་རིགས་ཤིག टोमाटो ।

tomb, སྦུར་ཁང་། དུར་ཁུང་། कबर, समाधिस्थान ।

tomorrow, སང་ཉིན། कल, आगामी दिन ।

tone, དབྱངས། སྐད་དབྱངས། གདངས། स्वर, ध्वनि, शब्द ।

tongs, [illegible] चिमटा, सँड़सी ।

tongue, ལྕེ། ལྗགས། *h.* जीभ।

tonic, སྟོབས་སྐྱེད་སྨན། ཤུགས་སྨན། बलवर्धक
औषधि।

too, མང་པོ། ད་དུང་། ཧ་ཅང་། अत्यन्त, बहुत,
और भी।

tool, ལག་ཆ། औजार, साधन, शस्त्र।

tooth, སོ། ཚེམས། *h.* दाँत।

toothache, སོ་ནད། སོའི་ན་ཟུག दाँत का दर्द

top, རྩེ་མོ། རྩེ་གྲོག शिखर, चोटी।

topic, གླེང་ཟླའི་སྐོར། बात का विषय।

torch, ཕད་འབར། མེ་ཆག मशाल, पलीता।

torment, མནར་གཅོད། གདུག་གཅོད། सन्ताप,
पीड़ा, यातना।

tortoise རུས་སྦལ། कछुवा।

torture, མནར་གཅོད་གཏོང་བ། अत्यन्त पीड़ा
या कष्ट देना।

total, བསྡོམས་བྲོ། ཡོངས་རྫོགས། पूरा, सब, कुल,
परिमाण।

touch, རེག་པ། स्पर्श करना।

tour, འགྲུལ་བ། ས་སྐོར་ལ་འགྲོ་བ། परिभ्रमण।

tourist, ས་སྐོར་པ། ཡུལ་སྐོར་མཁན། स्थानों को
देखने के लिए यात्रा करनेवाला।

पेमासांगी

toward, ཕྱོགས་སུ། ཕྱོགས་ལ། ओर, पास, तरफ।
towel, ཨ་ཅོར། *colql.* ཕྱིས་རས། तौलिया, अँगौछा।
tower, གན་རྫོ་ལ། अटारी, बुरजी।
town, གྲོང་ཁྱེར། छोटा शहर, नगर।
toy, རྩེ་ཆས། རྩེད་མོའི་ཡོ་བྱད། क्रोड़ा के वस्तु, खिलौना।
trace, རྗེས། རྐང་རྗེས། ཤུལ། चिन्ह, पैर का चिन्ह।
track, ལམ་ཕྲན་། མགྱོགས་ལམ། छोटी मार्ग।
tract, དཔེ་ཆ། ཤོག་ལེབ། ग्रन्थ।
trade, ཚོང་། ཚོང་རྒྱབ་པ། व्यापार, व्यवसाय, व्यापार करना।
trade-mark, ཚོང་རྟགས། व्यवसायिक नाम या संकेत।
tradition, གནའ་བོའི་གཏམ་རྒྱུད། གནའ་སྲོལ། परंपरागत कथा, पुराण कथा, प्राचीन रीति
traditional, སྔོན་སྲོལ་བཞིན། གནའ་ལུགས་ལྟར། परम्परा गत।
traffic, ཚོང་། ཚོང་འགྲུལ། ཚོང་རྒྱབ་པ། व्यापार, व्यवसाय, व्यवसाय करना।
tragedy, སྐྱ་ངན། བར་ཆད། བཀྲ་མི་ཤིས་པ། བློ་བུར་གྱི་འཇིགས་པ། दुःखान्त नाटक, दुर्घटना।

tragic, སྐྱོ་ངན་དང་ལྡན་པ། འཇིགས་སྐྲག
शोक जनक, भयंकर।
trail, ས་ལ་འདྲུད་པ། भूमि पर खींचना, पीछे घसीटना।
train, ཆུ་ཐང་ས་འཁོར་ལོ། མེ་འཁོར། རེལ་ལེ། रेलगाड़ी।
train, སྦྱོང་དར་བྱེད་པ། འདུལ་བ། སློབ་སྦྱོང་བྱེད་པ། शिक्षा देना, अभ्यास करना।
training, སློབ་སྦྱོང་། སྦྱོང་དར། शिक्षा।
tram, གློག་ཤུགས་ཤིང་རྟ། ཁྲོག་རྟ། ट्राम गाड़ी।
trample, རྡོག་བརྫིས་གཏོང་བ། पैर से कुचलना
tranquil, ཁ་ཁུ་སིམ་པ། ཞི་ཞིང་དུལ་བ། शान्त, गम्भीर।
transact, ལས་བྱེད་པ། སྒྲུབ་པ། དོ་དམ་བྱེད་པ། साधन करना, कार्य करना।
transaction, ལས། ལས་དོན། བྱ་བ། དོ་དམ། प्रबन्ध, कार्य, व्यवहार।
transcribe, འདྲ་བཤུ་བྱེད་པ། དཔེ་བཤུ་བ། दुबारा लिखना, प्रति लेख करना।
transcription, འདྲ་ཤུས། ངོ་བཤུས། प्रतिलेख
transfer, གནས་སྤོ་བ། འཕོ་བ། स्थानान्तरण करना, हटाना, बदलना।

transferable, གནས་སྤོས་ཤུ་ཆང་བ། གནས་སྤོས་ཐུབ་ཕྱོད་པ། स्थान बदलने योग्य ।

transfiguration, རྣམ་འགྱུར། དབྱིབས་ཀྱི་འགྱུར་ལྡང་། आकार का परिवर्तन ।

transfigure, རྣམ་པ་འགྱུར་བ། གཟུགས་དབྱིབས་འགྱུར་བ། रूप या आकार बदलना ।

transform, བཟོ་དབྱིབས་འགྱུར་བ། रूप या आकार बदलना ।

transformation, རྣམ་པ་འགྱུར་ཐུགས། བཟོ་ལྟ་འགྱུར་ལྡང་། रूपान्तर ।

transgress, ཁྲིམས་འགལ་བྱེད་པ། ཚུལ་མིན་བྱེད་པ། नियम उल्लंघन करना या तोड़ना ।

transgression, ཁྲིམས་འགལ། ཉེས་དམིགས། སྡིག་པ། नियम भंग, अपराध ।

translate, སྒྲ་སྒྱུར་བ། སྐད་སྒྱུར་བ། བརྡ་སྒྱུར་བ། भाषान्तर करना, अनुवाद करना ।

translation, བརྡ་སྒྱུར། སྐད་སྒྱུར། भाषान्तर उल्था ।

translator, སྐད་སྒྱུར་པ། ལོ་ཙཱ་བ། भाषान्तर, करनेवाला, अनुवादक ।

transmigrate, ཡུལ་གཅིག་ནས་ཡུལ་གཞན་དུ་འགྲོ་བ། གནས་སྤོ་བ། एक देश से दूसरे देश में जाना ।

transmigration, ལུས་རྗེན་གྱུར་བ། སྐྱེ་བ་ལེན་པ། काया पलट, पुनर्जन्म ।

transmit, སྐྱེལ་འདྲེན། གཏོང་བ། भेजना, पहुँचाना ।

transparent, དྭངས་ཤིང་གསལ་བ་ཤེལ་ལྟ་བུ། ཕྱི་ནང་གཉིས་གསལ། पारदर्शक, स्वच्छ, निर्मल ।

transplant, རྩ་སྤྲོས་སྒྲུབ་པ། ཤིང་སོགས་སྤོ་འཛུགས་བྱེད་པ། एक स्थान से उठाकर दूसरे स्थान में जमाना ।

transport, གནས་གཅིག་ཏུ་སྐྱེལ་བ། དབོར་འདྲེན་བྱེད་པ། भेजना, पहुँचाना ।

transverse, ཁྲུག་འཁྲུག ཐྲེད་ཐྲེད། तिरछा, बेड़ा ।

trap, རྙི། ཞགས་པ། फन्दा, ज़ाल ।

travel, འགྲུལ་སྐྱབ་པ། ཕྱེས་སུ་འགྲོ་བ། यात्रा करना, घूमना ।

travelling, འགྲུལ། འགྲིམ་འགྲུལ། यात्रा ।

traveller, འགྲུལ་མི། འགྲུལ་པ། ཕྱེས་པ། यात्री ।

tray, ཤིང་ཁྲོལ། གསོལ་གཞོང་། ལྕེར་གཞོང་། धातु या लकड़ी की छिछली थाली ।

treacherous, ངན་ཉམས། བློ་གཏད་སླུ་མཁན། विश्वासघाती ।

treachery, སྒྱུ་འཕྲིད། དམ་ཚིག་འགལ་བ།
विश्वासघात ।

treasure, གཏེར། དངུལ་མཛོད། བང་མཛོད།
कोष, धन ।

treasurer, དངུལ་གཉེར། ཕྱག་མཛོད།
कोषाध्यक्ष, खजान्ची ।

treasury, གཏེར་མཛོད། དངུལ་མཛོད།
कोषगृह, खजाना ।

treat, སྤྱོད་པ། སྐྱོང་བ། ལག་ལེན་བྱེད་པ།
व्यवहार करना ।

treatment, སྤྱོད་སྟངས། བྱེད་སྟངས། སྨན་བཅོས། व्यवहार, रोग की चिकित्सा ।

treaty, འཆིང་ཡིག མཐུན་འགྲིགས། संधिपत्र,
मेल ।

treble, གསུམ་ལྡབ། གསུམ་འགྱུར། तिगुना,
तिहरा ।

tree, ཤིང་སྡོང་། ལྗོན་ཤིང་། वृक्ष, पेड़ ।

tremble, འཇིགས་ཤིང་འདར་བ། འདར་བ།
भय से काँपना, थरना ।

tremendous, འཇིགས་སུ་རུང་བ། བག་ཚ་བ།
ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ། भयङ्कर, बहुत वड़ा ।

trench, ས་ཧྲུར། ས་དོང་། खाई ।

trespass, བཙན་འཛུལ་བྱེད་པ། བར་ཆད་གཏོང་བ། बिना अधिकार प्रवेश करना, विघ्न डालना ।

trail, ཞིབ་དཔྱོད། བརྟག་དཔྱད། ཉམས་བྲད། परीक्षा, जांच ।

traingle, ཟུར་གསུམ། གྲུ་གསུམ། त्रिकोण, त्रिभुज ।

tribe, མི་རུས། མི་རིགས། जाति, वंश ।

tribulation, དཀའ་ངལ། མནར་བ། འཚེ་བ། སྡུག་བསྔལ། क्लेश, कष्ट ।

tribunal, ཁྲིམས་ར། ཁྲིམས་ཁང་། न्यायालय ।

t..bute, དཔྱ་ཁྲལ། རྒྱན་གྲགས། གྲགས་པ། राजकर, प्रशंसा ।

trick, མགོ་སྐོར། སྒྱུ་ཐབས། चाल, छल ।

trident, རྩེ་གསུམ། ཁ་ཊྭཾ་ག त्रिशूल ।

trifling, ཆུང་ཆུང་། མགྲོན་མེད། तुच्छ, निरर्थक ।

tigger, མེ་མདའི་སྐམ་པའི་རྟ། बन्दूक इत्यादि का घोड़ा ।

trinity, རྣམ་པ་གསུམ་ལྡན། གསུམ་འདུས། त्रिमूर्ति ।

triple, གསུམ་ལྡན། तिगुना, तिहरा ।

triplicate; འདྲ་དཔེ་གསུམ་དུ་བཤུ་བ། འདྲ་ཤུ་
བཤུས་གསུམ་བཟོ་བ། तीन प्रतिलिपि बनाना
triumph, རྒྱལ་ཁ། རྒྱལ་བ། विजय।
troop, དམག་དཔུང་། དཔུང་ཚོགས། दल, सेना
trooper, རྟ་དམག घुडसवार।
trophy, ཐ་དགའ། རྒྱལ་རྟགས། जय स्मारक,
विजय चिन्ह।
trouble, དཀའ་ངལ། དཀའ་ཚོགས། སྡུག་བསྔལ།
दुःख, पीड़ा, क्लेश।
troublesome, དཀའ་ཚོགས་ཅན། དཀའ་ལས་
ཁག་པོ། दुःखदायी।
trousers, གོས་ཐུང་། དོར་མ། पजामा पतलून
truck, ཊེས་པོ་དཔོར་འདྲེན། ཕྲུལ་འཁོར།
विना छत की मोटर, ट्रक।
true, བདེན་པ། དངོས་གནས་དྲང་གནས།
सत्य, यथार्थ, सच्च।
truly, བདེན་པར། དྲང་པོར། वस्तुतः सचमुच।
trumpet, དམག་དུང་། རག་དུང་། तुरही।
trunk, གླང་ཆེན་གྱི་མཆུ་ཏོ། ཤིང་སྡོང་། སྒམ།
क्षमा हाथी की सूंड़, वृक्ष का तना, वस्त्र
रखने का बक्स।
trust, བློ་གཏད་བྱེད་པ། ཡིད་ཆེས་པ། བརྡེང་
[illegible] विश्वास करना।

trustworthy, བློ་གཏད་བྱ་འོས་པ། ཡིད་རྟོན་རུང་བ། ཡིད་ཆེས་པོ། विश्वास के योग्य।

trusty, བློ་ཐུབ། བློ་འཁེལ་འོས་པ། विश्वास करने योग्य।

truth, དྲང་བདེན། བདེན་པ། དྲང་བ་ཉིད། सत्यता, सचाई, इमानदारी।

truthful, དྲང་པོ། བདེན་པ། सत्यवादी, सच्चा

try, ཚོད་ལྟ་བ། ཚོད་བལྟ་བྱེད་པ། འབད་བརྩོན་བྱེད་པ། परीक्षा करना, परिश्रम करना।

tub, ཆུ་གཞོང་། གཞོང་པ། पीपा।

tube, ལྦུགས་དོང་། नली।

tuberculosis, གློ་ནད། བད་ཀན་གྱི་ནད། སྐམ་ནད། क्षय रोग।

tuesday, གཟའ་མིག་དམར། ཚེས་གཟའ་གསུམ་པ मंगलवार।

tug, འཐེན་པ། ཤེད་ཀྱིས་འཐེན་པ། कसकर खींचना, घसीटना।

tuition, སློབ་སྟོན། སློབ་སྦྱོང་། शिक्षण, पढ़ाई

tumble, འགྱེལ་བ། [illegible] एकाएक गिरना, उलटना।

tumbler, འཐུང་སྡེར། ཤེལ་ཕོར། पानी पीने का पात्र, गिलास।

tune, གླུ་དབྱངས། གདངས། सुर, ताल।

tuneful, དབྱངས་སྙན་ལྡན་པ། सुरीला ।
tunnel, ས་འོག་གི་ལམ། རི་ཕུག་པའི་ལམ། सुरङ्ग ।
turben, ཐོད་དཀྲིས། ཐོད་རས། पगड़ी, मुरेठा, फेटा ।
turmerice, སྐྱ་སེར། हल्दी ।
turn, ཁ་ཕྱོགས་སྒྱུར་བ། बदलना ।
turqouoise, གཡུ། फीरोजा ।
tutor, ཁྱིམ་གྱི་དགེ་རྒན། སློབ་དཔོན། गृह-शिक्षक निजी शिक्षक ।
twelve, བཅུ་གཉིས། बारह ।
twenty, ཉི་ཤུ་ཐམ་པ། बीस ।
twice, ཐེངས་གཉིས། གཉིས་ལྡབ། दुबारा, दो बार ।
twilight, ཐོ་རངས་སྐྱ་འོད། गोधूली-, बेला सन्धि प्रकाश ।
twin-born, མཚེ་མ། जुड़वी ।
twinkle, འོད་འཚེར་བ། འོད་ཀྱུབ་པ། जगमगाना, चमकना ।
twist, གཙུད་པ། ཁྲིམ་པ། ऐंठना मोड़ना ।
two, གཉིས། ཟུང་། दो ।
type, དཔེ། ལྕགས་པར་གྱི་ཡིག་འབྲུ། आदर्श, छापे के अक्षर ।

typewriter, ཚག་པར་འཁོར་ལོ། हाथ से टाइप छापने का यंत्र ।

typhoon, རླུང་ཚུབ། རླུང་དམར། बड़ी आँधी, बवडर ।

typical, དཔེར་མཚོན་པ། आदर्श भूत ।

U

udometer, ཆར་ཚད་གཞལ་བྱེད་ཀྱི་འཕྲུལ་འཁོར། वर्षा मापक यन्त्र ।

ugly, མི་སྡུག་པ། གཟུགས་ཉེས། མི་མཛེས་པ། དབྱིབས་ངན། कुरुप, भद्दा, घृणित ।

ulcer, རྨ། ཤུ་བ། རྨ་ནད། फोड़ा, व्रण ।

ultimate, མཐའ་མ། མཇུག་སྲོས། पिछला, अन्तिम ।

ultimo, ཟླ་བ་སྔ་མ། སྔ་ཟླ། गत मास ।

umbrella, ཉི་གདུགས། དབུ་གདུགས། *h.* छाता, छतरी ।

umpire, བར་མི། བར་འདུམ་བྱེད་མི། དཔང་བཙའ། मध्यस्थ, पंच ।

unable, མི་ཐུབ་པ། མ་ནུས་པ། अयोग्य, अशक्त

unanimity, ཁ་འཆམ་པ། སེམས་མཐུན། एकमत ।

unanimous, ཁ་འཆམ་པོ། གཅིག་མཐུན། एकमत, सर्वसम्मत।

unaware, ཤེས་མེད། མ་ཤེས། སྣང་མེད། ཚ་ [illegible] མེད། अनजान, अचेत, असावधान।

unbearable, བཟོད་མེད། སྲན་མི་ཐུབ་པ། सहन न करने योग्य, असह्य।

unburden, དོས་འབེབས་པ། ཁུར་སྐྱབ་པ། भार हटाना।

unceasing, རྒྱུན་ཆད་མེད་པ། དུས་ཀུན་ཏུ། निरन्तर।

uncertain, ངེས་མེད། གཏན་མ་འཁེལ་བ། अनिश्चत, सन्देह युक्त।

uncle, ཨ་ཁུ། ཨ་ཞང་། चाचा या मामा।

uncrown, རྒྱལ་པོ་ཁྲི་ནས་ཕབས་པ། སྲིད་དབང་མེད་པར་བྱས་པ། राज्य पद से हटाना।

undaunted, འཇིགས་མེད། སྙིང་སྟོབས་ཅན། साहसी, निर्भय।

under, འོག་ཏུ། གཤམ་དུ། नीचे, तले।

underdo, ནུས་པ་ལས་ལས་ཀ་ཉུང་བར་བྱེད་པ། योग्यता से कम कार्य करना।

undergo, བཟོད་པ། མྱོང་བ། མནར་བ། सहना; भोगना।

underground, ས་འོག གསང་ལམ་པ། भुमि की निचे।

underline, གཤམ་དུ་ཐིག་རྒྱབ་པ། रेखाङ्कित करना।

undermine, རྟིང་འབྲུ་བ། ས་འོག་ནས་གཏོར་སྐྱོན་བྱེད་པ། གསང་ཐབས་ཀྱིས་གནོད་པ་སྐྱེལ་བ། भुमी खोदना, सुंरग लगाना, नष्ट करना।

underneath, འོག་ཏུ། नीचे की ओर।

undersell, གཞན་ལས་གོང་ཆུང་བར་བྱས་ནས་འཚོང་བ། दूसरे से कम मूल्य पर बेचना।

undersign, གཤམ་དུ་མིང་རྟགས་བཀོད་པ། གཤམ་གསལ་མིང་འགོད། नीचे हस्ताक्षर करना।

unerstand, ཧ་གོ་བ། ཤེས་རྟོགས་ཐུབ་པ། अर्थ समझना, भली भांति जानना।

understanding, གོ་བ། རིག་པ། བློ་གྲོས། समझ, ज्ञानशक्ति, बुद्धि।

undertake, བྱ་བ་རྩོམ་པ། བྱ་བར་ཁས་ལེན་པ། འབད་བརྩོན་བྱེད་པ། आरम्भ करना, प्रयत्न करना, साहस करना।

underwear, ནང་འཇུག जांघिया।

undesirable, ལྡོང་ནེ་བབ་པ། མི་འདོད་པ།
སྨུག་བྲོ་པོ། अयोग्य घृणित ।

unemployed, ལས་མེད། ལས་ཀ་མེད་པ།
बेकारी ।

uneven, ཁོད་མི་མཉམ་པ། མཐོ་དམའ། ངོས་
མི་སྙོམས་པ། असमतल, ऊँचा नीचा ।

unexpected, བློ་བུར་དུ། अचानक ।

unfair, དྲང་པོ་མེན་པ། གཞོད་སེམས་ཅན།
अन्यायी, कपटी, छल ।

unfit, མི་རན་པ། མི་འོས་པ། མི་རིགས་པ
अयोग्य, बेठीक ।

unfortunate, བསོད་བདེ་སྐམ་པོ། བསོད་བདེ་
མེད་པ། अभागा ।

unfrequent, ཐལ་པ་མེན་པ། དཀྱུས་མ་མེན་པ།
असामान्य ।

ungainly, མི་མཛེས་པ། འདྲ་ནི་ཆགས་པ།
གཟུགས་དབྱིབས་ཉེས་པ། कुरूप, भद्दा ।

ungrateful, དྲིན་གཟོ་མེད་པ། བཀྲིན་བསམ་
ཤེས་མེད་པ། अकृतज्ञ, अवगुणी ।

unhappy, བདེ་སྐྱིད་མེད་པ། མི་སྐྱིད་པ།
अशान्ती, दुःखित ।

unhealthy, འཕྲུང་ཁམས་ནི་བདེ་པ། ནད་པ།
ཁམས་བཟང་མེན་པ། अस्वाध्य, रोगी ।

unhurt, གནོད་སྐྱོན་མེད་པ། མ་རྨས་པ། མ་སྐྱོན་
མེད་པ། चोट न लगा हुआ।

uniform, ཆ་ཕྱུགས་མཚུངས་པོ། རིགས་མཐུན།
एक समान, एक प्रकार का अभिन्न।

unimportant, གལ་ཆུང་ཆུང་། མཐོང་ཆེན་
མེད་པ། སྣང་ཆུང་། अनावश्यक, कम महत्व
का।

uninteresting, སྤྲོ་མི་བབ་བ། ཡིད་དུ་མི་
འོང་བ། आनन्द न देने वाला।

union, མཐུན་ལམ། མཐུན་འགྲིག ཚོགས་པ།
मिलाप, एक मेल, संघ।

unique, ཟླ་མེད། མཚུངས་མེད། དཔེ་མེད།
अनोखा, अनूठा।

unit, གཅིག །རྟོག་པོ་གཅིག །གཅིག་གཉིས།
एकाई, एकाँक, पृथक भाग।

unite, གཅིག་སྒྲིལ། གཅིག་མཐུན་བྱེད་པ།
མཐུན་པ། मिलाना, एक करना, जोड़ना।
གཅིག་མཐུན། མཐུན་ལམ། योग, मेल,
एकता।

universal, ཀུན་ཁྱབ། འཛིག་རྟེན་གྱི། सम्पूर्ण,
विश्व-सम्बन्धी।

universe, སྣང་སྲིད། འཛིག་རྟེན། འཛམ་གླིང་།
सम्पूर्ण जगत, विश्व।

university གཙུག་ལག་ཁང་། མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ། विश्वविद्यालय ।

unjust དྲང་བདེན་མེད་པ། ཉེ་རིང་ཕྱོགས་ལྷུང་། अन्यायी ।

unkind, སྙིང་རྗེ་མེད་པ། ཞེ་ཚ་མེད་པ། निर्दय, कठोर ।

unknown, མ་རིག་པ། མ་ཤེས་པ། ཕྱུས་མེད། ཆ་མེད། अनजान, अज्ञात ।

unlawful, ཁྲིམས་དང་མི་མཐུན་པ། ཁྲིམས་འགལ། नियम के विरुद्ध ।

unless, དེ་མིན། མ་ཡིན་ན། གལ་ཏེ། नहीं तो, जब तक न, नकि ।

unlike, མི་སྙོམ་པ། མི་མཚུངས་པ། མི་མཐུན་པ། असामान्य, भिन्न ।

unload, ཁུར་ཕབ་པ། དོས་སྤབ་པ། ཡང་བར་བཟོ་པ། बोझ उतारना, हलका करना ।

unlucky, བསོད་ནམས་མེད་པ། བསོད་བདེ་ཆུང་ཆུང་། अभागा ।

unman, ཕོ་མཚན་འཕྲོག་པ། ཞུ་གཅོད་པ། पौरुषहीन करना, बधिया करना ।

unmannered, གྲོགས་མེད། ཚུལ་མེད། མ་རབས། अशिष्ट, असभ्य ।

uneuessary. དགོ་མེད། དགོས་མེད། अनावश्यक, अनुचित ।

unpleasant, ཡིད་དུ་མི་འོང་བ། མི་སྐྱིད་པ།
असुहावना, अशान्ती ।

unqualified, ཡོན་ཏན་མ་ཚང་བ། མི་ནུས་པ།
अयोग्य, मर्यादा रहित ।

unreliable, བློས་མ་འཁེལ་བ། ཡིད་བརྟན་བྱེད་མི་ཐུབ་པ། विश्वास न करने योग्य ।

unrighteous, མི་དགེ་བ། དྲང་བདེན་མ་ཡིན་པ། ཉེས་ཅན། दुष्ट, पक्षपाती ।

unsafe, ཉེན་ཁ་ཆེན་པོ། སྲུང་སྐྱོབས་མེད་པ།
खतरनाक, अरक्षित ।

unseen, མི་མངོན་པ། མ་མཐོང་བ། མི་སྣང་བ།
अदृश्य ।

unspeakable, བརྗོད་དུ་མེད་པ། བརྗོད་མེད།
अवर्णनीय ।

unsteady, བརྟན་པོ་མེད་པ། མི་བརྟན་པ། མི་རྟག་པ། अस्थिर, अदृढ़ ।

unsuccessful, དོན་མ་བསྒྲུབས་པ། མཐར་མ་ཕྱིན་པ། असफल ।

unsuitable, མི་འོས་པ། མི་རིགས་པ། མི་རན་པ། अयोग्य, अनुचित ।

unthrifty, ཐང་སེམས་མེད་པ། ཆུད་ཟོས་པ།
वृथा व्यय करनेवाला, फजूल खर्च करने-वाला ।

untidy, རྫོར་པོ། འདྲ་མི་ཆགས་པ། मैला कुचैला, मनिल।

untie, མདུད་པ་ཤིག་པ། གློད་བཀྲོལ་གཏོང་བ། छोड़ना, मुक्त करना, छुटकारा देना।

until, དེ་བར་དུ། དེ་ཐུག जब तक, तक।

untold, མ་བརྗོད་པ། མ་ལབ་པ། མ་བཤད་པ། अवर्णनीय।

untruth, བརྫུན། སྒྲུག་རྫུན། མི་བདེན་པ། असत्य, झूठ।

unusual, དུས་རྒྱུན་དང་མི་འདྲ་བ། སྤྱིར་སྤྱོལ་དང་མི་མཐུན་པ། असामान्य. अव्यवहारिक।

unwell, མ་བདེ་བ། ཁམས་མ་བདེ་བ། ན་བ། अस्वस्थ, रोगी!

unwilling, བློ་འདོད་མེད་པ། བྱེད་འདོད་མེད་པ། བློ་མོས་མེད་པ། अनइच्छुक।

unworthy, མི་འོས་པ། འོས་བབ་མེད་པ། अयोग्य, अनुचित।

unyielding, ཕམ་ཁ་མི་ལེན་པ། མགོ་མི་དགུར་བ། མགོ་གཏད་མི་ཕུ་བ། हार स्वीकार नकरनेवाला।

up, སྟེང་ལ། སྟེང་ལ། ཡར། ऊपर, पर!

uphill, གྱེན། གྱེན་ལ། ཁག་པོ། ऊपर की ओर, दुःसाध्य, कठिन।

uphold, བཟུང་བ། རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་པ། समर्थन करना।

upkeep, འཚོ་སྐྱོང་། གསོ་བ། पालन, समारक्षण

upmost, མཐོ་ཤོས། सब से ऊँचा ।

upon, སྟེང་དུ། སྟང་ལ། ऊपर की ओर।

upper, ཡ་གི། གོང་མ། ऊपरका, बढ़कर।

upright, དྲང་པོ། དྲང་སྲོང་། ཁ་རོ་ཁ་ཐུག ཀྲོང་ཀྲོང་། खड़ा, सीधा, ईमानदार।

uprising, ངོ་ལོག विप्लव।

uproar, ཧུར་སྒྲ། ཀུ་ཅོ། उधम।

uproot, རྩ་བ་ནས་བཀོག་པ། རྩ་མེད་བཟོ་བ། जड़ से उखाड़ना।

upset, མགོ་མཇུག་སློག་པ། ཁ་ཕུབ་སློག་པ། उलटाना।

upstairs, སྟེང་ཐོག घर का ऊपरी खण्ड।

urban, གྲོང་ཆེ་འི། གྲོང་གི། གྲོང་ཁྱེར་གྱི། नगरीय नगर, का शहरी।

urge, ནན་གྱིས་སྐུལ་བ། ནན་ཏན་བྱེད་པ། प्रवृत्त करन, उत्तेजित करना।

urgent, གལ་ཆེན་པོ། ཛ་དྲག अति आवश्यक।

urinate, གཅིན་པ་གཏོང་བ། ཆབ་གསང་གནང་བ། h. मूत्र त्याग करना।

urine, གཅིན་པ། ཆབ་གསང་། h. मूत्र।

urn, བུམ་པ། སྐུ་གདུང་གི་སྒྲོམ་བུ། जलपात्र,
शव भस्म रखनेका पात्र ।

us, ང་ཚོ་ལ། ང་ཚོར། हम लोगोंको, हमको ।

usage, བྱེད་སྟངས། སྤྱོད་སྟངས། ལུགས་སྲོལ།
ब्यवहार आचरण, रीति ।

use, བེད་སྤྱོད་བྱེད་པ། ལག་ལེན་བྱེད་པ། ལས་སུ་
བཀྲུལ་བ། प्रयोग करना, व्यवहार करना ।

useful, ཕན་ཐོགས་པ། གོ་ཆོད་པོ། उपयोगी,
प्रयोग करने योग्य ।

useless, གོ་མི་ཆོད་པ། ཕན་ཐོགས་མེད་པ།
མཁོ་མེད། ཕན་མེད། व्यर्थ, निष्फल ।

usual, དུས་རྒྱུན་བཞིན། ནམ་རྒྱུན་ལྟར། ཆ་ཅན།
सामान्य, ब्यवहारिक ।

usually, དུས་རྒྱུན་བཞིན་དུ། རྟག་པར། ཕལ་
ཆེར། सामान्य रुप से, साधारण रीति से ।

utensil, སྣོད། ཐབ་ཆས། गृहस्थी का रसोई
बनाने का पात्र !

utility, ཕན་ཐོགས། གོ་ཆོད། उपयोग, लाभ ।

utilize, བེད་སྤྱོད་བྱེད་པ། ལས་སུ་བཀྲུལ་བ།
उपयोग करना, काम में लाना ।

utmost, ཐག་རིང་ཤོས། ཤིན་ཏུ། ད་ཅང་།
अत्यन्त, परम, अधिक ।

utter, བརྗོད་པ། སྨྲ་བ། ལབ་པ། कहना,
उच्चारण करना ।

utterly, ཚ་བ་ཉིད་ནས། ཡོངས་སུ། ཐད་ད།
पूर्ण रूप से ।
uttermost, མཐར་ཐུག མཐའ་མ། ཕྱུགས་ཅ།
अंतिम, अंत्य ।

V

vacancy, སྟོང་ཆ། སྟོང་པ། रिक्तता शून्यपद ।
vacant, སྟོང་པ། रिक्त, शुन्य ।
vacate, སྟོང་པ་བཟོ་བ། སྤྲོ་བ། खाली करना,
रिक्त करना ।
vacation, གུང་སེངས། ངལ་གསོའི་དུས།
छुट्टी, अवकाश, विश्राम-काल ।
vaccinate, འབྲུམ་སྨན་འཛུགས་པ། शीतला का
प्रकोप हटाने के लिए गो-बीज का टीका
लगाना ।
vacuum, མཁའ་དབྱིངས། སྟོང་པ། आकाश,
शून्य स्थान ।
vagrant, འཁྱམས་པོ། आवारा, घुमक्कड़ ।
vague, ངེས་མེད། གསལ་པོ་མེད་པ། अनिश्चित,
अस्थिर, अस्पष्ट ।
vain, ཆོ་མེད། དོན་མེད། ཕན་མེད། व्यर्थ, शून्य,

दिखौवा ।

vale, ལུང་གཤོང་། རོང་། घाटो ।

valiant, སྙིང་སྟོབས་ཅན། དཔའ་བོ། བཙོད་སྲན་ཅན། पराक्रमी, वीर, साहसी ।

valley, ལུང་ཀྲུང་། ལུང་གཤོང་། རོང་། दर्रा, घाटी ।

valorous, སྙིང་སྟོབས་ཅན། གོད་པོ། དཔའ་བོ། वीर, साहसी ।

valuable, རིན་ཐང་ཅན། སྣང་ཆེན། ཙ་ཆེན། बहुमूल्य, मूल्यवान ।

valuation, རིན་ཚད། གོང་ཚད་རྒྱབ་སྟངས། རིན་བབ་བཀོད་སྟངས། मूल्य-निरुपण, दाम लगाना ।

value, རིན། གོང་། རིན་ཐང་། རིན་གོང་། मूल्य, महत्व, दाम ।

van, ཅ་སྣ། དཔུང་ཚོགས་གདོང་མ། དངོས་པོ་ཁོར་འདྲེན་བྱེད་པའི་རེ་ལེའི་ནོས་ཁང་། सेना का अगला भाग, रेलगाड़ी का माल रखने का डब्बा ।

vanish, ཡལ་བ། མི་སྣང་བར་འགྱུར་བ། लुप्त होना, नष्ट होना ।

vantage, སྐབས་བདེ། མཁེ་ཕན། सुविधा, लाभ ।

vaporize, རླངས་བར་འགྱུར་བ། वाष्प में बदलना।

vaporous, རླངས་པས་གང་བ། རླངས་པ་འདྲ་བ། वाष्पपूर्ण।

vapour, རླངས་པ། वाष्प, भाफ।

variable, འགྱུར་ཉེན་ཅན། མི་རྟག་པ། མི་བརྟན་པ། परिवर्तनीय, अस्थिर, चंचल।

variety, སྣ་ཚོགས། མི་འདྲ་བ། विभिन्न प्रकार।

various, ས་གཅིག་པ། རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས། भिन्न, मिश्रित।

varnish, བཀྲག་ཅེ་སྐུགས་པ། བཀྲག་ཅི་གཏོང་བ वार्निश या रोगन लगाना।

vary, འགྱུར་བ། རྣམ་པ་འགྱུར་བ། बदलना, भिन्न रुप धारण करना, रूपान्तर होना।

vase, མེ་ཏོག་བུམ་པ། བུམ་པ། फूल रखने का पात्र, वर्तन।

vast, རྒྱ་ཆེན་པོ། ཁྱོན་ཡངས་པ། विशाल, बहुत बड़ा।

vastly, རྒྱ་ཆེར། बहुतायत से।

vegetable, སྔོ་ཚོད། ཚོད་མ། शाक, वनस्पति, तरकारी, सबजी।

vegetarian, ཤ་མ་ཟ་མཁན། शाकाहरी।

vehicle, ཐེག་བྱེད། བཞོན་པ། འཁོར་ལོ། गाड़ी, सवारी।

vein, ལུས་ཀྱི་རྩ། शिरा।

velocity, མྱུར་སྐྱོད། མྱུར་སྟངས། མགྱོགས་ཚུལ། वेग, गति, चाल।

vender, vendor, འཚོང་བ་པོ། འཚོང་མཁན། बेचनेवाला।

venerable, བཀུར་འོས། མོས་འོས། གུས་བཀུར་བྱེད་འོས། आदरणीय, पूज्य।

venerate, མོས་གུས་བྱེད་པ། མོས་པ། བཀུར་སྟི་བྱེད་པ། प्रतिष्ठा करना, सम्मान करना।

veneration, བསྙེན་བཀུར། མོས་གུས། सत्कार, मान, पूजा।

ventilation, ཁང་པའི་ནང་རླུང་འོང་ཐབས། རླུང་འགྲོ་བཟོ་ཐབས། དཀར་ཁུང་། वायु की रुकावट की हटाना, सेवातन।

venture, བློ་སྟོབས། ཡ་གཡུག साहस, संकट।

venturous, ཡ་གཡུག་ཅན། བློ་སྟོབས་ཅན། साहसी।

verenda, ཁྱམས་ར། अलिन्द, बरामदा।

verb, བྱ་ཚིག क्रियापद।

verbal, ངག་ནས། ཁ་ནས། ངག་སྒྲོག कहा हुआ, वाचिक, मौखिक।

verdict, ཁྲིམས་ཀྱི་བཅད་མཚམས། ཁྲ་མ། जूरी का निर्णय, न्याय।

verge, མཐའ། མུ། མུ་མཐའ། किनारा, सीमा प्रान्त ।

verification, བདེན་པ་ར་སྤྲོད། ར་སྤྲོད། प्रमाणी-करण ।

verify, ར་སྤྲོད་གཏོང་བ། ཁུངས་སྐྱེལ་བྱེད་པ། प्रमाणित करना ।

verily, ངེས་པར། དངོས་པོར། བདེན་པར། अवश्य, सचमुच, वास्तव में ।

vernacular, ཡུལ་སྐད། ཕལ་སྐད། मातृभाषा ।

verse, ཚིགས་བཅད། पद, कविता, पद्य ।

versed, མཁས་པ། ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པ། प्रवीण, निपुण ।

version, སྒྱུར་བ། སྒྲ་སྒྱུར། སྐད་སྒྱུར། उल्था, अनुवाद, पाठान्तर ।

versus, ཕར་ཕྱོགས། ཕས་རྒོལ། ལྡོག་ཕྱོགས། ཁ་བསྡུས། विपरीत, प्रति ।

vertex, རྩེ་མོ། གུང་། शिखर, चोटी ।

vertcial, དྲང་པོར་འགྲེང་བ། ཁ་ཐུག लम्बरुप, खड़े बलका ।

very, ཤིན་ཏུ། ཧ་ཅང་། बहुत, अति ।

vessel, སྣོད། གྲུ། གྲུ་གཟིངས། पात्र, छोटी जहाज ।

veteran, ཉམས་མྱོང་ཅན། རྒན་པ། अनुभवी, वृद्ध ।

veterinary, ཕྱུགས་ནད་གསོ་བའི་སྐོར། पशुचिकित्सा सम्बन्धी।

vex, འཚེ་བ་བྱེད་པ། བསྙུན་པོ་བཟོ་བ། पीड़ा देना, कष्ट देना, खिजलाना।

via, བརྒྱུད། བརྒྱུད་ནས། मार्ग से।

viceroy, རྒྱལ་ཚབ། གཞུང་ཚབ། राजप्रतिनिधि

vicious, ངན་པ། གདུག་པོ། दुराचारी, पापी।

victor, རྒྱལ་མཁན། རྒྱལ་བ་པོ། རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་མཁན། विजयी, युद्ध में जीतनेवाला।

victorious, གཡུལ་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་མཁན། विजयी।

victory, རྒྱལ་ཁ། རྒྱལ་བ། विजय, जीत।

view, མཐོང་ཀྱི། མཐོང་སྣང་། བསམ་ཚུལ། दृष्टि, दृष्टिपथ आलोकन, इच्छा।

vigour, མཐུ་སྟོབས། ནུས་ཤུགས། ཤེད། बल, प्रभाव, शक्ति।

vigorous, སྟོབས་ལྡན། ཤུགས་ཆེན། बलवान, प्रबल।

village, གྲོང་གསེབ། གྲོང་ཚུང་། गाँव, दिहात।

villager, གྲོང་གསེབ་པ། གཞིས་པ། ग्राम-निवासी दिहाती।

villain, མི་ངན། दुष्ट मनुष्य।

vine, རྒུན་འབྲུམ་ཤིང་། अंगूर की लता।

vinegar, སྐྱུར། སྐྱུར་མོ། ཚུ་ཙ། सिरका, खट्टा पदार्थ।

violate, ཁྲིམས་འགལ་བྱེད་པ། ཚུལ་མིན་བྱེད་པ། भंग करना, तोड़ना।

violation, གཅོད་འགལ། ཁྲིམས་འགལ། (नियमका) उल्लंघन।

violet, རྒུན་འབྲུམ་མདོག སྔོ་ནག वैगनी रङ्ग, गहरे नीले रङ्ग का।

violin, པི་ཝང་། སྒྲ་སྙན། बेला।

virgin, གཞོན་ནུ་མ། ན་ཆུང་མ། གཙང་མ། कुमारी, कन्या, पवित्र।

virtue, ཡོན་ཏན། དགེ་བ། བཟང་སྤྱོད། गुण, धर्म, समाचर।

virtuous, དགེ་ལྡན། བཟང་སྤྱོད་ཅན། བསོད་ལྡན། धार्मिक ,सच्चारित्र।

visible, མངོན་པ། མཐོང་བ། གསལ་བ། दृष्टिगोचर, प्रत्यक्ष।

vision, ཉམས་སྣང་། མཐོང་སྣང་། ཞལ་གཟིགས། *h.* दर्शण, कल्पना, दष्टि, स्वप्ना, छाया।

visit, ཐུག་པ། མཇལ་འཕྲད། མཇལ་བ། भेंट करना, मिलना।

vital, [illegible]

vitality, སྲོག གསོ་བའི་ནུས་ཤུགས། འཚོ་ཤུགས། प्राण, जीवन शक्ति ।

vitamin, སྟོབས་སྐྱེད་སྨན། ཤུགས་སྨན། खाने की बनस्पतियों का जीव तत्व, खादचोज ।

vivid, གསལ་ཆ་དོད་པོ། གསལ་པོ། ཁྲ་ལྷམ་མེ། स्पष्ट, तीव्र ।

vividly, གསལ་པོར། མངོན་གསལ་དུ། स्पष्ट रूप से ।

vocabulary, ཚིག་གཏེར། མིང་མཛོད། ཚིག་མཛོད། शब्द-भण्डार, शब्द कोश ।

vocative, བོད་སྒྲ། བོད་ཚིག संबोधन ।

voice, སྐད། སྒྲ། གདངས། དབྱངས། स्वर, बचन, बाणी ।

void, སྟོང་པ། शून्य, रिक्त ।

volcano, མེ་རི། ज्वालामुखी पहाड़ ।

volt, གློག་ཤུགས་གཞལ་ཚད། विजली की शक्ति की नाप की इकाई ।

volume, པོ་ཏི། གླེགས་བམ། དཔེ་ཆ། पुस्तक, ग्रन्थ ।

voluntarily, དང་བླངས་ཀྱིས། རང་འདོད་ཀྱིས། इच्छापूर्बक ।

voluntary, དང་བླང་། རང་མོས་བཞིན། ऐच्छिक, इच्छापूर्वक ।

volunteer, ཁས་བླངས་པ། དང་དུ་བླངས་པ།
सेवक।
vomit, སྐྱུག་པ། སྐྱུག་པ། वमन (कय) करना
vote, མོས་ཤོག །མང་མོས། འོས་ཤོ། ངང་མོས།
सम्मति, अनुमोदन, राय।
voucher, གན་འཛིན། ཁུངས་འཛིན། प्रमाणपत्र,
रसीद।
vow, དམ་བཅའ། དམ་ཚིག དམ་བཅའ་སྒྲུང་བ།
प्रतिज्ञा, बचन देना, प्रतिज्ञा करना।
vowel, དབྱངས་ཡིག ཨ་ཡི། स्वर (अक्षर)
voyage, རྒྱ་མཚོར་གྲུ་གཟིངས་ནང་ཡུལ་གཞན་
དུ་འགྲོ་བ། མཚོ་འགྲུལ། समुद्र-यात्रा।
vulgar, མ་རབས། ངན་པ། अशिष्ट, भद्दा,
नीच।
vulture བྱ་རྒོད། गिद्ध।

W

wages, གླ་ཆ། གླ་ཕོགས वेतन।
wagon, རྫས་པོ་འཁོར་འདྲེན་བྱེད་པའི་རེ་ལེའི་
ཁང་མིག सामान ले जाने का रेलका डब्बा।
waist, སྐེད་པ། རྐེད་པ། कमर, कटिभाग।
wait, སྒུག་པ། प्रतीक्षा करना, इन्तजार करना।

waiter, གཟིམ་དཔོན། ཞབས་ཕྱི། མགྲོན་གྱི་སྣེ་ལེན་བྱེད་མཁན། सेवक, नौकर।

wake, གཉིད་སད་པ། जागना, जगाना।

waken, གཉིད་སང་བ། གཉིད་སློག་པ། जगाना, जगना।

walk, འགྲོ་བ། टहलना, चलना।

wall, རྩིག་པ། ལྕགས་རི། दीवार, किलाबन्दी।

walnut, སྟར་ཀ། अखरोट।

wander, འཁྱམ་པ། घूमना, भटकना।

want, དགོས་པ། མཁོ་བྱེད། དབུལ་ཕོངས། चाहना, आवश्यकता, दरिद्रता।

war, དམག གཡུལ། युद्ध, संग्राम, लडाई।

ward, སྨན་ཁང་གི་ཁང་མིག༑ སྲུང་བ། སྐྱོབ་པ། अस्पताल का भाग, रक्षा करना, बचाना।

ware, དངོས་པོ། ཚོང་ཟོག ཡོ་བྱད། सौदा, व्यापारिक माल।

warm, དྲོ་པོ། དྲོན་མོ། गरम।

warn, དོགས་ཟོན་སྐུལ་བ། མ་འོངས་སྔོན་འགོག་བརྡ་གཏོང་བ། सावधान करना, पहिले से सूचित करना, चेतावनी।

warning, བསྐུལ་ཅ། ཁ་ཏ། དོགས་ཟོན། चेतावनी

warrant, འགུགས་ཤོག འཁྲུག་བརྡ། བཀའ་ཤོག

पकड़ने का हुक्मनामा।

warrior, གཡུལ་ངོར་བརྩོན་པ། དམག་མི། དཔའ་བོ།
योद्धा, वीर।

wart, འཛེར་པ། मस्सा, गाँठ।

wary, ཐ་ར་ཅན། ཏོགས་ཟོན་ཅན། གཅང་པོ།
सावधान, सचेत।

wash, འཁྲུད་པ། ཆུ་བཤལ་གཏོང་བ། धोना,
शुद्ध करना।

washerman, འཁྲུད་མཁན། འཁྲུད་པ་པོ།
धोबी।

waste, ཆུད་གཟོན། འཕྲོ་བརླག ཆུད་ཟོད་
གཏོང་བ། उड़ाना, नाश करना, क्षय, नाश।

wasteful, ཆུད་ཟོད་མཁན། རྟོར་བརླག་བྱེད་
མཁན། अपव्ययी, उड़ाऊ, हानिकारक।

watch, སྲུང་བ། ཐ་ར་བྱེད་པ། ཆུ་ཚོད་འཁོར་ལོ།
चौकसी करना, सावधानी से देखना,
छोटी घड़ी।

water, ཆུ། ཆབ། *h.* जल, पानी।

waterfall, འབབ་ཆུ། झरना।

waterproof, ཆར་ཁེབས། जल प्रवेश न करने
योग्य, बरसाती।

watershed, ཆུ་བོ་གཉིས་ཀྱི་བར་གྱི་ས་གཞི།
ཆུ་དབྱེའི་ས་མཚམས། दो नदियों के बीच
की भूमि।

wave, རྦ་རླབས། རླངས། लहर, तरङ्ग।

wax, ལ་ཚ། སྦྲ་ཚིལ། རྣ་སྐྱུག मुहर लगाने की लाह, मोम, कान का खूंट।

way, ལམ། ལམ་ཕྲུགས། ཐབས། བྱེད་སྟངས སड़क, मार्ग, विधि, उपाय।

we, ང་ཚོ། ང་ཅག ང་རྣམས། हम सब, हम लोग

weak, ཞན་པ། སྟོབས་ཆུང་། दुर्बल, अशक्त, कमजोर।

weaken, སྟོབས་ཤོར་བ། སྟོབས་ཉམས་སུ་འཇུག་པ། གར་སླ་གསེ་བ། दुर्बल करना या होना, पतला करना।

weakling, གཅོང་པོ། གཅོང་ནད་ཅན། दुर्बल प्राणी।

weakness, སྟོབས་ཞན། दुर्बलता।

wealth, ཕྱུ་ནོར། ལོངས་སྤྱོད། ནོར་རྫས། धन, वैभव, सम्पत्ति।

wealthy, ཕྱུག་པོ། འབྱོར་ལྡན། धनी।

weapon, གོ་མཚོན། མཚོན་ཆ། གོ་ལག शस्त्र, हथियार।

wear, གོས་གྱོན་པ། ཐང་ཆད་པ། ཟད་པ། पहिनना या पहिनाना, थकना, नष्ट होना।

weariness, ངལ་བ། ངལ་དུབ། थकावट।

weary, ཐང་ཆད་པ། ངལ་དུབ་ཅན། थका हुआ।

weather, གནམ་གཤིས་ वायुकी अवस्था, मौसम ।

weave, ཐགས་འཐག་པ། कपड़ा बुनना ।

web, སྒོམ་ཐག मकड़े का जाला ।

wed, གཉེན་སྒྲིབ་པ། ཆང་ས་སྒྲིབ་པ། འཁྲིངས་ས་སྒྲིན་པ། *h.* विवाह करना ।

wedding, བག་སྟོན། གཉེན་སྒྲོར། ཆང་ས། विवाह, शादी ।

wednesday, གཟའ་ལྷག་པ། बुधवार ।

week, བདུན་ཕྲག सप्ताह, हफ्ता ।

weekly, བདུན་རེས། བདུན་རེ་བ། साप्ताहिक ।

weep, ངུ་བ། མིག་ཆུ་གཏོང་བ། བཤུམ་པ། *h.* रोना, आँसू बहाना ।

weigh, ཡང་ལྗིད་ལྟ་བ། འདེགས་པ། तौलना ।

weight, ཡང་ལྗིད། ལྗིད་ཚོག ཉག་ཐོ། འདེགས་ཐོ། भारीपन, बोझ, तौल, ढक ।

welcome, ཕྱིན་པ་ལེགས་སོ། བསུ་བ། ཕེབས་སུ། དགའ་བསུ། स्वागत, अभिनन्दन, स्वागत करना ।

welfare, བདེ་སྐྱིད། བདེ་འཇགས། कल्याण, सुख, आनन्द ।

well, ཁམས་བཟང་། བདེ་ལེགས། བདེ་ཐང་། स्वस्थ, कुशल, सुखी ।